

प्रस्तावना.

आ ग्रंथमां प्रथम जैनी शाथी कहेवा? तथा जैनी थाय तेमने शुं शुं करवुं जोइए? ते अधिकार छे. मार्गानुसारीनो तथा समकितनो तथा श्रावकनां बार व्रत तथा साधुनो मार्ग तथा चौद गुणस्थानकनुं स्वरूप तथा कर्म केटलां? कर्मनी प्रकृति केटली? कर्म केम आवे छे? कर्म शुं पदार्थ छे? कर्म शुं फलने आपे छे? कर्म केम नाश थाय छे? कर्म नाश करवाना शुं शुं उपाय? ग्रहस्थ धर्म, पूजाभक्ति तथा प्रभुनां केम बहुमान करवां? केम गुणग्राम करवा? शुं शुं भावनाइ भाववी? देवद्रव्य भक्षणथी, ज्ञानद्रव्य भक्षणथी, तथा साधारण द्रव्य भक्षणथी शुं नुकशान थाय छे? तेनी कथाओ तथा धर्मप्रवृत्तिमां शास्त्रना आधार अने तेना पानां सहित विविध प्रकारनां प्रश्नोत्तर तथा ध्याननां स्वरूप तथा प्रतिक्रमणना हेतु तथा आरमां शुद्ध केम थाय? ते भाववानुं स्वरूप. तथा मरण वखते शुं शुं करीने संथारो करवो? तेनुं स्वरूप तथा रात्रिए सुती वखतनी विधि, प्रतिष्ठादिक्षानां मुहूर्त, ए विगेरे वस्तुओनां स्वरूप आत्माने हित करनार छे ते सांकलीयाथी जणाशे. आ ग्रंथ करवामां महारुं दील जोइए तेवुं नहोतुं, पण मारा प्रियमित्र रायचंदभाइ छदेचंद विगेरेए घणी प्रेरणा करवाथी महारा मनमां आव्युं के महारामां शास्त्र रचवानी शक्ति तो नथी. पण बालको जेम पदेलो कक्को घूंटे छे. पछी अन्यसथी कक्को काढतां आवडे छे तेम हुं पण आ भाइयोनी अतिशे पेरणा छे तो थोडुं थोडुं लखी जे जे शास्त्रमा जे वात जे पानाम होय ते साथे जणावुं तो वांचनार भाइयोने सुगम पडे अने मा आ चोपडी लखवानो प्रयास करवाथी महारो प्रमाद छुटशे.

शास्त्रनी वातो वांचेली पाछी स्मतिमां आवशे, एम विचार करी जे जे वखते जे जे प्रश्नो याद आव्यां, वा महारी पासे महारा धर्मस नेहीउ वेसता तेमणे प्रश्न करेलां ते पण दाखल कर्यां छे एटले अनुक्रमनो नीयम रह्यो नथी. आ ग्रंथनी मुख्यताए तो जैनी भाइउ सारु रचना छे. तो पण आ ग्रंथमां अन्यधर्मनी कोइ पण जगाए निंदाना शब्द नथी. अने आ चोपडीमां, मार्गानुसारीना गुण विगेरे केटलीएक आत्मिक वात सर्व धर्मवालाने उपयोगी अने पसंद पडे एवी छे. माटे अन्य धर्मवालाने पण मध्यस्थ दृष्टि राखी खरुं शुं छे अने खोटुं शुं छे? ते जाणवुं. एटलो विचार करी वांचशे तो तेने पण अत्यंत लाभ थशे, अने जरूर फायदो थशे. कोइ कोइ बाबत समजमां नही आवे तेनां प्रश्न लखशे तो हुं बनतो खुलासो आपीश. घणा अन्यदर्शनी भाइयो तथा स्वदर्शनी भाइउए मागणी करवाथी १०००) नकलने बदले २०००) नकल (चोपडी) छपाववामां आवी छे. ए चोपडी बनावती वखत छपाववानो महारो विचार नहोतो, पण महारा प्रीयमित्रो स्वदर्शनी तथा अन्यदर्शनी भाइउनी घणी प्रेरणाथी छपाववानुं थयुं छे, ए चोपडीनी खरी कीम्मत करतां पण उछी कीम्मत राखवामा आवी छे. के जेथी करीनें सर्वे भाइयो तेनो लाभ लेइ शके, आ चोपडीना घणा खरीददार थाय छे अने बीजा घणा थवानो संभव छे तेने माटे घणी चोपडीयो छपाववाना खरचमां प्रथमथीज पैसानी मदद आपी छे, तथा आ चोपडी महारी लखेली उपरथी छपाववामां घणी मदद श्री भावनगरना महारा मित्र कुंवरजी आणंदजीए आपी छे अने महारी लखेली चोपडीमां केटलाएक भागमां हस्तदोषनो पोते सुधारो करी छपाववा मोकलता, ने ते लखवानी सारी महेनत लीधी हती माटे तेमनो पण उपकार मानवानो छे, आ चोपडीनी प्रथमावृत्ति छपाववा अगाउथी पैसा आपवानी मदत करनार गृहस्थानां नाम नीचे प्रमाणे छे.

१००) श्री सुरतवाला शा. नहानचंद रायचंद प्रथमथी आपवा कबुल करवाथीज आ चोपडी छपाववानो विचार मुकरर थयो हतो.

६०) श्री अमदावादना शेठ. दलपतभाइ भगुभाइना घरना रु ५०) शेठाणी बाइ गंगा बेने आप्या ने रु १०) चंच ल बेनना तरफना.

२५) अमो अनुपचंद मलुकचंद तथा हमारी धणीआणी मंछा ना तरफथी तथा हमारा भाइ नगीनदासनी धणीआणी बाइ तेजकोर तरफथी.

१०) रतनचंद मगनभाइ.

५) शा. ललुभाइ अमरचंद भरुचना.

४३) बाई जडाव शा. हेमचंद मोतीचंदनी विधवानी वती शा. नगीनदास वमलचंदे आप्या.

आ मुजब छठी कीमत लेवामां पैसानी मदद करी छे तथा चोपडी १००० छपाववी हती ते छठी कीमते वेचवी हती तेथी व धारे छपाववा वीचार नहो हतो तो पण नीचे मुजब लखेला गृह स्थोए पोतानी तरफथी वधारे छपाववी कहीने मुल कीम्मते ली धी तेनां नाम.

४०० चारसो चोपडीओ शेठ. अमरचंद प्रेमचंद खंभातवालाना त रफथी हा. पोपटभाई तथा पीतांवरभाई अमरचंद.

४०० चारसो चोपडीओ श्री मेसाणाना शा. वेणीचंद सुरचंद नी चे लखेला गृहस्थो तरफथी;

१००) मुंवाईना सट्टाना पाटीआवाला तरफथी.

२००) मेसाणानी विद्याशालाना ज्ञानना भंमार तरफथी हा. नागरदास नथुभाइ.

१००) मेसाणाना सुरचंद मोतीचंद तरफथी

५०) शा. रायचंदभाइ छदेचंद तथा माह्याभाई छदेचंद तरफथी शा. नगीनदास छदेचंद.

५०) बाई. भजम शा. रायचंद शीवलालनी विधवा.

५०) शेठ. करमचंद जेएचंदनी विधवा महाकोरबाई तरफथी.

२५) शा. मगनलाल मेलापचंद एमना पिताजी शा. मेलापचंद करमचंद तरफथी.

२५) शा. फुलचंद रामजी जलालपोर.

१०००) मफत आपवा राखी छे.

आ चोपडी छपाववाना काममां पुस्तक वेचवुं ए म्हारा मन मा ठीक नही लागवाथी आ गृहस्थो मदत करनार मलवाथी छपाव वानुं बन्युं छे. अने कीमत सहज राखी छे, ते खपवालाज ले ते सारुं. "आ चोपडी बनाववानी महारी शक्ति आववाना महारा उपगारी पुरु षनुं सहज वर्णन करुं छुं. हुं आठ वरसनो थयो ते वखतमां अमदा वादना शा. गकरसी पुंजाभाइ भरुचमां दफतरदार हता तेउनो म्हारा उपर बहु प्यार हतो ने तेमणे मने रोजना नीयम धार ता शीखव्युं तथा पोषध वीगेरे करवानो अन्यास कराव्यो ते दीव सथी धर्मनी प्रीति शरु थइ अने १४ वरसनी उमर थइ त्यारे ढूंक म मुनिनो समागम थयो तेमणे मने आगमसार नवतत्वना बूटा बोल शीखव्या. तथा केटलीएक अध्यात्मिक वातो एकांत समजावी. सूत्र वांचवानी छूट बतावी तेथी में घणां सिद्धांतो घणी वखत वां च्यां तेथी स्याद्वाद मार्गनी श्रद्धा थइ. पछी सूत्र वांचवां श्रावकने योग्य नथी, तथा ढूंकम मुनिनो बतावेलो एकांत मार्ग जैनशैलिथी उलटी भागमोथी समजवामां आव्यो. तेथी संवत १९२१ नी सा लथी ढूंकम मुनिनो प्रसंग छोडवो पड्यो. त्यार पछी पंजाबी तपसी जी साहेब मोहनलाल तथा मुनी महाराजजी साहेब बुटेरावजी महाराजनो प्रसंग थयो. तेमनी पासे स्याद्वाद मार्ग समज्यो तथा

श्रावकना बार व्रत लीधां तथा केटलोएक बोध थयो. त्यार बाद संवत १९४१ नी सालमां मुनी महाराज श्री आत्मारामजी महाराजजी साहेब मल्या तेमना प्रसंगे पण बोध वृध्धिने पाम्यो. संवत १९२८ नी साल पछी वेपारनी उपाधि छोडी करी तेथी शास्त्र जोवानी तक मली तेमां श्री हेमाचार्य महाराज तथा श्री हरिभद्रसूरि महाराज तथा जसविजयजी महाराज विगेरे अनेक आचार्यना ग्रंथो वांचवाथी पण कंइक बोध थयो. आ चोपडी बनाववानी बालक जेवी शक्ति आवी ते उपकार आ महा पुरुषोनो छे अने तेमना गुणनो उर्सीगण थवुं उर्जन छे.

आ चोपडीना पानां ३०५ सुधी आचार्य महाराज श्री आत्मारामजी महाराजजीए पण तपासी जोयां छे अने बीजा आगना पानां मोकलवानां हतां एटलामां ए महाराजजी साहेब स्वर्गवास थया तेथी मोकलवा रही गयां. आ वात महारा सर्वे उपकारीउने निवेदन करी नमस्कार करुं छुं.

आ पुस्तक वांचनार साहेबोने विनंती करुं छुं के आ चोपडी बालक्रीडा जेवी बनावी छे तेमां कंइ पण महारी भूल चूक थइ होय तो ते सुधारी वांचवुं. अने मने लखी मोकलवा कृपा करवी के महारी भूल सुधरे.

ली. अनुपचंद मलुकचंद.

बीजी आवृत्तिनी प्रस्तावना.

आ चोपडीनो फेलावो करवा सारु अने नीकटनवी घणा जीवो प्रभुना मार्गनुं ज्ञान मेलवी शके ते सारु वेठी कीमतथी ठग पैसा लेवा तेनी मदतमां तथा साधुजी वीगेरेने आपवा नीचेना गृहस्थोए जे जे रकम आपी ठे ते नीचे मुजब.

१००) शेठ. मनसुखभाइ भगुभाइ. अमदावाद.
५०) बेन गंगाबाइ शेठ दलपतभाइ भगुभाइनी धणीआणी. „
५०) शेठ. करमचंद प्रेमचंद. „
५०) शेठ. प्रेमचंद रायचंद. मुंबई.
५०) बाइ मोतीकोर झवेरी मोतीचंद झवेरचंदनी धणी आणी. सुरतबंदर.
५१) बाइ जमनां बालाभाइ दलसुखरामनी धणीआणी. कपडवणज.
२५) बाइ जेठी अमारा काका जीवचंद मुलचंदनी धणी आणी. भरुचबंदर.
२५) बेन उमेदकोर अमारा काका जीवचंद मुलचंदनी दीकरी. „
२५) बाइ कंकुबाइ शा. अमरचंद परशोतमदासनी धणीआणी „
२५) शा. अमरचंद देवचंद. „
२५) शा. नगीनदास वमलचंद. „
२५) शेठ. म्हाह्याभाइ मुलचंद. अमदावाद.
२५) शेठ. मानचंद वीरजी. „
२५) शेठ. नथुभाइ सुरचंद. मांडलवाला.
२५) बेन दीवाली शेठ.परशोतमदास पुंजासानी दीकरी अमदावाद.
२०) बाइ उजम शा. पीतांबरदास ताराचंदनी धणीआणी. भरुच.
२०) वकील. हीराचंद पीतांबरदास. अमदावाद.

२०) शा. परसोतम शवचंद. ,,
१५) नाइ पोपटनी वत्ती शा. नगीनदास हदेचंद. नरुचबंदर.
१४॥ शा. नायानाइ वखतचंद. ,,
१५) शा. माणेकचंद परनुदास. ,,
१५) शा. लखमीचंद मोहनलाल. ,,
१५) वकील. सांकलचंद रतनचंद. अमदावाद.
१२) शा. नायानाइ परनुदास.
१०) वाइ माही. अंकलेशरवालां.
१०) वाइ जेकोर अमदावाद घांचीनी पोलनां.
१०) शा. जेशंगनाइ हठीसंग मोदीवाडाना.
१०) शा. खीमचंद ताराचंद दाणापीठना. अमदावाद.
५) वाइ मुली शा. कशनदास देवचंदनी दीकरी.
५) वाइ घेली शा. वमलचंद लालचंदनी धणीआणी.
२५) शा. साकरचंद लालनाइ. सुरतबंदर.
५) शा. नगीनदास जेठचंद. अमदावाद.
५) शा. कस्तुरनाइ शवचंद. ,,
५) वाइ अंवा वेन. वेजलपोर.
२५) शा. गगलनाइ हठीनाइ. पुनाना.
रु २५) मदतमां तथा वेठी कीमते चोपडी नं. १५०)
५) वाइ दीवाली. दीणोरवालां.
२३) परचुरण आशामी हा. वेणीचंद सुरचंद.

श्री अमदावादवालानी वीगत.

११) शा. जीवनदास शवचंद दाणापीठवाला.
१०) शा. वीरचंद झवेर. ,,
७) शा. हेमचंद रवचंदना वाप नागजीनुधरनीपोल.
५) हा. नाइ जेसींगनाइ मगनलाल हसतकना. रु ३१)

५०) शेठ. जेसंगभाइ दीपचंद श्री अमदावादवाळा.

३५) श्री अमदावादवाळाना.

 १५) शा. मोतीलाल पेथाभाइ नरभमान.

 १०) शा. मोहोलालभाइ नरभमान.

 १०) शा. प्रेमचंद हीराभाइना शा. हरीलालभाइ.

१०) शा. रीमचंद ताराचंद मुंबइ शेरना वसात.

१२५) गांधी. मगनचंद जीवराजनो वहु बाइ कीलीबाइ. मेसाणा.

५०) पारी. चुनीलाल रामचंद नजेराम. ,,

१०) शा. नेमचंदभाइ नारतालाल. श्री वीरमगामवाळा.

२०) शा. गगलभाइ नागरदासनो वहु बाइ उजम. मेसाणा.

१०) पारेख नापचंद रीमचंद. ,,

५) गांधी. रवचंद नाहालचंदना. ,,

१) शा. रामचंद हठीसींग. अमदावाद.

१०) बाइ घेली शा. झवेरचंद गोकळचंदनी दीकरी.

रु १२०५॥।

आ काममां शा. वेणीचंद सुरचंदे मदद करी छे, तेमज आ खा गुजरात वीगेरेना साधु साधविने पुस्तकना कामनी एटली म दद करे छे, के ते हुं वर्णन करवा अशक्य छुं. केमके पोते कंइ एवा धनवान नथी के पोताना घरना पैसा खरची शके. तेथी उदार दी लना भाइओने समजावी तेमनुं मन संपादन करी पैसा लइ सदगृ हस्थोने त्यां पैसा राखी जेम जेम जे साधुजी मंगावे छे, तेने सारु छापेलां पुस्तक खरीद करी तेमने पोचाडे छे. ते काममां ए भाइनो घणोज वखत रोकाय छे, पण एक साधुजीनी भक्ति, बीजुं ज्ञानना काममां मदद ए बे काम थाय छे. ने ए बंने कामनी घणीज ए भा इने होंश छे. तेथी घणांज कर्म नाश थवानुं साधन छे. तेमज आखा गुजरातना लोकोने भरोसो पण पाको थइ गयो छे. तेथी ए भाइ

ज्ञानमां वापरवा पैसा मागे छे ने प्रसन्नताथी आपे ने तेमज केटला एक ज्ञानना उत्तेजनवाला ए उपर ज्ञानमां वापरवा मोकली आपे छे. आवा ज्ञानना काममां पैसा आपनारनां तथा एवाइनां घणांज ज्ञानावर्णी कर्म नाश थशे. वली मुंबइमां वमनें वेणीचंद नथी हो ता तो बीजा चाइठ पण वेणीचंदनी जग्यानुं काम करे छे तेमने पण लाननो पार नथी. आ आलंबन लइने आत्मार्थीए आवा ज्ञा नना काममां मदद करवी तथा वेणीचंदनी पेठ काम करवानो उत्सा ह धरवो. या मोटा धनवान पुरुषो मोटी मोटी रकमो काडे ने एक खातुं थापे के तेना व्याजमांथी साधु साधवीने ज्ञान जे जे जो इए ते पोचाडी आपे तो मोटा लाननुं कारण छे. ज्ञानना केटक र सीया तो थया छे पण जेवा जोइए तेवा थया नथी ते सारु वीनंती छे के दरेक प्रकारे ज्ञान नणवुं ने नणाववुं लखाववुं ए काममां ब हुज लक्ष राखवो जोइए. दाल घडी धनवान पुरुषो मोटी रकमो करी एक एवुं खातुं थाप के तेना व्याजमांथी श्रावकना बुद्धिवान छोकराने पगार आपी राखवा, ने ते आवो दिवस अभ्यास करयाज करे ने तेनी जेम लायकता थाय के पगार वधारता जवुं के नण वानुं मुकी दे नही. आवा पांच पचास विद्वानो थशे तो तेमांथी परंपराए घणोज ज्ञाननो फेलावो थशे. माटे आ काम घणुंज उत्तम छे, ने करवा जोग्य छे. माटे नाग्यशालीए उग्राह धरवो. एवी मारी वीनंती छे.

प्रथमावृत्तिनी बे हजार नकलो घणाज थोडा वखतमा खपी गइ अने बीजा घणा जिज्ञासुओनी वारंवार मागणी थइ तेथी आ बीजी आवृत्तिनी पांच हजार नकलो छपाववी पडी छे. आ बीजी आवृत्तिमां घटतो सुधारो कर्यो छे, छतां पण कोइ ठेकाणे कानो, मात्रा, मींडी, विगेरे जे कांइ भूल थइ होय अगर जिनाज्ञा विरुद्ध लखाण लखायुं होय तो चतुर्विध श्री संघनी साथे हुं मिथ्या दुष्कृत मागुं छुं.

ली. अनुपचंद मलुकचंद.

अनुक्रमणिका.

श्रीजैनधर्मोजयति.

श्री।

प्रश्नोत्तररत्नचिंतामणि.

१ प्रश्नः—जैनी कहेवाय छे ते शाथी ?

उत्तरः—जिनना सेवक अर्थात् जिन महाराजना वचन रूपी अमृत नुं पान करनार छे तेथी.

२ प्रश्नः—जिन ते कोण ?

उत्तरः—राग, द्वेष, क्रोध, मान, माया, लोभ, काम, अज्ञान, रति, अरति, शोक, हास्य, जुगुप्सा इत्यादि जावशत्रुउने जीतनार ते जिन.

३ प्रश्नः—पूर्वोक्त राग द्वेषादि कोणे जीत्या छे ?

उत्तरः—तीर्थंकर तथा सामान्यकेवलीउए.

४ प्रश्नः—तीर्थंकर ते कोण ?

उत्तरः—साधु, साध्वी, श्रावक, श्राविका रूप चतुर्विध संघनी स्थापना करी, धर्मतीर्थ प्रवर्त्तावी अनेक जव्य जीवोने संसार समुद्रथी तारे ते तीर्थंकर.

५ प्रश्नः—तीर्थंकर तथा सामान्यकेवलज्ञानीमां शो फेर ?

उत्तरः—स्वयमेव बोध पामी सर्व जीवोने धर्मोपदेश दइने तारे ते तीर्थंकर अने पूर्वोक्त तीर्थंकरनो धर्मोपदेश अंगीकार करी केवलज्ञान पामे ते सामान्यकेवली.

६ प्रश्नः—सिद्ध थएला सामान्यकेवली तथा तीर्थंकरमां शो फेर?

उत्तरः—सिद्धमां तो बन्ने सरखा छे, कंइ फेरफार नथी. तेमने कोइ दिवस फरी संसारमां आववानुं नथी. वली ते शरीरथी रहित छे.

७ प्रश्नः—वर्त्तमान कालमां कोइ तीर्थंकर छे ?

उत्तरः—वर्त्तमान काले आ क्षेत्रमां कोइ तीर्थंकर नथी.महाविदेह क्षेत्र मां छे; पण त्यां जवानी आपणी शक्ति नथी.

८ प्रश्नः—तीर्थरक्षक देवतानी सहाय्यताथी त्यां जइ शकाय के केम? कोइ पूर्वे जइ आव्युं होय तो तेनुं नाम आपो.

उत्तरः—स्थूलभद्रनी बहेन यक्षाए पोताना भाई श्रीयकने पर्यूषण पर्वमां शक्ति रहित छतां पोरषी, साढपोरषी आदि पच्चक्खाण करावी आखो दिवस उपवास कराव्यो. श्रीयक क्षुधानी पीडा भोगवी ते ज दिवसे मृत्यु पाम्यो. यक्षा खेद पामी. ऋषिघात कर्यानुं प्रायश्चित्त लेवा संघ पासे गइ.शुद्ध भावथी प्रेरणा करेली होवाथी संघे प्रायश्चित्तनी ना कही. यक्षा संतुष्ट न थइ अने श्री सीमंधरस्वामी पासे पूछी आववा आग्रह कर्यो, शासनदेवीनी सहाय्यताथी यक्षा सीमंधर स्वामी पासे गई. भगवान् सीमंधरस्वामीए प्रायश्चित्त न आप्युं, पण चार चूलिकाओ संभळावी. यक्षाए ए चार चूलिकाओ संघ पासे कही बतावी. संघे आचारांग अने दशवैकालिक सूत्रमां तेनी योजना करी. जे चार चूलिकाओ सांप्रत काले पण भावना, विमुक्ति, रतिक रूप अने विचित्रचर्या नामथी पूर्वोक्त बन्ने सूत्रोमां विद्यमान छे.

वली कलिकालसर्वज्ञ श्री हेमचंद्र आचार्ये, पोते केटला भव पछी मोक्षे जशे ? ते जाणवा सारु शासनदेवीने भगवान् सीमंधरस्वामी पासे मोकली हती. आ विगेरे अनेक दृष्टांतो विद्यमान छे.

ए प्रश्नः—तीर्थंकरने देव शा सारु मानवा ?

उत्तरः—दानांतराय, लाभांतराय, भोगांतराय, उपभोगांतराय, वीर्यांतराय, हास्य, रति, अरति, भय, शोक, दुगंछा, काम, मिथ्यात्व, अज्ञान, निद्रा, अव्रत, राग अने द्वेष; आ अढार प्रकारनां दूषणो मनुष्य, तिर्यंच, नारकी अने देवताओने रह्यां छे. तीर्थंकर देवमां एमांनुं एक पण दूषण नथी.जन्म मरण फरी करवानुं नथी.सर्वज्ञ छे,धर्मनो उपदेश करे छे, अनेक भव्य जीवोने तारे छे. वली तेमनां कहेलां आगम श्रवण

करीए तो आपणा आत्मानुं कल्याण थवा रूप उपकार पण तेमनो ज छे. माटे तेमने देव मानवा.

१० प्रश्नः—अन्यमतावलंबीओ जेने देव माने छे, तेने आपणे पण देव मानवा के नहीं ?

उत्तरः—पूर्वोक्त अढार दूषणोथी रहित होय तो, तेमने देव मानवामां किंचित् दूषण नथी.

११ प्रश्नः—अन्य देवो दूषणो युक्त छे, एम केम कहेवाय ?

उत्तरः—तेमनां चरित्र, मूर्त्तिओ तथा तेमनां ज शास्त्रथी दूषणो सिद्ध थाय छे एटले देव केम मनाय ?

१२ प्रश्नः—तीर्थंकर देवे आगमो लख्यां, के कोणे लख्यां ?

उत्तरः—तीर्थंकर देवे शिष्योने संभळाव्यां, शिष्यो संपूर्ण ज्ञानवान् थया. यादशक्ति तीव्र होवाथी महावीरस्वामीना निर्वाण पछी ए८० वर्ष सुधी तेओए मोढे राख्यां अने भणाव्यां. दिन प्रतिदिन स्मरण शक्ति घटती होवाथी देवर्द्धिगणि क्षमाश्रमणे लखवानो आरंभ कर्यो.

१३ प्रश्नः—आगला आचार्य महाराजे केम नहीं लखाव्यां ?

उत्तरः—मुनि महाराज आरंभना त्यागी छे.लखवानो आरंभ थाय ते दोषथी व्हीने लखाव्यां नहीं.

१४ प्रश्नः—देवर्द्धिगणि क्षमाश्रमण आरंभथी केम व्हीना नहीं ?

उत्तरः—पोते ज्ञानचक्षुथी जोयुं के, हवे पुस्तक नहि लखावीए तो सर्वनी स्मरणशक्ति हीन थइ गयेली होवाथी सर्व शास्त्रनो लोप थइ जशे अने म्होटुं दूषण प्राप्त थशे. माटे अपवाद सेवीने पुस्तक लखाववानो प्रारंभ कर्यो. आ अधिकार बृहत्कल्पनी भाष्यमां स्फुटपणे छे.

१५ प्रश्नः—ए आगमो कोनी पासे सांभळवां ?

उत्तरः—गुरु महाराज पासे.

१६ प्रश्नः—गुरु महाराज कोने मानवा ?

उत्तरः—जे गुरु पापथी बीहे, सत्योपदेश आपे; हिंसा, असत्य, चोरी,

स्त्रीगमन अने धन विगेरे परिग्रहना त्यागी होय, निरंतर शास्त्राध्ययन करता होय तेमने गुरु मानवा. तेमनी पासे धर्मोपदेश सांजळवो.

१७ प्रश्नः—पूर्वोक्त सर्व गुण न होय, पण शास्त्रोपदेश करी जाणता होय तो तेमनी पासे धर्म सांजळवामां शुं हरकत छे?

उत्तरः—उपदेश करनार मनुष्य उत्तम गुणवाळो होय, तो ज श्रोताउना मन उपर सारी असर करी शके छे अने पोताना उत्तम गुणोनी छाप सामा धणीना हृदय उपर पाडी शके छे; परंतु जो उपदेशक गुण विहीन होय तो "परोपदेशे पांमित्यम्" जेवुं थाय छे. पोते मिथ्यारोग धारण करी जवभ्रमण वधारता जाय छे अने श्रोताउ पोतानो आत्मा सुधारी शकता नथी; कारण के, गुरु कहे छे पण तेमनाथी पाळी शकातुं नथी, तो आपणे धर्म शी रीते पाळीए? एम मनमां आववाथी लाज्ञ थाय नहीं.

१८ प्रश्नः—यत् किंचित् सारजूत धर्मतत्व शुं छे? ते कहो.

उत्तरः—प्रथम तो धर्मनी योग्यता करवी.

१९ प्रश्नः—धर्मनी योग्यता शी रीते थाय?

उत्तरः—मार्गानुसारीना गुण उत्पन्न करवाथी धर्मनी योग्यता थाय.

२० प्रश्नः—मार्गानुसारीना गुणनुं विवेचन करो.

उत्तरः—प्रथम न्यायविज्ञव—सर्व प्रकारना व्यापारमां न्याय पूर्वक वर्तवुं, अन्यायथी चालवुं नही, नोकरी करतां धणीना सोंपेला कार्यमांथी पैसा खाइ जवा नहीं, लांच खावी नहीं, उंडी समजवाळा मनुष्यने छेतरवा प्रयत्न करवो नहीं, व्याज वटंतर करनारे सामा धणीने छेतरी व्याजना पैसा वधारे लेवा नहीं, माल जेळसेळ करीने वेचवो नहीं, सरकारी नोकरी करनार मनुष्ये धणीने व्हाला थवा सारू लोको उपर कायदा विरुद्ध जुलम गुजारवो नहीं, मजूरी या कारीगिरीनो धंधो करता रोज लइ काम बराबर करवुं, खोटुं ढील करवुं नहीं, नात अथवा माजनमां शेगाइ करतो होय तो, पोताथी

विरुद्ध मतवालाने द्वेष बुद्धिथी गेरव्याजबी गुनेगार ठरावबो नहीं, कोइ माणसे आपणुं बगाडयुं होय, ते द्वेषथी तेना उपर खोटो आरोप मूकवो नहीं; अथवा तेने नुकशान करवुं नहीं. कोइने खोटुं कलंक देवुं नहीं. धर्मगुरुने बहाने पैसा लेवा सारू धर्ममां न होय, ते वात समजाववी नहिं; अथवा सेवकनी स्त्री साथे अयोग्य कर्ममां प्रवर्त्तवुं नहि. धर्म निमित्ते पैसा कढावी पोताना कार्यमां वापरवा नहीं. धर्म संबंधी कार्यमां वापरवा माटे पण खोटी साक्षी पूरी पैसा लेवा नहीं. धर्मकार्यमां कांइ फायदो थतो होय ते बदल मनमां विचारवुं के, आपणे धर्मने वास्ते जूठुं बोलीए छीए, आ पण काम सारु बोलता नथी माटे तेमां दोष नथी एम समजी उंधुं चतुं करवुं ते पण अन्याय छे. देरासर अथवा उपाश्रयमां प्रजा वना थती होय, ते एकथी वधारे वार लेवी ते पण अन्याय छे. देरासर अथवा उपाश्रयना कार्यचार करनाराउए ते खातानां मकानो पो ताना खानगी कार्यमां वापरवां नहीं. अथवा ते खाताना माणसो पासे खानगी कार्य कराववुं नहीं. कोइ माणस नात जमाडतो होय अने तेनी साथे कंइ विगाड होय, तेथी तेनो वरो बगाडवा कंइ लडाइ उभी करवी, पकवान विगेरे जोइए तेथी विशेष लइ बगाड करवो, संप करी वधारे खाइ जवुं अने तेने तूट पडे तेवी युक्ति करवी; ते पण अन्याय ज छे. परस्त्रीगमन करवुं नहीं. स्त्री अथवा पुरुष कांइ सलाह पूछे तो जाणवा छतां खोटी सलाह आपवी नहीं. पोताना धणीना हुकम शिवाय तेना पैसा लेवा नहीं. एक बीजाने लडाइ थाय एवी समज आपवी नहीं. पोतानुं मान प्रतिष्ठा वधारवा सारुं असत्य धर्मो पदेश देवो नहीं. अन्यमतावलंबी, धर्म संबंधी खरी वार्त्ता कहेतो होय एम छतां 'ए धर्म वधी जशे' एम जाणी ते वार्त्ता जूठी पाडवानी कुयु क्ति करवी ते पण अन्याय छे. पोते अविधिए प्रवर्त्ततो होय अने अन्य पुरुषने विधिथी वर्त्ततो जोइ तेना उपर द्वेष धारण करवो ते अन्याय छे.

जे पुरुष विधिथी वर्ते छे तेने धन्यवाद आपवो अने पोताथी ते प्रमाणे वर्तातुं नथी तेने माटे पस्तावो करवो ते अन्याय नथी. सरकारनी अथवा म्युनिसिपालीटीनी दाणचोरी करवी, स्टांपनी चोरी करवी, तेम ज खरी पेदाश छुपावी थोडी पेदाश उपर सरकारने कर आपवो ते पण अन्याय छे. खातर पाडवुं, कुंची लागु करवी, अथवा लूंट पाडवी ते पण अन्याय कहेवाय छे. गुणवंत साधु मुनिराज, भगवंत अने गुरु महाराजना अवर्णवाद बोलवा नहीं. तेम ज शुद्ध धर्मना अवर्णवाद बोलवा नहीं अने कन्याना पैसा लइ पोते विवाह करवो नहीं. आ शिवाय बहु प्रकारे अन्याय थइ शके छे. ते सर्व त्याग करीने व्यापार करवो, ते मार्गानुसारीनुं प्रथम लक्षण छे.

२ शिष्टाचार–ज्ञान अने क्रियाए करी उत्तम आचरणवाळा मनुष्योना आचार शिष्टाचार कहेवाय छे. तेमां लोक निंदा करे तेवुं कार्य करवुं नहीं. राजा दंड करे तेवुं काम करवुं नहीं. वेश्या तथा परस्त्रीगमन त्यजवुं. जूगटे रमवुं नहीं. शिकार करवा जवुं नहीं. चोरी करवी नहीं. घणो जीवहिंसा थाय तेवो व्यापार करवो नहीं. जेथी कोइ माणसने नुकशान थाय, कोइनो जीव जाय, एवुं जूठुं बोलवुं नहीं; बनी शके तो सर्व प्रकारे जूठुं बोलवुं नहीं अने मांस, मदिरा, ताडी, मध, माखण, कंदमूल विगेरे अभक्ष्य पदार्थो खावा नहीं.

३ सरखा धर्म आचारवाळा साथे विवाह करवो, पण एक गोत्री साथे करवो नहीं, हेमचंद्राचार्ये योगशास्त्रमां एक गोत्रवाळा साथे विवाह करवानो निषेध कर्यो छे. स्त्री भर्तारनो धर्म एक ज होय तो धर्म संबंधी तकरार उठवानो संभव रहे नहीं अने धर्मकार्य करवामां परस्पर साधनभूत थइ पडे.

४ सर्व प्रकारना पापथी डरवुं. कारण के, पाप करवाथी आलोकमां निंदा थाय अने बीजा भवमां नरकादि दुःख भोगववां पडे.

५ देशाचार प्रमाणे वर्त्तवुं. जे देशमां वसता होइए, ते देशमां जे

जे काम करवाथी निंदापात्र न थवाय, तेवी रीते वर्त्तवुं. वस्त्र, आभूषण, अशन पानादि देशनी रीति प्रमाणे करवुं. जे देशमां जे वस्त्र पहेरातां होय ते छोडी अन्यदेशनी रीतनां पहेरवां नहीं.

६ साधु, साध्वी, श्रावक, श्राविका तेम ज राजा, प्रधान, नंमारी, कोटवाल विगेरे कोइ पण मनुष्यना अवर्णवाद बोलवा नहीं.

७ जे घरमां वारी बारणां विगेरे पेसवा नीकलवाना अनेक रस्ता होय, तेवा घरमां रहेवुं नहीं. रहेवाथी चोर प्रमुखने आववानुं तथा स्त्रीने गेरवर्त्तणुक चलाववानुं सुगम पडे.

८ अशुद्ध स्थानकवाला घरमां वसवुं नहीं. जे घरनी जमीनमां उधेइ लागेली होय, जे घरनी नीचे हाडकां तथा मुडदां दाटेलां होय, अथवा मुडदां बालेलां होय, अथवा आसपास वेश्या, जुगारी, चोर, कसाइ विगेरे रहेता होय, तेवां घर वरजीने सारा पडोशमां रहेवुं. पाडोशी धर्मबंधु होय तो सर्वोत्तम समजवुं. अन्यमतावलंबीना पाडोशथी तेमना आचार विचार आपणामां प्रवेश करी जाय छे के, जे घणो श्रम वेठतां पण पाछलथी दूर थइ शकता नथी अने प्राये अनेक पापबंधनमां पडवुं पडे छे.

९ अति गुप्त स्थानमां रहेवुं नहीं. रहेवाथी गुणी पुरुषने दान देवानो अवकाश मलतो नथी. वली आग प्रमुखना भय वखते जान माल बचाववा मुश्केल थइ पडे छे.

१० अति प्रगट स्थानमां रहेवुं नहीं. रहेवाथी स्त्रीवर्ग संपूर्ण लज्जा साचवी शकतो नथी, वली द्वार आगल घोंघाट चालतो होय तेथी स्थिर चित्ते कांइ कार्य थतुं नथी.

११ सत्संग–गुणी पुरुषनो संग करवो. मुनि महाराज, देव गुरु भक्तिकारक श्रावक अने प्रमाणिक गृहस्थोनी साथे ज विशेष परिचय राखवो. मिथ्यात्वीनो संग करवो नहीं; करवाथी आपणी धर्मबुद्धि नष्ट थइ जाय छे. सुसंगथी सारी बुद्धि थाय छे. तेनां स

दाचरण जोइ आपणने पण सदाचरण ग्रहण करवा अवकाश मले छे. जुगारी, लुच्चा, चोर, विश्वासघाति, ठग विगेरेनी सोबत करवा थी तेवां नीच कृत्यो करवानुं चलण सहज थइ जाय छे. माटे तेवा अधर्मीओनो त्याग करवो.

१२ माता पितानी आज्ञामां रहेवुं, तेमने पूजनारा थवुं, नित्य प्रातःकाले तेमने वंदन करवुं. परदेश जती वखते अने आवीने पण विनय पूर्वक पादपूजन करवुं. जो वृद्ध थया होय तो तेमने खावा पीवानी तेम ज पहेरवा ओढवानी शक्ति मुजब तजवीज राखवी. कोइ वखत क्रोध करवो नहीं. कटु वचन वापरवां नहीं. तेमना आदेशनुं उल्लंघन करवुं नहीं. कदापि गेरव्याजवी, नहीं करवा योग्य काम बतावे तो मौनवृत्ति धरवी. अयोग्य कर्म करवाथी थता गेरफायदा विनय पूर्वक समजाववा प्रयत्न करवो. तेमनो आपणा उपर अवर्णनीय उपकार छे. माताए नव मास सुधी उदरमां राखी, भार वहन करी अनेक वेदनाओ आपणे माटे सहन करी छे, विष्टा मूत्रादि मलीन तत्वोथी आपणुं वारंवार प्रक्षालन कर्युं छे. वली आपणे व्याधि भोगवता होइए ते वखते क्षुधा, तृषा वेठी अनेक उपचारो करी आपणुं शुद्ध बुद्धिथी पालन करे छे. आ शिवाय परोक्ष रीते तेमना उपकारनो झरो निरंतर वह्या ज करे छे. माता पिता तो जगत्मां कल्पवृक्ष समान छे. अंतिम तीर्थंकर महावीरस्वामी त्रिशलादेवीना उदरमां आव्या पछी माता दुःखी थशे, एम धारी किंचित् वखत अचलायमान रह्या; तेटलामां तो माताए अनेक कल्पांत करवा मांड्या, मूर्छा खाइ धरती उपर ढली पड्यां! ते ज वखते भगवंते अभिग्रह कर्यो के "माता पिता स्वर्गे गया पछी ज दीक्षा ग्रहण करीश." अहो! पुत्रनी पूजनीकबुद्धि तरफ दृष्टि करो. राम अने लक्ष्मण तेम ज पांडवोए माता पितानी जे सेवा करी छे, तेनुं वर्णन सहस्र जिव्हाथी पण करवुं मुश्केल छे. तेमना करेला

उपकारनो बदलो आपणे वाळी शकवाना नथी, तो पण निरंतर तेमने धर्म रस्ते योजवा प्रयत्न करी भक्ति करवी.

१३ ज्यां स्वराजानो अथवा परराजानो भय होय, तेवा स्थानमां रेहेवुं नहीं. रहेवाथी धर्मनी, धननी तेम ज शरीरनी हानी थाय छे.

१४ पेदाशना प्रमाणमां खरच करवुं. पेदाशना चार विभाग करवा.एक भाग घरमां राखवो, बीजो भाग व्यापारमां रोकवो, त्रीजो भाग पोताना तथा कुटुंबना खावा पीवामां अने वस्त्रादिकमां वापरवो, चोथो भाग धर्मकार्यमां वापरवो. ए प्रमाणे पेदाशनो व्यय करवो. जो पेदाश थोडी होय तो दशमो भाग अथवा शक्ति मुजब द्रव्य धर्म निमित्ते अवश्य वापरवुं. महा महेनते उदरपोषण थतुं होय तो मन कोमल राखी धर्मकार्यमां द्रव्य वापरनारनी अनुमोदना करवी.

१५ धनने अनुसारे वस्त्राभूषण पहेरवां. थोडुं द्रव्य होय अने धनवान् जेवां वस्त्र पहेरवाथी तेम ज वधारे द्रव्य होय अने गरिबना जेवां पहेरवाथी लघुता थाय छे.

१६ शास्त्र श्रवण करवामां चित्त परोववुं. बुद्धिना आठ प्रकारना गुण उपार्जन करवा. १ शास्त्र सांभळवानी इच्छा करवी. २ शास्त्र सांभळवुं. ३ तेनो अर्थ समजवो. ४ ते याद राखवो. ५ उह–तेमां तर्क करवो ते सामान्य ज्ञान. ६ अपोह–विशेष ज्ञान मेळववुं. ७ उहापोहथी संदेह न राखवो. ८ तत्वज्ञान एटले अमुक वस्तु आम ज छे, एवो निश्चय करवो. पूर्वोक्त रीते शास्त्र श्रवण करी पोताना अवगुण त्यजवा उद्यमवंत थवुं.

१७ अजीर्ण छतां आहार करवो नही. खाधेली वस्तु पची न होय त्यां सुधी बीजो आहार करवो नहीं. रोग उत्पन्न थाय तेवी वस्तु खावी नहीं. स्वादिष्ट वस्तु देखी गजा उपरांत खावुं नहीं.

१८ अकाले भोजन करवुं नहीं. भोजन करवानो जे वखत नियमीत करेलो होय ते वखत चूकवो नहीं.

नी पेठे निरंतर अथवा एक रात्रिमां घणी वखत स्त्रीसंग करवो ए उत्तम पुरुषोनुं लक्षण नथी. नित्य सेववाथी पोतानुं तथा स्त्रीनुं शरीर निर्बल थतुं जाय छे. वली एवी कुटेवने लीधे स्त्रीना विरहसमये परस्त्री सेववानी बुद्धि थइ आवे छे; प्राये दुनियामां लघुता प्राप्त थाय छे, कोइ विश्वास करतुं नथी, राजा जाणे तो दंड करे छे अने आवता जवमां नरकनां दुःख जोगववां पडे छे; माटे जेम बने तेम कामने वश करवो. २ क्रोध-कोइना उपर क्रोध करवो नहीं; सर्व प्राणी उपर समजाव धारण करवो; एक क्रोडपूर्व सुधी संयम पाली उपार्जन करेलुं फल क्रोध करवाथी क्षण वारमां नष्ट थइ जाय छे अने कुगतिना जाजन थवुं पडे छे; हलाहल विष खाधुं होय तेथी एक वखत ज मरण थाय छे, पण क्रोध रूपी हलाहलने वश थएला प्राणीनुं अनंतीवार मृत्यु थाय छे; माटे निरंतर क्षमा गुण धारण करतां शीखवुं. ३ लोज-लोजी मनुष्यनुं चित्त सदाकाल फिकरमां जम्या करे छे. तेने कोइ पण प्रकारे संतोष उत्पन्न थतो नथी. वली लोजने वश थवाथी प्राणी नहि करवा योग्य कर्म करवा तत्पर थाय छे तेथी आ दुनियामां हीलना थाय छे अने परजवमां पण दुःख जोगववां पडे छे. माटे जे अवसरे जे मले तेथी संतोषवृत्ति राखवी अने नीतिथी उद्यम करवो. पूर्वे जेवुं पुन्य उपार्जन कर्युं होय तेवुं आ जवमां मले छे, लोज करवाथी विशेष मलतुं नथी. एवो विचार करी संतोष पकडवो. संतोषथी ज लोज जीताय छे. ४ मान-मानदशा धरवाथी जगत्‌मां लघुता प्राप्त थाय छे, लोको अहंकारीनुं उपनाम आपे छे, ... अने वडीलनो विनय थतो नथी; विद्या कला आवडती नथी अने मनुष्य जव पाम्या छतां पण धर्म साधी शकातो नथी; माटे मान तजी दइ गंजीरता धारण करवी. ५ हर्ष-कोइ पण कार्यमां अत्यंत हर्ष धारण करवो नहीं. हर्ष करवाथी गर्वने पगथीए चडतां वार लागती नथी. आ संसारमां सर्व वस्तुओ क्षणिक छे. शरीर आ

जे सुखी देखाय छे अने काले अनेक व्याधियी वींटाइ जाय छे. ल क्ष्मी चपल छे; आजे जे घरमां लक्ष्मी शोजी रही छे ते घरमां वीजे दिवसे जूत वातो करी रह्ह छे! माटे आवा अस्थिर पदार्थो पूर्वकृत पुन्यने लीधे प्राप्त थया होय तो तेनो सदुपयोग करवो; पण अत्यंत हर्षित थइ गर्व करवो नहीं. ६ मद-मद आठ प्रकारना छे. जातिमद, कुलमद, बलमद, रूपमद, ऋद्धिमद, लोजमद, तपश्चर्यानो मद अने विद्यानो मद. जातिनो मद करवायी नीच जातिमां उत्पन्न थाय छे, कुलमद करवायी नीचगोत्र बंधाय छे. बलनो मद करवाथी आवते जवे निर्बलपणुं प्राप्त थाय छे. रूपनो मद करवाथी कुरूपपणुं प्राप्त थाय छे.धननो तथा ठकुराइनो मद करवाथी परजवे दरिद्रि थायछे.जेम जेम मलतुं जाय, तेम तेम वधारे लोज करे अने मनमां धारे के हुं तो खोवानो ज नही, जे जे व्यापार करीश तेमां पेदा ज करीश! एवा आजीविका मद धरनार मनुष्यने कोइ वखत एवो धक्को लागे छे के, सर्व दिवसनुं पेदा करेलुं एक दिवसमां चाल्युं जाय छे! अने निर्धनावस्था प्राप्त थाय छे. माटे लोजनो मद करवो नही. तपश्चर्यानो मद करवायी तप निष्फल थाय छे. विद्यानो मद करवो नही. विद्यानो मद करनार मनुष्य पोतायी अधिक विद्वानने मान आपी शकतो नथी, पण तेनी अवगणना करे छे अने पोने वधारे ज्ञान संपादन करी शकतो नथी. गर्विष्ट होवाथी शंका पडे ते पण बीजाने पूछी शकतो नथी. एम धीरे धीरे पोतानी विद्या खूए छे अने आवता जवमां अज्ञानी थाय छे. माटे विवेकी माणसे आ आठ प्रकारना मद त्यजवा.

१४ कृतज्ञता-पोताने कोइए करेला उपकारने जूलवो नहीं. समय आवे करेला उपकारनो बदलो वालवो.

१५ पांच इंद्रिने वश करवामां तत्पर रहेवुं. इंद्रिने मोकली मूकवायी आलोकमां पण वहु नुकशान थाय छे. जेम के स्पर्शेंद्रिनुं सुख

भोगववा सारू हस्ति बंधनमां पडे छे. रसेंद्रिना विषयथी माछलांओ प्राण विमुक्त थाय छे. घ्राणेंद्रिना विषयथी भ्रमर कमल उपर बेसे छे अने सूर्य अस्त थए कमल मींचाइ जवाथी अंदर गोंधाइ रहे छे. चक्षु इंद्रिने वश थवाथी पतंगीआ दीवामां पडी जीव खुए छे. श्रोतइंद्रिना विषयथी हरण पारधीने वश थइ जाय छे. एवी रीते एक एक इंद्रिने छूटी मूकवाथी प्राण जाय छे, त्यारे पांचे इंद्रिना विषयमां लुब्ध थवाथी परभवमां केवां दुःख भोगववां पडे ? तेनुं वर्णन तो ज्ञानी महाराज ज करी शके. माटे यथाशक्ति विषयनो संकोच करवो. आ प्रमाणे मार्गानुसारीना पांत्रीश गुण जे पुरुषमां होय, ते पुरुष धर्मने योग्य जाणवो. आवा गुणथी मनुष्य समकितवंत थाय छे, श्राद्धधर्म अने मुनिधर्मने पामे छे अने अंते मुक्ति सुखने मेलवे छे.

२१ प्रश्नः–समकित ए शुं छे?

उत्तरः–समकितना घणा प्रकार छे, पण अल्पमात्र कहुं छुं. समकितना मुख्य बे प्रकार छे. १ व्यवहार समकित ने २ निश्चय समकित. तेमां व्यवहार समकित ते आगल कहेला अढार दूषण रहित ऋषभादि चोवीश तीर्थंकरने शुद्ध देव तथा तरण तारण जहाज रूप मानवा. जे देव संसार थकी तर्या नथी, तेवाने देवबुद्धिए मानवा नहीं; प्रभुए मुनिनो जे मार्ग बताव्यो छे, ते मार्गे चालनारने गुरुबुद्धिए गुरु मानवा; साधु अने श्रावकनो धर्म प्रभुए जे प्रमाणे बताव्यो छे, ते धर्मने ज खरो मानवो. आ त्रण तत्त्व उपर श्रद्धा राखवी ते व्यवहार समकित. २ निश्चय समकित, ते प्रथम पोताना आत्मानुं स्वरूप अने पुद्गलनुं स्वरूप जाणवुं. आत्मामां चेतन गुण छे अने पुद्गलमां जड गुण छे. तेथी आत्मामां सर्व पदार्थ जाणवानी शक्ति छे, पण कर्मे करीने आत्मा अवरायो छे तेथी हाल संपूर्ण भाव जाणी शकतो नथी. एवो निर्धार थवाथी जे जे बाह्य पदार्थो छे, तेना उपरथी मोहनो नाश करे छे. फक्त आत्मगुणमां आनंद

माने छे. जे संसारी आनंद छे, ते सर्व अस्थिर आनंद छे अने तेने खरो आनंद मानवाथी कर्मबंध थाय छे ने दुर्गतिमां तेनां दुःख जोगववां पडे छे. आत्मानुं ज्ञान जेम जेम निर्मल थतुं जाय छे तेम तेम संसारिक कार्यमां मग्नता घटती जाय छे. कर्मना योगे जे सुख दुःख प्राप्त थाय छे, तेने कर्मनां फल जाणीने राग द्वेष करता नथी. पुद्गलने संयोगे कर्म बांध्यां छे ते जोगवाय छे; एम विचारे छे. आ प्रमाणे चित्तनी सुंदरता थाय छे, परंतु विशेष विशुद्धि नथी थइ तेथी संसारने छोडी शकतो नथी. श्रावकनां व्रत पण लइ शकतो नथी, पण ते वानी जावना गत दिवस बनी रहेली छे. अनंतानुबंधी कषायनी चोकडी तथा समकितमोहनी, मिश्रमोहनी अने मिथ्यात्वमोहनी ए सात प्रकृति क्षय थइ छे. एवा जीवोने समकितनी प्राप्ति थाय, ते निश्चय समकित कहीए.

२२ प्रश्नः—निश्चय समकितदृष्टिने व्यवहार समकित होय के नहीं ?

उत्तरः—घणुं करीने होय.

२३ प्रश्नः—व्यवहार समकितवालाने निश्चय समकित होय के नहीं?

उत्तरः—होय पण खरूं अने न पण होय.

२४ प्रश्नः—एकला व्यवहार समकितथी शुं लाभ थाय?

उत्तरः—व्यवहार समकित निश्चय समकितनुं कारण छे. देव गुरुनी श्रद्धा थइ एटले गुरु महाराजनी सेवा करे. गुरु महाराज धर्म संभळावे एटले पोताना आत्मानुं तथा पुद्गलनुं स्वरूप जाणे. एम करतां करतां अनुक्रमे निश्चय समकित थाय.

२५ प्रश्नः—देवनी भक्ति शी रीते करे ?

उत्तरः—देव हाल विचरता नथी, परंतु तेमनी मूर्ति छे ते आत्माने आधारभूत छे. तेथी पाषाणनी, धातुनी, रत्ननी, काष्ठनी अने दांतनी; जेवी पोतानी शक्ति होय तेवी जगचंदनना आकारवाली मूर्ति करावे. यथाशक्ति सुंदर देरासर बंधावे अने आचार्य महाराज पासे तेनी प्रतिष्ठा

प्रतिष्ठा करावीने तेनी भक्ति करे. अथवा पूर्व पुरुषोए एवां जिन बिंब पधरावेलां होय छे, तेमनी अष्ट द्रव्ये करीने पूजा करे तथा तेमनी समीपे भले प्रकारे गुणग्राम करे.

२६ प्रश्नः–प्रतिमाने पूजवाथी शुं लाभ थाय ? प्रतिमा कांइ भगवान् नथी तो तेने केवा भावथी पूजवी ?

उत्तरः–भगवंत धर्म प्रकाशी गया छे. तेने आधारे धर्मनुं स्वरूप-आत्मानुं स्वरूप जाण्युं छे तेथी तेउ उपगारी पुरुष छे. ते उपगारी पुरुष तो निर्वाण पाम्या छे, त्यारे प्रतिमाजीमां तेमना नामनो आरोप करीने भक्ति करवी. जेम आपणा वडीलनी अथवा मान्य पुरुषनी छवी होय छे अने तेना कोइ गुणग्राम करे छे, तो आपणे खुशी थइए छीए अने तेनी कोइ लघुता करे छे तो आपणे दिलगीर थइए छीए. वली हालमां राज्यकर्त्ता महाराणी विक्टोरियानी तथा वीजा गवर्नर जनरल, गवर्नर अने प्रतिष्ठित अधिकारीउनी छबी तथा बावलांउ स्थानके स्थानके वेसारेलां दृष्टिए पडे छे अने तेम करेलुं जोइने ते अधिकारी तथा तेमना उपर प्रीतिभाव धरावनारा लोको राजी थाय छे अने ते अधिकारी पोताने मान मल्युं समजे छे. तेम आपणे पण भगवंतनी मूर्त्ति वेसारवाथी तेमने मान आपीए छीए. तेमने मान आपवानुं मन थयुं ते शुभ अध्यवसायनुं लक्षण छे अने तेथी जीव म्होटुं पुन्य उपार्जन करे छे. जेउ जैन नाम धरावीने ढुंढीआ कहेवाय छे, तेउ प्रतिमाने पूजता नथी, ते तेमनी अज्ञानता छे. तेउ जैनशास्त्रने मानवानुं कहे छे पण तेउ शास्त्रमां कह्युं छे तेम करता नथी. आ बाबतना दाखला श्री प्रतिमाशतक ग्रंथमां उपाध्याय श्री यशोविजयजीए घणा आपेला छे. तथा समकितशल्योद्धार नामे ग्रंथ छपायेल छे, तेमां पण घणा दाखलाउ छे. तेथी आहिं विस्तारथी लखतो नथी. भगवंत विचरता हता ते वखतनी प्रतिष्ठित करेली प्रतिमाजी हालमां विद्यमान् छे अने ढुंढक मत तो आधुनिक नीकळेलो छे त्यारे जो

प्रतिमा पूजवानुं अयोग्य होय तो जगवंत हतां केम बने? त्यार पछी पण घणा आचार्यो थया छे. जेमना उपदेशथी घणा श्रावकोए प्रतिमाजी कराव्यां तथा अनेक प्रकारे पूजा करी. गृहस्थावासमां रहेला श्रावक जाइओने जगवंतना गुणग्राम करवा सारू अनुकूलता जरेली जग्या जोइए ते देरासरजी छे अने तेनो अंदर जगवंतना गुणनुं स्मरण थवा सारू जिनबिंबनो स्थापना करेली छे. तेमनी आकृति एवी सौम्य छे के, तेने जोवाथी जगवंतना गुण सांजरे छे. पोताना वडीलनी अथवा माननीय पुरुषनी छबी अथवा तेनी कोई वस्तु पडी होय छे तो तेने जोइने ते पुरुष अने तेना गुणो जेम स्मरणमां आवे छे;तेम जगवंतनी मूर्त्ति जोइने पण थाय छे.प्रतिमाजीनुं मुख जोइने विचारे छे के, आ मुख केवुं छे? जे मुखे कोईना अवर्णवाद, मृषावाद के, हिंसाकारी वचन बोलाएलां नथी. तेमां रहेली जिव्हावडे रसेंद्रिना विषयोनुं सेवन करेलुं नथी, पण आ मुखवडे धर्मोपदेश देइने अनेक जव्य प्राणीओने संसार समुद्रमांथी तार्या छे; माटे आ मुखने धन्य छे. आ नासिकावडे सुरजिगंध डरजिगंध रूप घ्राणेंद्रिना विषयोनुं सेवन कर्युं नथी. आ चक्षुइंद्रिवडे पांच वर्ण रूप विषयोने सेव्या नथी, कोई स्त्रीना उपर कामविकारनो नजरे जोयुं नथी तेम कोइनी सामे द्वेषनी नजरे पण जोयुं नथी. मात्र वस्तु स्वजाव अने कर्मनी विचित्रता विचारीने समजावे रहेला छे. तेथी एवां नेत्रने धन्य छे. आ कर्णे करीने विचित्र प्रकारना राग रागणी सांजलवा रूप तेना विषयनुं सेवन करेलुं नथी, परंतु प्रिय अप्रिय जेवा शब्दो काने पड्या तेवा समजावे सांजल्या छे. आ शरीरवडे कोइ जीवनी हिंसा के अदत्तग्रहण विगेरे कर्युं नथी. मात्र जीवरक्षा करी छे अने कोइ जीव डःख पामे नहीं तेम वर्त्या छे. ग्रामानुग्राम विहार करी जव्यजीवोने संसारना डःखमांथी उद्धर्या छे अने पोते कर्मोनो क्षय करी केवलज्ञान केवलदर्शन प्रगट कर्युं छे. माटे आ प्रजुने ध

न्य छे. एज परम उपगारी छे. तेथी तेमनी जेटली जक्ति करी शकुं तेटली करवा योग्य छे. आवी सुंदर जावना जगवंतनी मुज्ञ देख वाथी उत्पन्न थाय छे. उत्तम प्राणीउ एवा प्रजुनी जल, चंदन, केसर, बरास, पुष्प, धूप, दीप, फल, नैवेद्यवडे पूजा करे छे. तथा आजूषणो चडावे छे. ए प्रमाणे पूजा करवामां यथाशक्ति द्रव्यनो व्यय करतां चिंतवे छे के, हुं जे द्रव्य पेदा करूं छुं, ते पेदा करतां अनेक प्रकारनां पाप लागे छे. वली ते धन संसारी कार्यमां वापरूं छुं तेथी पण उलटी पापनी वृद्धि करूं छुं. म्हारे ए धनमांथी म्हारा प्रणाम पहोंचे तेटलुं धन जो हुं प्रजु जक्तिमां वापरूं तो तेनाथी पाप बंधातुं अटके अने पुन्यबंध थाय. वली ए धन प्राते म्हारूं नथी. म्हारी साथे आववानुं नथी. म्हारो ने एनो स्वजाव जिन्न छे. हुं चेतन छुं. ए जड छे. माटे म्हारे एना उपरथी मूर्छा उतारवी ते योग्य छे. वली विचारे के, हुं प्रजुनी जक्ति करीश तो, ते जोइने बीजा जीवो तेनी अनुमोदना करशे. वली केटलाएक जाग्यशाली जीवो जक्ति करवाने तत्पर थशे तो तेनो कारणीक हुं थइश. एटले प्रजु जक्ति करतां अनेक प्रकारना लाज थशे. उत्तम जीवो प्रथम द्रव्यपूजा करीने पछी जावपूजा करे छे एटले ते अवसरे जगवंतना गुण विचारे छे अने प्रजुना गुणने विचारीने तेनुं पोताना आत्मानी साथे मिलान करे छे के, अहो! प्रजु अरागी ने हुं रागी, प्रजु अद्वेषी ने हुं द्वेषी, प्रजु अक्रोधी ने हुं क्रोधी, प्रजु अमानी ने हुं मानी, प्रजु अमायी ने हुं मायी, प्रजु अलोजी ने हुं लोजी, प्रजु अकामी ने हुं कामी, प्रजु निर्विषयी ने हुं विषयी, प्रजु आत्मानंदी ने हुं संसारानंदी, प्रजु अतिंद्रिय सुखना जोगी ने हुं पुद्गलनो जोगी, प्रजु स्वस्वजावी ने हुं विजावी, प्रजु अजर ने हुं सजर, प्रजु अरूप ने हुं रूप स्वजाववालो, प्रजु अशरीरी ने हुं शरीरवालो, प्रजु अनिंदक ने हुं निंदक, प्रजु अचल ने हुं सचल, प्रजु अमर ने हुं मरण सहित, प्रजु निद्रा रहित ने हुं निद्रा

सहित, प्रभु निर्मोही ने हुं समोही, प्रभु हास्य रहित ने हुं हास्य युक्त, प्रभु रतिए रहित ने हुं रतिए सहित, प्रभु अरति रहित ने हुं अरति सहित, प्रभु शोक रहित ने हुं शोक सहित, प्रभु भय रहित ने हुं भय सहित, प्रभु दुगंछा रहित ने हुं दुगंछा युक्त, प्रभु निर्वेदी ने हुं सवेदी, प्रभु अक्लेशी ने हुं सक्लेशी, प्रभु हिंसाए रहित ने हुं हिंसानो करवावालो, प्रभु वचने रहित ने हुं मृषावादी, प्रभु इच्छा रहित ने हुं अनेक प्रकारनी इच्छावालो, प्रभु अप्रमादी ने हुं सप्रमादी, प्रभु आशा रहित ने हुं आशानो भरेलो, प्रभु सर्व जीवने सुखना दाता ने हुं अनेक जीवोने दुःखनां देनार, प्रभु अवंचक ने हुं सवंचक-बीजाउने ठगनारो, प्रभु सर्वना विश्वासपात्र ने हुं अविश्वासनुं पात्र, प्रभु आश्रव रहित ने हुं आश्रवनो भरेलो, प्रभु निःपाप ने हुं सपाप, प्रभु परमात्मपदने पामेला ने हुं बहिरात्मा पणे वर्त्ततो, प्रभु कर्म रहित ने हुं कर्म सहित. आ प्रमाणे भगवंत अनेक प्रकारना गुणे करीने संयुक्त छे अने हुं सर्व प्रकारना दुर्गुणोए भरेलो छुं. तेथी आ संसारमां परिभ्रमण करुं छुं. आजे भाग्यना उदयथी आ प्रभुनी मूर्ति में जोइ अने तेना आलंबनवडे मने प्रभुना गुणनुं स्मरण थयुं तथा म्हारा अवगुण समजवामां आव्या, तो हवे हुं म्हारा अवगुण टाळवानो उद्यम करुं, प्रभु जे रस्ते चाल्या ते रस्ते हुं चालुं अने प्रभु जेम वर्त्या तेम हुं वर्त्तुं.आ प्रमाणेनी भावना भावतां-भावपूजा करतां प्राणी पोताना कर्मनो क्षय करे छे, शुद्ध समकितने प्राप्त करे छे अने यावत् मोक्षसुखने पण पामे छे. माटे जिनप्रतिमानी पूजा करवाथी उपर प्रमाणे लाभ जाणीने सर्व भव्यजीवोए यथाशक्ति जिनेश्वरनी भक्ति करवी.

२३ प्रश्नः—सामान्य प्रकारे जिनभक्तिनी रीत तथा लाभ तमे बता व्या, परंतु अनुक्रमे दररोज केवी रीते भक्ति करवी ते कहो ?

उत्तरः—दिवसमां त्रण वार जिनमंदिरे जवुं. तेमां प्रातःकाळे वास

दीपवडे पूजा करवी, मध्यान्हे जल चंदनादिक अष्टद्रव्यथी, सत्तर प्रकारथी अथवा जेवी शक्ति होय ते प्रमाणे विशेष द्रव्यथी पूजा करवी अने संध्याये धूपपूजा तथा दीपपूजा करवी. आ प्रमाणे त्रणकाल जिनपूजा करवी. तेमां मध्यान्हनी पूजा प्रभुने अंगे फरसीने करवानी छे तेथी न्हावुं जोइए न्हाइने शुद्ध थया शिवाय प्रभुनो स्पर्श करवो घटीत नथी. आपणुं शरीर मलीन होय छे ते न्हावाथी शुद्ध थाय छे. माटे निर्जीव जग्या जोइने शरीरनी शुद्धि थइ शके तेटला जलवडे न्हावुं वधारे पाणी ढोलवुं नहीं. वधारे पाणी ढोलवाथी असंख्य अपकाय जीवोनी विना कारणे विराधना थाय छे. न्हावा पछी शुद्ध वस्त्रवडे शरीर साफ करवुं. पछी सुंदर, शोभीतां, संसारिक कार्यमां नहीं वापरेला अने धोयेलां वस्त्र धारण करवां. वगर धोयेलां वस्त्र पहेरीने पूजा करवाथी नीवीनुं प्रायश्चित्त कहेलुं छे. पछी पोतानी शक्तिना प्रमाणमां योग्य आभरणो धारण करवां अने जिनपूजाने माटे जल, चंदन, पुष्पादिक शुद्ध शुद्ध द्रव्यो लइने जिनमंदिरे जवुं. जिनमंदिरना प्रथम द्वारमां पेसतां 'निसीही' कहेवी. त्यारथी संसारी व्यापारनो निषेध कर्यानुं समजवुं. एटले देरासरनी अंदर व्यापार रोजगार संबंधी वातचीत पण करवी नहीं. फक्त जिनमंदिर संबंधी कार्यमां ज चित्त परोववुं. देरासरमां कांइ काम चालतुं होय तो तेनो तपास करवो, कांइ आशातना थएली होय तो ते टालवी अने देरासरना नोकर चाकरना कामकाज तरफ नजर करवी. पछी ज्यारे भगवंतनी मूर्त्ति दृष्टिए पडे, त्यारे बे हाथ जोडी नमस्कार करवो अने रंगमंडपमां पेसतां बीजीवार 'निसीही' कहेवी. अहींथी जिनमंदिर संबंधी व्यापारनो पण त्याग कर्यानुं समजवुं अने जिनपूजा संबंधी कार्यमां प्रवर्त्तवुं. प्रथम पोताना हाथ धोइने सुवर्णना, रूपाना, अन्य धातुना अथवा मृतिकाना पोतानी शक्ति अनुसारे जेवा कलश होय तेवा कलशमां निर्मल

जल नरवुं. प्रभुना शरीर उपरथी आनरणादि उतारवां. ते अवसरे चिंतववुं के, नगवंते आ प्रमाणे आनूषणो उतारीने संयम ग्रहण कर्युं हतुं. पछी मोरपींछीवडे प्रभुना शरीरनी प्रमार्जना दृष्टिपूर्वक करवी. कीडी विगेरे जंतुनो प्रचार थयो होय तो ते दूर करीने कलशवडे अनिषेक करवो. पछी वस्त्रना पोतांवडे केशर उतारवुं. तेनाथी न नीकली शके तेवुं केशर वालाकुंचीवडे दूर करवुं. पछी पंचामृतनो अनिषेक करीने सुकुमाल, सुंदर अने धोएला उज्वल वस्त्र वडे प्रभुनुं शरीर जल रहित करवुं. पछी उत्तम चंदन, केशर, बरासादिवडे नव अंगे पूजा करवी अने जीवजंतु रहित, सडया विनानां, नूमिने नही फरशेलां, अशुचिना संसर्ग विनानां अने सुगंधीवालां मोगरा विगेरना पुष्पो चडाववां पछी मुगट कुंमलादि आनरणो पहेराववां. त्यार पछी अगर, सेलारस विगेरे सुगंधी वस्तुथी बनावेलो दशांगधूप करवो. फानसमां दीपक राखीने दीपपूजा करवी. नगवंतना शरीर उपर सोना रूपाना वरक यथाशक्ति चडाववा अने आंगी रचवी अथवा रचाववी. पछी नगवंतना समीप नागे सुंदर उज्वल अक्षतवडे नंदावर्त्त अथवा स्वस्तिक करवो. तेमां प्रथम त्रण ढगली करतां पहेली ढगलीए ज्ञान प्राप्ति, बीजी ढगलीए दर्शन एटले समकितनी प्राप्ति तथा त्रीजी ढगलीए चारित्रनी प्राप्ति थाय तवी रीते नावना नाववी. त्यार पछी स्वस्तिक रचवो. ते वखते चार गतिनो नाश थाय तेवी नावना नाववी. वली त्रण ढगलीनी उपर अक्षतवडे सिद्धशिलानो अर्धचंद्र जेवो आकार करवो अने विचारवुं जे आ सिद्धशिला उपर म्हारो वास थाओ. एवी रीते अक्षतपूजा करीने पछी सुंदर फल मेवा प्रमुख धरवा. अपक्क, सडेलां, खराब वासवालां अथवा अनक्ष फल धरवानो पूजाप्रकरणमां निषेध कर्यो छे माटे तेवां फल चडाववां नहीं. पछी नैवेद्य धरवुं. तेमां नक्ष पदार्थ जे जे खाता होइए ते ते जेवा के लाडु, दूधपाक, शाक, दाल, नात, कुरमा प्रमुख

अनेक जातनी रसवती प्रभु आगल धरवी. पूर्वोक्त फल, नैवेद्य प्रभु आगल धरी भावना भाववी जे आ आहार अनेक पाप आरंभे करी निपज्यो छे अने आ आहार हुं खाइश तेथी पण एना आस्वादनथी मने राग द्वेषनी परिणती जागशे, माटे जेटलो आहार प्रभुने चडावीश ते आहार संबंधी राग द्वेषनी परिणती थवी बंध रहेशे अने वली उपकारीनी भक्ति थशे तेथी परंपराए मुक्तिफलनी प्राप्ति थशे. आवी सुंदर भावना भाववी. ए प्रमाणे द्रव्यपूजा करवी. एथी वधारे द्रव्य होय तो वधारे चडाववा. त्यार पछी त्रीजी निसिहि केहवी अने विचारवुं जे द्रव्यपूजानुं काम निषेधी हवे भावपूजा करीश. प्रथम त्रण प्रदक्षिणा देवी. त्यार बाद त्रण खमासमणां देवां. त्रण दिशा तरफ जोवुं वर्जवुं. पछी वीर आसने बेसी बे हाथ जोडी चैत्यवंदन, नमुत्थुणं, जावंति बे, स्तवन, जयवीयराय विगेरे केहवुं. पछी काउस्सग्ग करवो. काउस्सग्ग पारी एक थुइए अथवा चार थुइए अथवा आठ थुइए जेवी शक्ति–अवकाश होय ते प्रमाणे चैत्यवंदन करवुं. आ सामान्य विधिए प्रभु भक्ति कही. पछी प्रभु सन्मुख उभा रही आगल कही छे तेवी रीते भावना भाववी. घणा गुणी आचार्य महाराज श्लोकबद्ध–काव्यबद्ध रचना भगवंतना गुण रूप करी गया छे ते वडे स्तुति करवी. एवी सुंदर भावना भाववाथी नागकेतु विगेरे केवलज्ञान पाम्या छे. तेनी कथा कल्पसूत्रमां विद्यमान छे.

२० प्रश्नः–पुष्पपूजा करतां पुष्पना जीवने बाधा थाय तेनुं केम?

उत्तरः–पुष्पना जीवने बाधा थती नथी, पण उलटी रक्षा थाय छे. केम के पुष्प कोई गृहस्थ लइ जाय तो मनुष्यना स्पर्शथी तेना जीवने किलामना थाय. केटलाएक गृहस्थो सय्यामां बिछावी सुवे छे तेथी पण किलामना थाय छे, परंतु जे पुष्प प्रभुने चडे छे तेने तो पोताना आयुष्य सुधी अबाधा रहे छे. वली तमे कहेशो के पुष्पने सोय भोंकी गूंथवाथी किलामना थया वगर रहे नही, तो ते विषे

जाणवुं जे, जे पुष्पनी दांडी पोली होय तेमां दोरो परोववो शास्त्र मां कह्यो छे माटे तेवी रीते विधि युक्त काम करवाथी बाधा थशे नही. पुष्प शीवीने चडाववानी तथा काची कळीओ चडाववानी रीत प्राचीन जणाती नथी, पण आधुनीक छे. एवी रीत पडवाथी केटलीक वखत गुंथेलां पुष्प मळतां नथी त्यारे विधिपूर्वक पूजा करवाना रसिक पुरुषने पण शीवेलां चडाववां पडे छे, ते अपवाद समजीने चडावे छे. कारण के जो ते न चडावे तो समूलगो फूलनो हार चडी शके नही. माटे जोग बने त्यां सुधी गुंथेलां पुष्प चडाववां ए ज श्रेय छे. प्रभु भक्ति विधिपूर्वक करतां कदापि अल्पहिंसा थाय ते उपर आवश्यकमां कूवानुं दृष्टांत आप्युं छे. कूवो खोदतां कष्ट पडे पण पछी सदा पाणीनुं सुख थाय तेम प्रभुनी पूजामां अल्पहिंसा थाय पण प्रांते मुक्तिसुखनी प्राप्ति थाय. माटे श्रावकने अष्टप्रकारी पूजा करवानुं महानिशिथ सूत्रमां पण कह्युं छे.

२९ प्रश्नः—नैवेद्य-रांधेलुं धरवुं कया शास्त्रमां कह्युं छे ?

उत्तरः—श्राद्धविधिमां कह्युं छे. वली श्राद्धविधिमां निशिथचूर्णी प्रमुखना दाखला आप्या छे. आचारोपदेश, अष्टप्रकारी पूजानो रास तथा सकलचंद उपाध्याय प्रमुख विरचित पूजाओमां पण कह्युं छे. ते शास्त्रो जोवाथी विस्तार सहित मालम पडशे. सामान्य प्रकारे नैवेद्य चडाववानुं तो महानिशिथ, पंचाशकजी, प्रवचनसारोद्धार, योगशास्त्र विगेरे घणा शास्त्रोमां कह्युं छे.

३० प्रश्नः—दीपकपूजा कया शास्त्रमां कही छे ?

उत्तरः—महानिशिथ सूत्रमां अष्टप्रकारी पूजानो अधिकार चाल्यो छे त्यां कही छे. प्रभुना जन्म वखत दिग्कुमारीकाओए दीपक कर्या छे; विगेरे वर्णन जंबूद्वीपपन्नत्तिमां छे. आवश्यकसूत्रमां पण कह्युं छे.

३१ प्रश्नः—गुरुभक्ति शी रीते करवी ?

उत्तरः—गुरुने देखतां बे हाथ जोडी नमस्कार करवो. गुरु कंइ का

ममां न होय तो खमासमण देइ वांदवा. इच्छकार पूछी अप्पुठियो अ भ्यंतरथी खमाववा. गुरु ऊभा होय तो ऊभा रहेवुं, गुरुना वचननी अवगणना करवी नही. वस्त्र, पात्र, औषध, पाट, पाटला, रहेवाने मकान विगेरे जे कांइ जोइए ते हाजर करवुं. आपणी पासे न होय तो जेनी पासे होय तेनी पासे गुरुने तेडी जइ अपाववुं, कोइ प्रकारे तेमनुं वचन लोपवुं नही. गुरु महा उपकारी छे. ए उपकारीना उप कारनो बदलो कोइ दिवस वलवानो नथी माटे यथाशक्ति गुरुभक्ति करवी. तन, मन अने धन अर्पण करवुं. कदापि गुरु महाराजना का ममां सर्व दोलत वपराइ जाय तो पण वापरवामां जराए अंदेसो लाववो नही. आवा भाव जेने थइ जाय छे तेने अवश्य–निश्चय सम कित होय छे. तेमां जेटली कसर होय तेटली समकितमां पण कसर जाणवी. माटे देव गुरुनी भक्तिमां कोइ पण रीते कसर राखवी नही. गुरु महाराज एक कोडि पण पोते लेता नथी. कोइक वखत अक स्मात् धर्मसंबंधी हरकत आवी पडी होय अने ते काममां पैसा खरचवा पडे तेम होय, औषधमां वापरवा होय, पुस्तक लखाववां होय विगेरे धर्मना कार्यमां पैसानी आवश्यकता होय त्यारे गुरु म हाराज वापरवानो उपदेश करे छे; ते वखत मन जरा पण पाछुं फेर ववुं नही, पण प्रसन्न थइ द्रव्यनो सदुपयोग करवो.

१२ प्रश्नः—गुरु लोभी होय तो केम करवुं ?

उत्तरः—गुरु महाराज लोभी होय नही. जे पोताना शरीरनी, शि ष्यनी अथवा श्रावकनी आशा राखता नथी ते धननी आशा केम राखे ? माटे तेओनी लोभी होवापणानी शंका करवी ज नही. तेओ फक्त शरीरना रक्षणने माटे प्रमाणोपेत वस्त्रनुं ग्रहण करे छे अने आ श रीरवडे ज्ञान दर्शन चारित्रनुं आराधन करी शकाय छे तेथी तेने शुद्धमान आहार आपे छे. इंद्रिओनी पुष्टिने अर्थे तो आहार पण लेता नथी. तेमां पण जे आहार गृहस्थे पोताने अर्थे करेलो होय छे ते ज

ले छे, तेमांथी पण तेने फरीने करवो न पडे तेटलो ज ग्रहण करे छे, फरीने करवो पडशे एम लागे तो बिलकूल लेता नथी. आहारना संबंधमां एवा निरिछाशान् होय छे तो पछी बीजो लोन तो करे ज केम? तेउने एक कोडि सरखी पण पासे राखवी नथी अने जेउ राखे छे तेउने शास्त्रमां गुरुबुद्धिए मानवा कह्या नथी. जिनाज्ञा विरुद्ध एवा वेष धारी, द्रव्यलिंगी, पासह्यादिक द्रव्यना राखनारने जे गुरुबुद्धिए माने छे तेने मिथ्यात्व लागे छे.

३३ प्रश्नः—कोइक एम कहे छे के ज्ञाने करीने ज धर्म थाय छे, क्रियाए तो कर्म छे, तेथी क्रिया करतां धर्म न होय. माटे कदी क्रियारुचि न होय तो पण ज्ञान नणेल होय तो तेने गुरु मानवामां शुं अडचण छे?

उत्तरः—शास्त्रमां समकिते करीने सहित होय तेने ज ज्ञान कहे छे अने जेने समकित होय ते तो नगवंतनी आज्ञाना आराधक होय, जेउ आज्ञाना आराधक होय तेउ क्रियाथी विमुख होय नही; कारण के ज्ञाने करीने पोताना आत्मानुं स्वरूप तथा पुद्गलनुं स्वरूप जाएयुं छे तेथी ते जाणे छे के "अहो! आ पुद्गल तो जड पदार्थ छे. पुद्गलने वशे करीने विपरीत बुद्धि थइ तेथी पर वस्तु जे धन धान्यादिक तथा स्त्री कुटुंबादिक तेने मा जीवे पोताना करीने मान्यां अने तेथी कर्म बंध करीने चारे गतिमां रोळायो, अनेक प्रकारनां दुःख नोगव्यां. आ नवमां नाग्यना उदयथी श्री जिनराजनो मार्ग प्राप्त थयो अने कर्मे विवर आप्युं तेथी मने संयमनी प्राप्ति थइ छे; तो हवे म्हारे आत्मतत्त्वमां रमण करवुं ज घटे छे. अनादिकाळनो जीवने परनाव मां रमवानो अन्यास छे तेथी म्हारी दशा वारंवार पुद्गलनावनी थाय छे ते पलटावा माटे अशुन क्रिया छोडीने शुन्न क्रियामां प्रवर्त्तवुं योग्य छे." आ प्रमाणेनी नावनाथी संयमनी क्रिया करे छे अने ते क्रिया, कर्म निर्जरानी हेतुन्नूत थाय छे. वळी योगादिकनी जे शुन्न

प्रवृत्ति थाय छे तेथी जो के शुभकर्म बंधाय छे परंतु ते कर्म मुक्तिप्राप्त
करवामां सहाय्यकारी थाय छे, विघ्नकारी थतां नथी. एवा शुभ क
र्मना योगथी आर्यक्षेत्रमां जन्म, पांच इंद्रिय संपूर्ण, धर्मिष्ट कुल,
स्वजनादिक धर्मकार्यमां अनुकूल, निरोगी शरीर, देव गुरुनी जोग
वाइ विगेरे साधनोनी प्राप्ति थाय छे. ए साधनो मळ्या विना जीवथी
मुक्तिमार्गनुं आराधन थइ शकतुं नथी. जेउ ज्ञानवंत छे तेउ सहजे
क्रियामां प्रवर्ते छे. ज्ञानगुण वडे वस्तुस्वरूपने जाणवाथी संसारनी
अनित्यता समजीने जेमणे चारित्र अंगीकार कर्युं छे एवा मुनि म
हाराज निरंतर विचारे छे के सर्वे जीवो सत्ताए तुल्य छे पण कर्मे क
रीने जूदी जूदी गतिने पाम्या छे. ते सर्वे सुखना अभिलाषी छे. दुः
खने इच्छता नथी. जेम म्हारा शरीरने कोइ कांइ पीडा उपजावे छे
तो मने दुःख थाय छे तेम सर्व जीवने पण दुःख थाय छे. माटे म्हारे
कोई पण जीवने दुःख उपजाववुं घटतुं नथी. आवा विचारथी तेउ
ज्यारे ज्यारे उठे छे, बेसे छे, सुए छे, चाले छे त्यारे यत्नापूर्वक प्रवर्ते
छे. वली पडिलेहण पण ते ज माटे करे छे के वस्त्रमां कोइ जीव होय
तो शरीरे लागवाथी तेने पीडा उत्पन्न थाय. वली प्रतिक्रमणनी क्रि
या करे छे तेनुं कारण पण एम छे के पोते आत्मस्वभावमां रमणता
करवाने इच्छे छे परंतु जीवने अनादिकालनो मोहप्रवृत्तिनो अभ्यास
बनेलो छे तेना जोरथी जे न करवा योग्य प्रवृत्ति थइ जाय छे ते पो
ताना मनमां अनिष्ट लागे छे अने तेनी निंदा गर्हा तो कायम थया
करे छे परंतु प्रतिक्रमणमां विशेष प्रकारे करवानुं बने माटे प्रतिक्र
मण करे छे. यथाशक्ति तपस्या करे छे. तेमां पण भाव एवो वर्ते छे
के आहार करवो ते म्हारो स्वभाविक धर्म नथी, पण हजु सुधी पु
द्गलमां रह्यो छुं एटले ज्ञान ध्यान सारी रीते थवा माटे आ शरीरने
निरवद्य आहार आपुं छुं. तो पण थोडी थोडी तपस्या करूं तो तेथी
कांइ ज्ञान ध्यानमां हरकत थवानी नथी. उलटी शुभभावने योगे

ज्ञान ध्याननी वृद्धि थशे माटे यथाशक्ति तपस्या करुं. आवी न्नावना होवाथी ज्ञानीने सहजे तप पण बनी आवे छे. माटे ज्ञानवंतने क्रियानी रुचि न थाय ए वात संन्नवती ज नथी; पण जेन्नु मात्र लोक रंजनार्थे ज्ञान न्नणेला होय छे तेन्नने क्रियारुचि होती नथी, तो तेत्त कांइ जैनमार्गमां नथी. श्री विशेषावश्यकमां क्रियारुचि रहित जीवने अज्ञानी कह्या छे. तो तेवा अज्ञानी गुरु करवा योग्य होय नही. तेमनी संगत करवाथी तेमना जेवी विपरीत बुद्धि थाय अने मिथ्यात्व पमाय माटे न्नगवंतनी आज्ञा प्रमाणे चालनारने ज गुरु मानवा.

३४ प्रश्नः–गुरु महाराज न होय तो धर्मकरणी कोनी पासे करवी?

उत्तरः–जेम देवने अन्नावे देवनी मुर्त्ति, तेम गुरुने अन्नावे गुरुनी स्थापना जाणवी. तेमां मुख्य अक्ष, ते गोल आकारना कोडा समजवा. ते त्रण, पांच, सात के नव आवर्त्तवाला होय तो श्रेष्ठ गणाय छे. तेनुं फल श्री न्नद्रबाहुस्वामी कृत स्थापनाकुलकमां विशेष प्रकारे वर्णवेलुं छे. श्री यशोविजयजी उपाध्याये स्थापनानी सझाय बनावी छे तेमां पण तेनुं फल तथा विधि बतावी छे. एवा अक्षना स्थापनाचार्य स्थापीने तेनी सन्मुख क्रिया करवी. तेनो योग न बने तो ज्ञान दर्शन अने चारित्रनां उपकरण–मुख्यत्वे पुस्तक नवकारवाली प्रमुखनी स्थापना करवी. श्री ठाणांग सूत्रमां दश प्रकारनी स्थापना कही छे, ते स्थापीने पंचिंदिय वडे तेमां गुरु महाराजना गुणनुं आरोपण करवुं अने पछी तेनी समीपे विधि करवी.

३५ प्रश्नः–धर्म ते शुं?

उत्तरः–धर्म बे प्रकारनो छे. १ आत्मिकधर्म अने २ व्यवहारधर्म.

३६ प्रश्नः–आत्मिकधर्म ते शुं?

उत्तरः–आत्मिकधर्म ते आत्मानुं लक्षण-अनंत ज्ञान, अनंत दर्शन, अनंत चारित्र, अनंत वीर्यादि तेमां रमण करवुं ते आत्मिकधर्मनुं आराधन समजवुं.

३७ प्रश्नः—अनंतज्ञान ते शुं?

उत्तरः—अनंता पदार्थोनुं त्रण कालनुं स्वरूप जाणवानी आत्मानी शक्ति छे ते.

३८ प्रश्नः—आत्मानी एवी शक्ति छे तो ते जणाती केम नथी?

उत्तरः—आत्मा कर्मे करीने अवरायलो छे तेथी तेनी शक्ति चाली शकती नथी.

३९ प्रश्नः—आत्मा कर्मे करीने क्यारथी अवरायो छे?

उत्तरः—आत्मा अनादिकालथी कर्मे करीने अवरायलो छे. कोइ काले पण निर्मल हतो ज नही. जेम सोनुं खाणनी अंदर मूलथी ज माटी साथे मलेलुं छे, तेम जीवने माटे पण समजवुं.

४० प्रश्नः—कर्म ते शुं? अने ते जीवनी साथे केवी रीते एकमेक थयेलां छे? वली अनादिनां कर्म छे ते ज चाल्यां आवे छे के फेर फार थाय छे?

उत्तरः—कर्म ते जड पदार्थ छे. जे चर्मचक्षु वडे देखाय छे ते सर्वे जड पदार्थ ज छे. जीव देखी शकातो नथी. जड पदार्थो विचित्र प्रकारनां रूप धारण करे छे. मनुष्यना शरीर रूपे मलेला छे ते ज वीखरीने पाछा राखोडी रूपे थाय छे. वखते अग्नि रूपे थाय छे अने ते ज पाछा पृथ्वी, पाणी, वायु, वनस्पति तथा जनावरोना रूपने धारण करे छे. जीवना शरीरमांथी छूटेला पुद्गलोना विचित्र घाट बने छे. जीवे ग्रहण कर्या न होय तेवा छूटा पुद्गलोनां पण स्वभाविक अनेक रूप बने छे. आकाशमां लीला पीला रंग देखाय छे ते स्वभाविक ज बने छे. एवा पुद्गल परमाणुओ मलीने कर्म योग्य पदार्थ थाय छे. तेवो कर्म पदार्थ आत्मानी साथे अनादिकालथी मलेलो छे. ते जेम जेम भोगवाय छे, तेम तेम छूटा पता जाय छे अने पाछा नवा बंधाय छे. एक वारनुं बांधेलुं कर्म कांइ सदा काल पडोच्या करतुं नथी. पूर्वकर्मना योगे जीवना जेवा जेवा प्रणाम थाय छे, तेवां तेवां

कर्म बंधाय छे. एम श्रेणि प्रश्रेणि चाल्या ज करे छे. जेम चिकाश वाळा पदार्थने रज लागे छे, तेम जीवने राग द्वेषनी परिणती रूप चिकाशने योगे कर्मना पुद्गलो आवीने वळगे छे.

४१ प्रश्नः—जीव तथा पुद्गलनो कर्त्ता कोइ छे ?

उत्तरः—ए कोइना बनावेला नथी एटले तेनो कर्त्ता कोइ छे ज नही. वळी न्यायथी विचारतां एनो कर्त्ता होइ शके पण नही. जो तेनो कोइ बनावनार होय तो ते शरीरधारी होवो जोइए एटले तेने बना वनारनो पण कोइ बनावनार जोइए. वळी ज्यारे जगत्मां कोइ प दार्थ ज न होय त्यारे जीव अने पुद्गल शुं पदार्थ न बनावे ? वळी जो जीवनो कर्त्ता होय तो ते पापकार्य करनाराओने बनावे ज नही अने जगत्मां तो तेवा मनुष्यो ज वधारे देखाय छे. कदी कोइ क हेशे के बनाव्या त्यारे तो सारा हता, पण पाछळथी बगडी गया तो बनावनारा ज्ञानीने एवुं पण ज्ञान होवुं जोइए के, आ पाछळथी ब गडी जशे माटे एने न बनावुं. साधारण मनुष्य पण जो कोइ का र्यनुं परिणाम खराब थाववानु जाणे तो ते कार्य करता नथी त्यारे जे सर्वज्ञ छे ते तो त्रणे काळनुं स्वरूप जाणी शके एटले पाछळथी बगडे तेवा प्राणीओने शा माटे बनावे ? वळी ईश्वर समदृष्टिवाळा होवाथी एकने मनुष्य बनावे, एकने जनावर बनावे, एकने सुखी करे, एकने दुःखी करे एम होय ज नही. तेनो विचार तो सर्वने सुखी बनाववानो ज होवो जोइए अने तेवुं तो कांइ जगत्मां देखातुं नथी. तेथी जगत्कर्त्ता ईश्वर मानवो ए वास्तविक नथी. वळी केट लाएक कहे छे के ए तो बधुं ईश्वरनी इच्छावडे ज बने छे, आ कहेवुं पण असत्य छे. केम के जे जे धर्मवाळा मुक्तिने माने छे अने मुक्ति मेळववा उद्यम करे छे तेना शास्त्रमां प्रांते क्रोध, मान, माया, लोभ ए चारथी मूकावुं अने समभावमां रहेवं एनुं नाम ज मुक्ति कहेल छे. त्यारे विचारो के बीजाओने तो इच्छाथी मुक्त थवा कहे छे अने पोते

आ जगत् उपजाववानी इच्छा करे छे ए वात केम संभवे? जेम दा लमां केटलाएक धर्मगुरु नाम धरावनाराओ पोते द्रव्य राखे छे, स्त्री भोगवे छे अने बीजा तेना सेवकोने उपदेश करे छे के 'द्रव्य अस्थिर छे, अर्थ अनर्थनुं मूल छे, स्त्रीना संगथी अनेक प्रकारनां कर्म बंधाय छे, माटे तमे द्रव्य तथा स्त्री बन्नेनो त्याग करो. एटले तमने घणो लाभ थशे.' आ दृष्टांत प्रमाणे जगत्ना कर्त्ता ईश्वर पोते तो राग द्वेषथी मुक्त थया नथी अने बीजाने मुक्त थवा कहे छे. माटे एवुं कथन ईश्वरनुं होय ज नही. एवी वातो करनारा ईश्वरना स्वरूपने समजता नथी अने फोगटना ईश्वरने दूषण आपे छे. ईश्वर तो सर्व प्रकारनी राग द्वेषनी परिणतीनो त्याग करनारा होय छे. कोइ प्रका रनी उपाधि तेमने होती नथी; संसारी कांइ पण काम तेमने करवुं नथी. संसारी काम तो देहधारी प्राणी करे छे. ईश्वर देह रहित थयेला छे. पोताना आत्मस्वभाव वडे सर्व पदार्थोने जाणे देखे छे, पण तेमां प्रणमता नथी. ईश्वरनुं खरुं स्वरूप आ प्रमाणेनुं होवाथी तेओ जीवना के पुद्गलना कर्त्ता नथी, जीव अने पुद्गल पदार्थ अनादि कालथी स्वभाविकपणे ज छे एम समजवुं.

४१ प्रश्नः—आत्माना चेतनगुणने कर्म जड होवाथी शी रीते आवी शके ?

उत्तरः—आपणी दृष्टिए प्रत्यक्ष देखीए छीए के बुद्धि अरुपी छतां मदिरापान करनारनी बुद्धि भ्रष्ट थइ जाय छे अने तेनो केफ चडे छे त्यारे जेम तेम बके छे. तो मदिरा जड छतां बुद्धिने केम आवरे छे? वली केफ उतरे छे त्यारे पाछी बुद्धि ठेकाणे आवे छे तेम कर्म पण एवो ज पदार्थ छे. तेना संयोगथी आत्मानो ज्ञान गुण अवराइ जाय छे अने पडदामां रहेली अथवा मेलनो समूह लागेली वस्तुओनुं पो तानुं खरुं स्वरूप जेम देखातुं नथी तेम कर्म रूप मेल लाग्याथी आत्मानी शक्ति अने स्वरूप देखी शकातुं नथी.

४३ प्रश्नः—आत्मा निरंतर कर्मे करीने अवरायलो ज रहे छे के तेमां फेरफार थाय छे? अने ते कोइ वखत पण शुद्ध थशे के नहीं?

उत्तरः—आत्माना ज्ञानने कर्मनो केफ लागेलो छे. केफ करनार मनुष्यने जो कोइ जबरी फिकरनी वात करे अथवा खटाइ विगेरे केफना उतारनी चीज खवरावे तो तेनो केफ उतरी जाय छे. तेम प्राणीने पण गुरु महाराजना योगथी अथवा पूर्वना क्षयोपशमवडे ज्यारे पोताना आत्मानुं खरुं स्वरूप समजाय छे अने पुद्गलना संगथी अनादिकाल संसारमां परिभ्रमण कर्यानुं समजाय छे त्यारे तेनाथी भय पामे छे एटले कर्मनो केफ उतरी जइने ज्ञानदशा जागृत थाय छे. ते वखते विचारे छे के, 'हुं जे सुख मानुं छुं ते तो जड पदार्थवडे मात्र मानी लीधेलुं सुख छे. तेनाथी म्हारा आत्माने तो सुख नथी पण उलटुं कर्मबंधन रूप दुःख छे वली ए सुख जेम फांसी उपर चढनार मनुष्यने सारी सारी वस्तु खावा आपे छे पण पछी तुरत फांसीए चढावे छे तेना जेवुं छे. संसार सुखनी लीनता पण एवी ज छे. कारण के हालना समयमां म्होटामां म्होटुं आयुष्य प्राये सो वर्षनुं होय छे तो एटलो काल सुख भोगववुं अने पछी तेनाथी थयेला कर्मबंध वडे नरके जवुं त्यां सागरोपमनां आयुष्य होवाथी असंख्य वर्ष पर्यंत दुःख भोगववुं तेना प्रमाणमां मनुष्यना भवनुं सुख कांइ लेखामां नथी. कदी मरण पाम्या पछी नरकमां न जता मनुष्य गतिमां जवुं थाय तो त्यां स्त्रीनी योनिमां अत्यंत अशुचीवाला स्थानकमां बेशुमार दुर्गंधीनो अनुभव करतां उपजवुं अने त्यां ऊंधे मस्तके नव मास पर्यंत रहेवुं; एवां गर्भावासनां दुःख भोगववां, तिर्यंच गतिमां जवुं तो त्यां पण क्षुधा, तृषा सहन करवी अने बीजां पण अनेक प्रकारनां दुःख भोगववां. माटे एवा पुद्गलीक सुखने हुं सुख मानीश नहीं.' आवी भावना आववाथी संसारिक सुखने सुख मानवा रूप केफ उतरी जाय छे. एम करतां कदापि कदी केफ न उतरे तो तेना निरा

आ जगत् उपजाववानी इच्छा करे छे ए वात केम संभवे? जेम आ लमां केटलाएक धर्मगुरु नाम धरावनाराओ पोते द्रव्य राखे छे, स्त्री भोगवे छे अने बीजा तेना सेवकोने उपदेश करे छे के 'द्रव्य अस्थिर छे, अर्थ अनर्थनुं मूळ छे, स्त्रीना संगथी अनेक प्रकारनां कर्म बंधाय छे, माटे तमे द्रव्य तथा स्त्री बन्नेनो त्याग करो. एटले तमने घणो लाभ थशे.' आ दृष्टांत प्रमाणे जगतना कर्त्ता ईश्वर पोते तो राग द्वेषथी मुक्त थया नथी अने बीजाने मुक्त थवा कहे छे. माटे एवुं कथन ईश्वरनुं होय ज नहीं. एवी वातो करनारा ईश्वरना स्वरूपने समजता नथी अने फोगटना ईश्वरने दूषण आपे छे. ईश्वर तो सर्व प्रकारनी राग द्वेषनी परिणतीनो त्याग करनारा होय छे. कोइ प्रकारनी उपाधि तेमने होती नथी; संसारी कांइ पण काम तेमने करवुं नथी. संसारी काम तो देहधारी प्राणी करे छे. ईश्वर देह रहित थयेला छे. पोताना आत्मस्वभाव वडे सर्व पदार्थोने जाणे देखे छे, पण तेमां प्रणमता नथी. ईश्वरनुं खरुं स्वरूप आ प्रमाणेनुं होवाथी तेओ जीवना के पुद्गलना कर्त्ता नथी. जीव अने पुद्गल पदार्थ अनादि कालथी स्वभाविकपणे ज छे एम समजवुं.

४२ प्रश्नः—आत्माना चेतनगुणने कर्म जड होवाथी शी रीते आवी शके ?

उत्तरः—आपणी दृष्टिए प्रत्यक्ष देखीए छीए के बुद्धि अरुपी छतां मदिरापान करनारनी बुद्धि भ्रष्ट थइ जाय छे अने तेनो केफ चडे छे त्यारे जेम तेम बके छे. तो मदिरा जड छतां बुद्धिने केम आवरे छे? वळी केफ उतरे छे त्यारे पाछी बुद्धि ठेकाणे आवे छे तेम कर्म पण एवो ज पदार्थ छे. तेना संयोगथी आत्मानो ज्ञान गुण अवराइ जाय छे अने पडदामां रहेली अथवा मेलनो समूह लागेली वस्तुछतुं पोतानुं खरुं स्वरूप जेम देखातुं नथी तेम कर्म रूप मेल लागवाथी आत्मानी शक्ति अने स्वरूप देखी शकातुं नथी.

४३ प्रश्नः—आत्मा निरंतर कर्म करीने अवगाहेलो ज रहे छे के तेमां फेरफार थाय छे ? अने ते कोइ वखत पण मुक्त थशे के नहो ?

उत्तरः—आत्माना ज्ञानने कर्मनो केफ लागेलो छे. केफ करनार मनुष्यने जो कोइ जबरी किंमतनी वात करे अथवा भडाकु विगेरे केफना उतारनी चीज खवरावे तो तेनो केफ उतरी जाय छे. तेम प्राणीने पण गुरु महाराजना बोधथी अथवा पूर्वना क्षयोपशमवडे ज्यारे पोताना आत्मानुं स्वरूप समजाय छे अने पुद्गलना संगथी अनादिकाळ संसारमां परिभ्रमण करवानुं समजाय छे त्यारे तेनाथी भय पामे छे एटले कर्मनो केफ उतरी जईने ज्ञानदशा जागृत थाय छे. ते वखते विचारे छे के, हुं जे सुख मानुं छुं ते तो जड पदार्थोथी मात्र मानी लीधेलुं सुख छे. तेनाथी खरा आत्माने तो सुख नथी पण उलटुं कर्मबंधन थाय छे. वळी ए सुख केम मानी [illegible] धरनार मनुष्यने खारी खारी वस्तु खावा थाय छे पण पछी दुःख [illegible] करावे छे तेना जेवुं छे. संसार सुखनी लीलामां पण तेम ज छे. श्वान के हाडकाना चावणमां पोताना मोढानुं लोहीनुं आस्वाद आवे तो तेने होय छे तो एटलो काळ सुख भोगवतुं अने पछी तेनाथी थयेला कर्मबंध वडे नरके जवुं त्यां सागरोपमना आयुष होवाथी अनंतकाळ पर्यंत दुःख भोगववुं तेना प्रमाणमां मनुष्यनुं स्वल्प सुख कांइ हिसाबमां नथी. वळी नरक पाम्या पछी नरकमां न जाय, मनुष्य गतिमां जवुं थाय तो त्यां थोडी योनिमां अत्यंत पशुगतिनां [illegible] अनुसार [illegible] मनुष्य [illegible] अज्ञानपणे तेवा [illegible] नव मास पर्यंत रहेवुं, एवां गर्भावासनां दुःख भोगववां, निर्धन गतिमां जवुं तो त्यां पण दुःख. तृषा सहन करवी अने बीजा पर अनेक प्रकारनां दुःख भोगववां. माटे एवां तुच्छ सुखने हुं सुख मानीश नहीं.' एवी भावना थवाथी संसारिक सुखने सुख मानवा रूप केफ उतरी जाय छे. एम करतां ज्यारे वधारे वैराग्य आवे छे त्यारे तेवा [illegible]

आ जगत् उपजाववानी इच्छा करे छे ए वात केम संभवे? जेम आ
लमां केटलाएक धर्मगुरु नाम धरावनाराओ पोते द्रव्य राखे छे, स्त्री
भोगवे छे अने बीजा तेना सेवकोने उपदेश करे छे के 'द्रव्य अस्थिर
छे, अर्थ अनर्थनुं मूळ छे, स्त्रीना संगथी अनेक प्रकारनां कर्म बंधाय
छे, माटे तमे द्रव्य तथा स्त्री बन्नेनो त्याग करो. एटले तमने घणो
लाभ थशे.' आ दृष्टांत प्रमाणे जगतना कर्ता ईश्वर पोते तो राग
द्वेषथी मुक्त थया नथी अने बीजाने मुक्त थवा कहे छे. माटे एवुं
कथन ईश्वरनुं होय ज नहीं. एवी वातो करनारा ईश्वरना स्वरूपने
समजता नथी अने फोगटना ईश्वरने दूषण आपे छे. ईश्वर तो सर्व
प्रकारनी राग द्वेषनी परिणतीनो त्याग करनारा होय छे. कोइ प्रका
रनी उपाधि तेमने होती नथी; संसारी कांइ पण काम तेमने करवुं
नथी. संसारी काम तो देहधारी प्राणी करे छे. ईश्वर देह रहित
थयेला छे. पोताना आत्मस्वभाव वडे सर्व पदार्थोने जाणे देखे छे,
पण तेमां मग्नता नथी. ईश्वरनुं खरुं स्वरूप आ प्रमाणेनुं होवाथी
तेओ जीवना के पुद्गलना कर्ता नथी, जीव अने पुद्गल पदार्थ अनादि
कालथी स्वभाविकपणे ज छे एम समजवुं.

४५ प्रश्नः—आत्माना चेतनगुणने कर्म जड होवाथी शी रीते
आवी शके ?

उत्तरः—आपणी दृष्टिए प्रत्यक्ष देखीए छीए के बुद्धि अरूपी छतां
मदिरापान करनारनी बुद्धि भ्रष्ट थइ जाय छे अने तेनो केफ चडे छे
त्यारे जेम तेम बके छे. तो मदिरा जड छतां बुद्धिने केम आवरे छे?
वळी केफ उतरे छे त्यारे पाछी बुद्धि ठेकाणे आवे छे तेम कर्म पण
एवो ज पदार्थ छे. तेना संयोगथी आत्मानो ज्ञान गुण अवराइ जाय
छे अने पडदामां रहेली अथवा मेलनो समूह लागेली वस्तुनुं पो
तानुं खरुं स्वरूप जेम देखातुं नथी तेम कर्म रूप मेल लाग्याथी
आत्मानी शक्ति अने स्वरूप देखी शकातुं नथी.

४३ प्रश्नः—आत्मा निरंतर कर्मे करीने अवरायलो ज रहे छे के तेमां फेरफार थाय छे ? अने ते कोइ वखत पण शुद्ध थशे के नही ?

उत्तरः—आत्माना ज्ञानने कर्मनो केफ लागेलो छे. केफ करनार मनुष्यने जो कोइ जबरी फिकरनी वात करे अथवा खटाइ विगेरे केफना उतारनी चीज खवरावे तो तेनो केफ उतरी जाय छे, तेम प्राणीने पण गुरु महाराजना योगथी अथवा पूर्वना क्षयोपशमवडे ज्यारे पोताना आत्मानुं खरुं स्वरूप समजाय छे अने पुद्गलना संगथी अनादिकाल संसारमां परिभ्रमण कर्यानुं समजाय छे त्यारे तेनाथी भय पामे छे एटले कर्मनो केफ उतरी जइने ज्ञानदशा जागृत थाय छे. ते वखते विचारे छे के,'हुं जे सुख मानुं छुं ते तो जड पदार्थवडे मात्र मानी लीधेलुं सुख छे. तेनाथी म्हारा आत्माने तो सुख नथी पण उलटुं कर्मबंधन रूप दुःख छे. वली ए सुख जेम फांसी उपर चडनार मनुष्यने सारी सारी वस्तु खावा आपे छ पण पछी तुरत फांसीए चडावे छे तेना जेवुं छे. संसार सुखनी लीनता पण एवी ज छे. कारण के हालना समयमां म्होटामां म्होटुं आयुष्य आवे तो वर्षनुं होय छे तो एटलो काल सुख भोगववुं अने पछी तेनाथी थयेला कर्मबंध वडे नरके जवुं त्यां सागरोपमनां आयुष होवाथी असंख्य वर्ष पर्यंत दुःख भोगववुं तेना प्रमाणमां मनुष्यना भवनुं सुख कांइ लेखामां नथी. कदी मरण पाम्या पछी नरकमां न जता मनुष्य गतिमां जवुं थाय तो त्यां स्त्रीनी योनिमां अत्यंत अशुचीवाला स्थानकमां बेसुमार दुर्गंधीनो अनुभव करतां उपजवुं अने त्यां उंधे मस्तके नव मास पर्यंत रहेवुं; एवां गर्भावासनां दुःख भोगववां, तिर्यंच गतिमां जवुं तो त्यां पण क्षुधा, तृषा सहन करवी अने बीजां पण अनेक प्रकारनां दुःख भोगववां. माटे एवां पुद्गलीक सुखने हुं सुख मानीश नही.' आवी भावना भाववाथी संसारिक सुखने सुख मानवा रूप केफ उतरी जाय छे. एम करतां कदापि वधी केफ न उतरे तो तेना निवा

रणाने माटे तप संयम रूप ओषध वापरीने मोहजन्य केफ उतारे छे. तप संयमादि वडे जेम जेम कर्मो नाश पामतां जाय छे तेम तेम आत्मा शुद्ध थतो जाय छे. एटले पछी जे सुख दुःख प्राप्त थाय छे, तेमां समभाव राखे छे अने विचारे छे के ' देहनी साथे रहीने में जे जे कर्म बांध्यां छे ते ते देहने संबंधे उदयमां आववाथी भोगवाय छे एमां म्हारे ज्ञातापणे न्यारा रहेवुं योग्य छे. परंतु मने दुःख थाय छे, मने सुख थाय छे, एम चिंतववुं योग्य नथी.' आवी विचारणाथी केफ उतरतो जाय छे अने सावधानता वधती जाय छे. तेमां पण जेम फरीने केफ करे छे तो पाछी बुद्धि अवराइ जाय छे तेम गुरु महाराजना उपदेशथी शुद्ध भाव आव्या छतां पाछा संसारना मोहमां पडी जाय छे तो पाछुं ज्ञान अवराइ जाय छे. केटलाएक मनुष्य एवा दृढ होय छे के एक वार केफ उतर्या पछी तेनो गेरफायदो समजीने फरीने कदापि पण केफनो प्रसंग करता नथी. तेम केटलाएक अल्प संसारी जीवो तो धर्म सांभळ्या पछी दिनपर दिन आत्मानी शुद्धता करता जाय छे अने छेवटे सर्वज्ञपणुं संपादान करे छे, तेमनुं ज्ञान पछी अवरातुं ज नथी, सदाकाल एक सरखुं ज रहे छे अने तेने फरीने संसारमां आववुं पण पडतुं नथी.

४४ प्रश्नः—कर्मथी रहित थाय छे तेने पाछां कर्म केम लागतां नथी?

उत्तरः—राग द्वेष रूप चिकाशना योगथी ज कर्म लागे छे अने राग द्वेष छे ते कर्मने योगे थाय छे; ते कर्म नीकली गयां एटले तेनो योग रहेतो नथी अने राग द्वेषमय परिणति रहेती नथी एटले कर्म लागतां नथी. जेम के दूध मध्ये घृत रहेलुं छे ते काढवा सारु प्रथम दहिं बनाववुं, पछी तेने वलोवीने माखण काढवुं, माखणने तपावीने [illegible] करवुं. ते काढेला घृतनुं फरीथी दूध थइ शकतुं नथी. घृत ज [illegible] रहे छे. तेवी ज रीते आत्माना अनुक्रमे प्रगट थयेला गुण [illegible] नथी.

४५ प्रश्नः—कर्म आवे छे ते देखातां नथी, माटे आवे छे ते शा अनुमाने सिद्ध थाय?

उत्तरः—कर्म पुद्गलिक पदार्थ छे. टाढना ठंडा पुद्गल ज्यारे आपणने स्पर्श करे छे त्यारे जाणीए छीए के टाढ वावा लागी, परंतु आपणे ठंडना पुद्गल जोइ शकता नथी. छतां निश्चय करीए छीए के ठंडा पुद्गल स्पर्श करवा लाग्या. सुगंधी पुद्गल देखी शकता नथी, पण नाकमां खुशबो जणावाथी जणाय छे के अहियां सुगंधी पदार्थ छे. गरमी लागे छे पण तेना पुद्गलने आवता देखता नथी. पवन आवे छे तेने देखता नथी पण शरीरमां स्पर्श थवाथी जणाय छे के पवन आवे छे; तेम कर्म आवे छे ते आपणे देखता नथी परंतु ज्यारे कर्म उदय आवे छे अने तेनां फल भोगवामां आवे छे त्यारे सिद्ध थाय छे. पूर्वे कर्म बांधेलां होय छे तेने योगे सुख दुःख प्राप्त थाय छे. कोइ सुखी, कोइ दुःखी एम सर्वत्र जणाय छे. कोइ माणस वर्तमान काळमां सारां कृत्य करे छे, वळी अक्लमां पण खामी नथी, दुःख थाय तेवुं कार्य पण हाल करतो नथी, ते छतां ते दुःखी होय छे ए सर्वे पूर्व कर्मना योगथी समजवुं. वळी केटलाएक माणस लुच्चाइ, ठगाइ, चोरी विगेरे करे छे, जूठुं बोले छे, सारा माणस उपर कलंक मुके छे, हिंसा करवामां तत्पर होय छे एवा अधर्मना करनारा सुखी देखाय छे तेनुं कारण एटलुं ज छे के आ भवमां जे सुख भोगवे छे ते पूर्व भवमां करेला सुकृत्यने लीधे छे परंतु आ भवमां करेला कृत्यनां फल आवता भवमां भोगववां पडशे. क्वचित् आ भवमां करेलां कर्म आ भवमां पण उदय आवे छे. केटलाएक राजाओ पर स्त्रीना लंपटपणाथी आ भवमां ज राज्य खोइ केद पकडाया छे. चोरी करनार पण आ भवमां केदमां जाय छे. आ सर्व कर्मनी विचित्रता ज छे. जुलाबनी एक दवा एवी होय छे के तेनी असर त[illegible] थाय छे, वळी बीजी दवा एवी होय छे के तेनी असर बे [illegible] ज्ञी

थाय छे. मनुष्य झेर खाय छे तेमां कोइ झेर एवुं होय छे के खावुं अथवा सूंघ्युं के तुरत मृत्यु थाय छे. कोइ झेर एवुं होय छे के माणसने कालां तरे रीबावी रीबावीने मारे छे; तेम कर्म पण विचित्र प्रकारनां छे. ते कोइने तत्काल अने कोइने भवांतरे प्राप्त थाय छे. कर्मने अनुसारे म नुष्यने जूदी जूदी योनि प्राप्त थाय छे. कोइ कहेशे जे तेनी खात्री शुं? तो जाणवुं जे माणस मरीने केटलाएक व्यंतर थाय छे ते भा वीने तेना कुटुंबना पूछेला सवला जवाब आपे छे अने तेउने खात्री करी आपे छे. ते उपरथी बीजो भव सिद्ध थाय छे. पोतानी करणी माफक जीव बीजी गतिमां जाय छे. सवली वात कर्मने संबंधे ज बने छे, वली मंत्रवादीउ सर्पना मंत्र जणे छे ते वखते मंत्रना अधि ष्ठायक देवता सर्पना विषने शरीरमांथी हरण करी ले छे; ते उपरथी देवनी जाति सिद्ध थाय छे. ज्यारे बीजी गति छे त्यारे कर्म विना बीजी गतिमां कोण लइ जाय? ए अनुमानथी पण कर्म सिद्ध थाय छे.

४६ प्रश्नः—कर्मना संयोगथी प्रणाम बगडे छे अने नवां कर्म बं धाय छे. एवी रीते परंपरा चाली जाय छे त्यारे कर्मथी मुक्त शी रीते थवाय?

उत्तरः—कर्मना बे प्रकार छे. (१) उपक्रमी (२) निरुपक्रमी. ते मां निरुपक्रमी कर्म बांधेलां होय छे ते तो भोगव्या विना छूटको थ तो ज नथी. उपक्रमी कर्म आत्मानी विशुद्धताथी खरी जाय छे अने अधिक विशुद्धता प्राप्त थाय छे. जेम के केटलाएक रोग एवा होय छे के जन्म पर्यंत भोगव्या विना छूटको थतो नथी अने केटलाएक रो गने औषधनो प्रयोग लागे छे के शांति थाय छे. जेम जे गुरुना संयो गथी ज्ञान थाय छे, ते ज्ञानवंत जीव पापनो उदय थाय त्यारे विचारे जे में पूर्वे अज्ञानपणे कर्म बांध्यां छे ते भोगव्या विना छूटको ज न थी. वास्ते म्हारे विकल्प करवो उचित नथी, खोटां काम कर्यां

तेनी शिक्षा भोगववी ज जोइए. एवी सुंदर भावना लावीने ज्यारे जीव समभावमां रहे छे त्यारे ते उपक्रमी कर्मने उपक्रम लागे छे अने तेथी जलदी ते कर्मनो नाश थइ जाय छे; माहिं आत्मानी पुद्गल संजोगे राग द्वेष रूप परिणती न थइ ए ज विकाश उठी थइ तेथी पूर्वनां जे कर्म हतां ते खरी गयां. वली शुभ कर्मने पण उपक्रम लागे छे ते एवी रीते के—ज्यारे जीवने पुन्यना उदयथी धन, दोलत, पुत्र, घर, हाट विगेरे बधी वस्तु सुंदर मले छे त्यारे जीव अहंकारमां लीन थइ जाय छे. आवी रीते अहंकार करवाथी शुभ कर्मने उपक्रम लागे छे. कारण जे शुभकर्म बंधाय छे ते मंद राग द्वेषथी बंधाय छे अने ज्यारे अहंकारादि जोर करे छे त्यारे तिव्र राग द्वेष थाय छे ते अशुभ छे ने अशुभ तेथी शुभना पुद्गल भोगवाय त्यारे शुभ उठुं थयुं ए ज उपक्रम लाग्युं. माटे उत्तम पुरुष गमे तेटली ऋद्धि मले तो पण अहंकार करता नथी पण उलटा भावना भावे छे के—" पूर्वे धर्मकरणी करी तेना प्रभावे शुभकर्म उपार्जन थयुं छे तो हवे मोहने वश पडी हुं अहंकार करी कर्म बांधीश तो वली दुर्गतिमां जवुं पडशे, आ पुद्गलिक सुख तो अस्थिर छे, संसारी वस्तुनो संयोग ते वियोग संयुक्त छे माटे तेमां मद करवो ते योग्य नथी. वली तेवा सुखमां मग्न थवुं ते पण योग्य नथी. म्हारे तो आत्मस्वभावमां स्थिर रहेवुं ए ज योग्य छे. " आवी भावना भाववावाला उत्तम जीवना शुभ कर्मने उपक्रम लागतां नथी पण उलटां शुभ कर्म पुष्ट थाय छे.

४३ प्रश्नः—शुभकर्म पुष्ट थवाथी ते पण मुक्तिने अटकावे छे माटे पुन्य तथा पाप बन्ने छोडवां योग्य कह्यां छे तेनुं केम ?

उत्तरः—शुभकर्म बांधती वखत राजा, चक्रवर्त्ति, देवता, शाहुकार इत्यादि थइने पुद्गलिक सुख भोगववानी इच्छाए राखवाथी जे पुन्य बंधाय छे, तेवा पुन्यनी इच्छा राखवानो तो निषेध ज छे. एवी इच्छा तो रा

खवी ज नही. कारण के एवी इछाए करी जे पुन्य बंधाय छे ते पापा नुबंधी पुन्य बंधाय छे. एटले ते पुन्य भोगवतां पाछुं पाप बंधाय छे, तेथी आत्मा मलीन थाय छे, दुर्गतिनां दुःख भोगववां पडे छे अने आत्मानी शुद्धि थती नथी. परंतु जे पुरुषोने पुद्गलिक सुखनी इछा नथी अने आत्मिकधर्म प्रगट करवाने उद्यम करे छे तेमां शुभ जोगनी प्रवृत्ति थवाथी जे शुभ कर्म बंधाय तेनाथी आत्मधर्मने विघ्न थतुं नथी. कारण जे जेम जेम गुणस्थान चडता जाय, तेम तेम पुन्यराशि वधती जाय छे, पण उपरना गुणस्थानमां तेनी स्थिति वधती नथी. कारण के, जे जे पुरुषोए श्रेणि मांडी छे तेने मुक्ति न जिक छे. वली पुन्यराशि वधारे अने स्थिति थोडी छे तेथी थोडा कालमां घणुं सुख भोगवी तेज मुक्ति जाय छे. मुक्तिनी अटकायत थती नथी. जेम खेतरमां जुवार वावे छे तेने जुवारनो खप छे, कड बनो खप नथी, पण कडब सहजे उत्पन्न थाय छे. तेमां वली प्रथम तो कडब देखवामां आवे छे तेथी 'आ तो कडब छे' एम विचारी कडब काढी नांखे तो जुवार देखे ज नही. तेम शुभजोगनी प्रवृत्ति करतां एम विचारे जे आतो पुन्य करणी छे, एथी आत्माने गुण थशे नही एम समजी जे शुभ करणीनो त्याग करे, तेने आत्मिक धर्म प्राप्त थवानो नथी. तेम जोगप्रवृत्ति बंध थवानी नथी. तेथी अ शुभ जोगनी प्रवृत्तिथी अशुभ कर्म बंधाशे अने आत्मा मलिन थशे. माटे संसार सुखने अर्थे शुभ अथवा अशुभ क्रिया छांडवा योग्य छे. ए करणी आत्माने गुण कर्त्ता नथी. वली गुणस्थानकनी हद प्रमाणे शुभ क्रिया पण छंडाती जाय छे. जेम के श्रावक पोसह करे छे त्यारे द्रव्यपूजा प्रमुख करता नथी अने मुनि महाराज पण द्रव्यपूजा करता नथी. वली मुनि महाराज ध्यानरूढ थाय छे ते अवसरे आवश्यका दिक क्रियानो पण अतिचार करता नथी, पोताना स्वभावमां ज लीन थइ जाय छे, परभावनो विचार करता नथी, आत्माना गुण

पर्यायनी रमणता करे छे, चिदानंद सुखमां सदा मग्न रहे छे पण ते ध्याननो काल अंतर्मुहूर्त्तनो छे. एक ध्यान वधारे वखत रहेतुं नथी माटे जे अवसरे ध्यान करे छे ते अवसरे शुभ क्रियामां चित्त नथी राखता अने ध्यानथी रहित थाय ते अवसरे जे जे गुणस्थाने जे जे क्रिया करवी योग्य होय ते करे छे. एवा मुनि कोइ प्रकारे स्वप्नमां पण विषयनी वांछा राखता नथी अने जे विषयनी वांछाए मोहने वश पडी संयमप्रवृत्ति ने श्रावकपणानी प्रवृत्ति छोडे छे अने माने छे के अमे आत्मज्ञान साधीए छीए. ते कांइ जैनमार्गनी रीति नथी. जैनमार्गना जाणनार गणधर महाराज तथा आचार्य पण पोताना गुणस्थान प्रमाणे क्रिया करे छे. जेम के स्थविर मुनिए आत्मस्वरूपनां ज प्रश्न कर्यां छे अने गौतमस्वामीए तेना उत्तर आत्मस्वरूपना ज सर्व प्रकारे बताव्या छे. पण त्यार पछी "चार महाव्रत रूप संयम हतुं ते पंच महाव्रत रूप संयम प्रतिक्रमण सहित आदरुं" ए अधिकार श्री भगवतिसूत्रमां पहेला शतकने नवमे उद्देशे छापेली प्रतमां पाने (१३१) थी छे. माटे गुणठाणानी वर्त्तना प्रमाणे क्रिया आत्मधर्ममां अटकाव करती नथी. तेम छतां जे प्रभुनी आज्ञाथी विपरीत विचार स्थापे छे, ते सर्वज्ञना मार्गनी रीति नथी. सर्वज्ञ महाराजे जेम सिद्धांतमां कह्युं छे तेम वर्त्तवामां ज कल्याण छे.

४८ प्रश्नः–आत्मा नित्य छे के अनित्य छे?

उत्तरः–आत्मा सदाकाल नित्य छे.

४९ प्रश्नः–जीव मरे छे एम बधुं जगत् कहे छे ते केम?

उत्तरः–जीव मरतो नथी पण कर्मना संयोगे करी मनुष्य, तिर्यंच, नारकी, देवतापणुं पामे छे. तेनां शरीर संबंधि पंचेंद्रि विगेरे दश प्राण बांधे छे. स्पर्शेंद्रि ते शरीर, रसेंद्रि ते जीभ, घ्राणेंद्रि ते नाक, चक्षुइंद्रि ते आंख, श्रोतेंद्रि ते कान, ए पांच इंद्रि तथा मनबल ते मननी शक्ति, वचनबल ते बोलवानी शक्ति, कायबल ते शरीरनी

शक्ति, श्वासोश्वास अने आयु ए दश प्राण पूर्वना कर्मथी प्राप्त थाय छे अने तेनी स्थिति पूरी थाय एटले तेनो विनाश थाय छे. तेने जीव मरे छे एम लोको कहे छे. कारण जे जीवनुं स्वरूप अरूपी छे तेने कोइ देखतुं नथी अने आ दश प्राणने जोइने जीव छे एम कहे छे.ज्यारे ए प्राण गया त्यारे देह जीव रहित थाय छे तेनुं कारण जे आ शरीरमां जीव रहेतो नथी. पछी जे स्थानके जवानुं कर्म बांध्युं छे ते स्थानके पाछा एवा प्राण मले छे ने त्यां उपजे छे. वस्तुपणे पण आत्मानो विनाश थतो नथी. जेम सुवर्णना अनेक घाट बने छे. सुवर्णनी माला बनावी ते भागीने कंदोरो बनाव्यो, वली कंदोरो भागी कडां बनाव्यां पण बधे स्थानके सुवर्ण कायम रहे छे. तेम जे जीव पंचेंद्रि मनुष्य होय छे ते एकेंद्रि, बेरेंद्रिय तेरेंद्रि, चतुरेंद्रिय, नारकी, देवता विगेरेमां जेवुं जेवुं कर्म बांधे छे ते प्रमाणे जाय छे. त्यां आत्मप्रदेशनो घाट फेरफार थाय छे. जेम के हाथीना शरीरमां आत्मप्रदेश सर्वत्र व्यापी रहे छे अने कुंथुआना शरीरमां कुंथुआ जेटलामां व्यापी रहे छे. जे प्रमाणे शरीर होय ते प्रमाणे न्हानी म्होटी अवगाहना बने छे दीवो करी तेना उपर टोपलो ढांकीए तो तेटलामां ज प्रकाश पडे छे अने ते टोपलो उपाडी लइ दीवो घरमां मूकीए तो बधा घरमां अजवालुं करे छे तेम ज आत्मानी अवगाहना एटले फेलावो ओछो वधतो थाय छे. तेनुं नाम जैनशासनमां पर्याय कहेवाय छे; तेथी आत्मा द्रव्यथी नित्य छे अने उपर मुजब पर्याय पलटाय छे ते पर्यायथी अनित्य कहेवाय छे. हवे आत्मा नित्य छे ते पण प्रत्यक्षपणे समजाय छे. जीव पोते आ भवमां मरण पाम्यो नथी पण गए भव मरण पाम्यो छे तेथी बालक, युवान अने वृद्ध सर्वने मरणनो भय छे. "रखे मरी जइश" ए पूर्वे मरण पाम्यो छे तेनी ज संज्ञा चाली आवे

[illegible] ...ल उंघी जाय छे त्यारे बेभान अवस्था थाय छे तो [illegible] करता होय छे तो केटलाक उंघमां पोती

युं अथवा हरकोइ वस्त्र हाथमां आवे ते फाडी नाखे छे ते शुं छे? दिवसे काम कर्युं होय तेना उपयोगनी ज संज्ञा छे. तेम वली उंघ मां विचारो पण थया करे छे, जागतापणे जेने नखां वगाडवानी टेव छे तेनुं चित्त अन्यकार्यमां होय छे तो पण आंगलीयो हाल्या ज करे छे. तेम पाछला जवनी संज्ञाए आ जवमां कार्य थाय छे. पाछला जवनुं तो जान नथी पण पाछले जवे टेव पडी छे, तेम थयां करे छे. जेम के बालक जन्मे छे अने तुरत ज ते पोतानी माताने धाववा वलगे छे. एने धाववानुं कोणे शीखव्युं छे? पूर्वनी संज्ञाए ज धावे छे कदापि कोइ एम कहे जे माता तेने वलगाडे छे तो ते वात खरी छे, पण मुख हलाववुं ए तो बालकनुं ज काम छे, ते काम माताथी बनी शकतुं नथी. वास्ते पाछला जवनी वासनाथी बने छे. गाय, जेंसनां बच्चां पण एम ज करे छे. ते सर्व पाछला जवनी संज्ञा थी ज बने छे. न्हानां बच्चांने पैसा बतावीए तो झट लइ ले छे. स्त्रीने जोइ विषय विकार थाय छे. स्त्रीजोग कोइए शीखव्या नथी पण पूर्वना अन्यासथी वांछना थाय छे. वली पूर्वजवमां धर्म कर्यो होय तेवा बालकनी आगल धर्मनी वार्त्ता करीए तो खुशी थाय छे अने ते संज्ञा नथी होती तो ते राजी थतो नथी एथी पण सिद्ध थाय छे के आत्मा नित्य छे.

५० प्रश्नः—केटलाक धर्मवाला चार गति मानता नथी. फक्त एट लुं ज माने छे के जीव, ईश्वर अथवा खुदा अथवा देवने त्यांथी आवे छे अने पाछो त्यां ज जाय छे तेनुं केम?

उत्तरः—आ जगत्मां जीव जे धर्ममां उत्पन्न थयो होय ते धर्ममां जे कह्युं होय ते प्रमाणे ज माने छे. कोइक जीवे नीचजातिनुं कर्म बांध्युं होय अने ते सर्वज्ञना धर्मथी विरुद्ध धर्म पालता होय परंतु जो निकटजवि होय छे तो चित्तमां न्यायनी वुद्धि प्राप्त थाय छे अने सर्व ज्ञनां लक्षण तपासे छे. तेमां जेनां लक्षण न्याय युक्त लागे तेने

सर्वज्ञ माने छे. जेने आ नवमां आत्मानुं कार्य थवानुं नथी ते माणस बीजी वातमां कदापि हुंशीयार होय पण सर्वज्ञना लक्षण तपास वानी बुद्धिवालो होय नही तेथी ते सर्वज्ञने उलखतो नथी एटले जे धर्ममां उत्पन्न थयो होय ते प्रमाणे ज वर्त्ते छे. जुओ के–पाप पुन्यने ते माने छे, त्यारे पाप पुन्यनां फल जोगववां ज जोइए. पापना योगे नरके जाय छे त्यां दुःख जोगवे छे. वली जेम अहियां गुन्हो करना रने केद करे छे; पाछो ते केदमांथी छूटे छे तेम नरकमांथी पण पा छो नीकले छे. सारां कृत्य करनारने म्होटा दक्ष मले छे तेम आ संसारमां पुन्य कर्युं होय तो देवनी गति मले छे. तेथी उतुं पुन्य बां ध्युं होय तो मनुष्य गति मले छे. पाप बांध्युं होय तो एकेंद्रि, बेरेंद्रि, तेरेंद्रि, चौरेंद्रि, तिर्यंचपंचेंद्रि प्रमुख थाय छे. वली वधारे पाप बांध्युं होय तो नरके जाय छे. एवी रीते जे गतिमां रहिने जेवां कृत्य कर्यां होय तेवां बीजी गतिमां फल मले छे. ईश्वर कर्मना संयोग विना एकने माणस अने एकने जनावर केम बनावे ? बधा सरखा बनाववा जो इए. ते तो देखातुं नथी, वास्ते आवुं मानवुं अमारा विचार प्रमाणे तो व्याजबी लागतुं नथी. जे सर्वज्ञ चार गतिनुं रूप बतावे छे ते ज व्याजबी लागे छे. सर्वज्ञना कहेवामां कांइ फेरफार होय नही, पण जेने सर्वज्ञपणुं प्राप्त थयुं न होय तेने सर्वज्ञ मानवाथी फारफेर आवे छे. तेनो कांइ उपाय नथी. परंतु अर्थि जीवे तो सर्वज्ञनी उलखाण क रवानो उद्यम जरूर करवो जोइए. कारणके बधी वात प्रत्यक्ष नथी. जे जे अरूपी पदार्थ छे तेनुं तथा गये काले थइ गयेली बाबतनुं अने आवते काले थवानी बाबतनुं अनुमान थोडुं थइ शके. विशेष तो ते मना कहेवा प्रमाणे मानवुं पडे. ते सारु सर्वज्ञनी वर्तणुक, तेमनो उपदेश, ज्ञान तथा तेमनां शास्त्र ए चारे वस्तुनी तपास करवी. पछी जे शास्त्रमां उत्तम ज्ञान होय तेने प्रमाण करवुं. उंचा ज्ञानवालानी ... होय ज अने ते प्रमाणे चालवाथी आपणुं पण

कार्य करी शके.

५१ प्रश्नः—जैनशास्त्रमां शुं शुं विशेष छे ?

उत्तरः—जैनधर्मना सर्वज्ञे नरकना स्वरूपनुं वर्णन जेटलुं बताव्युं छे तेटलुं कोइ अन्यशास्त्रमां बताव्युं नथी. नरकना भेद, त्यांनी वेदनानुं स्वरूप, तिर्यचनुं स्वरूप तथा मनुष्यनुं स्वरूप पण जे जे रीते वर्णव्युं छे तेवी सूक्ष्मरीते कोइ शास्त्रमां वर्णव्युं नथी. ए स्वरूप आ ठेकाणे लखतां विस्तार थइ जाय. जीवाभिगम, पन्नवणा, भगवति, समवायांग, सूयगडांग विगेरे सूत्रोमां घणा विस्तार सहित तेनुं स्वरूप आप्युं छे. तिर्छलोक जेमां आपणे रहीए छीए तेमां समुद्रनी दर कोइ देखे तेटली कहे छे. आगळ शुं हशे ? ते विचारी शकता नथी. कंइ पण होवुं तो जोइए ज, पण ते धर्मचक्षुथी देखी शकातानुं नथी. कारण के समुद्रमां विशेष आगळ जइ शकातुं नथी. कोलंबसे अमेरिका शोधी काढ्या अगाउ ते देश मत्यपातिमां नहोतो. हजु पण केटलीक नवी जग्याउ इंग्रेज सादसीको शोधी काढे छे तेम वळी आगळ पण जेनाथी महेनत थनी शके ते नवी शोध करे. वास्ते नजरे दीठुं तेटलुं ज वस केम कहेवाय ? सर्व जमीननुं ज्ञान तो जेने अंतरंगथी कर्म क्षय थइ गयां होय तेने ज होय छे. ज्यारे मंत्र साधन करीए छीए त्यारे ते मंत्रना अधिष्ठायक देवता कांइ आपणा शब्द सांभळता नथी पण तेने आपणा करतां विशेष ज्ञान छे, ते ज्ञानथी ते जाणी शके छे के "म्हारुं कोइए स्मरण कर्युं छे" तेथी आवीने आपणुं कार्य करे छे. तेम देवताथी पण अधिक ज्ञान सर्वज्ञने छे तेथी तेमणे असंख्याता द्वीप समुद्रनुं स्वरूप बताव्युं छे, गया काळनुं पण स्वरूप बताव्युं छे. वळी कर्मनुं स्वरूप, कर्मनी वर्गणानुं स्वरूप, धर्मास्तिकाय, अधर्मास्तिकाय, आकाशास्तिकायनुं स्वरूप, काळनुं स्वरूप तथा आत्मानुं स्वरूप घणा विस्तार पूर्वक बताव्युं छे. ते बीजा शास्त्रमां जणातुं नथी. ए अधिकार कर्मग्रंथ, कम्मपयडी, पंचसंग्रह,

तत्वार्थ, सम्मतितर्क, विशेषावश्यक विगेरे शास्त्रमां छे. ते जोशो तो जणाशे के जैनशास्त्रमां केटलुं सूक्ष्म ज्ञान बताव्युं छे? वर्त्तणुक विषे जाणवुं जे पूर्वे अढार दूषण बताव्यां छे ते जोशो तो जणाशे के आवा दूषण रहितनी केवी प्रवृत्ति होय? वधारे तो सिद्धांतमां चरित्रो छे ते जोशो तो मालम पडशे के जेने कोइ पण प्रकारनी वांछा नथी, मात्र उपकारी बुद्धि ज छे, स्त्री धन विगेरेनी इच्छा तेम ज संगत नथी, वळी पोताने म्होटाइ पण नथी. एवा देवने देव कहेवा योग्य छे. वळी जे जीव पोताना आत्मानुं ज्ञान मेळवी राग द्वेषनो त्याग करे ते कर्मथी मूकाय. अहियां एम नथी कह्युं के मने मानशो तो ज काम थशे; जे आत्मानी शुद्ध परिणती प्रमाणे वर्त्तशे तेनुं काम थशे. आवी रीतनो जेमनो शुद्ध उपदेश छे तेमनी बतावेली वातो घणी ज वल्लभ लागे छे. अमारा कहेवाथी कांइ विशेष नथी. न्याय बुद्धि धारण करी निर्पक्षपातपणे जैनशास्त्र तथा अन्यमतनां शास्त्र जोशो तो तमने ज जणाशे. माटे अवकाश मेळवी निरंतर ज्ञानाभ्यास करवो. ज्ञानाभ्यासथी जीवने कर्मनां आवरण खसतां जाय छे अने बुद्धि निर्मल थती जाय छे.

५२ प्रश्नः—जैनशास्त्रमां केटला प्रकारनां कर्म कह्यां छे अने ते कर्म खपी जवाथी शुं शुं शुद्धता थाय छे?

उत्तरः—जैनशास्त्रमां आठ प्रकारनां कर्म कह्यां छे. (१) ज्ञानावरणीय कर्म. तेनी पांच प्रकृति छे. (२) दर्शनावरणीय कर्म. तेनी नव प्रकृति छे. (३) मोहनीय कर्म. तेनी अठावीश प्रकृति छे. (४) वेदनीय कर्म. तेनी बे प्रकृति छे. (५) नाम कर्म. तेनी एकसो त्रण प्रकृति छे. (६) गोत्रकर्म. तेनी बे प्रकृति छे. (७) आयुकर्म. तेनी चार प्रकृति छे. (८) अंतराय कर्म. तेनी पांच प्रकृति छे. ए रीते [illegible] उत्तर प्रकृति एकसो अठावन कही छे. वळी

प्रकारनी छे.

प्रथम ज्ञानावरणीय कर्मनुं स्वरूप आ प्रमाणे–ज्ञान पांच प्रकारनां छे. तेमां प्रथम मतिज्ञान. मतिए करी जाणवुं ते आत्मा नो उपयोग, पांच इंद्रियो अने मन एना संयोगे ज्ञान थाय ते मति ज्ञान. मतिज्ञानथी पाछला जवनुं पण ज्ञान थाय छे, परंतु आव रण लागवाथी बधा जीवने थतुं नथी. मतिज्ञाननी जेटली शक्ति उघाडी छे तेटलुं ज्ञान थइ शके छे; केम के केटलाएक माणस घणा लांबा विचार करी शके छे. केटलाएक अनुमानथी पण विशेष वि चार करी शके छे, केटलाएक ते करी शकता नथी. तेनुं कारण ए टलुं ज छे के जेने कर्म थोडां छे तेने बुद्धि विशेष छे. जेने कर्म वधारे छे तेनी बुद्धि उछी चाले छे. वळी बीजी रीतनां पण आवरण होय छे. जेम के केटलाएक अनेक जातनी लीपीउ जणया होय छे, तर्क, वितर्क पण घणा करी शके छे, याददास्त पण घणी होय छे तेथी जे कांइ वांचे छे ते याद रहे छे; जणवुं होय ते थोडा वखतमां जणी जाय छे. परंतु ते बुद्धि फक्त संसारना काममां वापरे छे; धर्ममार्गमां वापरवानां आवरण खुल्यां नथी तेथी धर्मनो खरो अभ्यास करता नथी अने निर्पक्षपात संबंधथी जोइ शकता नथी. केटलाएकने एवां आवरण होय छे के धर्मनुं ज्ञान मेलववामां सारी बुद्धि छे तेथी शास्त्र जोइ शास्त्रनी सुंदर वातनो न्यायबुद्धिथी निश्चय करे छे, पछी सार रूप शास्त्रनी वात ग्रहण करे छे अने तत्व विचारणा करे छे. केटलाएकने एवां आवरण होय छे के संसारमां बुद्धि नथी चालती तेम धर्ममां पण नथी चालती. बन्ने रीते बुद्धिनी खामी होय छे. केटलाएकने सर्व प्रकारे बुद्धि खुले छे अने बधा काममां न्यायनी ज बुद्धि प्राप्त थाय छे. खरी वातने ज खरी जाणे छे. घणा प्रकारे मति ज्ञाननां आवरण नाश थयां होय त्यारे ज एवी बुद्धि प्राप्त थाय छे. केटलाएकने बुद्धि थोडी होय पण सत्यवादी पुरुषनो संग करवानी बुद्धि जागी छे तेथी थोडी बुद्धिथी पण तेमना कह्या प्रमाणे चाली

पोताना आत्मानुं काम करी शके छे. कोइक जीव कर्मना आवरण ना जोगे मूगा, कोइक आंधला अने कोइक व्हेरा पण थाय छे ए टले ज्ञान वधारी शकता नथी. वली कोइ मूगा होय, कोइ बोबडा होय पण काननां आवरण खुल्लां छे तेथी धर्म सांभली पोताना आ त्मानुं काम करे छे पण परने उपकार करी शकता नथी. व्हेरा होय छे पण आंखोना जोरथी पोतानुं केटलुंएक काम करी शके छे. आंधला होय छे पण कानना जोरथी सांभली तेनो विचार करी पोतानुं काम करी शके छे. एवी रीते मतिज्ञानावरणी कर्मे करीने आत्मानुं ज्ञान आवर्युं होय छे तेने मतिज्ञानावरणी कर्म कहीए.

श्रुतज्ञान तो शास्त्र तथा अक्षरनुं नाम छे. आ ज्ञान मतिज्ञा ननी साथे ज रहे छे. ज्यां मतिज्ञान त्यां श्रुतज्ञान अने ज्यां श्रुतज्ञा न त्यां मतिज्ञान समजवुं. बन्ने ज्ञान साथे ज रहे छे. बन्ने कर्मनां आ वरण पण साथे ज रहे छे; खुले छे ते पण साथे ज खुले छे. मतिथी अंतरंगमां विचार थाय छे तेमां जे अक्षर छे ते श्रुतज्ञान छे. वर्त्तमान कालमां विशेष रीते तो मति तथा श्रुतज्ञान छे. तेमां जे जीवने स मकित थयुं छे तेने मति श्रुतज्ञान कहेवाय छे अने जेने समकित नथी तेने मति श्रुत अज्ञान कहेवाय छे. हवे कोइने शंका थाय के, संसारमां घणा बुद्धिवाला होय छे तेने अज्ञानी केम कहेवाय? ते विषे जाणवुं जे संसारमां बुद्धि वापरवाथी पाछां नवां कर्म बांध्यां अने पोतानो आत्मधर्म जेवो छे तेवो जाणीने प्रगट करवानो उद्यम करवो ते उद्यम तो थयो नहीं अने उलटो आत्माने मलीन कर्यो त्यारे ए ज्ञान ते अज्ञान ज कहेवाय. हवे जे पुरुष ज्ञानवंत पुरुषनी अने ज्ञान जे शास्त्र तेनी निंदा करे छे, कोइने भणतां अंतराय करे छे, पुस्तक उपर बेसे छे, पुस्तक उपर मस्तक मूके छे, थूंक लगाडे छे, पुस्तक आगल छतां आहार-निहार करे छे, ज्ञान भणवानी इच्छा न होवाथी उलटो द्वेष धरे छे. विगेरे ज्ञाननी आशातना करे छे ते

पुरुष ज्ञानावरणी कर्म बांधी आत्माने आवरे छे अने जे पुरुष ज्ञा नवंत पुरुषनी तथा ज्ञान ले शास्त्र तेनी बहुमान पूर्वक घणा प्रकारे भक्ति करे छे, ज्ञान भणवानो रात्रि-दिवस अभ्यास करे छे, बीजाने भ णवामां जोडे छे, शक्ति होय तो पोते धननुं खरच करी बीजाने भ णावे छे, शास्त्रना भंडार करावे छे, वली जे जे लौकीक संसारी वि द्यानी छे ते भणीने पण कोइ माणस हुंशीआर थया होय तो धर्म समजवो सुलभ थाय, म्होटा हुद्दानुं मेलवे अने सुखी थाय तो सुखे धर्मसाधन करे. वली शासन दीपावे, वास्ते सर्व प्रकारे ज्ञान भणा ववामां म्होटो लाभ छे एम समजीने तेमां द्रव्य वापरे छे. एवी रीते ज्ञान आराधन करवाथी कर्मनां आवरण ढुंडां थाय छे. विशेष प्र कारे तत्व विचारणा करवाथी घणां आवरण खपे छे अने आत्मा शुद्ध थाय छे. ए मति श्रुतज्ञानना आवरणनुं तथा ते कर्म खप्यानुं स्वरूप जाणवुं.

अवधिज्ञानावरणीनी प्रकृति अवधिज्ञानने आवरे छे. जेने अवधिज्ञान थयुं होय तेने पोतानी आत्मशक्तिथी रूपी पदार्थनुं ज्ञा न थाय छे. तेने चक्षु प्रमुख इंद्रिनी जरूर पडती नथी. आत्माथी ज जणाय छे जेने सो कोषनुं ज्ञान थयुं होय ते सो कोष उपर जे थतुं होय ते पोताना स्थानके रह्या जाणे छे, गया काळनुं पण जा णी शके छे, जेने लोकावधिज्ञान थयुं होय तेने आखालोकमां जे जे पुद्गलिक पदार्थ छे तेनुं ज्ञान थाय छे, गया काळ विषे पण असंख्या ता काळनुं ज्ञान थाय छे अने जेने ए कर्मे करी आवरण लाग्यां होय छे तेने ते ज्ञान बिलकुल होतुं नथी पण पाछी जेम जेम आ त्मानी विशुद्धि थती जाय छे अने राग द्वेष रूप उपाधि ढुंडी थती जाय छे तेम तेम अवधिज्ञान प्रगट थाय छे. कोइने थोडां आवरण खस्यां होय तो थोडा क्षेत्रमां जे अदृश पदार्थ होय छे ते आत्माथी जाणी शके छे. पछी ते करतां वधारे आवरण खसे तो वधारे क्षेत्र

पोताना आत्मानुं काम करी शके छे. कोइक जीव कर्मना आवरण ना जोगे मूगा, कोइक आंधला अने कोइक ब्हेरा पण थाय छे ए टले ज्ञान बधारी शकता नथी. वली कोइ मूगा होय, कोइ बोवडा होय पण काननां आवरण खुल्लां छे तेथी धर्म सांभली पोताना आत्मानुं काम करे छे पण परने उपकार करी शकता नथी. ब्हेरा होय छे पण आंखोना जोरथी पोतानुं केटलुंएक काम करी शके छे. आंधला होय छे पण कानना जोरथी सांभली तेनो विचार करी पोतानुं काम करी शके छे. एवी रीते मतिज्ञानावरणी कर्म करीने आत्मानुं ज्ञान आवर्यु होय ते तेने मतिज्ञानावरणी कर्म कहीए.

श्रुतज्ञान तो शास्त्र तथा अक्षरनुं नाम छे. आ ज्ञान मतिज्ञाननी साथे ज रहे छे. ज्यां मतिज्ञान त्यां श्रुतज्ञान अने ज्यां श्रुतज्ञान त्यां मतिज्ञान समजवुं. बन्ने ज्ञान साथे ज रहे छे. बन्ने कर्मनां आवरण पण साथे ज रहे छे; खुले छे ते पण साथे ज खुले छे. मतिथी अंतरंगमां विचार थाय छे तेमां जे अक्षर छे ते श्रुतज्ञान छे. वर्तमान कालमां विशेष रीते तो मति तथा श्रुतज्ञान छे. तेमां जे जीवने समकित थयुं छे तेने मति श्रुतज्ञान कहेवाय छे अने जेने समकित नथी तेने मति श्रुत अज्ञान कहेवाय छे. हवे कोइने शंका थाय के संसारमां घणा बुद्धिवाला होय छे तेने अज्ञानी केम कहेवाय? ते विषे जाणवुं जे संसारमां बुद्धि वापरवाथी पापनां नवां कर्म बांधे अने पोतानो आत्मधर्म जेवो छे तेवो जाणीने प्रगट करवानो उद्यम करवो ते उद्यम तो थयो नही अने उलटो आत्माने मलीन करे त्यारे ए ज्ञान ते अज्ञान ज कहेवाय. हवे जे पुरुष ज्ञानवंत पुरुषने अने ज्ञान जे शास्त्र तेनी निंदा करे छे, कोइने भणतां अंतराय करे छे, पुस्तक उपर बेसे छे, पुस्तक उपर मस्तक मूके छे. थूंक लगाडे छे, पुस्तक पासे बनी आहार–निहार करे छे, ज्ञान भणनारनी हांसी करनारो उलटो वेर करे छे. विगेरे ज्ञाननी आशातना करे छे ते

पुरुष ज्ञानावरणी कर्म बांधी आत्माने आवरे छे अने जे पुरुष ज्ञा नवंत पुरुषनी तथा ज्ञान जे शास्त्र तेनी बहुमान पूर्वक घणा प्रकारे भक्ति करे छे, ज्ञान भणवानो रात्रि–दिवस अभ्यास करे छे, बीजाने भ णवामां जोडे छे, शक्ति होय तो पोते धननुं खरच करी बीजाने भ णावे छे, शास्त्रना भंडार करावे छे, वली जे जे लौकीक संसारी वि द्यानी छे ते भणीने पण कोइ माणस हुंशीआर थया होय तो धर्म समजवो सुलभ थाय, म्होटा हुद्दाओ मेलवे अने सुखी थाय तो सुखे धर्मसाधन करे. वली शासन दीपावे, वास्ते सर्व प्रकारे ज्ञान भणा ववामां म्होटो लाभ छे एम समजीने तेमां द्रव्य वापरे छे. एवी रीते ज्ञान आराधन करवाथी कर्मनां आवरण ओछां थाय छे. विशेष प्र कारे तत्व विचारणा करवाथी घणां आवरण खपे छे अने आत्मा शुद्ध थाय छे. ए मति श्रुतज्ञानना आवरणनुं तथा ते कर्म खप्यानुं स्वरूप जाणवुं.

अवधिज्ञानावरणीनी प्रकृति अवधिज्ञानने आवरे छे. जेने अवधिज्ञान थयुं होय तेने पोतानी आत्मशक्तिथी रूपी पदार्थनुं ज्ञा न थाय छे. तेने चक्षु प्रमुख इंद्रियनी जरूर पडती नथी. आत्माथी ज जणाय छे जेने सो कोशनुं ज्ञान थयुं होय ते सो कोश उपर जे थतुं होय ते पोताना स्थानके रह्या जाणे छे, तथा काळनुं पण जा णी शके छे, जेने लोकावधिज्ञान थयुं होय तेने आखालोकमां जे जे पुद्गलिक पदार्थ छे तेनुं ज्ञान थाय छे, तथा काळ विषे पण असंख्या ता काळनुं ज्ञान थाय छे अने जेने ए कर्मे करी आवरण लाग्यां होय छे तेने ते ज्ञान बिलकुल होतुं नथी पण पाछी जेम जेम आ त्मानी विशुद्धि थती जाय छे अने राग द्वेष रूप उपाधि ओछी थती जाय छे तेम तेम अवधिज्ञान प्रगट थाय छे. कोइने थोडां आवरण खशां होय तो थोडा क्षेत्रमां जे अदृश पदार्थ होय छे ते जाणी शके छे. पछी ते करतां वधारे आवरण खसे तो

पोताना आत्मानुं काम करी शके ले. कोइक जीव कर्मना आवरण ना जोगे मूगा, कोइक आंधला अने कोइक व्हेरा पण थाय ले ए टले ज्ञान वधारी शकता नथी. वली कोइ मूगा होय, कोइ बोवडा होय पण काननां आवरण खुल्लां ले तेथी धर्म सांजली पोताना आ त्मानुं काम करे ले पण परने उपकार करी शकता नथी. व्हेरा होय ले पण आंखोना जोरथी पोतानुं केटलुंएक काम करी शके ले. आंधला होय ले पण कानना जोरथी सांजली तेनो विचार करी पोतानुं काम करी शके ले. एवी रीते मतिज्ञानावरणी कर्मे करीने आत्मानुं ज्ञान आवर्युं होय ले तेने मतिज्ञानावरणी कर्म कहीए.

श्रुतज्ञान तो शास्त्र तथा अक्षरनुं नाम ले. आ ज्ञान मतिज्ञा ननी साथे ज रहे ले. ज्यां मतिज्ञान त्यां श्रुतज्ञान अने ज्यां श्रुतज्ञा न त्यां मतिज्ञान समजवुं. बन्ने ज्ञान साथे ज रहे ले. बन्ने कर्मनां आ वरण पण साथे ज रहे ले; खुले ले ते पण साथे ज खुले ले. मतिथी अंतरंगमां विचार थाय ले तेमां जे अक्षर ले ते श्रुतज्ञान ले. वर्त्तमान कालमां विशेष रीते तो मति तथा श्रुतज्ञान ले. तेमां जे जीवने स मकित थयुं ले तेने मति श्रुतज्ञान कहेवाय ले अने जेने समकित नथी तेने मति श्रुत अज्ञान कहेवाय ले. हवे कोइने शंका थाय के, संसारमां घणा बुद्धिवाला होय ले तेने अज्ञानी केम कहेवाय? ते विषे जाणवुं जे संसारमां बुद्धि वापरवाथी पापां नवां कर्म बांध्यां अने पोतानो आत्मधर्म जेवो ले तेवो जाणीने प्रगट करवानो उद्यम करवो ते उद्यम तो थयो नही अने उलटो आत्माने मलीन कर्यो त्यारे ए ज्ञान ते अज्ञान ज कहेवाय. हवे जे पुरुष ज्ञानवंत पुरुषनी अने ज्ञान जे शास्त्र तेनी निंदा करे ले, कोइने जणतां अंतराय करे ले, पुस्तक उपर बेसे ले, पुस्तक उपर मस्तक मूके ले, थूंक लगाडे ले, पुस्तक आगल उतां आहार–निहार करे ले, ज्ञान जणवानी इच्छा न होवाथी उलटो द्वेष धरे ले. विगेरे ज्ञाननी आशातना करे ले ते

पुरुष ज्ञानावरणी कर्म बांधी आत्माने आवरे छे अने जे पुरुष ज्ञानवंत पुरुषनी तथा ज्ञान जे शास्त्र तेनी बहुमान पूर्वक घणा प्रकारे भक्ति करे छे, ज्ञान भणवानो रात्रि-दिवस अभ्यास करे छे, बीजाने भणवामां जोडे छे, शक्ति होय तो पोते धननुं खरच करी बीजाने भणावे छे, शास्त्रना भंडार करावे छे, वली जे जे लीपीओ संसारी विद्यानी छे ते भणीने पण कोइ माणस हुंशीआर थया होय तो धर्म समजवो सुलभ थाय, म्होटा हुद्दाओ मेलवे अने सुखी थाय तो सुखे धर्मसाधन करे. वली शासन दीपावे. वास्ते सर्व प्रकारे ज्ञान भणाववामां म्होटो लाभ छे एम समजीने तेमां द्रव्य वापरे छे. एवी रीते ज्ञान आराधन करवाथी कर्मनां आवरण ओछां थाय छे. विशेष प्रकारे तत्व विचारणा करवाथी घणां आवरण खपे छे अने आत्मा शुद्ध थाय छे. ए मति श्रुतज्ञानना आवरणनुं तथा ते कर्म खपवानुं स्वरूप जाणवुं.

अवधिज्ञानावरणीनी प्रकृति अवधिज्ञानने आवरे छे. जेने अवधिज्ञान थयुं होय तेने पोतानी आत्मशक्तिथी रूपी पदार्थनुं ज्ञान थाय छे. तेने चक्षु प्रमुख इन्द्रिनी जरूर पडती नथी. आत्माथी ज जणाय छे जेने सो कोशनुं ज्ञान थयुं होय ते सो कोश उपर जे थतुं होय ते पोताना स्थानके रह्या जाणे छे, गया काळनुं पण जाणी शके छे, जेने लोकावधिज्ञान थयुं होय तेने आखालोकमां जे जे पुद्गलिक पदार्थ छे तेनुं ज्ञान थाय छे, गया काळ विषे पण असंख्याता काळनुं ज्ञान थाय छे अने जेने ए कर्मे करी आवरण लाग्यां होय छे तेने ते ज्ञान बिलकुल होतुं नथी पण पाछी जेम जेम आत्मानी विशुद्धि थती जाय छे अने राग द्वेष रूप उपाधि ओछी थती जाय छे तेम तेम अवधिज्ञान प्रगट थाय छे. कोइने थोडां आवरण खस्यां होय तो थोडा क्षेत्रमां जे अदृश पदार्थ होय छे ते आत्माथी जाणी शके छे. पछी ते करतां वधारे आवरण खसे तो वधारे क्षेत्र

पोताना आत्मानुं काम करी शके छे. कोइक जीव कर्मना आवरण ना जोगे मूगा, कोइक आंधला अने कोइक व्हेरा पण थाय छे ए टले ज्ञान वधारी शकता नथी. वली कोइ मूगा होय, कोइ बोबडा होय पण काननां आवरण खुल्लां छे तेथी धर्म सांभली पोताना आ त्मानुं काम करे छे पण परने उपकार करी शकता नथी. व्हेरा होय छे पण आंखोना जोरथी पोतानुं केटलुंएक काम करी शके छे. आंधला होय छे पण कानना जोरथी सांभली तेनो विचार करी पोतानुं काम करी शके छे. एवी रीते मतिज्ञानावरणी कर्मे करीने आत्मानुं ज्ञान आवर्युं होय छे तेने मतिज्ञानावरणी कर्म कहीए.

श्रुतज्ञान तो शास्त्र तथा अक्षरनुं नाम छे. आ ज्ञान मतिज्ञा ननी साथे ज रहे छे. ज्यां मतिज्ञान त्यां श्रुतज्ञान अने ज्यां श्रुतज्ञा न त्यां मतिज्ञान समजवुं. बन्ने ज्ञान साथे ज रहे छे. बन्ने कर्मनां आ वरण पण साथे ज रहे छे; खुले छे ते पण साथे ज खुले छे. मतिथी अंतरंगमां विचार थाय छे तेमां जे अक्षर छे ते श्रुतज्ञान छे. वर्त्तमान कालमां विशेष रीते तो मति तथा श्रुतज्ञान छे. तेमां जे जीवने स मकित थयुं छे तेने मति श्रुतज्ञान कहेवाय छे अने जेने समकित नथी तेने मति श्रुत अज्ञान कहेवाय छे. हवे कोइने शंका थाय के, संसारमां घणा बुद्धिवाला होय छे तेने अज्ञानी केम कहेवाय? ते विषे जाणवुं जे संसारमां बुद्धि वापरवाथी पाछां नवां कर्म बांध्यां अने पोतानो आत्मधर्म जेवो छे तेवो जाणीने प्रगट करवानो उद्यम करवो ते उद्यम तो थयो नही अने उलटो आत्माने मलीन कर्यो त्यारे ए ज्ञान ते अज्ञान ज कहेवाय. हवे जे पुरुष ज्ञानवंत पुरुषनी अने ज्ञान जे शास्त्र तेनी निंदा करे छे, कोइने भणतां अंतराय करे छे, पुस्तक उपर बेसे छे, पुस्तक उपर मस्तक मूके छे, थूंक लगाडे छे, पुस्तक आगल छतां आहार–निहार करे छे, ज्ञान भणवानी इच्छा न होवाथी उलटो द्वेष धरे छे. विगेरे ज्ञाननी आशातना करे छे ते

मानी विचरे छे. देवता संबंधी आवा ज्ञानने अवधिज्ञान कहे छे. परंतु तेमने अवधिज्ञानना पूर्ण आवरण खप्यां नथी, पूर्ण आवरण तो मनुष्य गतिमां ज खपे छे. जेमने केवलज्ञान थाय छे तेमने ज संपूर्ण आवरण नाश पामे छे.

मनःपर्यव ज्ञानावरणीय कर्म ते मनपर्यवज्ञानने आवरे छे. मनपर्यवज्ञाननां आवरण जेनां खसे छे, ते मनना भाव एटले म नमां चिंतवेली वात जाणे छे. ते पण पोताना आत्माथी ज जाणे छे. तेने इंद्रिनी जरूर पडती नथी. ए ज्ञान संसारना त्यागी, संज मी मुनि छठ्ठे सातमे गुणठाणे वर्त्तनारने ज थाय छे. तेमां पण थोडां आवरण खशां होय तो ते ऋजुमति मनपर्यवज्ञानी कहेवाय छे. ते पुरुष मनमां चिंतवेला पदार्थ जाणे छे, ते करतां विपुलमति मन पर्यवज्ञानी घणुं विशुद्ध जाणे छे. ते ज्ञाननी विशुद्धि घणी छे. का रण के विपुलमति मनपर्यवज्ञानवाला ते ज भवे केवलज्ञान पामे छे. तेथी मनना विचार विशुद्धपणे जाणे छे. अहिआं कोइ कहेशे जे अवधिज्ञानी रूपी पदार्थने जाणे छे, तेमां मनना विचार पण रूपी होवाथी तेने पण जाणी शके छे. वास्ते आ ज्ञान जूदुं कहेवानुं कारण शुं ? ते विषे जाणवुं के-अवधिज्ञानवालो मनपर्यवज्ञानवाला जेवुं संपूर्ण जाणी शके नहीं. अवधिज्ञानवालाने ते ज भवे केवलज्ञान प्राप्त थाय तेवो पण निश्चय नथी. वली मनःपर्यवज्ञानवालो मनना भाव शिवाय बीजा पदार्थ जाणी शकतो नथी. एवो एक बीजामां फेरफार छे तेनुं कारण जे कर्मनां आवरण कोइने अवधिज्ञाननां खशी जाय छे तेने अवधिज्ञान थाय छे; जेने मनःपर्यवज्ञाननां आ वरण खशां होय तेने ते ज्ञान थाय छे. कोइने पहेलुं मनःपर्यव ज्ञान थाय छे तो कोइने पहेलुं अवधिज्ञान थाय छे ए प्रमाणे कर्मनां आ वरण जेवी रीते खपे छे ते प्रमाणे ज्ञान प्रगटे छे. ज्ञाननां नाम पण ते प्रमाणे जूदां जूदां छे. केवलज्ञानावरणी पांचमी प्रकृति ते केवल

तथा वधारे काळनं ज्ञान थायछे. जेम आपणे कोइ गामना पदार्थ जोया होयछे पछी बीजे गाम जइए छीए, त्यारे आंखे करी तो ते गाम देखी शकता नथी पण अंतरंगमां विचारीए छीए तो जाणे न जरे देखता होइए तेम थाय छे. तेम अवधिज्ञानथी पण वगर जोये ला पदार्थ अंतरंगमां देखाय छे. एना छ भेद छे. तेनो विस्तार नंदी सूत्र तथा आवश्यक सूत्र विगेरेमां विशेष प्रकारे छे ते जोइ लेवो. आ ज्ञानने आवरे तेने अवधिज्ञानावरणी कर्म कहीए. वळी देव ताउने आ ज्ञान होय छे तेथी मंत्रनुं स्मरण करतां ज तेने खबर पडे छे अने ते आवे छे. तेमां पण जेवां जे देवताने आवरण शुद्धपां होय छे ते प्रमाणे तेने ज्ञान प्रगट थाय छे. ए गतिमां विशुद्ध प्रणामवाला जाय छे. तेथी थोडुं वधतुं पण दरेकने ए ज्ञान होय छे. समूळगुं न होय तेम होतुं नथी. त्यां पण मिथ्यादृष्टि देवता छे तेने विभंगज्ञान होय छे. तेनुं कारण जे तेने आत्मतत्वनुं ज्ञान होतुं नथी, पण परो क्ष पदार्थने जाणवानी शक्ति होय छे. सम्यकदृष्टि छे तेने तो अवधि ज्ञान कहेवाय छे. तेउने तत्वज्ञान छे. ते पुरुषो तो देवताना सुखने पण तृण समान गणे छे अने मनमां भावना भावे छे के "पूर्वे एटले पाछ ले भवे कर्मथी मूकावा सारू तप संजम विगेरे साधन कर्यां पण ते साधन पूर्ण रीते कर्यां नहीं तेथी आ देव गतिमां संसार वर्त्तना क रवानुं थयुं अने जन्म मरणनां दुःख टळ्यां नही. आ देवतानां सुख अस्थिर छे अने कर्मबंधननां कारण छे. वास्ते आ देवतानुं आयुष्य पूरुं थयेथी मनुष्य जन्म पामुं तो हवे पूर्ण रीते प्रभुनी आज्ञा प्र माणे धर्म आराधन करुं के जेथी फरीने भवचक्रमां भ्रमण करवुं पडे नही." एवी भावना भावे छे. वळी रत्नमय पुस्तक वांचे छे शाश्वता चैत्य मध्ये जिनबिंब छे तेनी विस्तारे भाव सहित द्रव्य तथा भाव पूजा करे छे. तीर्थंकर भगवान विचरता होय त्यां जइ तेमनी भक्ति करे छे. धर्म उपदेश सांभळे छे अने आत्मस्वभावमां रहेवामां सुख

मानी विचरे छे. देवता संबंधी भावा ज्ञानने भवधिज्ञान कहे छे. परंतु तेमने अवधिज्ञाननां पूर्ण आवरण खप्यां नथी, पूर्ण आवरण तो मनुष्य गतिमां ज खपे छे. जेमने केवलज्ञान थाय छे तेमने ज संपूर्ण आवरण नाश पामे छे.

मनःपर्यव ज्ञानावरणीय कर्म ते मनपर्यवज्ञानने आवरे छे. मनपर्यवज्ञाननां आवरण जेनां खसे छे, ते मनना भाव एटले मनमां चिंतवेली वात जाणे छे. ते पण पोताना आत्माथी ज जाणे छे. तेने इंद्रिनी जरूर पडती नथी. ए ज्ञान संसारना त्यागी, संजमी मुनि छठ्ठे सातमे गुणगाणे वर्त्तनारने ज थाय छे. तेमां पण थोडां आवरण खशां होय तो ते ऋजुमति मनपर्यवज्ञानी कहेवाय छे. ते पुरुष मनमां चिंतवेला पदार्थ जाणे छे, ते करतां विपुलमति मनपर्यवज्ञानी घणुं विशुद्ध जाणे छे. ते ज्ञाननी विशुद्धि घणी छे. कारण के विपुलमति मनपर्यवज्ञानवाला ते ज भवे केवलज्ञान पामे छे. तेथी मनना विचार विशुद्धपणे जाणे छे. अहिआं कोइ कहेशे जे अवधिज्ञानी रूपी पदार्थने जाणे छे, तेमां मनना विचार पण रूपी होवाथी तेने पण जाणी शके छे. वास्ते आ ज्ञान जूदुं कहेवानुं कारण शुं ? ते विषे जाणवुं के–अवधिज्ञानवालो मनपर्यवज्ञानवाला जेवुं संपूर्ण जाणी शके नहीं. अवधिज्ञानवालाने ते ज भवे केवलज्ञान प्राप्त थाय तेवो पण निश्चय नथी. वली मनःपर्यवज्ञानवालो मनना भाव शिवाय बीजा पदार्थ जाणी शकतो नथी. एवो एक बीजामां फेरफार छे तेनुं कारण जे कर्मनां आवरण कोइने भवधिज्ञाननां खशी जाय छे तेने अवधिज्ञान थाय छे; जेने मनःपर्यवज्ञाननां आवरण खशां होय तेने ते ज्ञान थाय छे. कोइने पहेलुं मनःपर्यव ज्ञान थाय छे तो कोइने पहेलुं अवधिज्ञान थाय छे ए प्रमाणे कर्मनां आवरण जेवी रीते खपे छे ते प्रमाणे ज्ञान प्रगटे छे. ज्ञाननां नाम पण ते प्रमाणे जूदां जूदां छे. केवलज्ञानावरणी पांचमी प्रकृति ते केवल

ज्ञानने आवरे छे. केवलज्ञाननां आवरण जेने नाश पामे छे, तेने इंद्रिय ने मननी जरूर पडती नथी. पोतानी आत्मशक्तिथी ज रूपी अरूपी सर्व पदार्थनुं अतीत, अनागत, तथा वर्तमानकाळनुं ज्ञान थाय छे. ते ज्ञान केवुं छे के–जेम आरीसामां सर्वे पदार्थनो भास पडे छे तेम आत्मामां सर्वे पदार्थ जणाय छे. जाणवामां कोइ पण प्रकारे खामी रहेती नथी. एक एक पदार्थे अतीत काळमां अनंतां स्वरूप धारण कर्यां छे तेमां अनंता पदार्थ छे ते सर्वेनां स्वरूप एकी वखते जाणवामां आवे छे. एवी अद्भूत ते ज्ञाननी शक्ति छे. एवुं ज्ञान प्रगट थया पछी संसारमां तेमने फरवुं पडतुं नथी, तेमने मुक्ति मळे छे. एवा ज्ञानवाळा पुरुष संपूर्ण रीते धर्म दर्शावी शके छे. तेमने जन्म मरण करवुं पडतुं नथी.

ए पांच प्रकारना ज्ञानने आवरे तेनुं नाम ज्ञानावरणी कर्म कहीए.

बीजुं दर्शनावरणीय कर्म एटले आत्मानो दर्शन गुण जे छे ते रवुं तेने रोकनारुं जे कर्म ते. ते विषे समजवुं जे–ज्ञान अने दर्शन साथे वर्त्ते छे. प्रथम सामान्य उपयोग ते दर्शन अने विशेष उपयोग ते ज्ञान. जेम के एक माणसने दीठो ते वखते मनमां आव्युं जे आ कोइक माणस छे त्यां सुधी सामान्य उपयोग अने ज्यारे एम समजायुं के आ तो जिनदास छे, जिनधर्मी छे, शाहुकार छे, सारा माणस छे, एवुं विशेष प्रकारे समजायुं त्यारे विशेष उपयोग जाणवो. विशेष उपयोग ते ज्ञानने छे. एवी रीते दरेक पदार्थमां प्रथम सामान्य उपयोग अने पछी विशेष उपयोग थाय छे. हवे सामान्य उपयोग चार प्रकारना छे. (१) चक्षुदर्शन. चक्षुए करी देखवुं तेमां आवरण होय तो अंध होय वळी थोडां आवरण होय तो रात्रे देखे नहीं, दिवसे देखे. कोइ दिवसे अने रात्रे झांखुं देखे, कोइ नजीकना पदार्थ देखे, दूरना न देखे पण आवरणने लीधे संपूर्ण देखी शके नहीं ते चक्षुदर्शनावरणी कर्म

कहीए. (२) अचक्षुदर्शन. आंखो शिवायनी इंद्रिए सामान्य बोध थाय ते अचक्षुदर्शन. शरीरे कांइ स्पर्श थाय अने स्पर्श थयो एम समजाय पण शेनो स्पर्श थयो? ते नक्की कही शकाय नहीं त्यां सुधी सामान्य उपयोग. नाकने खुशवो आवी पण शानी खुशवो आवी? ते कही शकाय नहीं त्यां सुधी सामान्य उपयोग. मोमां मूकेला प दार्थना स्वादनो निश्चय न थाय त्यां सुधी सामान्य उपयोग. कानमां शब्द पड्यो पण शुं शब्द छे? ते नक्की न थाय त्यां सुधी सामान्य उप योग. आ उपयोग अचक्षुदर्शनना छे. तेनां आवरण आ प्रमाणे कोइ माणसने स्पर्श थाय पण तेने जाणी शकता नथी, केटलाक नाकथी खुशवो जाणी शकता नथी, मोढेथी स्वाद समजता नथी, काने सां जली शकता नथी, ए दर्शनावरणी कर्मनो प्रज्ञाव छे. वली जेटली इंद्रिनी शक्ति छे तेटली परिपूर्ण चालती नथी ते पण आवरणथी ज चालती नथी. अचक्षु–चक्षुदर्शननुं संपूर्ण आवरण केवलदर्शन पामती वखत नाश पामे छे. (३) अवधिदर्शन. रूपी पदार्थनुं आ त्माथी सामान्यपणे जाणवुं ते अवधिदर्शन. तेनुं आवरण ज्यां सुधी छे त्यां सुधी अवधिदर्शन थतुं नथी. (४) केवलदर्शन. केवलदर्शननुं आवरण ज्यां सुधी होय त्यां सुधी केवलदर्शन प्राप्त थतुं नथी, पण एटलो फेर छे के केवलदर्शननो उपयोग पछी थाय छे अने केवलज्ञा ननो उपयोग पहेलो थाय छे. तेनुं कारण जे जेने केवलज्ञान थाय छे तेने एकदम बोध थाय छे; तेने कांइ अनुक्रमे बोध थतो नथी. प हेलुं विशेष ज्ञान थाय छे पछी सामान्य थाय छे. ते एवी रीते के जे म कोइ माणसनां सर्व प्रकारे लक्षण जाण्या पछी तेनी वधी हकी कत पृथवी पडती नथी कारण के ते सामान्य थइ जाय छे, तेम एक वखत पूरो बोध थया पछी सामान्य थाय छे. ए अधिकार नंदीसू त्रमां विस्तारे छे.

पांच निद्रा छे ते पण दर्शननुं आवरण छे. ज्यां सुधी माणस

निद्रावश होय त्यां सुधी कांइ जाणी देखी शकतो नथी. तेमां पण आवरणनो तारतम्यताए फारफेर छे ते निद्रानुं जूडुं जूडुं स्वरूप जाणवाथी जणाशे. जीवने उंघमां कांइ सहज स्पर्श थाय अथवा शब्द संभलाय के तुरत जागे अने जागवाथी जरा पण दिलगीरी थाय नही ते "निद्रा". कोइ माणसने उगाडे तो घणी बूमो पाडे, मतिशे सोरबकोर थाय त्यारे जागे. ते मनमां दुःख धरे, उगाडनार उपर गुस्सो करे. एवी सखत निद्रा ते "निद्रा निद्रा." बेठां बेठां उंघी जाय ते "प्रचला." चालतां चालतां उंघे ते "प्रचला प्रचला." पांचमी "स्थिणर्द्धि" निद्रा छ मासे आवे छे. ए निद्रा एवी सखत आवे छे के ते माणस उंघमां जइने हाथीना दंतूशल काढी नांखे तेटलुं ए उंघमां बल होय छे. ए निद्रानुं आवरण बहु ज सखत छे. तेने उंघमां अर्धवासुदेव जेटलुं बल होय छे पण उंघ उडी जाय त्यार पछी बल होतुं नथी. आ कालमां तो ए निद्रावालाने पोताना बल थी बमणुं तमणुं बल होय एम कर्मग्रंथना बालावबोधमां कह्युं छे. एवी निद्रा नरकगामी जीवने होय छे. आ पांच निद्रामां सामान्य उपयोग अवराइ जाय छे तेथी दर्शनावरणीनी आ पांच प्रकृति तथा चार आगल कही ते सर्वे मली नव प्रकारे दर्शनावरणी कर्म कहीए. ए कर्मनो क्षय थवाथी सामान्य उपयोगने आवरण होय ते नाश पामे छे तेथी केवलदर्शन प्राप्त थाय छे अने संपूर्ण आवरण केवलदर्शन प्राप्त थती वखत नाश पामे छे; त्यारे केवलज्ञान अने केवलदर्शन साथे ज प्राप्त थाय छे.

चोथुं मोहनीकर्म. आ कर्म आत्माने मूझावे छे. जेम दारु पीधो होय तेने करवा योग्य, नही करवा योग्यनो विचार रहेतो नथी, तेम मोहनीकर्मना जोरथी जीवने पोताना आत्मानो शुं गुण छे? ने शुं प्रवृत्ति करवानी छे? तेनो उपयोग नष्ट थइ जाय छे अने शरीर, धन, कुटुंब, पुत्र, परिवार, स्त्री विगेरे पदार्थमां मग्न थइ ए संबंधी अ

नेक काममां आसक्त थइ जाय छे, पोताना प्राणथी पण ए वस्तुने वह्लन माने छे, जे जे अस्थिर पदार्थ छे तेने स्थिर रूप मानी वर्ते छे कोइ आत्मतत्वनी वात करे छे तो ते सांजलवानी पण इछा करतो नथी, वली कदापि कोइनी सोबते सांजलवा जाय तो पण सांजल वानुं लक्ष नही; ते उतां कानमां शब्द पडे तो तेनो पण विचार करे नही; कदापी करे तो एवो करे जे शास्त्रमां कह्युं छे ते प्रमाणे कोण चाले छे? शास्त्र सांजली उलटा धंधा चाले छे, एवां पारकां दूषण काढे छे कोइ गुणवंत श्रावक होय, सम्यक्दृष्टि होय अने संसारमां रहेलो होय तो तेने कहे जे शास्त्रमां संसार असार कह्यो छे अने आवा लाणाकार थइ संसारमां केम रह्या छो? वली मुनि महाराज कोइ कारणे करी अपवाद सेवता होय तो तेनी निंदा करे. एनुं कारण जे शास्त्र सांजलीने जो मोहनीकर्म थोडुं पण खस्युं होत तो आत्मा साथे विचार करत अने पोतानां दूषण जोत, पण मोहनीकर्मनुं जोर घणुं छे तेथी शास्त्र सांजलीने पण उलटा विचार करी मोहनीकर्म वधारे बांधे छे अने आत्माने वधारे मलीन करता जाय छे. वली अन्याय, लुच्चाइ, ठगाइ ने चोरी करवी, पारकाने कलंक देवुं, पारकी निंदा करवी, परने संकटमां नांखवा, जीवहिंसा करवी, अहंकार ममकार करवा, मदे करी मदोन्मत्त रहेवुं, जूठुं बोलवा बोलाववामां सावधान थवुं, स्वदारा परदारानो विचार नहीं धरावबो ए मोहनीकर्मनां लक्षण छे. वली केटलाक तो विषयमां एवा लुब्ध थइ जाय छे के पोतानी माता, व्हेन, के पुत्रीनी साथे पण जोग करतां शंकाता नथी. ए सर्वे जोर मोहनीकर्मनुं छे. ते अनादिकालनुं जीवने लागेलुं छे. तेना प्रजावथी आत्माना गुण जे चारित्र तथा समकित ते ढंकाइ जाय छे. ते मोहनीकर्म बे प्रकारनुं छे. (१) चारित्र मोहनी, (२) दर्शनमोहनी. ए बे प्रकारना मोहनीकर्मनी अठावीश प्रकृति छे. तेमां प्रथम चारित्रमोहनीनी पचीश प्रकृति नीचे प्रमाणे

छे. अनंतानुबंधी–क्रोध, मान, माया अने लोज. अप्रत्याख्यानी क्रोध, मान, माया अने लोज. प्रत्याख्यानी क्रोध, मान, माया अने लोज. संजलनो क्रोध, मान, माया अने लोज. हास्य, रति, अरति, जय, शोक, छुगंछा, स्त्रीवेद, पुरुषवेद, नपुंसकवेद ए पचीश कषाय छे. तेनी विस्तारे छळखाण नीचे मुजब.

अनंतानुबंधी क्रोध, जेने होय तेना मनमां अतिशे द्वेष होय, जे वखते ए क्रोधनुं जोर होय ते वखते शरीर पण लाल लाल थइ जाय, जेना उपर द्वेष होय तेनुं मरतां सुधी पण वैर मूके नही, मरती वखत पण कहे जे आ जवमां वैर लेवायुं नथी तो आवता जवमां पण लइश, वळी पोताना पुत्र प्रमुखने पण कहे जे में तेनी साथे वैर राखेलुं छे माटे तमे पण वैर छोडता नही, वखत आवे त्यारे तेनुं बगाडवामां जूल खाता नही, सामो माणस शांत होय अने खमाववा आवे तो तेनी साथे उलटो लडे, वळी तेनुं सहज काम पोताना हाथमां आव्युं होय तो तेने म्होटुं नुकशान करे, नुकशान करवानी तुरत शक्ति चाले नही तो लाग आवे त्यारे नुकशान करवामां जरा पण कसर राखे नही. एवी जे कषायनी परिणती बे तेनुं नाम शास्त्रमां अनंतानुबंधी क्रोध कह्यो छे. जेम पछरनी अंदर फाट पडी होय ते फाट पाछी मळे नही, तेम अनंतानुबंधी क्रोधवाळानो क्रोध मरतां सुधी शमे नही. ए क्रोधना प्रजावे जीव नरके जाय छे अने महा तिव्र छुःख जोगवे छे. वळी ए क्रोधना प्रजावथी जीव समकित पामतो नथी. ए क्रोध जाय त्यारे ज जीव समकित पामे छे.

अनंतानुबंधी मान पछरना थांजला समान होय छे. जेम पछरनो थांजलो नमावतां नमे नहीं तेम अनंतानुबंधी मानवाळो पोतानी म्होटाइमां एटलो मच्यो रहे छे के, महा गुणवंत मुनि महाराज होय तेमने पण नमस्कार करतो नथी अने करवाना जाव पण थता नथी. वळी पोते धर्मगुरु थइने धन, स्त्री विगेरे जोगवे; बीजा

गुणवंत पुरुषोए धन, स्त्रीनो त्याग कर्यो होय, समताभाव आदरी संसारथी विमुख थया होय तेवा पुरुषोने पोते नमवा योग्य छे तेम छतां पोते नमे नही अने उलटो तेमनी पासे नमस्कार करावे, ते न करे तो कराववानी इच्छा धरावे. वली पोते धनवान होय पण धन नाश पामवाथी पोतानी आजीविका पूरी थती नथी तेम छतां कोई नी नोकरी करे नही. पोताना मनमां अहंकार लावे जे अमे म्होटा थइने कोइनी नोकरी करीए ? वली वखते कोइए खोटो शब्द कह्यो होय तो ते अमने कहेनार कोण ? एम मद करी सामाना प्राण ले तां पण डरे नही. वली वखते मान मूकतां पोताना प्राण बचता होय तो पण मान मूके नही. एवा अहंकारीनो आकरो अहंकार ते अनंतानुबंधी मान कहीए. एवुं मान जीवित पर्यंत रहे छे.

अनंतानुबंधी मायावालो पुरुष अतिशे कपटी होय छे. म्होढे थी अतिशे व्हालपण बतावे छे परंतु विश्वास करनारना प्राण लेतां पण व्हीतो नथी; पोताने अल्प फायदो होय तो पण आकरुं कपट करे छे. जेम वांसनी गांठ वांकी होय ते कोइ पण रीते मटाडी श काय नही, तेम अनंतानुबंधी मायावालानुं कपट मूकावी शकाय नही. ए कपटी जीवनो जगत्मां कोइ विश्वास करतुं नथी.

अनंतानुबंधी लोभ अतिशे तीव्र होय छे. गमे तेटली दोलत मले, यावत् चक्रवर्त्तिनी ऋद्धि मले तो पण तृष्णा शांत न थाय, खा वा सारु गमे तेटला पदार्थ मले तो पण मन धराय नही, खावाना अति लोभने लीधे भक्ष्य अभक्ष्यनो पण विचार करे नही, पोतानो धर्म पण विचारे नही. पोतानी कुल मर्यादामां न खावानी चीज होय ते खावानी इच्छा थाय, याचना करतां पण बीहे नही, कारण जे पै सानो लोभ तेथी पैसा खरची शके नही अने खावानी इच्छा थया करे, तेथी नही मागवा योग्य स्थानके पण याचना करे, चोरी कर तां पण डरे नही, अन्याय करतां पण डरे नही, एवी रीते पांचे ई

इन्द्रिना विषयमां लुब्ध होय छे. दरेक विषयने सारु नहीं करवा यो ग्य काम करे छे, लोभी माणसने फक्त एक पैसो मळतो होय अने तेथी सामा माणसना प्राण जता होय तो तेनी पण तेने चिंता रहेती नथी, हरेक प्रकारे पोतानी मतलब साधे छे, राजाना गुन्हामां आ वतां पण बीए नही, आवो लोभ मरवानो वखत आवे तो पण छोडे नही, केटलाएक एशी वरसना वृद्ध थाय तो पण कुंचीओ गे कराने आपता नथी, आभूषण प्रमुख होय ते मरवानो वखत आवे त्यां सुधी अंग उपरथी उतारता नथी, मरणांत रोग आवे तो पण ओषधना पैसा खरचे नही, अनेक प्रकारनां दुःख सहन करे, कोइ दश गाळ दे, मार मारे तो पण कांइ लालच होय तो ते सहन करे छे, केट लाक अनाजना वेपारी अतिशे लोभीआ होय छे तेओ चोमासा सारु माल संघरी राखयो होय छे तो एवीज भावना भावे छे के दुकाळ पडे तो सारुं, दुकाळ पडवाथी द्रव्यनी वधारे प्राप्ति थाय, दुकाळथी दुनीआने केटलुं दुःख पडशे? तेनी जरा पण फिकर करे नही, एम करतां सारी वृष्टि थाय तो मनमां अतिशे दुःखी थाय अने दिलगी रीमां रहे. ए अनंतानुबंधी लोभनो स्वभाव किरमजना रंग जेवो छे. किरमजनो रंग गमे तेटलो धुए तो पण जाय नही. बाळे तो राख पण किरमजना रंग जेवी ज रहे. तेम अनंतानुबंधी लोभ मरतां सुधी छूटे नही. ए अनंतानुबंधी क्रोध, मान, माया अने लोभ चारे नरक गतिना आपनार छे. ए चारे होय त्यां सुधी समकितनी प्रा प्ति थाय नही.

२ अप्रत्याख्यानी क्रोध, मान, माया अने लोभ ए चार अनं तानुबंधी क्रोध, मान, माया अने लोभना करतां नरम होय छे. भू का तळावमां फाटो पडी होय ते उत्कृष्टि वरस दिवस सुधी रहे छे, पाणी वरसाद आवे एटले फाटो मळी जाय छे. तेम कोइ जीव उ पर क्रोध थयो होय, सामो माणस गमे तेटलुं बगाड्युं होय पण

संवत्सरी प्रतिक्रमण करती वखत सर्व जीवने खमावी सर्वने मित्र तुल्य गणे पण कोइना उपर गुस्सा राखे नही. तेणे कांइ काम करवाने माप्युं होय तो तेना उपर द्वेषबुद्धि न लावतां खुशीथी करी आपे तेनुं नाम अप्रत्याख्यानी क्रोध समजवो. अप्रत्याख्यानी मान दांतना थांजला जेवुं होय छे. पत्थरनो थांजलो तो नमे ज नही पण दांतनो थांजलो पाणी प्रमुख उपचार करवाथी नमे छे. तेम अप्रत्याख्यानी मानवालो पुरुष सद्गुरुना उपदेशथी अथवा माह्या पुरुषना समजाववाथी पोतानो अहंकार छोडे छे. गमे तेवुं मान राखतो होय पण ते मान एक वरसथी वधारे काल रहेतुं नथी. अप्रत्याख्यानी मायावालो अनंतानुबंधी मायावालाथी हलकी मायावालो होय छे. पोतानी सहज मतलब सारु सामाने म्होटुं नुकशान थाय एवु कपट करे नही. अप्रत्याख्यानी मायाने मेंढाना शींगडा जेवो कही छे ते वांकाश जेम उपचार करवाथी मटी जाय छे. तेम आ मायावालो पुरुष कपट हलवुं करे छे. केटलांक काम निष्कपटपणे पण करे छे. अप्रत्याख्यानी लोभ नगरनी खालना कादवना रंग सरखो होय छे. ए रंग एकदम तो न जाय, पण खार आदिवडे अतिश महेनत करतां जाय छे. तेम आ लोभ पण अनंतानुबंधी लोभ करतां थोडो होय छे. लोभने अर्थे कोइने म्होटुं नुकशान करे नही. ए अप्रत्याख्यानी क्रोध, मान, माया अने लोभथी जीव तिर्यंचनी गतिमां जाय छे; श्रावकपणुं पामी शकतो नथी. ए चारे कषाय जाय त्यारे जीव श्रावकपणुं एटले पांचमुं गुणस्थान पामे छे.

अप्रत्याख्यानी क्रोधथी प्रत्याख्यानी क्रोध नरम होय छे. एने कोइ जीव उपर द्वेष थयो होय तो पण चोमासी प्रतिक्रमण करती वखत सर्व जीवने खमावे छे; एटले पछी कोइ जीव उपर द्वेष रहे तो नथी. रेतीमां लीटी करी होय ते जेम थोडा कालमां मली जाय, तेम ए क्रोध थोडा कालमां शांत थाय छे. प्रत्याख्यानी मान लाक

डाना थांजला जेवुं होय छे लाकडानो स्तंभ दांतना स्तंभ करतां थोडी महेनते नमी जाय छे, तेम ए मान पण थोडा वखतमां शांत थइ जाय छे. प्रत्याख्यानी माया गायना मूत्रना वांक जेवी होय छे. चालतां चालतां मूतरती गायथी जे वांक पड्यो होय ते थोडा वखतमां मटी जाय छे; तेम आ मायावालो पुरुष थोडा वखतमां सरलता पकडे छे. आकरुं कपट तेनाथी थतुं नथी. अप्रत्याख्यानी करतां सरल होय छे. प्रत्याख्यानी लोभ गाडाना कीलना डाघ सरखो छे. नगरनी खालना कादव करतां आ कीलनो डाघ थोडी महेनते नाश पामे छे. कारण के खालनो कादव घणा दिवस कोही जवाथी वधारे चीकाश वालो होय छे, गाडाना कीलना डाघनी माफक आ लोभ सहजमां शांत थाय छे. प्रत्याख्यानी क्रोध, मान, माया अने लोभ ज्यां सुधी होय त्यां सुधी साधुपणुं प्राप्त थतुं नथी. आ कषायना प्रणामथी जीव मनुष्य गतिमां जाय छे. केम के ए कषाय पातलो छे.

संजलनो क्रोध, मान, माया अने लोभ ए चारे प्रत्याख्यानी क्रोध, मान, माया अने लोभ करतां घणा हलका होय छे. संजलनो क्रोध पाणीनी लीटी समान कह्यो छे. पाणीमां लीटी करतां ज जेम तुरत मली जाय छे, तेम कोइक कारणे क्रोध थाय परंतु तुरत ज शांत थइ जाय कांइ आकरुं कारण मल्युं होय तो पण पडी प्रतिक्रमण कर्या पछी तो जरा पण वेर रहे ज नही. ए क्रोधनी उत्कृष्ट स्थिति पंदर दिवसनी छे. तेथी वधारे काल ए क्रोध रहे ज नही. ए क्रोधवालाने अंतरंगमां वधारे क्रूरता होय नही. संजलनुं मान नेतरना स्तंभ सरखुं होय छे. नेतरना स्तंभने नमावतां वार लागे नही, तेम ए मानदशा वधारे वखत रहे नही. संजलनी माया पण घणी ज थोडी होय. सहजमां निष्कपटी थइ जाय; वांसनी छोल जेम जरा वारमां सीधी थइ जाय, तेम ए कपट पण नही जेवुं ज होय,

जरा वारमां नाश पामे. संजलनो लोन हलदरना रंग समान होय छे. हलदरनो रंग जडी जतां वार लागे नही, तेम ए लोन मटी जतां वार लागे नही. संजलना क्रोध, मान, माया अने लोन होय त्यां सुधी मुक्ति मळे नही. ए संजलना कषाय जाय त्यारे मुक्तिनी प्राप्ति थाय.

पूर्वोक्त चार प्रकारना क्रोध, मान, माया अने लोन नाश पामे त्यारे मुक्ति मळे छे. माटे नव्य जीवे ए टालवानो उद्यम करवो. ए जेम जेम नाश थता जाय तेम तेम आत्मा शुद्ध थतो जाय छे. आहिं आं कोइ प्रश्न करे जे संजलनो कषाय तो पंदर दिवस रहे छे, त्यारे बाहुबलजी महाराजने संजलनुं मान वरस दिवस केम रह्युं? ए विषे श्री हेमचंद्राचार्यें योगशास्त्रमां तथा यशसोमसूरीए कर्मग्रंथना बालावबोधमां खुलासो कर्यो छे के, बालजीवने पोतानो कषाय केवो छे? ते समजवुं सुगम पडे, वास्ते ए स्थिति कही छे. वस्तुतः तो एम समजवुं जे अति तीव्र कषाय ते अनंतानुबंधी; तेथी मंद ते अप्रत्याख्यानी; तेथी मंद ते प्रत्याख्यानी अने तेथी मंद ते संजलनो कषाय समजवो. प्रसन्नचंद्रराजर्षि काउसग्ग ध्यानमां हता ते वखते प्रणाम एवा बगड्या हता के नगवाने कह्युं के जो ते आ वखत मृत्यु पामे तो नरके जाय. कारण के ते वखते तेने अनंतानुबंधी कषाय हतो. पाछा थोडा वखतमां ज केवलज्ञान पाम्या एटले अनंतानुबंधी क्रोध छतां अंतर्मुहूर्त ज रह्यो. जो काल उपर एकांत लक्ष्य दइए तो ए अनंतानुबंधी कहेवाय नही. वली कोइक पुरुष समकित वमी जाय छे, ते वखत अनंतानुबंधीनो उदय थाय छे, पाछो अंतर्मुहूर्तमां समकित पामे छे त्यारे ते उदय टली जाय छे. एटले अनंतानुबंधी अंतर्मुहूर्त ज रह्यो. आ कषायने बीजो कषाय कहेवाय नही. तात्पर्य के आकरो कषाय होय अने थोडो वखत रहे तो पण ते अनंतानुबंधी ज समजवो. तेथी मंद ते अप्रत्याख्यानी, तेथी मंद प्रत्याख्यानी अने तेथी मंद संजलनो समजवो. केटलीक वखत स्थितिथी पण सम-

जाय छे. एकांत नियम नथी. बाहुबलजीने वरस दिवस कषाय रह्यो पण ते मंद कषाय हतो तेथी संजलनो जाणवो. आ सोल कषाय थया.

हवे नव नोकषाय कहे छे. नोकषाय शब्द, देशनिषेध वाची छे नोकषाय एटले नही कषाय देशथी नही. कारण के कषाय नथी पण कषाय उत्पन्न थवानां कारण छे. ए सेववाथी कषाय उत्पन्न थाय छे. कोइ माणसनी हांसी करवाथी सामा माणसने द्वेष उत्पन्न थाय अने ते माणस आपणा उपर द्वेष उत्पन्न करे एटले आपणने कषाय उत्पन्न थाय. वास्ते ते कषायनुं कारण कहेवाय छे. वली हांसी करी खुशी थइए अने राग उत्पन्न थाय तो ते पण कर्मबंधनुं ज कारण थाय. जीवने ज्यां सुधी हास्य मोहनीकर्म छे त्यां सुधी आत्मानुं शुद्ध स्वरूप प्रगट थाय नही; दुनियामां पण मश्करीखोर कहेवाय. माटे जेम बने तेम हास्य करवानो त्याग करवो. सर्वथा त्याग तो ज्यारे जीव केवलज्ञान पामवा क्षपकश्रेणि मांडे त्यारे ज थाय. रति मोहनी ते पुद्गलिक पदार्थथी जे जे अनुकूलता मले तेनाथी राजी थवुं. अरति ते प्रतिकूल पदार्थथी दिलगीर थवुं. भयमोहनी ते भय थी वारंवार बीना करवुं. म्हाराथी उपवास थशे के नही थाय? वली म्हाराथी श्रावकपणुं, मुनिपणुं केम बने? एम बीहे अने धर्मना कार्यमां वीर्य फोरवे नही; जे जे चीज नही करेली होय ते अभ्यासथी बने छे पण बीहे अने भयथी अभ्यास करे नही तो कोइ दिवस बने नही. तेम ज संसारी कार्यमां पण जेने मोहनीनो भय उदय छे ते दरेक काममां बीना करे. अहिंयां कोइ प्रश्न करे के पापथी बीहे तेनुं केम? ते विषे समजवुं के पापथी अवश्य ब्हीवुं जोइए. धर्मथी ब्हीवुं नही. हिम्मत राखी उद्यम करवो. शरीरादिके रोग प्रमुख होय तो विचारीने काम करवुं. छती शक्तिए ब्हीने बेसी रहे, तेनाथी कोइ काले धर्म सधाय नही. वास्ते भयमोह

नीनो जेम बने तेम त्याग करवो. शोकमोहनी ते कोइ पोताना कुटुंबी अथवा मित्र मांदा थाय अथवा मृत्यु पामे त्यारे शोकातुर थाय, रडे, कूटे, अनेक प्रकारना विकल्प करे तेथी घणां कर्म बंधाय छे. वली वेपारमां नुकशान थाय, अथवा कोइ देवालुं काढे अने पोतानुं द्रव्य जाय त्यारे शोक करे छे. पोताने अनुकूल घर, मकान, नोकर, वाहन नही मलवाथी अथवा प्रतिकूल मलवाथी पण शोक थाय छे. आमां जेने मोहनीकर्मनुं जेवुं जोर ते प्रमाणे शोक थाय छे. केट लाक उत्तम पुरुषोने शोकमोहनी उदी थाय तो विचारे छे जे "आ कुटुंब, देह, घर, प्रमुख जे जे संसारी पदार्थ छे, ते सर्वे अस्थिर छे; अस्थिर पदार्थनो विनाश तो थवानो ने तो म्हारे शा सारू विकल्प करवा जोइए? ज्यां सुधी पुन्योदय हतो त्यां सुधी सर्व पदार्थ स्थिर रह्या, पापनो उदय थयो त्यारे नाश थया, माटे शा सारू शोक करीने कर्म बांधवां? आत्मधर्म ज म्हारो छे. बीजी कोइ वस्तु म्हारी नथी, मात्र संसार म्हाराथी छोडातो नथी तेथी हुं म्हारुं म्हारुं कहुं छुं अने व्यवहारोचित वर्त्तना करुं छुं. वस्तुधर्मे वस्तुमात्र जड छे अने हुं चेतन छुं" आवी रीतनो विचार करी पोते शोकथी मुक्त रहे छे, तेने कर्मबंध पण थतो नथी ने संपूर्ण शोकनो नाश तो क्षपकश्रेणिमां था य छे. दुगंछा ते दुर्गंध वस्तु देखी मुख वगाडवुं. तथा जे जे वस्तु पोताने न गमे तेथी मुख वगाडवुं ए दुगंछा छे. हवे जे पुरुषोए पोतानो आत्म धर्म जाण्यो छे ते पुरुष तो दुर्गंध जोइने कहे छे के ए पुद्गल एवा धर्मना छे. एमां हुं शा वास्ते मुख वगाडुं? वा जड पदार्थ उपर शा वास्ते द्वेष करुं? इहां कोइ कहेशे जे त्यारे शुं गंदकीमां ज बेसी रहेवुं? तेनो जवाब के गंदकीना पुद्गल शरीरमां प्रवेश करवाथी रोगनी उत्पत्ति थाय छे. वास्ते प्रथम तो पोताना घरमां खालकूवा संडास विगेरे गंदकीवाली चीजो राखे ज नही. वली मोरीउ पण साफ राखे. पाणी विगेरे वापरे ते पाणी सूकी निर्जीव जग्याए दूटुं दूटुं नांखे

के तुरत सुकाइ जाय अने गंदकीमां जीवनी उत्पत्ति थाय छे ने तेना उपर पाणी विगेरे पडवाथी ते जीवनो विनाश थाय छे, तो आत्मार्थी पुरुषे तो कोइ जीवने दुःख थाय एवुं काम करवुं ज नहि. माटे एवी गंदकी घरमां राखे ज नहि. ने ज्यां एवी जग्या होय त्यां रहे नहि पण दुनियामां बधी जग्या कंइ स्वच्छ होती नथी, त्यारे तेवी दीठामां आवे तो द्वेष करे नहि, तेमने तो अनुक्रमे सर्वथा दुगंछा मोहनीनो नाश थाय छे ने जीवो अनेक प्रकारे एवी दुगंछा करया करे छे तेथी कर्म बांधीने आगल एवां ज कर्म भोगववां पडशे. माटे जेम बने तेम दुगंछानो त्याग करवो. स्त्रीवेद ते स्त्रीए पुरुषनो अभिलाष करवो, पुरुषवेद ते पुरुषे स्त्रीनो अभिलाष करवो, नपुंसक वेद ते स्त्री तथा पुरुष बन्नेनो अभिलाष करवो ए त्रण वेद छे, ते ज संसारनुं बीज छे. तेमां सर्वथा आकरा वेदनो उदय नपुंसक वेदवालाने छे ए रात्रि दिवस विकारमां ज चित्त राखे छे एने शांत थवानुं कारण ज नथी तेथी इच्छाउं थया ज करे छे. ते करतां स्त्रीने उंछो विकार छे, ते करतां पुरुषने उंछो विकार छे. हवे कोइने शंका थाय जे पुरुषो प्रार्थना करता जोइए छीए पण तेटली स्त्री प्रार्थना करती जोता नथी.ते विषे जाणवुं जे स्त्री देखीती प्रार्थना नथी करती, पण आंखोना कटाक्ष विगेरे अनेक चाला करे छे ने ते करवाथी पुरुषनुं चित्त न होय तो पण थइ जाय छे. पछी पाछी मनमां खुशी होय तो पण पुरुष पासे कालावाला करावे छे पण चित्तमां बहु ज मलीनता रहे छे माटे एनो विकार सर्वज्ञे वधारे कह्यो छे. तेमां पण जे सती स्त्रीउ छे, जेने स्वप्नमां पण पर पुरुषनी इच्छा थती नथी ते स्त्रीउ तो नमस्कार करवा योग्य छे. कारण के जगत् ए विषयमां पडयुं छे ने गुणी पुरुषो पण पडी जाय छे वास्ते उत्तम स्त्री ज आवुं दृढ शील पाले अने एवा गुणवंत पुरुष पोतानी स्त्री साथे तथा स्त्री पोताना पति साथे पण नित्य भोगनी क्रीडा कूतरानी माफक कर

ता नथी. फक्त ऋतुने अवसरे ज पोतानी इछा टालवा सारु ना खुशीथी काम करे छे. ए कामसेवा करतां विचारे छे के, स्त्रीनी योनिमां घणा जीवनी उत्पत्ति ज्ञानीए कही छे. जेम एक चूंगळीमां रु घाल्युं होय अने तेमां लोढानी शीक ऊनी करीने घाले तो जेम सर्व रु बळी जाय, तेम नोगथी स्त्रीनी योनिमां जे जीव रह्या छे तेनो विनाश थाय छे. तो ए म्होटी हिंसानुं कारण छे. वळी ए स्था नमां मूत्रादि दुर्गंध छे तेनो एक छांटो लाग्यो होय तो माणस धोइ नांखे छे एवुं खराब दुर्गंधी छे ते स्थानके क्रीडा करवी ए अज्ञान तानुं ज जोर छे. वळी नोगथी शरीरनी स्थिति केटली नरम पडे छे ? ते जाणे छे ते छतां तेमां सुख मानवुं ए पण अज्ञानतानुं ज जोर छे. अहिं कोइ कहेशे के ए सर्व कारणो पोतानी स्त्रीमां अने पारकी स्त्रीमां सरखां छे, तो पोतानी अने पारकीमां पापनो शुं फे रफार छे के परस्त्री त्याग करवा बधा धर्मवाळा कहे छे ? ते विषे जाणवुं के पारकी स्त्रीनो धणी छे, तेनी परवानगी तेनो धणी आपतो नथी तेम छतां चोरीथी काम करे तो तेनो धणी जाणे अने स्त्री उपर जोर चाले तो स्त्रीनो विनाश करे. पुरुष पडकाय तो पुरुषनो नाश करे. एम करतां ए बे उपर जोर न चाले तो पोताना प्राण काढे. व खते नरम स्वनावनो होय तो प्राण न काढे. पण तेनुं मनमां अ त्यंत दुःख धारण करे. रात्री दिवस ए ज दुःखमां काळ काढे. एवी म्होटी हिंसानुं कारण परस्त्री छे. वळी तेवी स्त्रीने पोतानो धणी पर साथे रमवा न दे तो ते स्त्री पोताना पतिनो विनाश करे. आवी म्होटी हिंसानुं पण थाय छे ते घणो सांजळीए छीए. वळी परस्त्रीने सेवीने 'हुं सेवुं छुं' एवुं पण कहेवाय नहि अने जूठुं बोलवुं ज पडे तो तेथी मृषावाद लागे. वळी परस्त्री उपर इछा थाय ते अत्यंत विषयनी इछा थाय त्यारे तो तेथी पण कर्मबंध वधारे थाय. वळी पोतानी स्त्री तो सदाकाल छे वास्ते नोगनुं चिंतवन सर्वदा थतुं नथी अने पर

स्त्रीने सारु रात्री दिवस चिंतवन थयां करे छे, काम धंधो पण पोताने सूझतो नथी, तेथी ते विकल्पज कर्या करे छे अने विकल्प छे ते कर्मबंधना हेतु छे. विकल्पनुं पाप माणस सामान्य समजे छे पण विकल्प जेवुं बीजुं पाप नथी. ए पाप केटलुं बंधाय छे? ते ज्ञानी महाराज जाणे छे तेथी ज तेमणे ए समान बीजुं पाप कह्युं नथी. एने ज आकरुं पाप कह्युं छे अने जेटला धर्मवाला छे ते बधा परस्त्रीनुं पाप दर्शावे छे. संसारमां रोळावबानुं बीज स्त्रीभोग छे. भोगनी इछाने वास्ते स्त्रीनु पुरुषनी दासी थइने जन्म काढे छे. इंग्रेज लोकमां पुरुष स्त्रीना दास थाय छे. वळी अति कामी तथा परस्त्री लंपट पुरुष पण स्त्रीउना दास थाय छे. कामने वास्ते आभूषण धारण कर्यां, वळी ते सारु धन पेदा करवानी उपाधि करवी. एवां अनेक रीतनां काम सारु संसारमां जीव विटंबना भोगवे छे. वास्ते जेम बने तेम कामनो अभिलाष त्याग करवो. संपूर्ण तो क्षपकश्रेणिमां अभिलाष टळशे त्यारे ज पूर्ण तत्त्व पामशे. ए नव नोकषायने सोळ कषाय बधा मळी पच्चीश थया, ते मात्र मोहनीकर्म छे. एटले ए कषाय होय त्यां सुधी पूर्ण चारित्र केवलज्ञानीनुं यथाख्यात ते आवे नही वास्ते एने त्याग करवानो अतिशय उद्यम करवो. ए प्रकृति जेटली जेटली उंनी थशे, तेटलो तेटलो आत्मा विशुद्ध थशे ते ज धर्म छे अने जेम जेम ए कषायनी वृद्धि थती जशे, तेम तेम कर्मबंध वधतो जशे अने दुर्गतिनां दुःख तथा जन्म मरणनां दुःख भोगववां पडशे. कोइ केहेशे के ते दुःख जोयां नथी, पण मनुष्यनां दुःख तो जुउ वो के वेठाउने रात्री दिवस नरक उपाडवुं पडे छे ने तेने एवुं खावानुं मळे छे, वळी केटलाएकने पेहरवा वस्त्र पण मळतां नथी. टाढ-तापनां दुःख भोगववां पडे छे. केटलाएकने कोढरोग, जळोदर, विस्फोटक,दम विगेरे रोग थाय छे.केटलाएकनुं शरीर वाए फूली जाय छे हरातुं फरातुं नथी. एवी अनेक रोगनी वेदनाउनुं दुःख रात्री दि

वस सहन थतुं नथी तेनो बूमो मारया करे छे रहे छे. तो आवा स
कल डुःख पापना योगथी पाम्या छे. तेम ज वधारे पापथी नरकनां
डुःख नास्तिक शिवायना सर्व धर्मवाला माने छे. माटे ए शंका क
रवा जेवुं नथी. पापनां फल तो अवश्य जोगववां ज पडशे. माटे
जेम बने तेम राग द्वेषनी परिणति ठंडी करवी के जेथी पाप ठंडुं
बंधाय अने अनुक्रमे सर्व प्रकारे राग द्वेषथी मुक्त थवाय.

इहां कोइ प्रश्न करे जे देवनी गति संजलना कषायथी बंधाय
तो सम्यक्दृष्टिने अप्रत्याख्यानादिकनो उदय तथा श्रावकने प्रत्या
ख्यानादिकनो उदय कह्यो छे, तो शी रीते देवगति बांधे? ते विषे
समजवुं जे, जे वखते देवगतिनुं आयुष्य बांधे त्यारे संजलना कषा
यनो उदय होय, बीजा कषायोनुं गौणपणुं होय. एम ज मिथ्यादृ
ष्टिने पण समजवुं. दर्शनमोहनी त्रण प्रकारे. सम्यक्तमोहनी, मि
श्रमोहनी, मिथ्यात्वमोहनी, पहेलां मिथ्यात्वमोहनीनुं स्वरूप ल
खीए छीये. जे जीवे मिथ्यात्वमोहनी कर्म बांधेलुं छे, तेना प्रज्ञावे
अढार दोष रहित एवा जे वीतराग देव तेना उपर द्वेष वर्त्ते छे अने
ए अढार दूषण सातमा प्रश्नमां लख्यां छे तेवा दूषणवाला देवने देव
माने छे. वली गुरु जे हिंसामां तत्पर, मृषावाद बोले, चोरीनो पण
नियम नथी, मैथुनमां अत्यासक्त, परिग्रह जे धन अने स्त्री राखे छे.
वली जेने तृष्णा पण रात्रो दिवस बनी रही छे, सेवकने उपदेश दे
छे ते पण धनादिकना लाजने अर्थे; एवा निर्गुणीने गुरु तरीके स्थापे
तेने तरण तारण माने छे, ने जे पुरुषोए ए पांचे अव्रतनो त्याग क
र्यो छे अने पंच महाव्रत अंगीकार कर्यां छे, पांच इंद्रियोना तेवीश
विषय छांड्या छे, मात्र वापरवा जेटलां वस्त्र राखे छे, आहार पण
पोताने अर्थे करता करावता नथी ने साग आहारनी अनुमोदना
पण करता नथी. फक्त गृहस्थने घेर गृहस्थे पोताने अर्थे जे वस्तु
करी छे, तेमांथी थोडी वस्तु ले छे अने स्वादनी पण वांछा करता

नथी. आत्माने भावतो विचरे छे, रात्री दिवस शास्त्राभ्यास करी रह्या छे. विकथा तो जेने करवी ज नथी. एवा महानुभाव महात्मा पुरुषने गुरु मानतो नथी अने आकरा मिथ्यात्वना जोरथी आवा पुरुषमां नहि दूषण छतां दूषण आरोपे छे, रात्री दिवस एवा गुणवंतनी निंदा करे छे. वली एवा पुरुषोए प्ररूपेलो जे धर्म, तेने अधर्म माने छे, जेमां हिंसादि, अविनय, अज्ञानता, विषय तथा पुद्गलनुं पोषण छे तेने धर्म माने छे, ने जे दयामूल, विनयमूल, हिंसानो त्याग, असत्यनो त्याग, चोरीनो त्याग, स्त्रीसेवानो त्याग, पैसानो त्याग ए रूप व्यवहार धर्म तथा पोताना आत्मस्वरूपमां रही राग द्वेषनी परिणतीथी मुक्त थइ सर्व प्रकारे मोहनो नाश करवाने उद्यम रूप जे निश्चयधर्म, तेने अधर्म माने छे. ए मिथ्यात्वमोहनी कर्मना जोरथी बने छे. वली ए मोहनीना जोरथी धन, स्त्री, पुत्र, परिवार, घर, हाट, वस्त्र, पात्र ए पदार्थने जीव म्हारा माने छे ने ते संबंधी जीव अहंकार ममकार विचित्र प्रकारना करे छे ने पाछां नवां कर्म उपार्जन करे छे. ए मिथ्यात्वमोहनी जेने जाय छे, तेने संसार तो दावानल सरखो लागे छे. जेम कोइ माणस वनमां गयो होय ने त्यां चारे पासे आग लागी होय तो तेमांथी नीकलवाना अनेक उद्यम करे, तेम आ जीव संसारमां रह्यो विचारे छे के, 'आ धन कुटुंब सर्व पदार्थ विनाशी छे, संयोगे मळ्या छे ने वियोगे जशे. पूर्वकृत कर्म संयोगे जाय छे पूर्वकृत कर्म संयोगे प्राप्त थाय छे. एमां हुं जे राग धरुं हुं तेथी समय समय नवां कर्म बंधाय छे ने म्हारो आत्मा मलीन थतो जाय छे. अनादि कालनो संसारमां रोलाउं छुं. ते ए जड पदार्थमां राग धर्यो तेथी, पण आ भवमां तो भवितव्यताना योगे ए सर्व पर वस्तु छलखी ए सर्व पदार्थमां निरिछकता करीने ए वस्तुनो संयोग त्याग करवा योग्य छे. क्यारे ए सर्व वस्तुनो त्याग करी हुं म्हारा आत्मधर्ममां वर्तुं ने कंइक पोताना आत्मानुं साक्षात् ज्ञान

प्रगट करुं. एवी दशा मिथ्यात्वमोहनी जवाथी थाय छे. हवे मिश्र मोहनी ते कंइक शुद्ध देव गुरु धर्म उपरथी द्वेष खशेलो अने अशुद्ध देव गुरु धर्म उपरथी राग घटेलो. वली पुद्गलजावने विषे संपूर्ण आसक्त हतो, तेमांथी मिथ्यात्वना पुद्गल जवाथी आसक्तजाव उंगे थाय, तेथी पोतानो आत्मधर्म प्रगट करवानी कांइक इच्छा थाय. मिथ्यात्वपणे तो कुलधर्म करतो हतो, पण ते मिथ्यात्वमोहनी गइ ने मिश्रमोहनी थइ, तेना प्रजावे पोतानो धर्म प्रगट करवा सारु उद्यम करे. वली ए मिश्रमोहनीनो काल अंतर्मुहूर्त्तनो छे. ते अंतर्मुहूर्त्त पण वे श्वासोश्वासथी ते नव श्वासोश्वास सुधीनुं छे. एटले एवा सुंदर जाव आत्म हितकारी थाय पण ते जाव आवेलो पोताने जाणवो ढुष्कर पडे छे, ए मिश्रमोहनीना पुद्गल पण मलीन छे. तेथी खरूं तत्व ठलखी शकाय नहि तेथी ए पण टालवानो उद्यम करवानो छे. एटले त्यारे सम्यक्तमोहनी थाय. ते सम्यक्तमोहनीनुं स्वरूप कहीए छीये. शुद्ध देव गुरु धर्म उपर राग प्रगट थाय, खोटा देव गुरु धर्म उपर राग रहे नही. आत्मतत्व प्रगट करवानो कामी थाय. गुरु महाराजनी तथा उत्तम श्रावकोनी संगत सारी पेठे करे, तेमनी पासे धर्मोपदेश सांजले, देव गुरुनी सारी पेठे जक्ति करवाने तत्पर थाय. जीवादिक नवतत्त्व जे जीवतत्व, अजीवतत्व, पुण्यतत्व, पापतत्व, आश्रवतत्त्व, संवरतत्व, निर्जरातत्व, बंधतत्व अने मोक्षतत्व, ए नवतत्व जाणे, तेनी श्रद्धा जेम आगममां कही छे तेम जाणी यथार्थ करे. एनुं ज्ञान मेलववानी वृत्ति सारी पेठे राखे. केवल धर्ममय चित्त बनी जाय, संसारमां पड्यो छे तो पण संसारी सुख ते ङःखरूप जाणे. इहां कोइ कहेशे जे सम्यक्तमोहनी तो मोहनीकर्मनो प्रजाव कह्यो छे, ने छोडवा योग्य कही छे, ने इहां तो तमे गुणवंतपणुं वर्णव्युं ते केम? ते विषे जाणवुं जे—ए सम्यक्तमोहनीना प्रजावे जीवादिक पदार्थनी यथार्थ श्रद्धा थाय, पण ए नवतत्त्वनुं विस्तारे सूक्ष्म

ज्ञान तेमां बुद्धि मूंझाइ जाय, यथार्थ अनुभवगम्य आत्मतत्व करी शके नहि. ए कारणथी आत्मस्वरूप मूंझवे छे. तेथी ए त्याग करवा योग्य कही छे. पण मिथ्यात्वमोहनी ने मिश्रमोहनी करतां एमां धर्मनी रुचि वधे छे, तेथी आ गुणनो दर्शाव कर्यो छे. आंखोए झांख वले छे, त्यारे चस्मा पहेरवाथी पदार्थ ओळखी शकाय छे तेथी चस्मा सारां कहीए छीए, पण जेने झांख नथी ने पोतानी आंखे जोइ शके छे तेवुं चस्मावाळो जोइ शके नहि तेथी वस्तुपणे तो एवी इच्छा रहे छे जे आंखेथी झांख मटी जाय ने चस्मानो त्याग थाय तो सारुं; तेम ज्यां सुधी मिथ्यात्वमोहनी छे तेनी अपेक्षाए सम्यक्त मोहनी सारी छे, परंतु सम्यक्त मोहनी ते पण मिथ्यात्वमोहनीना पुद्गल छे वास्ते ए सम्यक्तमोहनीना पुद्गल त्याग थाय त्यारे जीवने क्षायकसम्यक्त थाय छे अने त्यारे यथार्थ पूर्ण स्वरूप समजाय छे. कंइ पण शंका रहेती नथी अने सर्वज्ञे सूक्ष्म ज्ञान शास्त्रमां दर्शाव्युं छे ते सर्वे ज्ञानी महाराजना कह्या प्रमाणे शेहेलाइथी समजी जाय छे, ने जेने सम्यक्तमोहनीनुं जोर छे, तेनाथी बधुं बराबर समजी शकाय नहि. कांइक शंका पडे, सम्यक्तमोहनीवाळा करतां मिश्रमोहनीवाळाने वधारे शंकाओ पडे. ते करतां मिथ्यात्वमोहनीवाळाने तो घणी ज शंका पडे. बधी वस्तु अवळी ज समजाय. जे शुद्धमार्ग ते अवळो ज भासन थाय. कंइक कंइक मिथ्या पुद्गल खसे, तेटलुं तेटलुं सहज कंइ खरूं भासे. माटे हरेक प्रकारे मिथ्यात्वमोहनी, मिश्रमोहनी, सम्यक्तमोहनी नाश करवानो उद्यम करवो. ए त्रणे मोहनी सत्ता, बंध ने उदयथी संपूर्ण रीते नाश थाय छे त्यारे क्षायकसमकित थाय छे. वळी ए त्रण मोहनी नाश थाय छे, तेनी साथे अनंतानुबंधी क्रोध, मान, माया, लोभ पण नाश थाय छे. एटले क्षायकसमकित प्रगट थाय छे, ते माणस तद्भवे मुक्ति जाय छे; पण कदापि सम्यक्त पामतां पहेलां जो बीजी गतिनुं—नारकी, देवतानुं आयुष्य बांध्युं होय तो बीजी गति

मां जाय, त्यांथी मनुष्यमां आवीने मुक्ति जाय, कदापि युगलियामां जाय तो युगलियामांथी देवतामां जइ त्यांथी मनुष्यमां आवी मुक्ति जाय, एथी वधारे नव थाय नही. ए क्षायकसम्यक्तनी खुबी छे. वली जेने सम्यक्तमोहनी गइ नथी, तेने क्षयोपशम सम्यक्त थाय छे. तेना उदयथी अनंतानुबंधी क्रोध, मान, माया, लोभ जाय छे. स त्तामां मिथ्यात्व रहे छे. उदयमां रहेतुं नथी. ए समकितवालाने पण मुक्तिनो निश्चय थाय छे.पण क्षायकवालानी पेठे तद्भवे मुक्ति जवानो निर्धार नहि, ज्यारे वधारे विशुद्धता थाय अने क्षायकसम्यक्त पामे त्यारे मुक्ति जाय; पण क्षायकसम्यक्त पाम्या विना मुक्ति पामे नहि. क्षयोपसम सम्यक्त रहे तो छासठ सागरोपम सुधी रहे, वली सम्यक्त सहित आयुष्य पण देवलोकनुं बांधे अने देवता नारकी होय तो म नुष्यनुं ज बांधे, एवो ए सम्यक्तनो प्रभाव छे. दर्शनमोहनी टालवा नां फल जाणीने जेम बने तेम एनो त्याग करवो अने ए त्रण दर्श नमोहनी ने पच्चीश चारित्रमोहनी ए सर्वे मलीने अठावीश मोहनी कर्मनी प्रकृति जाणवी. एनो सर्वथा त्याग थवाथी केवलज्ञान पामे. ज्यां सुधी ए मोहनीकर्म छे त्यां सुधी पूर्ण गुण प्रगटे नही अने ए प्रकृतिओमां वर्त्तवाथी ज पाछां भाकरां कर्म बंधाइने संसारमां जीव रोलाय छे. वास्ते एनो त्याग करवो, एने आधारे ज जीवने संसारमां भ्रमण छे. जीवने राग द्वेषनी प्रकृतिथी आलोकने विषे अपयश था य छे. जे जे वस्तु धर्मपदमां निषेध करी छे, ते ते वस्तु आदरवाथी आभवमां पण दुःख छे ने आवते भवे पण तेथी दुःख छे माटे सम भावे मोहनीकर्म क्षय करवानो उद्यम करवाने तत्पर थवुं.

वेदनीकर्ममां सुखनुं वेदवुं ते शातावेदनी कर्म, दुःखनुं वेदवुं ते अशातावेदनी कर्म. जे जीव पूर्वे नीतिमार्गे चाल्या छे,सत्य वचन बो ल्या छे, अने जेमणे दया पाली छे, चोरीनो त्याग कर्यो छे, परस्त्रीनो त्याग वा स्वस्त्रीनो पण त्याग कर्यो छे. कोइ जीवने दुःख न थाय एवी

वर्त्तणुक करी छे, धननी तृष्णानो त्याग करी परोपकारमां तथा सा चा देव गुरुनी भक्तिमां द्रव्य वापर्युं छे एवी पुण्य करणी करवाथी शातावेदनी कर्म बांध्युं छे तेना प्रभावे पोताने अनुकूल सुखना प दार्थ मले छे, एथी विपरीत करणीओ करी छे. जेमके जीवहिंसा क रवी, जूठुं बोलवुं, पारकी वस्तु ग्रहण करवानो भय ज जेने नथी,का मभोगमां अति आसक्तिपणुं बनी रह्युं छे, तेना प्रभावे परस्त्री या पो तानी स्त्रीनो पण विचार नथी, वली तेथी अति कामांध थाय छे. पोतानी बहेन छोकरीनो पण विचार करता नथी, जे स्त्रीना उपर नजर पडी तेनी साथे भोगनी इच्छा करी रह्या छे. वली बधी स्त्रीयो नो योग तो बनतो नथी, पण मनथी इच्छाओ करीने कर्म बांधे छे. वली केटलीएकनो योग बने छे तेमां पण अतिशय लुब्धपणे काम सेवे छे. नहि सेववा योग्य स्थानके चुंबन प्रमुख करे छे.वली पारकाने छेतरवा, विश्वासघात करवो, जेथी परने दुःख थाय एवां कृत्य करवामां त त्पर, शुद्ध देव गुरु धर्मनी हेलना निंदा, खोटा माणसनी प्रशंसा, बुरां काम करवाने तत्पर; अहंकारी, कषायवान, अति क्रोधी, महा आरंभ करी रहेला एवां दुराचरण सेववाथी अशातावेदनीकर्म बां धे छे. हवे तेमां पण एक बीजानी प्रकृतिमां फेरफार रहे छे. बुरुं काम बे माणस सरखुं करे छे. जेम के एक माणसने मारी नांखवो, तेमां एक तो फक्त प्राण ज ले छे ने एक तेना प्राण लइने पण पाछा तेना शरीरना ककडा करी नांखे छे तेने पाछा तेलमां तली नांखे छे, एवी रीते वधारे माठी प्रकृतिथी थाय छे. तेना कर्म बांधवामां पण फेर पडे छे. माटे जे आकरी प्रकृतिथी मागां कृत्य करे छे तेने आक रुं अशातावेदनीकर्म बंधाय छे ने तेथी मंद प्रकृतिए जो बुरुं काम करे छे तो मंद वेदनीकर्म बंधाय छे तेम भोगवती वखत आकरां वे दनीकर्म कोइ भोगवे छे, कोइ मंद भोगवे छे. ए कर्मनो नाश भोग ववाथी थाय छे पण भोगवती वखते अज्ञानी जीवो दुःख भोगवतां

केटलाएक तो जगवानने कहे छे जे हे जगवान् ! में ह्हारुं शुं बगाडयुं हतुं के आवुं दुःख मने दे छे? वली कोइ कहे छे के अरे! आ दुःख म्हा राथी वेगतुं नथी क्यारे मटशे ? वली माकटरोना उपर द्वेष करे छे. वली घरना माणस उपर गुस्सो थाय छे. रोगना चिंतवनना मावां ध्यान थाय छे. एवा अनेक प्रकारना जीव गेरव्याजबी विकल्पो करे छे तेथी जीव पाछा एथी वधारे आकरां कर्म बांधे छे अने जे धर्मिष्ट जीव छे ते तो दुःख आवे छे त्यारे पोताना कर्मनो दोष काढे छे के, पाछले जवे में अज्ञानपणे दुष्ट आचरण कस्यां हशे तेथी ते कर्म म्हारे जोगववुं ज जोइये. जेम सरकारनो गुन्हो कस्यो होय अने ते नी शिक्षा करी होय तो ते सरकारना हुकम प्रमाणे जो ते शिक्षा न जोगवीये, तो सरकार वधारे शिक्षा करे; तेम जो हुं विकल्प क रीश ने समजावे एवुं दुःख नहि जोगवुं तो पाछा नवां कर्म बंधाशे तो म्हारो आत्मा वधारे मलीन थशे. माटे म्हारे तो जे जे दुःख आव्यां छे ते ते समताजावे जोगववां के जेथी हवे एवां कर्म बंधाय नहि. एवी वर्त्तना करवी. वली जावना जावे जे हुं तो चेतन छुं, अनंतज्ञा न दर्शन चारित्रवंत म्हारो आत्मा छे ते जडनी संगते में नहि करवा योग्य काम कस्यां पण ते दिवसे मने म्हारा आत्मानुं ज्ञान हतुं न हि, हवे तो हुं जाणुं छुं के म्हारो जाणवानो धर्म छे ते सुख दुःख जे आवे ते जाणवुं पण मने दुःख थाय छे, पीडा थाय छे, एवा विकल्प कर वा ए म्हारो धर्म नथी. एवा विचारो करी समजावमां रहे छे तेने तो पूर्वे नां बांधेलां कर्म पण नष्ट थइ जाय छे ने नवां कर्म तेने बंधातां नथी. वली जे महा मुनिराज छे, ते तो पोताना ज्ञान ध्यानमां तत्पर रहे छे तेथी पोतानो स्वजाव छोडी दुःख तरफ तेमनुं ध्यान जतुं ज नथी एटले सहजे तेमने विचार करवो पडतो ज नथी. जेम के कोइ माणस जवाइ, नाटक जोवा जाय छे त्यां छता छता पोताना पग दुःखे छे पण तमासो जोवामां ध्यान छे त्यां सुधी पोताना पग

दुःखता उपर लक्ष जतुं नथी, तेम ज मुनि महाराज पण पोताना आत्मतत्वना ध्यानमां लीन थइ गया छे तेथी दुःख वेदनामां उपयोग जतो ज नथी, एवा पुरुषो तो ध्यान प्रभावथी पोतानां बांधेलां निकाचित कर्मने शिथिल करी नांखे छे ने पछी जलदी ते कर्मनो नाश करी मुक्ति पामे छे. तेम आत्मार्थिए तो जेम वधे तेम समभाव वधारवो. तेथी कर्म नाश थइने आत्मानी मुक्ति थशे, त्यारे अव्याबाध सुखनी प्राप्ति थशे. ए रीते वेदनीकर्मनुं स्वरूप जाणवुं.

हवे नामकर्म ते नामकर्मनी एकसो त्रण प्रकृति छे, तेना भेद नीचे मुजब–गति नामकर्म. जे पूर्वे बांध्युं होय ते. मनुष्य, तिर्यंच, नारकी अने देवता ए चार गतिमां जे गतिमां जवानुं कर्म बांध्युं होय ते गतिमां जाय. जाति नामकर्म एकेंद्रि, बेरेंद्रि, तेरेंद्रि, चौरेंद्रि, पंचेंद्रि आ पांच जातिनां इंद्रि नामकर्म तेमांथी जेटली इंद्रि पामवानी बांधी होय तेटली ते गतिमां बांधे. तनु कहेतां शरीर ते पांच प्रकारनां छे. उदारिक शरीर जे आपणुं छे ते तथा तिर्यंच पण उदारिक शरीरवाला छे. तथा वैक्रिय शरीर ते देवता नारकीनुं, ए शरीर पारा जेवुं छे. जेम पारो विंखराइ जाय ने पाछो मली जाय तेम ए शरीरना नरकमां उपजती वखते ककडे ककडा करे छे ने पाछा सर्वे ककडा एकठा थइ आखुं शरीर थाय छे त्यार पछी पण परमाधामी दुःख देती वखते कापे छे, व्हेरे छे, तो पण पाछुं शरीर तैयार थाय छे विनाश पामतुं नथी. वली देवताउ खुशीथी न्हानुं शरीर करे छे, म्होटुं शरीर करे छे, नवां नवां रूप बनावे छे एवो वैक्रिय शरीरनो स्वभाव छे. त्रीजुं आहारक शरीर ते अतिशय ज्ञानी जे चौद पूर्वधर तेमने ए शरीर करवानी लब्धि होय छे. ते कोइक वखते कंइ शंका पडे छे तो मुठीवालेला हाथ जेटलुं शरीर बनावी तेने भगवान पासे प्रश्न पूछवा मोकले छे, ते घणा ज अल्पकालमां जइने पाछुं आवे छे, ते एवा मुनि महाराज शिवाय बीजाने थतुं नथी.

चोथुं तैजस शरीर ते शरीरमां आहारने पचावे छे. कार्मण शरीर ते अति सूक्ष्म शरीरनी मांहि रहे छे, ज्यारे जीव आ गतिमांथी मरण पामी बीजे स्थानके जाय छे त्यारे ए तैजस ने कार्मण शरीर साथे जाय छे. कर्म पण कार्मण शरीरमा ज रहे छे. उदारिक वैक्रिय शरीरनी साथे ए तैजस, कार्मण शरीर हम्मेशां रहे छे. ए शरीर नामकर्म जेवी रीते बांध्युं होय तेवुं पामे छे.

उपांग नामकर्म. ते उदारिक अंगोपांग, वैक्रिय अंगोपांग, आहारक अंगोपांग ए त्रण शरीरने अंगोपांग छे ते जेवुं बांध्युं होय तेवां अंगोपांग थाय.

पंदर बंधन छे. ते–उदारिक उदारिक बंधन, उदारिक तैजस बंधन, उदारिक कार्मण बंधन, उदारिकतैजस कार्मण बंधन, वैक्रिय वैक्रिय बंधन, वैक्रिय तैजस बंधन, वैक्रिय कार्मण बंधन, वैक्रिय तैजस कार्मण बंधन, आहारक आहारक बंधन, आहारक तैजस बंधन, आहारक कार्मण बंधन, आहारक तैजस कार्मण बंधन, तैजस तैजस बंधन, कार्मण कार्मण बंधन अने तैजस कार्मण बंधन ए रीते पंदर बंधन छे, ते पूर्वना बांधेलां कर्म साथे नवां कर्मनुं एकमेकपणुं करी आपे छे. जेम माटीनुं वासण भाग्युं होय तो लाख चोड्याथी संधाय छे, तेम पूर्वना कर्म साथे नवां कर्म जोडी आपे छे.

पांच संघातन ते पांचे शरीरने नामे छे ते प्रकृति कर्मनां दली याने खेंचीने कर्मनी नजीक करे छे. पछी बंधन नामकर्मनी प्रकृति दली ते एकमेक करी आपे छे.

हवे छ संघयण ते–वज्रऋषभनाराच संघयण. ते शरीरना हाडकांना सांधा एवा होयके एक बीजा हाथ साथे बन्ने कांडां पकड्यां होय तेम हाडकांना बेपासणना सांधा आगल होय, तेने मर्कटबंध कहे छे. वली बे सांधा तेना उपर पाटो होय, वचमां वज्रमय खीली होय एवा मजबूत सांधा होय तेने वज्रऋषभनाराच संघयण कही

ये. ए संघयणवालुं शरीर अतिशय बलवान् होय. तद्भव मुक्तिगामी जीवने ए संघयण अवश्य होय; केम के ए संघयण विना क्षपकश्रेणि करी शके नही ने क्षपकश्रेणि विना केवलज्ञान पामे नहि. इहां कोइ प्रश्न करशे जे ए संघयणवालो अवश्य मुक्ति जाय? ते विषे समजवुं के, ए संघयणवालो मुक्ति जाय ज एवो नियम नथी. ए संघयण पामीने प्रभुनी आज्ञा प्रमाणे सारां काम करे तो मुक्ति जाय ने प्रभुनी आज्ञा विरुद्ध दुष्ट कृत्य करे तो यावत् सातमी नरके जाय. सातमी नरके पण ए संघयण विना जता नथी. केम के संघयण बलवान् होय ते ज अतिशय बुरां काम करी शके छे, तेम सारां काम पण ते ज करी शके छे. हवे बीजुं ऋषभनाराच संघयण, वज्रमय खीली न होय. बीजुं उपर मुजब होय हवे त्रीजुं नाराच संघयण. तेने पाटो न होय, बे पासे मर्कटबंध होय. चोथुं अर्धनाराच संघयण. तेमां एक पासे मर्कटबंध होय. पांचमुं कीलिका संघयण. ते बे सांधानी वचमां खीली होय. छठुं छेवट्टुं संघयण. ते हाडकाना छेडा एक एकने अडकीने रहे, हालमां ए ज संघयण छे, ने ज्यारे तीर्थंकर महाराज विचरता हता ते वखतमां ए छए संघयणवाला माणसो हता. जेणे जेवुं पुण्य बांध्युं होय, तेवुं संघयण पामे छे. हालमां पण महाविदेह क्षेत्रमां ए छए संघयणवाला मनुष्य छे.

हवे छ संस्थान. तेमां प्रथम समचौरस संस्थान ते शरीरमां नाभीएथी मस्त्र खभा सुधी दोरी भरवी अने ते ज दोरी पद्मासनने बे छेडा घूंटणनी घूंटी सुधी भरवी. ते सरखी थाय तेने समचौरस संस्थान कहेवुं. ए शरीर सारुं शोभीतुं होय. बीजुं न्यग्रोध संस्थान ते उपरनो भाग सारो होय ने नीचेनो भाग नबलो होय, तेथी उतरतुं त्रीजुं सादि संस्थान होय. तेथी उतरतुं चोथुं वामन संस्थान. तेथी उतरतुं पांचमुं कुब्ज संस्थान. ते घणुं बेडोल होय. छठुं हुंडक संस्थान. ते सर्व प्रकारे विपरीत लक्षणवालुं होय. ए शरीर

आश्री संस्थान छे. पूर्वे जेवुं कर्म बांध्युं होय तेवां तेवां शरीरनां सं स्थान थाय छे.

हवे पांच वर्ण ते लीलो, रातो, पीलो, श्याम अने उज्वल ए वर्णनामकर्म जेवुं बांध्युं होय तेवो शरीरनो वर्ण होय. गंध बे, ते सुगंध तथा दुरगंध. जेणे जेवुं शुभाशुभ कर्म बांध्युं होय तेवो शरीरनो गंध होय. हवे रस पांच ते—तीखो, कडवो, खाटो, क षायलो एटले तूरो अने मधुरो, ए पांच रसमांथी जेणे जेवुं रस नामक र्म बांध्युं होय तेवा रसवालुं शरीर होय. स्पर्श आठ ते—हलवो, भारे, लूखो, चोपडो, टाढो, उनो, सुंवालो, खरखट ए आठ स्पर्श छे. ते मांथी जे जे नामकर्म बांध्युं होय ते प्रमाणे शरीरना स्पर्श होय. आनुपूर्वी चार ते मनुष्यानुपूर्वी, देवानुपूर्वी, तिर्यंचानुपूर्वी, नरका नुपूर्वी, जे गतिमां जीवने जवुं छे ते गतिमां ते गतिना आनुपूर्वीना पुद्गल जीवने लइ जाय छे. ए आनुपूर्वीनो उदय ज्यारे मरण थाय छे त्यारे थाय छे.

हवे चालवानी गति बे प्रकारनी. ते—चालवानी रीत हाथी, वृ षभ जेवी होय तेने शुभ विहायोगति कहीये. ने जेनी चालवानी री त उंट, गधेडा जेवी होय तेने अशुभ विहायोगति कहीये. जेणे जेवुं कर्म बांध्युं होय तेवी चालवानी रीत होय छे.

हवे त्रस नामकर्म बांध्युं छे तेथी हालवा चालवानी शक्ति थाय छे. बादर नामकर्मथी शरीरने माणसो देखी शके एवुं बादर शरीर पामे छे. पर्याप्त नामकर्मथी जीव पूरी पर्याप्ति बांधी शके छे. प्रत्येक नामकर्मथी एक शरीरे एक जीव होय. स्थिर नामकर्मथी शरीरनां हाडकां स्थिर होय. शुभ नामकर्मथी नाभी उपरनुं अंग जगत्मां पूजनीक कहेवाय छे. सौभाग्य नामकर्मथी सर्व जीवने वल्लभ लागे. सुस्वर नामकर्मथी कंठनो स्वर सारो होय. आदेय नामकर्मथी जेने व चन कहे ते माननीक होय, एना वचननुं कोइ अपमान करे नही.

जश नामकर्मथी जगत्मां जशवाद पामे, कोइ अपजश बोले नही.

स्थावर नामकर्मथी जीव-स्थावरपणुं बांधे, तेथी स्थावर जे पृ थ्वि, अप, तेउ, वाउ, वनस्पतिपणुं पामे. सूक्ष्म नामकर्मथी जीव एवुं शरीर बांधे के कोइ देखी शके नही. अपर्याप्त नामकर्मथी जीव पर्याप्ति पूरी कर्या शिवाय मरण पामे. साधारण नामकर्मथी एक शरीरमां अनंत जीवोने रहेवानुं होय, अस्थिर नामकर्मथी केश, का न, रुधिर अस्थिर होय. अशुभ नामकर्मथी नाभी नीचेनुं अंग अपू जनीक होय. दुर्भाग्य नामकर्मथी सर्व जीवने अनिष्ट लागे. दुस्वर नामकर्मथी कंठनो स्वर सारो न होय, गाय ते कोइने पसंद न आवे. अनादेय नामकर्मना प्रभावथी कोइने साची वात कहे, तो पण सा माना मानवामां आवे नही. कंइ पण बोले ते लोकने पसंद पडे न ही. अपजश नामकर्मथी जीव कोइ पण काम करी जश पामे नही. ज्यां जाय त्यां जे करे तेमां अपजश पामे.

पराघात नामकर्म बांध्युं होय तेथी पर जीव बलवान् होय तो पण आ जीवनुं मुख जुए के बीहे.

उच्छ्वास नामकर्मथी श्वासोच्छ्वास बराबर लइ शके ने तेमां कसर होय तेटली अडचण थाय. आताप नामकर्म ते सूर्यना विमानमां छे. जेनुं तेज खमी शकाय नहि तेवुं छे. उद्योत नामकर्म चंद्रमा ता रा प्रमुखना विमानने होय. तेथी शीतलता तथा अजवालुं होय.

अगुरुलघु नामकर्मथी जेवुं शरीर जोइए एवुं होय. बहु भारे पण न होय तेम बहु हलकुं पण न होय. जेवुं जोइए तेवुं होय. निर्माण नामकर्मथी शरीरना अवयव ज्यां जोइए त्यां स्थपाय.

उपघात नामकर्मथी शरीरमां रसोली, पडजीभी, चोरदांत, खीली प्रमुख उपद्रव थाय ने शरीरने पीडा थाय.

तीर्थंकर नामकर्मथी तीर्थंकरनी पदवी पामे. असंख्याता देव ता जेनी हाजरीमां रहे. समवसरण प्रमुखनी रचना थाय. एनुं मु

ख जोइ आनंद पामे, ने प्रजु धर्मोपदेश आपे ते ग्रहण करे. बाल जीवने धर्म पामवानुं मुख्य कारण छे. कारण जे माणसो चमत्कारना रसीया छे, ते रत्नमय समवसरणमां प्रजुने बेठा जोइ पहेलां तो जोवानी इछा थाय पछी देवता प्रमुख देशना सांजलता होय ते जोइने जगवान्नी विशेष प्रतीति आवे. तेथी ज जगवान्नी अमृतमय देशना सांजले के नजीक जवि जीव जलदी प्रतिबोध पामी जाय.

ए रीते नामकर्मनी १०३ प्रकृति छे. ते केटलीएक पुण्य उदयथी ने केटलीएक पाप उदयथी, जेवी जेवी बांधी होय ते प्रमाणे जीव पामे छे. एमां पण अशुन नामकर्मनी प्रकृति उदय थाय छे, त्यारे अज्ञानी जीव दिलगीर थाय छे. शुजनी उदय थाय छे त्यारे खुशी थाय छे. ए खुशीने दिलगीरी बन्ने अशुज कर्म बांधवानुं स्थान छे.ने ज्ञानवान् पुरुष अशुन शुज गमे ते उदय थाय छे, त्यारे तेमां राजी दिलगीर थता नथी. तेन्न एम जाणे छे के जेवां पूर्वे बांध्यां छे, तेवां उदय आव्यां छे. एमां म्हारे राजी थवानुं के दिलगीरी करवानुं कांइ कारण नथी. एम विचारी पोते समजावमां रहे छे. तेथी अनुक्रमे विशुद्ध थइने कर्मथी मुक्त थाय छे ने अरुपी गुण प्रगट करे छे एटले सिद्धिने पामे छे.

गोत्रकर्म ते बे प्रकारनुं—उंचगोत्र तथा नीचगोत्र. उंचगोत्र पण आठ प्रकारे श्री पन्नवणा सूत्रमां कह्युं छे. ते प्रमाणे लखुं छुं.

१ उंची जाति पामे, २ उंचुं कुल पामे, ३ सुंदर रूप पामे, ४ सारुं बल पामे, ५ धनवान्पणुं, ६ ठकुराइपणुं ते राज उंचा शेठाइपणुं प्रमुख, ७ विद्वानपणुं, ८ तपश्चर्या करी शके. आ आठ वस्तु उंचगोत्रना प्रजावथी मले छे. ने एज आठ वस्तु जीव नीचगोत्रथी विपरीतपणे पामे छे. अर्थात् नीच जाति प्रमुख पामे छे. ए कर्म पण समजावे ज्ञानी पुरुष जोगवे छे ने एने खपावी अगुरुलघु गुण

उत्पन्न करी सिद्धमा रहे छे.

अंतरायकर्म तेनी पांच प्रकृति छे. तेमां दानांतराय कर्मथी छती वस्तु छे, लेनार पात्र छे, तो पण दान देइ शके नहि.

लाभांतरायथी लाभ मळी शके नहि. भोगांतराय ते भोगववा योग्य वस्तु होय पण भोगांतराय कर्मना प्रभावथी भोग भोगवी शके नहि. उपभोगांतराय ते उपभोग वस्तु जे वारंवार भोगववामां आवे ते. मळ्या छतां पण शोक प्रमुख आवी पडे तेथी उपभोग करी शके नहि. वीर्यांतराय ते बळ वीर्य पामे नहि. कदापि पामे तो धर्मना काममां वीर्य फोरवी शके नहि. ए पांचे प्रकृतिनो अंत केवलज्ञान पामती वखत थाय छे ने थोडो थोडो नाश तो आगळ पण थाय छे. तेथी तेटलुं काम थइ शके छे.

आठमुं आयुकर्म ते—चार प्रकारे मुख्यपणे मनुष्य, देवता, तिर्यंच ने नारकी ए चार प्रकारना आउखामांथी जे गतिनुं आयुष बांध्युं होय, ते गतिमां जीव जाय छे. ए रीतनां आठे कर्म करे छे. तेणे करी जीव संसारमां रोळाय छे. ए आठे कर्मनो नाश थाय छे, त्यारे सिद्ध भगवान् थाय छे. तेने फरी संसारमां आववुं पडतुं नथी, ने जन्म मरण पण करवा पडतां नथी.

५३ प्रश्नः—ए आठे कर्म जीव शुं करवाथी बांधे छे ?

उत्तरः—ए आठे कर्म बांधवानां घणां कारण छे, पण मुख्यपणे सत्तावन हेतु छे. ते आ प्रमाणेः—मिथ्यात्व पांच ते—अभिग्रह मिथ्यात्व. तेथी कुगुरु, कुदेव, कुधर्मनो खोटो हठ पकडेलो छे ते मूके नहि. म्हारा बाप दादा करता आव्या ते करवुं, बीजी रीते जे पुद्गलिक वस्तुने म्हारापणे अति आग्रहथी मानी रह्यो छे, ते पण मिथ्यात्व छे. अनभिग्रह मिथ्यात्व ते सुदेव ने कुदेव ए बन्नेने सरखापणे माने; पण गुणीने गुणीपणे मानवा, अगुणीने छोडवा ते करी शके नहि. त्रीजुं अभिनिवेशीक मिथ्यात्व ते—साचा देव गुरु धर्मने ओळखे, प

ए ममत्वने वशो आदरे नहि ने तेनी हीलना करे. संशयीक मिथ्या त्व ते सर्वज्ञना वचनमां संशय करवो. अनाभोग मिथ्यात्व ते धर्म कर्मनी कंइ पण खबर नहि. जड जेवो माणस होय, धर्मनी बिलकुल रुचि होय नहि. ए पांच मिथ्यात्व अने बार अव्रत, ते पांचे इंद्रि ने छठुं मन तेना विषयमां लुब्धपणे वर्ते, ते छ तथा छकाय जेमां पृथ्विकाय ते माटी, मीठुं, धातु विगेरे, अपूकाय ते पाणी, तेउकाय ते अग्नि वाउकाय ते पवन, वनस्पतिकाय ते लीलोत्री, ने त्रसकाय ते बेरेंद्रि, तेरेंद्रि, चौरेंद्रि, पंचेंद्रि एमां पांच इंद्रिवाला मनुष्य अने तिर्यंच ते पंखी, ढोर ते–गाय, भेंस, घोडा, बकरा, शियाल, हरण विगेरे तथा समुद्रनां न्हानां म्होटां माछलां, मगरमछ प्रमुख ए आदि घणी जातना सर्प प्रमुख छे ते, तथा देवता ने नारकी ए चार जातनां पंचेंद्रि जीवो छे. ए छकायना जीवनी हिंसा करवी. ते छ, एम बार अव्रतथी जीव कर्म बांधे छे.

पच्चीश कषाय ते पचासमा प्रश्नना उत्तरमां मोहनीकर्मना स्वरूपमां चारित्रमोहनीनी पच्चीस प्रकृति कही छे, ते जाणवी. ते सेव्याथी जेवी जेवी कषायनी प्रकृति थाय छे, तेवुं तेवुं कर्म बांधे छे. कर्म बांधवानुं बीज ज ए छे. तीव्र मंद कषायने ज संबंधे कर्म बंधाय छे.

योग ते मन वचन कायाना योग. तेमां मनयोग चार प्रकारे. सत्य मनयोग ते साचा विचार करवा, असत्य मनयोग ते खोटा विचार करवा. सत्यासत्य मनयोग ते साचुं छे पण असत्य छे, ते कोइ आंखे काणो छे तेने काणो कहेवाथी ते माणसने बहु दुःख थाय छे. बीजुं पण जे जे छिद्र होय ते प्रगट करवाथी ते जीवने दुःख थाय छे माटे ए साचुं छे पण तेथी असत्यनुं कर्म बंधाय छे. चोथो असत्य सत्य मनयोग. ते कोइ स्त्री कंइ कारणशार पुरुषनो वेश पहेरीने आवी छे, ते जोइने ठलखी पण मनमां विचार थाव्यो जे एने

स्त्री कहीश तो एनुं गोपवेलुं खुल्लुं थशे ने एने नुकशान थशे. ए वा तना रक्षणार्थे तेने पुरुषनो वेष जोइ पुरुष कही बोलावे छे ते पोता ना जाणवामां छतां बोलाववुं ते असत्य छे;पण तेनुं मान जालववा कहेवुं छे, वास्ते असत्य नथी. एम दरकोइने नुकशाननो बचाव क रवा कहेवुं थाय ते असत्य छे पण मृषा नथी, आ प्रमाणे मनमां चिं तववुं त मनयोग, ने बोलवुं ते ए ज प्रमाणे वचनना पण चार योग जाणवा. हवे सात कायाना योग ते उदारिक काययोग, वैक्रिय का ययोग, आहारक काययोग. उदारिक मिश्र काययोग, वैक्रियमिश्र काययोग, आहारकमिश्र काययोग, ए मिश्र काययोग जे वखत उ दारिकादि शरीर तैयार नथी थयां, तेनी अगाउ होय छे, छेल्लो का र्मण काययोग एक भवमांथी बीजा भवमां जतां रस्तामां उदय थाय छे. त्यार बाद जीव आवीने पोताना पितानुं वीर्य ने माताना रु धिरनो पहेलो आहार ग्रहण करे छे. त्यार पछी ज्यां सुधी शरीरनी शक्ति बांधी नथी, त्यां सुधी उदारिक मिश्रयोग छे. त्यार बाद उदा रक काययोग थाय छे. ए साते योगमांथी जे जे योग प्रवर्त्ते, ते प्र माणे कर्म बंधाय छे. ए प्रमाणे पांच मिथ्यात्व, बार अव्रत, पच्चीश कषाय ने पंदर योग, कुल ५७ कर्म बांधवानां कारण छे. तेमां जेट लां जेटलां प्रवर्ते, ते माफक जीव कर्म बांधे छे. वास्ते ए सत्तावन हेतुमांथी जेटलां टले तेटलां टालवानो खप करवो ने बधां खपी ज शे त्यारे तो सिद्धि पामशे.

५७ प्रश्नः—जैनदर्शनमां कर्म बांधतां रोकवानो तथा जूनां पूर्वनां बांधेलां कर्म नाश करवानो शुं उपाय बताव्यो छे?

उत्तरः—चौद गुणस्थान कह्यां छे. तेमां अनुक्रमे गुण वृद्धि क रीने चौदमुं गुणस्थान पामीने जीव सिद्धिने पामे छे. ते गुणस्थान नीचे मुजब.

मिथ्यात्व गुणस्थानमां जीवो रहेला छे, तेना प्रभावे विपरीत

बुद्धि थइ छे. परवस्तु जे पुद्गलिक पदार्थने शरीर, धन, कुटुंबादिकने म्हारुं मानी तेमां लुब्ध थइ रह्यो छे त्यां सुधी तो संसार छे.

बीजुं सास्वादन गुणस्थानक ते जीव उपशम समकित पामीने पडे छे ने मिथ्यात्वे पहोच्या नथी, त्यां सुधी वचमांनो काल छ आवलिका उत्कृष्टो तेटली वार रहे छे. जेम कोइ माणसे खीर खांडनुं भोजन कर्युं होय ने पछी वमन करे छे ते वखत पण मुखमां मीठाश लागे छे; तेम समकितथी पडे छे तो पण समकित संबंधिना कंइक सारा अध्यवसाय रहे छे, तेनुं नाम सास्वादन गुणस्थान छे. इहां कोइने शंका थाय जे पहेले बीजे विशुद्ध अध्यवसाये चडे तेनुं स्वरूप जोइए तेने बदले इहां पडता भावनुं बीजुं स्थान कह्युं, ते शुं? ते विषे जाणवुं जे ज्ञानी महाराजे ज्ञानमां चडता पडताना अध्यवसायनां स्थानक जोयां, तेमां एक एक थकी चडता अध्यवसाय जोया, तेमां बीजी पायरीना अध्यवसाय कोइना चढता जोया नहि, पडताना ज बीजी पायरीना अध्यवसाय थतां जोया, तेथी पडताना अध्यवसायनुं स्वरूप कह्युं. चढता तो पहेला गुणस्थानकना भावथी विशुद्ध भावे त्रीजा गुणस्थानना भाव थता जोया. तेथी पहेलेथी त्रीजे गुणस्थानके जाय.

त्रीजा गुणस्थाननुं नाम मिश्रगुणस्थानक छे. ए गुणस्थाने मिथ्यात्वभावनो नाश थाय छे. पण समकित योग्य थता नथी. बमानां अध्यवसाय थाय छे ते मिश्रभाव कहीए. ए गुणस्थाने शुद्ध देव गुरु धर्म उपर द्वेष हतो तेनो नाश थइ जाय छे. वधारे स्वरूप मिश्रमोहनीनी दर्शावि आगल करी गया छीए तेथी जाणवुं, ए मिश्रमोहनीनो नाश थाय छे त्यारे जीव समकित पामे छे अने चोथुं गुणस्थान पामे छे. इहां कोइने शंका थशे के, जेने धर्मने विषे राग पण नथी ने द्वेष पण नथी. एवी प्रकृतिवाला त्रीजुं गुणस्थान पामे छे तेम छतां ए गुणस्थानवालाने तो मुक्तिनी नियमा कही छे; त्यारे जे

टला जैनी छे तेनी तो बधानी मुक्तिनी नियमा थइ ? ए विषे जाणवुं जे मुक्तिनी नियमा तो मिथ्यात्वनाव जे शरीर, धन पुत्र ते उपर म्हारापणुंवर्त्ते छे ते नाव ज्यारे टले, ने अंतरंगमां शुद्ध नाव थाय छे त्यारे थाय छे. वली आगल प्रश्न १० मामां विशुद्ध मार्गानुसारीना गुण कह्या छे, ते गुणो प्रगट थाय छे त्यारे नवनी नियमा थाय छे. ते मार्गानुसारीना गुण प्रगट थया नथी ने तेथी अन्याय प्रवृत्तिमां तो कुशल रह्या छे ने नाम जैनी धरावे, तेथी नवनी नियमा तो न थाय; पण श्रावक नाम धरावी अन्यायनी प्रवृति करे, तेथी जैनध र्मनी लघुता थाय. तो जेनाथी लघुता थाय तेने मुक्तिनी नियमा के म थाय ? इहां कोईने शंका थशे के, जैनकुलमां उत्पन्न थवुं तो पुण्य प्रनावे कह्युं छे, तेम छतां मुक्तिनी नियमा न थइ ते शुं ? ते विषे जा णवुं जे जैनकुलमां उत्पन्न थवाथी तो म्होटो फायदो छे. कारण जे उद्यम करे तो यथार्थ आत्मधर्म प्रगट करवानुं साधन छे ने उद्यम करीने मेलवे तो आत्मानी अज्ञानता टली जाय अने मुक्तिए जाय अथवा मुक्तिनी नियमा पण थाय परंतु ते जैनकुलमां जे रीते प्रनुजीए धर्मप्रवर्त्तना करवानी कही छे, ते प्रकारे करे नहि. जे अन्यायादिक निषेध करवाना कह्या छे ते छोडे नहि ने नाम मात्र श्रावकपणुं धारण करे; तो तेथी मुक्तिनी नियमा केम थाय ? ए तो पूर्वे पुण्य बांध्युं हतुं ते नकामुं गुमाव्युं. वास्ते प्रनुनी आज्ञा ए वर्त्तवाथी गुण थशे ने जेनामां मार्गानुसारीना गुणो आव्या छे ते तो त्रीजुं गुणस्थान स्पर्श करीने चोथुं गुणस्थानक पामशे ते कहीए छीए. केटलाएक जीव आज्ञा पाली शकता नथी पण मनमां धर्म साचो छे एम जाणे छे, जैनधर्म उपर राग वर्त्ते छे. ए पण परंपरा ए मुक्ति पामवानुं कारण छे.

चोथुं अविरतिसमकित गुणस्थान. ते क्षपक नावे पामे तो अ नंतानुबंधी क्रोध, मान, माया, लोन, समकितमोहनी, मिश्रमोहनी

अने मिथ्यात्वमोहनी ए सात प्रकृति, सत्ता, बंध, उदय ए त्रणे प्रकारे नाश थइ जाय छे. तेने क्षायक समकित थाय छे. ने जेने क्षयोपशम समकित थाय तेने तो ए साते प्रकृति सत्ताए तो रहे छे पण बंधमांथी टळी जाय छे. ते विषे जाणवुं जे त्रण मोहनी छे तेमां बंध तो मिथ्यात्वमोहनीनो छे. मिश्र, समकितमोहनीनो बंध नथी, कारण जे ए त्रण नाम मिथ्यात्वमोहनीना विभाग पडवाथी थाय छे. जेम के चोखा उपर छोडां छे ते चोखानुं ढांकण छे पण छोडां निकळी जाय छे तो पण छोडांनो अंश रहे छे. ते नीकळे छे त्यारे तेनुं नाम कुशकी कहेवाय छे. वळी कुशकी निकळी गया पछी पण चोखा पाणीथी धुए छे त्यारे तेनुं नाम चोखानुं धोवण कहेवाय छे, एम नामांतर जूदां जूदां थाय छे ने तेना स्वभावमां पण फरक रहे छे, तेम मिथ्यात्वना पुद्गल खसे छे त्यार पछी कुशकी रूप पुद्गल रहे छे तेनुं नाम मिश्रमोहनी कहेवाय छे, वळी ते जाय छे त्यारे सहज अंश रहे छे तेनुं नाम समकितमोहनी छे. ए त्रणे प्रकृति मिथ्यात्वनी छे. तेथी मिथ्यात्वनो बंध छे. ते क्षयोपशम समकितवाळाने टळी जाय छे. हवे उदयथी अनंतानुबंधी क्रोध, मान, माया, लोभ तथा मिथ्यात्वमोहनी, मिश्रमोहनीनो नाश थाय छे ने समकितमोहनीनो उदय रहे छे तो पण ए समकितवाळाने मुक्तिनी नियमा छे. एक वखत समकित फरशीने कदापि वमी गयो तो पण फरी पामशे ने अंते मुक्ति जशे. वळी उपशम भावनुं उपशम समकित थाय छे, ते उपशम भावनुं चोथुं गुणस्थान पामे छे. ते उपशम समकितवाळाने साते प्रकृति सत्तामां रही छे पण उदय तथा बंधमां नथी, ए चोथा गुणस्थानवाळाने सडसठ बोल प्राप्त थाय छे. उपाध्याय श्री जसविजयजी महाराजे समकितनी सज्झाय करी छे, तेमां तेनो विस्तार छे, त्यांथी जाणवुं. पण तेना पांच लक्षण इहां कहीए छीए.

पेहेलुं उपशम लक्षण ते–अपराधी साथे पण रोषभाव राखे

नहि. कोइ माणसे गमे तेवो अपराध कर्यो होय ने तेनुं कंइ काम पोताना हाथमां आव्युं होय तो पण तेनुं काम बगाडे नहि.

बीजुं संवेग लक्षण ते–देवता मनुष्यना सुखने सुख जाणे नही. संसारने उपाधि जाणे, आत्मा जेटलो कषाय प्रकृतिथी मुक्त थाय ने आत्मानो गुण प्रगट थाय तेटलुं सुख माने अने केवल मुक्तिनी अभिलाषा रहे ते संवेग लक्षण.

निर्वेद ते–संसारमां रह्यो छे, पण संसारमांथी निकलवाने अतिशय चित्त थयुं छे, संसार बंधीखाना सरखो लागे छे क्यारे आ संसार उपाधि जडभावनी ते छोडुं ने म्हारा सहज स्वभावमां रहुं? एवी भावना रात्री दिवस बनी रही छे. कोइ कहेशे जे एवा भाव छे ते छतां संसारमां केम पडी रह्यो छे? ते विषे जाणवुं जे पूर्वनां भोगकर्म तीव्र बांधेलां होय ते बंधनने लीधे जीव मूकी शकतो नथी. मूके तो पण निकाचित कर्म पाछां उदय आवे छे, कर्मनी गति विचित्र छे पण ते विचित्र कर्म मटाडवानो उपाय तत्वरमण छे. ते जेम जेम विशुद्धि थाय तेम तेम जडता नाश पामे छे.

चोथुं अनुकंपा लक्षण ते दुःखीया जीवने दुःख टालवा शक्ति माफक उद्यम करे. छती शक्ति दया करवाने गोपवे नहि. ए द्रव्य अनुकंपा अने भाव अनुकंपा ते धर्म रहित जीवने पोतानी ज्ञान शक्तिथी धर्मोपदेश करीने धर्म पमाडवो. इहां कोइने शंका थशे जे प्रश्न १३मा मां तो गुरु पासे धर्म सांभलवो कह्यो छे त्यारे शुं श्रावक पासे धर्मोपदेश सांभलवो? ते विषे जाणवुं जे श्रावकने भावदया लक्षण एज छे जे धर्म पमाडवो. वास्ते मुनि महाराजनो योग होय त्यां सुधी मुनि महाराज पासे सांभलवो ने मुनि महाराजनो योग न होय तो वडील श्रावक धर्म संभलावे ने श्रावक श्राविका सांभले. श्रावकने धर्म संभलाववानो अधिकार श्री भगवतीजीमां तथा धर्मरत्न प्रकरणमां छे तथा उपदेशमालामां छे तथा आवश्यकनी चूर्णीमां

छे तथा वंदित्तानी गाथा "पडिसिद्धाणं करणे, किच्चाण मकरणे प डिक्कमणं॥ असद्दहणे अ तहा, विवरीय परूवणाए य." आ गाथाना अ र्थमां अर्थदीपिकाना कर्त्ताए विस्तारे वर्णन कर्युं छे. वली शांति नाथजी महाराजना आगला भवोमां पोसह लइ शास्त्र संभलावे छे एम अधिकार छे. वली एवी रीते घणे ठेकाणे धर्मोपदेश देवानो अधिकार छे, वास्ते शक्ति प्रमाणे धर्मोपदेश करे ने जीवने दरेक प्र कारे धर्ममां जोडे ते भावदया लक्षण.

पांचमुं आस्तिक्यता लक्षण ते–जिनराजे प्ररूपेला आगम उ पर, पंचांगी उपर आस्ता होय, पण मांहि शंका न होय. कारण जे जिनेश्वर छे ते राग द्वेष रहित छे तेथी तेमने वधतुं ओछुं कहेवानी जरूर नथी एवो निर्धार कर्योछे. वली जे आगम छे ते न्याय युक्तछे. आगमना वचनमां कोइ जग्या उपर शंका थाय एवुं नथी. जे जे वातो छे ते न्यायथी सिद्ध थाय छे. वली जे जे वस्तु आगममां कही छे ते करतां अधिक दर्शावेली बीजा शास्त्रोमां देखाती नथी. आत्माने राग द्वे षथी मुक्त करवो ते जैनशासनमां कह्युं छे. तेज वेदांत, न्याय, सां ख्य, बौध ए सर्वे दर्शनवाला कहे छे, पण जैन करतां अधिक मोक्ष नां साधन बीजा दर्शनोमां देखातां नथी. वली सूक्ष्म आत्म स्वरू पनी वातो जेटली जैनदर्शनमां बतावेली छे, एटली बीजा कोइ प ण दर्शनमां देखाती नथी. वली निज स्वरूपमां जोडनारां व्यवहा रिक साधन जैनमां बताव्यां छे, तेथी अधिक साधन बीजा दर्शनो मां देखातां नथी अने जैननां साधनोथी जलदी राग द्वेषनी प्रकृति शांत थाय छे. वली पुण्य पापना माननारा नास्तिक शिवायना य वन लोक प्रमुख छे पण जैनथी अधिक माननारा कोइ नथी. जैनमां पुण्य पापनां स्वरूप सारी रीते दर्शाव्यां छे अने मोक्ष साधनना उ पायो जे जे बताव्या छे ते ते सर्व दर्शन करतां अधिक देखाड्या छे. तेथी चित्तमां जैनदर्शन उपर अतिशय आस्ता थइ छे. वली नास्ति

कतानो मत न्यारो पडे छे. ते मत कंइ व्याजबी नथी. तेनुं स्वरूप थोडुं लखुं छुं. रायपसेणी सूत्रमां केशी गणधर महाराजे परदेशी राजाने समजाव्यो छे, तेमां नीचे मुजब सारांश छे.

परदेशी राजाए प्रश्न कर्युं जे आप कहो छो के जीवने शरीर जूदां छे अने जेवुं कर्युं होय एवुं भोगवे; तो म्हारो बाप नास्तिक मति हतो, घणी हिंसा प्रमुख करतो, ते मरण पाम्यो छे. ते नरके मयो जोइए ने तेम थयुं होय तो नरकनां दुःख जोइने ते मने पाछा आवीने कहेत जे में पाप कर्यां छे तेथी नरकनां हुं दुःख भोगवुं छुं या स्ते तुं पाप न कर ने धर्म कर के दुःख न भोगववां पडे. एवी रीते आवीने कहे तो हुं जीवने शरीर जूदां मानुं. उत्तर–केशी महाराज कहे छे जे, हे परदेशी! त्हारी सूर्यकांता नामे स्त्री छे ते सर्व प्रकारे आभूषण शृंगार पहेरीने बेठी छे एवामां कोइ उच्छृंख पुरुष तेनी साथे खोटी वर्त्तणुक करे ने तेने तुं देखे तो तेने, तेने घेर जवा दे? परदेशी कहे छे–तेने तो शूळीए चडावुं. अनेक विटंबना करुं. तेने घेर जवा देउ नहीं. त्यारे केशी महाराज कहे छ. जेम तुं तेनो विनाश करे ने जवा दे नहि, तेम नरकमांथी परमाधामी पण आववा दे नहि. एटले ते शी रीते अहिं आवे! त्यां दुःखज भोगव्या करे.

परदेशी राजाए प्रश्न कर्युं जे म्हारा बापनी माता घणी धर्मिष्ट हती ते नित्य पौषध प्रतिक्रमण करती हती. दान देती हती. ते तमारा कहेवा प्रमाणे देवलोके जवी जोइए. तो ते देवतानुं सुख भोगवे छे ते आवीने मने कहे जे तुं धर्म कर. जेथी देवलोकमां हुं घणुं सुख भोगवुं छुं. ते तुं भोगवे. एवुं आवीने कहेतो हुं जीव जूदो मानुं.

केशी गणधर महाराज कहे छे जे तुं नाही धोइ सुंदर धोयेलां वस्त्र आभूषण पहेरी सुंदर पूजानां उपकरण लइ देव पूजवा जतो होय, एटलामां कोइ माणस कहे जे आ विष्टाना घरडामां आवो, विश्राम ल्यो, उभा रहो, बेसो, सूवो. एम कहे तो तुं त्यां जाय? त्यारे

परदेशी राजा कहे छे के, ते वचन मात्र पण सांजळुं नही ने जतुं प
ण नहि. एवुं परदेशी राजाए कह्युं. त्यारे केशीस्वामी कहे छे ए द्द
ष्टांते देवलोकने विषे देवता उत्पन्न थायछे, त्यां दिव्यसुख दिव्यजोग
अतिशय सुंदर महा सुगंधमय छे, तेमां लीन थाय छे तेनी साथे स्नेह
बंधाय छे. वली अत्रेना सगानो स्नेह छूटे छे ते छतां आववानो विचार
करे जे बे घडी पछी जछं छुं, तो त्यांना म्होटां आयुष्य तेथी बे ह
जार वर्ष वही जाय छे एटले तो इह्नांना सगानुं आयुष्य टूंकुं छे माटे
जव बदलाइ जाय छे तेथी तथा मनुष्यक्षेत्रमां उदारिक शरीरने
लीधे निहारादिनी डुर्गंध चारसे पांचसे योजन सुधी उनळे छे, ते छ
र्गंधने लीधे तेज्ञ आवी शकता नथी. तेथी तने आवीने त्हारा बाप
नी माता क्यांथी कहे ? आहिं आववुं ज डुर्घर छे.

परदेशी राजाए प्रश्न कर्युं जे में एक दिवस एक चोरने लोह
मय कोठीमां घाल्यो, तेनां सर्व छिद्र बंध कर्यां कंइ पण तेमांथी
नीकळवानी जगो राखी नही, तेम छतां केटलाएक दिवसे ते
कोठी उघाडी तो तेमां जीव हतो नहि. तेम जो शरीरथी जीव
जूदो होय तो कये रस्ते ते कोठीमांथी नीकळ्यो ? माटे जीव
जूदो नथी.

केशी गणधर महाराजे उत्तर कर्यो जे एक म्होटा मकानमां
भोंयरुं छे, ते भोंयरामां जइ तेमां रहीने ढोल बगाडे. वली ते भोंयरा
नां सर्वे बारणां बंध कर्यां होय, कंइ पण छिद्र राख्युं न होय, ते छ
तां ते अवाज बहार आवे के नहि ? परदेशी राजा कहे के आवे, प्र
ती केशी महाराज कहे छे के जेम छिद्र विना ढोलनो अवाज ब
हार निकले छे, तेम जीव पण बहार नीकळी गयो.

फरी परदेशी राजाए प्रश्न कर्युं जे में एक कोठीमां चोरने घा
ल्यो हतो, तेनां छिद्र बंध कर्यां हतां ते छतां ते कलेवरमां कीडा उ
त्पन्न थया हता ते क्यांथी आव्या ?

केशी महाराज उत्तर करे छे के लोढाने अग्निथी तपावीए छी ए, ते लोढानें कंइ छिद्र नथी तेम छतां तेमां अग्नि जेम प्रवेश करे छे तेम जीव प्रवेश करे छे. जीवनुं रूप देखवामां आवतुं नथी.

परदेशी राजाए प्रश्न कर्युं जे कोइ जवान, बुद्धिवान् तेम ज नि रोगी माणस बाण नांखे, तेवुं ज बाण कोइ रोगी पुरुष बाल अव स्थावालो नांखी शकशे ? अर्थात् नहि नांखी शके. तमारा कहेवा प्रमाणे जीव तो तेमां पण छे पण शरीरना बलनी खामीथी नांखी शकतो नथी. वास्ते शरीर छे ते ज छे. बीजुं कंइ नथी.

केशी महाराजे उत्तर कर्यो जे कोइ जवान पुरुष छे, वली ब लवान् छे पण तेनी पासे जूनी कावड छे तो ते कावडमां भार उपा डी शकशे ? अर्थात् नहि उपाडी शके. कारण जे कावड भागी जाय तेम जीवनी साथे शरीरनो संबंध छे ते शरीर निर्बल छे, बाल अव स्था छे, तेथी बाण मारी शकतो नथी.

परदेशी राजाए प्रश्न कर्युं जे एक चोरने में जीवतां तोळ्यो, ने ते ज माणसने शस्त्र विना मारी नांख्यो, ने में फरी तोळ्यो तो तेनुं वजन छत्तुं वधतुं थयुं नहि. तेथी जीव जूदो होत तो तोल छत्तुं थान ते थयुं नहि. तेथी जीव जूदो संभवतो नथी.

केशी महाराजे उत्तर कर्यो जे चामडानी धमण खाली होय तेने तोळीए ने तेनी मांहि पवन भरीने तोळीए तो तेमां कंइ फेर पडतो नथी, तेम जीव छे तेनुं वजन नथी. कारण जे अरूपी छे माटे घट वध जणाइ नहि.

परदेशी राजाए प्रश्न कर्युं के में एक पुरुषना शरीरमां बधे जीव जोयो ते न जणायो. पछी ककडा करीने जोयो. पछी घणा ज न्हाना ककडा करीने जोयो, पण जीव जणायो नहि. वास्ते जीव जूदो नथी.

केशी महाराजे उत्तर कर्यो जे कोइ पुरुषो बनमां गया. त्यां र

सोइ करवाने अग्नि जोइए छीए, ते सारु काष्टना घणा ककडा करी ने जोया, पण अग्नि दीठो नहि. त्यारे विलखा थइने बेठा छे एटला मां तेमांथी एक बुद्धिवंत पुरुष हतो ते बोली उठ्यो जे तमे नाहि धोइ देवनी पूजा करो एटले हुं अग्नि उत्पन्न करी रसोइ तैयार करुं छुं. पछी ते पुरुषे वनमां जइ अरणीनुं काष्ट लीधुं. तेना बे ककडा करी एक बीजा साथे घस्या के तुरत अग्नि प्रगट थयो ने रसोइ करीने ज म्या. तेम शरीरना ककडा करवाथी जीव जणाय नहि. जेम बुद्धिथी अग्नि उत्पन्न कर्यो पण ककडा करवाथी अग्नि देखायो नहि. तेम जीव ककडा करवाथी देखाय नहि. ज्ञानवान् पुरुषना ज्ञानथी जीव जणाय.

परदेशी राजाए प्रश्न कर्युं जे आ दृष्टांत बताव्यां पण प्रत्यक्ष हाथमां झालीने जीव बतावो तो हुं मानुं.

केशी महाराजे उत्तर आप्यो जे आ झाडना पानडां शाथी हाले छे? कोइ देवता प्रमुख हलावे छे? परदेशी राजाए कह्युं जे वा युथी हाले छे. त्यारे केशी महाराजे कह्युं जे पवनने तुं देखे छे? रा जाए कह्युं जे हुं नथी देखतो. त्यारे गुरुए कह्युं जे जेम पवन नथी देखतो पण माने छे, तेम जीव देखातो नथी पण लक्षणथी जणाय छे ने केवलज्ञानी महाराज प्रत्यक्ष देखी शके छे बीजा देखी शकता नथी. एवी युक्तिथी केशी महाराजना धर्मोपदेशथी परदेशी राजाए नास्तिक मत छोडी दीधो ने जीव अजीवादि नव तत्वनी श्रद्धा करी श्रावकनां व्रत लीधां.

आ मुजबना घणी एक रीते नास्तिकवाद शास्त्रमां निराकरण करेला जोया छे, सांभल्या छे, तेथी प्रभुना मार्ग तथा आगम उपर पूर्ण आस्ता थइ छे. स्वप्नमां पण संशय नथी, ते आस्तिक्यता लक्षण जाणवुं.

ए पांचे लक्षण सम्यग्दृष्टिने होय. ते विचारवां अने न होय ते

प्रगट करवानो उद्यम करवो. मुख्य उद्यम ए छे के हरेक धर्मनी वा तो सांभलीने आत्मामां विचार करवो के म्हारामां आ गुण नथी माटे प्रगट करवानो उद्यम करुं. पण सम्यक्दृष्टिनी धर्म सांभली पर उपर नजर न जाय के अमुक निर्गुणी, ए तो जे जे पुरुषमां गुण छे ते ग्रहण करे. अन्यदर्शननी पण सारी रीत होय ते निंदे नहि. ते उपर उपाध्यायजीए कहुं छे जे 'दर्शन सकलना नय ग्रहे' एटले जे जे दर्शनवाला जे जे नये धर्म करता होय, ते नय विचारथी ते जाणी ले ने पोते पोताना साते नयना विचारमां रहे. वली जैनदर्शनमां पण पंचमकालना प्रभावे कदापि क्रिया फेरफार देखाय; तो पण मध्यस्थदृष्टि राखवी पण एकांत खेंचाताणमां न पडवुं. योग्य जीव होय ने कदापि क्रिया तेना गच्छना आचार प्रमाणे करता होय, पण बीजा आप आपणा गच्छनी रीते प्रमाण करता होय, तेनी निंदा क रता न होय तो आपणे पण तेनी साथे मध्यस्थ रहेवुं, पण खेंचा ताण करवी नहि. खेंचाताणथी घणा विकल्पमां पडी जवुं थाय छे ने धर्म छे ते निर्विकल्पदशामां छे. वास्ते जे जे काम करवुं तेमां वि विकल्प दशा थाय एवी क्रिया करवी. सोबत करवी तेमां पण स्व गच्छो होय ने तेनी सोबत करवाथी विकल्प थतो होय ने परगच्छी होय ने तेनी सोबतथी निर्विकल्पदशा थती होय तो तेनी सोबत क रवी. हरेक प्रकारे राग द्वेषनी प्रकृति ओछी थाय तेम करवुं. वाद विवाद करवाथी सामाने गुण थाय अथवा जैनशासननो जय था य एवुं होय तो करवो पण फोगट कंठशोष थाय एवो वाद करवो नहि. हरिभद्रसूरि महाराजे अष्टकजीमां एवो वाद निषेध्यो छे. वास्ते जेमां सामा जीवने अथवा आपणा आत्माने गुण थाय एवुं होय ते वाद, चर्चा के धर्मकथा करवी ने आ गुणस्थानवाला एम ज करे. आत्मधर्मनो ध्यान थाय तेमां ज काल काढे. संसारमां रह्यो छे, पण संसारी सुखने वेठ रूप जाणे छे परंतु तेमां प्रसन्न थतो न

थी. जे जे संसारी काम करे छे तेमां चावे छे जे था कृत्य म्हारे क
रवा योग्य नथी. पण पूर्वे कर्म बांध्यां छे तेथी एमां हुं बंधाइ रह्यो
छुं. ए उपाधिथी निकली शकातुं नथी पण ज्यारे राग द्वेषनी प्रकृति
थी मूकाइ आ संसार जालथी निकलीश ने म्हारा जाणवा देखवा
ना स्वन्नावमां वर्त्तीश ते ज म्हारुं काम छे. हाल पण जे जे शुन्न अ
शुन्न कर्मना उदय थाय तेमां म्हारे लीन थवुं ए म्हारो स्वनाव नथी. हुं
ज्यां सुधी संसारमां रह्यो छुं. त्यां सुधी म्हारे म्हारा स्वन्नावमां रही उद
य आवेली क्रिया करवी छे. एमां कंइ म्हारे म्हारुं मानवानुं नथी. आवो
विचार पण करवो पडतो नथी. सदजे समकितना प्रन्नावथी ज पोते लीन
थता नथी. पुद्गलनो तमासो जुए छे ने पोते पोताना ज्ञान, दर्शन चारित्र
मां ज मग्न थइ रह्या छे. ए गुणमां ज आनंद माने छे संसारी आनंद तो
अस्थिर छे. वास्ते ते आनंदनी तो स्वप्नमां पण इच्छा करता नथी.
एवो समकितनो प्रन्नाव छे. इहां कोइने संदेह थशे जे श्रेणिक रा
जाए क्षायक समकिती छतां केम कंइ पण व्रत कर्यां नथी? तेम
ज संसारथी मावी उदासीनता छतां केम व्रत ग्रहण कर्यां नही?
ते विषे जाणवुं जे श्रेणिक राजाए समकित पामतां पहेलां नरकनुं
आयुष्य बांध्युं छे तेथी नरके जवाना छे तेथी त्यागन्नाव थयो नहि.
पण तेमना हृदयमां तो त्यागन्नाव वनी रह्यो छे ने विरती तो पांचमे
गुणगणे थाय छे. वास्ते कंइ व्रत नहि करवाथी समकितमां दूषण
नथी; पण एम वधा जीवने होय नहि. कारण जे मार्गानुसारीपणुं
आवे छे, त्यांथी विरतीना न्नाव थाय छे. योगदृष्टिनुं स्वरूप कहुं छे,
त्यां पांचमी दृष्टि पामे छे, त्यारे समकित पामे छे ने पहेलीथी ते चो
थी दृष्टि सुधी मार्गानुसारीपणुं कह्युं छे. तेमां पहेली दृष्टिमां ज व्रत
प्राप्त थाय एम कहेलुं छे. वास्ते घणा जीवने तो यथाशक्ति विरतीना
न्नाव थाय ज. कोइ जीवने अंतरायनो उदय होय तो व्रतने विषे वी
र्य फोरवी शके नहि ने जेने वीर्यांतरायनो क्षयोपशम थयो छे ते तो

वीर्य फोरवी जे जे पर वस्तुनो त्याग बने ते करे ने श्रावकना गुए स्थान रूप व्रत तो पांचमे गुणस्थाने करे.

पांचमुं देशविरती गुणस्थान ज्यारे प्रगट थाय त्यारें अप्रत्य ख्यानी क्रोध, मान, माया, लोजनो नाश थाय छे. तेनी साथे वीर्ज पण प्रकृति उदय बंधथी नाश थाय छे. ते कर्मग्रंथ जोवाथी जण शे. ए गुणस्थाने देशथी अव्रतनो नाश थाय छे. तेथी समकित गुणस्थान करतां परजावनी इछा विशेषे टले छे. संसारथी प ण वधारे उदास थाय छे. खावा पीवा पहेरवा उढवा धन धान्यनी इछ घटी जाय छे. मनमां तो संयमना जाव वर्त्ते छे पण पूर्वकर्मना जोर थी प्रत्याख्यानी क्रोध मान माया लोजनो उदय रह्यो छे तेथी संयम लइ शकता नथी, पण हृदयमांथी संयमनी जावना गइ नथी संसारी काम करे छे ते वेठ रूप करे छे. तेम विरतीमां पण आनं दादिक श्रावके बहु ज सख्ताइ करी छे. ते वात उपासकदशा सू जोशो तो जणाशे.

हवे श्रावक केवी विरती पाले? ते नीचे मुजब.

पहेलुं स्थूल प्राणातिपात व्रत ले. कारण जे गृहस्थावासम आरंजादि कार्य कस्या विना निर्वाह थतो नथी. तेथी सर्व प्रकारे दय पालवी ए बनी शकतुं नथी. त्यां श्रावकने सवा वसानी दया मुनि नी अपेक्षाये कही छे. संपूर्ण दया पालवी ते वीश वसानी दया छे ते–त्रस जे हालता चालता जीव, स्थावर जे पृथ्विकाय, अप्पूकाय तेउकाय, वाउकाय, वनस्पतिकाय: ए त्रस अने स्थावर बे प्रकारना जी व छे ते बधानी दया पाले, त्यारे वीश वसानी दया पले. पण स्थावर तो खावा पीवादि काममां आवे छे तेथी तेनी दया पलती नथी. मा टे दश वसा गया, त्यारे दश वसा त्रसनी दयाना रह्या. तेमां पण अग्नि प्रमुखना आरंजादि करतां त्रस जीव हणाय छे तेथी ते न पले. तेथी ते पांच वसा गया. पछी पण आरंजना काम शिवाय कोइ

राजा प्रमुख छे तेनो अपराध कर्यो छे तो अपराधीनी दया पण सं सारमां रह्यां पले नहि, त्यारे भढी वसा ते गया, तेमां पण सापेक्ष हिंसानो त्याग थतो नथी. जेम के शरीरमां जीव पड्या छे वा पोता ना स्वजनादिकना शरीरमां जीव पड्या छे, हवे ते टाळवानो उद्यम करतां ते जीवनो विनाश थइ जाय, तेथी ते दया पण पळती नथी त्यारे सवा वसो रह्यो. एटले अनारंभ अनापराधी निरपेक्ष त्रस जी व हणवानो त्याग करे छे. तेवी रीते पहेलुं व्रत धारण करे छे.

बीजुं मृषावाद व्रत ते कोइक उत्तम पुरुषथी सर्वथा मृषावाद नो त्याग थाय तो तेम करे ने तेम न बने तो पांच मोटका जूठनो त्याग करे. कन्यालीक ते कन्याना विवाह जोडवामां जूठुं न बोलवुं. कारण जे ऊंधुं चत्तुं करी संयोग जोडे ते तेने जन्म पर्यंत दुःख थाय. वास्ते ए काममां जूठुं बोलवानो त्याग करे. गोवालीक ते गाय, भेंस, बलदना काममां जूठुं बोले, कोइ बलदनी पांच गाउ जवानी शक्ति होय ने दश गाउनी कहीने वेचे, तो लेनार माणस दश गाउनी म हेनत करावे ज. ते जनावरने म्होटुं दुःख थाय. वास्ते ए संबंधमां जूठुं बोले नहि. भोमालीक ते जमीनना काममां जूठुं बोलवानो त्याग. तेनुं कारण जे वे तसु जमीननी लडाइ थाय तो तेमां हजारो रुपीया लोक खरच करी नांखे छे ने ते संबंधी नित्य म्होटा विकल्प थाय छे. वास्ते मृषा बोलवुं नहि. थापणमोसो ते कोइनी थापण ओळववी नहि. कारण जे थापण मूकनार माणस विश्वासे मूकी जा य ने तेनुं नहि आपवाथी ते माणसने ते वखत तेज रूपथी आजी विका करवानी होय तेथी तेने घणुं दुःख थाय. वास्ते थापण ओळ ववी नहि. कूडोसाख ते राजा दंडे, लोक भंडे एवी खोटी साक्षी पू रवी नहि. एथी आ लोकमां धर्मिष्ट माणसनी पणी लघुता थाय छे ने आवते भवे म्होटां दुःख भोगववां पडे. ए रीते बीजुं व्रत ले. हवे त्रीजुं अदत्तादान ते पारकी वस्तु कंइ पण लेवी नहि. ते पण सर्व

था पालवुं जोइए, पण ते न पले तो रस्तामां माणसने लूटी लेवा, कोइने त्यां खातर पाडवुं, वा बीजी कुंची लगाडी माल लइ लेवो, वा कोइना गजवामांथी कांइ काढी लेवुं एवी चोरी तथा सरकारनी दा णचोरीनो त्याग करे. चोथुं मैथुनव्रत ते बने तो सर्वथा स्वस्त्री पर स्त्रीनो त्याग करे ने ते न बने तो पोतानी स्त्रीथी संतोष राखी, वा कीनी बीजी स्त्रीउ साथे मैथुन सेववानो त्याग करवो. पांचमुं परिग्रह व्रत ते जेटलुं धन, धान्य, घर, हाट, आजूषण, स्त्री प्रमुख होय तेटले थी संतोष राखे ने एथी अधिक मेलववानो त्याग करे. अथवा पो ताने इच्छा होय एटली बूट राखी ते उपरांत परिग्रह राखवो नहि एवो नियम करे. ए करवाथी तृष्णा शांत थाय छे. तृष्णा शांत थाय तो खोटां काम करवां सहजे टली जाय. वली धर्मसाधन करवानो पण वधारे वखत मले. तेथी आनंदजी प्रमुख श्रावके पोतानी पासे जेटलुं द्रव्य हतुं तेटलेथी संतोष कस्यो हतो. उठुं दिशिव्रत ते चारे दिशाए तथा ऊर्ध्व अधो ते नीचे उपर जवानी मर्यादा करे के अ मुक योजन सुधी जवुं. ए पण क्यारे थाय छे के अतिशय धन मेल ववानी, नाना प्रकारना पदार्थ जोवानी, जोगववानी तृष्णा ठंडी थाय छे त्यारे बने छे. वली जेटला जोजननो नियम कस्यो छे तेनी बहार जइ हिंसा करवी, जूठुं बोलवुं, चोरी करवी, मैथुन सेववुं, वेपार क रवो ए सर्व काम करवां सर्वथा बंध थइ जाय छे. तेथी ए व्रत बहु लाजकारी छे. सातमुं जोगोपजोग व्रत ते एकवार जोगवीए ते जोग कहीए ते खावानी वस्तु, ने वारंवार जोगवीए ते उपजोग. ते आजूष ण स्त्री प्रमुख. ए वस्तुउ जगतमां छे एटला बधानी जरूर नथी. का रण जे जेटली वस्तुथी निर्वाह करे एटलाथी थाय छे. केम जे एनुं चित्त तो आरमजावी थयुं छे. मात्र संसारमां कारणांथी रह्यो छे पण तेमां लीनता नथी. माटे पोतानी खावानी पीवानी पहेरवानी उंढ वानी वस्तुउ जेटली जरूरनी होय, तेटली राखी बीजी वस्तुनो

त्याग करे छे. ते चौद नियममां आवे छे, तेनी मर्यादा करे. वली वे-पार करवामां पण बहु सावद्य वेपार जे पंदर कर्मादान एटले घणुं पाप करवुं पडे तेथी कर्मनुं आववुं थाय ते कर्मादान कहीए. तेनो व ने तो सर्वथा त्याग करे ने तेम पोतानो निर्वाह न थाय एवुं होय तो निर्वाह करवा जेवा रोजगार शिवायना रोजगारनो त्याग करे. ते पंदर कर्मादान कहीये छीये.

इंगालीकर्म ते-अग्निना आरंभथी जे वेपार थाय ते. कुंभारना नीभाह, चूनानी भठीयो, कंदोइनो, लुहारनो, रंगारानो, वा सांचा उ अग्निथी चाले छे ते तथा कोयला करीने वेचवा. विगेरे वेपारनो त्याग करे.

वनकर्म, झाड कपाववानो धंधो. एमां खेतीनो, वगीचानो पण वेपार आवी जायछे.

साडीकर्म ते-गाडां वहेल बनावीने वेचवानो वेपार.

भाडीकर्म ते-गाडां उंट घर प्रमुख राखीने भाडे फेरववां. एमां पण जीवहिंसा विशेषे थाय छे.

फोडीकर्म ते-जमीन फोडाववी तेमां त्रस जीवनो विनाशथायछे

दांतनो वेपार करे नहि. कारण जे हस्तीना दांत काढवाथी हस्तीना जीवने बहु पीडा थाय छे. वली ए दांतने वहेरवा सारू पाणीमां नांखवा पडे छे. तेमां पण जीवनी घणी हिंसा थाय छे तेथी त्याग करे छे.

लाखनो वेपार, तेमां पण घणा जीवनी उत्पत्ति थाय छे तेथी त्याग करे छे.

रस ते-घी, तेल, गोल, खांड, साकर, मीठा विगेरे नरम पदार्थना वेपारमां पण जीवहिंसा थाय छे.

केश ते-चननो तथा माणस वेचवा लेवानो वेपार करे नहि.

विष ते-अफीण, वछनाग, सोमल विगेरे झेरी चीजनो तथा

शस्त्र ते तरवार, भाला विगेरे. जेथी सामा माणसना प्राण जाय ते वेपार करे नहि.

जंत्र ते–घंटी प्रमुख यंत्रो राखी ते वडे काम करी आपवां.

पीलनकर्म, ते-घाणी. तेल दिवेलनी, शेरडीना कोल तथा रूपी लवाना, गांसडी बांधवाना सकंजा विगेरे. जेथी सांचामां घणा जीवनी हिंसा थाय छे तेथी त्याग करे छे.

निर्लंछनकर्म ते–छोकराना नाक कान विंधवा तथा बळदनां वृषण छेदवां तथा जानवरने मामवा. ते वेपारथी पण जीवने बहु पीडा थाय छे तेथी त्याग करे छे.

अग्निवडे दव देवा, ते खेतरो, जंगलो बाळी मूकवां. तेमां पण घणा जीवनी हिंसा थाय छे.

सर कहेतां सरोवर, तळाव, कूवा, टांकानां पाणी खाली करवानो धंधो करे नहि. कारण जे पाणीना जीवोने बहु पीडा थाय छे.

ए पंदर कर्मादाननो त्याग करे छे.

ए व्रतवाळो बावीश अनंतनो त्याग करे छे ते बावीश अनंत नीचे लखीए छीए.

१ पीपळीना टेटा, २ पीपळाना टेटा, ३ उंबरडाना टेटा, ४ वडना टेटा, ५ कठुंबराना टेटा, ६ मांस, ७ मदिरा, ८ माखण, ९ मध, १० रात्रिभोजन, ११ विदलते-काचुं दहिं तथा दूध साथे कठोळ ते, मग प्रमुख जेनी बे फाड करीए ते विदळ कठोळ कहेवाय छे. तेनी साथे छाश, दूध, दहिं खावुं. उनुं करवुं तो उनरा आवे एवुं करवुं. तेनी साथे खावाथी अनंत थतुं नथी. वगर उना करेला दहिं प्रमुख साथे कठोळनो संयोग थाय छे तेथी त्रस जीवनी उत्पत्ति थाय छे. तेथी तेनो त्याग करवो. सरवे जातनी माटी. १२ मीठुं सचित्त होय ते, १३ हीम ते हिमालय प्रमुखमां पाणी जमी जाय छे ते, १४ करा ते वरसादमां पडे छे. १५ विष ते अफीण सोमल प्रमुख,

१६ वेंगण जेमां घणां बीज ते एनी टोरीमां घणा त्रस जीव रहे ते. तेनो विनाश थाय छे. १७ बहुबीज जे फलमां बहु बीज होय एटले एक एक बीज वचे आंतरो होय, दाडम प्रमुखमां ते बहुबीज नथी. जेमां आंतरो नथी, खसखस प्रमुखमां ते बहुबीज छे. १८ तुछफल ते बोर प्रमुख. जेमां अल्प खावुं ने बहु कादवुं ते. १९ घोलअथाणुं वगर सूकवेलुं ते केरी प्रमुखनुं. २० चलितरस ते वाशी रांधेली वस्तु रोटला रोटली दाल शाक शीरो दूधपाक बासुदी विगेरे वासी वस्तु अभक्ष थाय. २१ अजाण्यां फल ते जे फलनुं नाम तथा स्वाद विगेरे न जाणीए ते वापरवुं नहि. २२ अनंतकाय ते जे वस्तु भांगीए ने बे भाग सरखा थाय, या कंदमूल प्रमुख. ए बावीश अभक्षनो श्रावक त्याग करे, आ मुजब भोगोपभोग व्रतनी मर्यादा करे. कारण जे पुद्गलभावनी कंइ पण वांछा नथी. आत्मभावनी ज वांछा छे. तेथी जे नभी शके ते शिवायनी वस्तुनो त्याग करे छे. निर्वाह करवानी वस्तु मात्र मोकली राखे.

आठमुं अनर्थदंड व्रत ते-जे पोताने अर्थे अथवा स्वजन कुटुंबने अर्थे जे करवुं ते अर्थ. ते शिवाय वगर कारणे जे सेववुं ते अनर्थदंड.

अपध्यान ते आर्त्त, रौद्रध्यान करवुं. आर्त्त ते इष्ट वस्तुना संयोगनुं चिंतवन करवुं. तथा अनिष्ट वस्तुना वियोगनुं चिंतववुं. अप्रशोच ते आवता कालनुं चिंतवन करवुं. रोगना वियोगनुं चिंतववुं, 'आवा रोग म आवशो' एवी रीते चिंतववुं, भाववुं ते आर्त्तध्यान. बीजुं रौद्रध्यान ते चार प्रकारे. हिंसानुबंधी ते-हिंसा करवानुं चिंतववुं. मृषानुबंधी ते मृषावाद बोलवानुं चिंतववुं. चौर्यानुबंधी ते चोरी करवानुं चिंतववुं. परिग्रह रक्षणनुबंधी ते परिग्रहना रक्षणनुं चिंतववुं. ए चार प्रकारनुं ध्यान करवुं ते रौद्रध्यान कहीए. ए बन्ने ध्यान वर्जे.

शस्त्र ते तरवार, भाला विगेरे. जेथी सामा माणसना प्राण जाय ते वेपार करे नहि.

जंत्र ते-घंटी प्रमुख यंत्रो राखी ते वडे काम करी आपवां.

पीलनकर्म, ते-घाणी. तेल दिवेलनी, शेरडीना कोल तथा रुपी लवाना, गांसडी बांधवाना सकंजा विगेरे. जेथी मांचामां घणा जीवनी हिंसा थाय छे तेथी त्याग करे छे.

निर्लंछनकर्म ते-छोकराना नाक कान विंधवा तथा बळदनां वृषण छेदवां तथा जानवरने मामवा. ते वेपारथी पण जीवने बहु पीडा थाय छे तेथी त्याग करे छे.

अग्निवडे दव देवा, ते खेतरो, जंगलो बाळी मूकवा. तेमां पण घणा जीवनी हिंसा थाय छे.

सर कहेतां सरोवर, तलाव, कुवा, टांकानां पाणी खाली करवानो धंधो करे नहि. कारण जे पाणीना जीवोने बहु पीडा थाय छे.

ए पंदर कर्मादाननो त्याग करे छे.

ए व्रतवाळो बावीश अभक्ष्यनो त्याग करे छे ते बावीश अभक्ष नीचे लखीए छीए.

१ पीपळीना टेटा, २ पीपळाना टेटा, ३ उंबरडाना टेटा, ४ वडना टेटा, ५ कठुंबराना टेटा, ६ मांस, ७ मदिरा, ८ माखण, ९ मध, १० रात्रिभोजन, ११ विदलते-काचुं दहिं तथा दूध साथे कठोल ते, मग प्रमुख जेनी बे फाड करीए ते द्विदल कठोल कहेवाय छे. तेनी साथे छाश, दूध, दहिं खावुं. उनुं करवुं तो उभरा आवे एवुं करवुं. तेनी साथे खावाथी अभक्ष थतुं नथी. वगर उना करेला दहिं प्रमुख साथे कठोळनो संयोग थाय छे तेथी त्रस जीवनी उत्पत्ति थाय छे. तेथी तेनो त्याग करवो. सरवे जातनी माटी. १२ मीठुं सचित्त होय ते, १३ हीम ते हिमालय प्रमुखमां पाणी जमी जाय छे ते, १४ करा ते वरसादमां पडे छे. १५ विष ते अफीण सोमल प्रमुख,

१६ वेंगण जेमां घणां वीज वे एनी टोपीमां घणा त्रस जीव रहे छे. तेनो विनाश थाय वे. १७ वहुवीज जे फलमां वहु वीज होय एटले एक एक वीज वच्चे आंतरो होय, दाडम प्रमुखमां ते वहुवीज नथी. जेमां आंतरो नथी. खशखश प्रमुखमां ते वहुवीज वे. १८ तुच्छफल ते वोर प्रमुख. जेमां अल्प खावुं ने वहु काढवुं ते. १ए वोळअथा णुं वगर सूकवेलुं ते केरी प्रमुखनुं. २० चलितरस ते वाशी रांधे ली वस्तु रोटला रोटली दाळ शाक शीरो दूधपाक वासुदी विगेरे वाली वस्तु अजक्ष थाय. २१ अजाण्यां फल ते जे फलनुं नाम त था स्वाद विगेरे न जाणीए ते वापरवुं नहि. २२ अनंतकाय ते जे वस्तु जांगीए नेवे जाग सरखा थाय, वा कंदमूळ प्रमुख. ए वावीश अजक्षनो श्रावक त्याग करे, आ मुजव जोगोपजोग व्रतनी मर्यादा करे. कारण जे पुद्गलजावनी कंइ पण वांछा नथी. आत्मजावनी ज वांछा ले. तेथी जे नजी शके ते शिवायनी वस्तुनो त्याग करे वे. नि र्वाह करवानी वस्तु मात्र मोकळी राखे.

थाठमुं अनर्थदंम व्रत ते-जे पोताने अर्थे अथवा स्वजन कुटुं वने अर्थे जे करवुं ते अर्थ. ते शिवाय वगर कारणे जे सेववुं ते अनर्थदंम.

अपध्यान ते आर्त्त, रौद्रध्यान करवुं. आर्त्त ते इष्ट वस्तुना सं योगनुं चिंतवन करवुं. तथा अनिष्ट वस्तुना वियोगनुं चिंतववुं. अ प्रशोच ते आवता काळनुं चिंतवन करवुं. रोगना वियोगनुं चिंतववुं, 'आवा रोग म आवशो' एवी रीते चिंतववुं, जाववुं ते आर्त्तध्यान. वीजुं रौद्रध्यान ते चार प्रकारे. हिंसानुवंधी ते–हिंसा करवानुं चिंत ववुं. मृषानुवंधी ते मृषावाद वोलवानुं चिंतववुं. चौर्यानुवंधी ते चो री करवानुं चिंतववुं. परिग्रह रक्षणानुवंधी ते परिग्रहना रक्षणनुं चिं तववुं. ए चार प्रकारनुं ध्यान करवुं ते रौद्रध्यान कहीए. ए वन्ने ध्यान वर्जे.

हिंसप्रदान ते हिंसानां उपकरण तैयार करी राखवां ने मागे तेने आपवां.

पापोपदेश ते—पापना उपदेश वगर कारणे देवा. जेम के को इने कहेवुं के घर केम बांधता नथी ? वस्त्र केम रंगावता नथी ? धूळो केम सळगावता नथी ? लुगडां केम धोवरावता नथी ? आवी रीते पोताना स्वजन कुटुंबना माणस शिवायनाने कहेवुं ते. जे कहेवाथी जीवहिंसा, जूठ, चोरी विगेरे काम करे. तेनुं कहेवानुं वर्जवुं.

प्रमादाचरित—दहाडे सूइ रहेवुं. पदा ढोर पाणीए न्हवाय एवुं होय ने वधारे पाणी ढोळवुं. वती नवराशे ज्ञानाभ्यासमां आळस करवी, राजकथा ते-राजानी कथा करवी, देश कथा—देशावरोनी वातो करवी. भक्तकथा ते—भोजनना पदार्थनी वातो करवी. स्त्रीकथा ते-स्त्रीओनी वातो करवी. आ स्त्री सारी, आ स्त्री नवळी आदि, आ कथाओ करवाथी कोइ वखत म्होटुं नुकशान थाय छे. राजा प्रमुखनी वात करता होय ने ते वात राजाने काने जाय तो राजा दंड प्रमुख करे. वास्ते श्रावक एवी विकथा करे नहि. कारण जे पोते आत्मज्ञानी छे. पोताना आत्मभावमां रहेवुं छे. मात्र न चाले संसारमां रह्यो छे. तेथी फुरसद मळे तो पोतानुं आत्मध्यान करे छे. वा शास्त्राभ्यास करे छे एटले विकथादिक कांइ करता ज नथी.

नवमुं सामायिक व्रत, ते सामायिक बे घडिनुं करे. तेमां समता प्रमाणे रहे. शास्त्राभ्यास करे. वा बे टंक पडिकमणुं करे. तेमां जे जे पाप व्रतमां लाग्युं छे ते आलोवे.

दशमुं दिशावगाशिक व्रत ते—चार दिशानी मर्यादा छठा व्रतमां करी छे, तेमांथी संकोच करे. बारे व्रतनो पण संकोच करे. चौद नियमनो संकोच करे. ए संकोच करवाथी दिशावगाशिक व्रत जूदुं करे छे ते बे घडिथी मांडी चार घडी, पहोर, दिवस, मास सुधीनुं करे तेथी बाह्यना आरंभादिकनो त्याग थइ जाय छे.

अगियारमुं पौषध उपवास व्रत ते—हम्मेश बनी न शके तो प र्वने दिवसे पौषध करवो. जेथी आखो दिवस रात्री संयम जेवी प्र वृत्ति थाय. आत्मा समभावमां रहे, रात्रे नोंय संथारे सुइ रहेवुं थाय तो अवसरे संयम लेवानो भाव थाय. त्यारे ए ढाल सुगम पडे. वली पोतानी परीक्षा पण थाय के म्हाराथी पछी शकशे के नहि? वास्ते मासमां बे अष्टमी, बे चौदश तथा पूनम अमावास्या अथवा पांच परव के बे आठम, बे चौदश तथा पांचम ए तिथिओमां अवश्य चार प होरनो अथवा आठ पहोरनो पौषध करे छे. आहारनो पौषध ते स र्वथा करे तो असणं ते रांधेली वस्तु, पाणं ते पाणी, खाइमं ते मि ठाइ मेवा, साइमं ते तंबोल, तथा औषध गोळी चूर्णादिक ए चारे आहारनो त्याग करे. अथवा देशथी पौषध करे तो पाणी फासुक शिवाय त्रण आहारनो त्याग करे अथवा आंबिल करे अथवा निवी अथवा एकासणुं करे. ए रीते देशथी आहारपौषध करे, खरतर गछवाला आहारनो पौषध सर्वथा ज करवो जोइए एम कहे छे, पण त त्त्वार्थनी टीकामां तथा श्रावकपन्नत्ती सूत्रमां सामायिक संयुक्त दे शथी आहारपौषध करवो कह्यो छे. तथा पंचाशकजीमां पाना १ए २०मामां आहारपौषध देशथी कह्यो छे, बीजो शरीरसत्कार पौषध तो सर्वथा ज करवो. एटले आभूषण घरेणां प्रमुखनी शोभा कंइ पण शरीरे करवी नहि. मुनि सदृश थवुं. श्रावकपन्नत्तिमां तथा तत्त्वार्थ विगेरे घणा शास्त्रोमां आभूषण उतारीने पौषध करवो कह्यो छे. इहां शंका थशे जे स्त्रीने चूडो पण उतारे के केम? ते विषे जाणवुं जे स्त्रीओने जे सौभाग्यनी चीज छे, ते तो विधवा थाय त्यां सुधी उत रती नथी. वास्ते ते चीज कंइ उतारवानी जरूर संभवती नथी. ते थी अधिक पहेरी पौषध लेवाय एम पण संभवतुं नथी ने पुरुषने तो कंइ पण आभूषण सामायिक पौषधमां पहेरवुं निषेध छे. केटलाएक ऋद्धिवान् गृहस्थ सामायिक लेवाने गुरु पासे जाय, त्यारे वडा आ

ंवरथी जाय, पण गुरु पासे जाय ने सामायिक ले, ते वखते श्राजू पण उतारी पोताना खीजमतदारने आपे. पाछां सामायिक करी र ह्या पछी धारण करे. एवी रीते शरीरसत्कार पोषध करे. ब्रह्मचर्यपो षध ते पण सर्वथा मैथुननो त्याग. यावत् स्त्री ते मनुष्य, देवता, ति र्यंच कोइ पण जातनी स्त्रीनो स्पर्श मात्र करवो नहि. एवी री ते त्रीजो पौषध करे. चोथो अव्यवहारपौषध ते सर्वथा प्रकारे सा वद्य प्रवृत्तिनो त्याग करे ते हिंसा, जूठ, चोरी, मैथुन, परिग्रह ए पां चे संबंधीनी प्रवृत्ति सर्वथा प्रकारे त्याग करे. हास्यादिकनो पण त्या ग करे, कंइ पण पाप न लागे एवी रीते चारे प्रकारनो त्याग करी पौ षध करे. ते करीने बे वखत वस्त्रनुं पडिलेहण करे तथा त्रिकाल आ ठ थुइए देववंदन करे, बाकीनो काल सज्झाय ध्यानमां वा, काउस्सग्ग, वा, धर्मध्यानादिकमां काढे. जरा पण प्रमाद विकथामां काल जवा दे नहि. हरेक प्रकारे राग द्वेषनी प्रकृति घटे एवी जावना जावे. सं सारी जावनानो त्याग करे. इहां कोइ कहेशे जे जावना केवी रीते जाववी? तेनो उत्तर नीचे प्रमाणे जाणवो.

श्रावक चार जावनाए वासित सदाकाल रहे. तेनां नाम मैत्रि जावना, प्रमोद जावना, मध्यस्थ जावना ने करुणा जावना. मैत्रि जावना ते–एकेंद्रिथी ते पंचेंद्रि सुधीना सर्वे जीव उपर मैत्रिजावना राखे, कारण जे सर्वे जीव सत्ताए सरखा छे, पण कर्मना योगथी जूदी जूदी जातिना थया छे. माटे कोइ जीव उपर द्वेषजाव नथी. सर्वे जीव सुखना अजिलाषी छे, तेथी सर्वने सुखी करवानी जाव ना रात्री दिवस बनी रही छे. पोतानी शक्ति प्रमाणे सुख आपे, कोइ पण साथे वैर विरोध राखे नहि. एक पक्षी वैरथी पण जीवने घणा जव सुधी दुःख जोगववां पडे छे. माटे कोइनी साथे वैर राखे नहि. चित्तमां एवी ज जावना जाव्या करे. प्रमोदजावना ते–मुनि महाराज, साधवी तथा श्रावक श्राविकाने देखे के हर्षित चित्त थइ

जाय. एवा पुरुषना संयोगनी सदा इच्छा करे. कोइ पण वखत वि
योग न थाय एवी भावना भाव्या करे. करुणा भावना ते—सर्व जी
व उपर दयाभाव राखे. कोइ पण दुःखी जुए के तेने सुखी कर
वानी भावना राखे ने सुखी करे. पण उति शकिए निध्वंस प्रणाम
न राखे. दया करवी तेमां पोताना धर्मवाळानो ने पर धर्मवाळानो
विचार राखे नहि. कोइ पण दुःखी होय तेने सुखी करवानी
बुद्धि राखे. चोथी मध्यस्थ भावना ते—पापिष्ट जीव उपर पण राग
द्वेष करे नहि. राग करवाथी आवता भवे पापिष्टनो संयोग मळे ने
धर्ममां विघ्न करे. द्वेष करे तो वैरभावथी संयोग मळे ने दुःख थाय;
वास्ते पापिष्ट जीवने समजावी शकाय एवी शक्ति होय तो समजा
वे ने न समजे तो पण तेना उपर द्वेषभाव लाववो नहि. राग द्वेष
कंइ पण करवो नहि. एवी भावना ते मध्यस्थ भावना.

वळी बार भावना भावे. तेमां पहेली अनित्यभावना ते शरी
र, धन, कुटुंब ए सर्वे पदार्थ अनित्य छे. ज्यां सुधी ए वस्तुनो संयोग
रहेवानो बांधेलो छे, त्यां सुधी ते रहे. ए वस्तु स्थित रहेवानी नथी तो
एवा अस्थिर पदार्थ उपर राग करवो ते कर्मबंधननुं कारण छे, पूर्व
काळे ए अनित्य पदार्थ उपर राग धर्या तेथी अनेक जन्म मरण
कर्यां. वास्ते हे चेतन! तुं सदा नित्य छे, त्हारा स्वभाविक गुण पण
नित्य छे. आत्मानुं सुख पण नित्य छे, ते नित्य सुख छोडीने आ अ
नित्य पुद्गलिकथी ज तेमां शुं मग्न थाय छे? जेटलां संसारी सुख छे ते
मां तेनी साथे ज दुःख रह्यां छे. वळी कालांतरे नरकादिक दुःख र
ह्यां छे वास्ते पुद्गलिक जड पदार्थना संयोग वियोगमां तुं त्हारो स्व
भाव छोडी राग द्वेष करे छे, ते योग्य नथी. ज्यां सुधी अनित्य पदा
र्थने विषे राग द्वेष गया नथी, त्यां सुधी नित्य सुख प्राप्त थवानुं न
थी. वास्ते हे चेतन! नित्य सुख प्राप्त थाय तेवो उद्यम कर. एवी
रीते अनित्य भावना भावे. बीजी अशरण भावना भावे ते—संसा

रमां कोइ शरणन्नूत नथी. जे जे कुटुंबने सारु हुं पाप करुं छुं, ते म्हारे एकलाने नोगववुं पडशे. दुःख नोगवती वखत कोइ पण दुःखथी छोडावनार नथी. आ नवमां रोगादिक उत्पन्न थाय छे ते हुं एकलोज नोगवुं छुं. ते वखत कोइ दुःख लेवा समर्थ नथी. तेम ज परनवने विषे पण दुःख पडशे ते वखत कोइ शरणन्नूत नथी. माटे हे चेतन! तुं अज्ञानपणे कुटुंबने सारु अनेक पापारंन करे छे ते योग्य नथी. तुं त्हारा आत्मनावनो विचार कर. जेम बने तेम जडन्नावनो त्याग कर. म्होटा राजा सरखाने पण कोइ दुःखथी छोडावनार नथी. नरकने विषे विचित्र दुःख नोगववुं पडशे. एम विचारीने सर्व पदार्थ अनित्य छे, पण कोइ शरणन्नूत नथी. एम धारी मोहमां मूकावुं नहि.

त्रीजी संसार न्नावना ते–संसारमां सगां व्हालां जे मळ्यां छे, ते स्वार्थि मळ्यां छे. जेने तुं म्हारां कहे छे, ते तेनो स्वार्थ पूरो थशे त्यां सुधी राग धरशे ने तेनो स्वार्थ नहि सरे त्यारे कोइ पण त्हारुं थवानुं नथी. तुं म्हारां म्हारां करी फोकट कर्मबंध करे छे, पण ते दुःख त्हारे ज नोगववां पडशे. संसारी सुख छे ते न्रमावेलां सुख छे. वस्तुपणे कंइ पण सुख नथी. सुख तो समन्नावमां ज छे. वास्ते हे आत्मा! मोह करवो ते युक्त नथी.

एकत्व न्नावना ते–आत्मा एकलो आव्यो छे. वळी जशे त्यां पण एकलो ज. पण कुटुंबादिक कोइ साथे आववाना नथी. जड पदार्थ उपर मोह करे छे ते सर्व दुःखनां साधन छे. जे जे दुःख पडे छे ते ए पर पदार्थने विषे तें म्हारापणुं मान्युं तेनां फल छे. माटे हे चेतन! एक आत्मस्वरूपना समनावमां रहेवुं ते ज म्हारुं काम छे.एवी न्नावना नावी परवस्तु उपरथी म्हारापणानो राग टाल.

अन्यत्व न्नावना ते–छए द्रव्य ते धर्मास्तिकाय, अधर्मास्तिकाय, आकाशास्तिकाय, पुद्गलास्तिकाय, काल, जीवास्तिकाय, ए छए

द्रव्यमां जीवद्रव्य जे म्हारो आत्मा तेनो स्वभाव चेतन लक्षण छे. ते लक्षण आ बीजा पांचे द्रव्यमां नथी. माटे म्हाराथी ए न्यारा छे, ए आकाशास्तिकाय द्रव्य छे ते सर्व द्रव्यनुं भाजन छे. तेमां हुं व सुं छुं, पण एनो स्वभाव अवकाश आपवानो छे. ते आपे छे, पण हुं एनाथी न्यारो छुं. वली धर्मास्तिकाय छे, तेनो जीव पुद्गल पदार्थ चाले तेने सहाय्य करवानो धर्म छे ते करे छे. जेम माछलांने तरवानी श क्ति छे पण पाणी विना तरी शके नहि, तेम जीव पुद्गलने चाल वानी शक्ति छे पण एनी सहाय्य विना चाली शके नहि. माटे एनो सहाय्य करवानो धर्म छे ते करे छे, पण हुं ए धर्मास्तिकायथी न्यारो छुं. अधर्मास्तिकायनो स्थिर रहेनारने सहाय्य करवानो धर्म छे ते करे छे. तेमां पण म्हारो स्वभाव नथी. कालनो नवी वस्तु जूनी क रवानो स्वभाव छे, तेमां पण म्हारो स्वभाव नथी. पुद्गलनो जड स्व भाव छे. सडण, पडण, विध्वंसन स्वभाव छे माटे ए पण म्हाराथी न्यारो छे. माटे हुं ए पांचे द्रव्यथी न्यारो स्वभाव छतां अनादिकाल में अज्ञानपणे म्हारापणुं मान्युं तेणे करी अनेक जन्म मरणनां दुः ख लह्यां, ने म्हारो स्वभाव भूली गयो. आ नवमां भाग्योदये जैन धर्म मल्यो तेथी में वस्तुधर्म जाण्यो, माटे हे चेतन! हवे त्हारे ए द्रव्य अन्य जाणीने तेमां लीन थवुं नहि ए रीते भावे.

अशुचि भावना ते–आ शरीर मलमूत्रे भरेलुं छे. जो उपरथी चामडुं मढेलुं न होत तो महा बीहामणुं लागत, वली शरीरमांथी म लमूत्र निकले छे ते तो तुं हम्मेशां नजरे जुए छे. वली आ शरीरना नव द्वार खुल्ला छे, तेमांथी दुर्गंध नीकल्या करे छे. वली स्त्रीना श रीरना बार द्वार खुल्ला छे. तेमांथी पण रात्री दिवस अशुचि नीक ली रही छे. एवा अशुचिमय शरीरमां राग करवो ते केवल कर्मबंध नुं कारण छे, ने ते कर्मबंधथी एवा अशुचिमय स्थानमां उपजवुं थाय छे एवी अशुचि जे पितानुं वीर्य ने मातानुं रुधिर ते प्रथम श

रीर थवानुं बीज छे. पछी पण माताना शरीरमां दुर्गंधमय पुद्गल र
ह्या छे, तेमांथी ग्रहण करी शरीर वृद्धि थाय. माटे हे चेतन! एवा
अशुचि शरीरने सारु शुं मोह करे छे! तुं त्हारा आत्मिक सुखमां
आनंद कर के जेथी फरी एवुं अशुचि शरीर पामवुं पडे नहि. एवं
रीते अशुचिभावना भावे.

आश्रव भावना भावे जे–म्हारो आत्मा चिदानंदमय छे, पण मि
थ्यात्व अव्रत कषायना योगे करी प्रवर्ते छे, तेथी समये समये नव
कर्म आवे छे. तेथी म्हारो आत्मा मलीन थतो जाय छे. जेटला जे
टला संसारी संबंध छे, ते आश्रव आववानां कारण छे. समये समये
पुद्गलिक पदार्थ उपर राग करे छे तेथी कर्म बांध्या करे छे. कर्म ब
धवानां बीजभूत राग द्वेषनी प्रकृति छे ते प्रकृति थवाना कारणभूत
शरीर, पुत्र, स्त्री, धन, मकान, अहंकार ममकार ए पदार्थ छे. माटे
हे चेतन! ए त्हारे करवा योग्य नथी. फरी फरीने आ मनुष्य जन्म
मलवानो नथी. भाग्योदये आ मनुष्य जन्म मळ्यो छे, माटे जेम
बने तेम आश्रवनी प्रवृत्ति बंध कर. जेथी कर्मबंध थाय नहि.
ए मिथ्यात्वादिकनो विचार प्रश्न ५१ ना जवाबमां छे त्यांथी
जोइने भाववुं.

संवरभावना भावे जे समये समये कर्म आवे छे ते समभावे
रोकाय माटे हे चेतन! तुं समभावमां रहे. समभावना आववानां
कारण सत्तावन छे. ते सत्तावन सेव्याथी संवरभाव थशे. पांच
समिति, त्रण गुप्ति, बावीश परीसह, दशविध यतिधर्म, बार भावना,
पांच चारित्र ए सत्तावन सेव्याथी आवतां कर्म रोकाय छे. माटे हे
चेतन! तुं संवरनां कारण अंगीकार कर के, जेथी आवतां कर्म रो
काय, ज्यां सुधी संवरभावना नहि करे त्यां सुधी आत्मानुं कार्य
थवानुं नथी, ने भव फेरो पण मटवानो नथी. माटे दरेक प्रकारे
संवर भाव कर. एवी रीते संवरभावना भावे.

निर्जराजावना ते-पूर्वना कर्मोनी निर्जरा करवा जावे, अका मनिर्जरा तो समये समये जे जे कर्म जोगवाय छे, ते ते समये थने छे, पण तेमां आत्मा निरावरण थतो नथी. कारण जे निरावण आत्मा करवानी इच्छा नथी. स्वपर उपयोग नथी. परजावमां आसक्तता छे तेथी पाछां नवां कर्म बंधाय छे. माटे हे चेतन! तुं कर्मक्षय करवा उजमाल थइ, जे जे कर्म उदय थाय ते समजावे जोगवे तो, सकाम निर्जरा थाय. वली उदय नथी थयां तेने क्षय करवाने सारु बार प्र कारे इच्छारोध रूप समजावे तप कर के, तेथी कर्मक्षय थाय. अनशन ते नवकारशी, पोरसी, साढपोरसी, पुरीमढ, अवढ, एकासणुं, बे सणुं, नीवी, आयंबिल, उपवास, छठ, अछमादि तपश्चर्या करुं के ते थी म्हारां कर्म निर्जरे ने आत्मा निर्मल थाय. उनोदरी तप ते- खावाने खोराक जोइए ते करतां कंइक उंनुं खावुं. वस्त्र आजूषण उंछां वापरवां ते वृत्तिसंक्षेप ते मुनि अजिग्रह धारण करे छे तेवा श्रावक चौद नियम धारे छे ते करवुं. रसत्याग ते छए विगयनो त्या ग करवो. कायक्लेश ते शरीरने कष्ट आपवुं. मुनि लोचादिक करे, सूर्यनी आतापना प्रमुख लेवानुं जावे. संलीनता ते अंगोपांग संको चीने सुए. इंद्रियो कषायने वश राखवा. ए छ प्रकारे बाह्यतप कहे छे, ने छ प्रकारे आज्यंतर तप ते प्रायश्चित्त ते-जे जे दूषण लाग्यां छे तेनुं गुरु पासे प्रायश्चित्त लेवुं. विनय ते-देव गुरु ज्ञाननो विनय करवो. वली एमनी वैयावच्च करवी. सज्झाय ते-वाचना पृछना परा वर्त्तना अनुपेक्षा धर्मकथा ए पांच प्रकारे सज्झाय ध्यान करवानुं जावे, काउस्सग्ग ते-कायाने एक ठेकाणे राखी हाथ पग फेरववादि कनुं बंध करी स्थिर उपयोग करी जिन गुणग्राम अंतरंगमां करवा ते, ने ध्यान ते धर्मध्यान शुक्लध्यान ध्यावानुं जाववुं. ए छ प्रकारनो आज्यंतर तप ते ए तप करताने जोइ कोइना देखवामां ' तपस्वी छे,' एम आवे नहि. तेथी एनुं नाम आज्यंतर तप कह्यो छे. ए बारे

प्रकारे तप समभावे करीश तो म्हारां पूर्वे करेलां कर्म निर्जरे, एवी रीते भावना भावे. ए नवमी निर्जराभावना. दशमी लोकस्वरूप भावना ते चौदराज लोक छे. तेमां ऊर्ध्व ते ऊंचुं, अधो ते नीचुं, तिर्छु ते आपणे रहीए छीए ते. ए त्रण लोक रह्या छे. तेमां नीचे सात राज छे. तेमां नारकीना जीवने रहेवानां स्थानक छे. तथा केटलीएक जग्याए भवनपति, व्यंतरना देव रह्या छे. तिर्छालोकमां मनुष्य छे, तथा तिर्यंच तथा व्यंतरनां स्थानक छे. उपरना सात राजमां ज्योतिषी तथा वैमानीक देवता रहे छे. तेना उपर सिद्ध महाराज छे. तेना उपर अलोक छे. ए चौदराज लोक जेम कोइ माणस जामो पहेरीने बे हाथ बे पासे कम्मरे राखी ऊभो होय, तेवी रीतनो पहोळाइ लंबाइथी रह्यो छे. ने तेमां म्हारो जीव अज्ञानपणे भ्रमण कर्या करे छे. ते अज्ञानतानां फल छे. माटे हे चेतन! हवे कंइ ज्ञानदशा प्रगट करी परवस्तु उपरथी मोह छोड, के त्हारो स्वभाविक गुण प्रगट थाय, ने सिद्धिमां वास थाय. ए आदि घणुं स्वरूप शास्त्रमां छे ते भावे.

अगीयारमी बोधिबीज समकित भावना. ते–जीव समकित नहि पाम्यो तेथी अनेक जन्म मरण कर्यां, वस्तुने अवस्तुपणे मानी, हवे हालमां मनुष्य जन्म पाम्यो छे. वीतराग भाषित शास्त्रनो योग पण मळ्यो छे. माटे ते गुरु महाराज पासे श्रवण करी यथार्थ वस्तुधर्म समजी तत्वातत्वनो विचार करी जेम जे पदार्थ छे तेनी श्रद्धा कर के सहजे जड पदार्थ उपर त्हारो राग बंधाइ रह्यो छे, ते उतरी जाय ने सहजे त्हारा आत्मस्वभावमां प्रीती थाय. आत्माने आतमा रीते जाण्या विना एकली व्यवहार क्रिया जीवे घणीवार करी, तेथी पुद्गलिक सुख मळ्यां, पण आत्मिकसुख मळ्युं नहि. वास्ते हे चेतन! हवे अवसर मळ्यो छे, माटे बोधिबीज–समकित प्राप्त कर के जेथी सर्व करणी लेखे थाय अने भवचक्रनुं भ्रमण मटी जाय. गट थाय, एवो यत्न कर. प्रथम जेम बने तेम उपाधि छोड, धनना,

एवी रीते बोधिबीज भावना भावे.

बारमी धर्मभावना ते—वीतराग कथित धर्म मलवो दुर्लभ छे. रागी द्वेषीना कहेला धर्मथी आत्मकार्य थयुं नथी ने थवानुं पण न थी ने तीर्थंकर देव छे ते राग द्वेष रहित छे. तेमना आपेलो धर्मथी पण वीतरागता आगमन थाय छे. माटे एवा वीतरागना धर्मनी जो गवाइ मलवी मुश्केल छे, ते भाग्योदयथी मली छे तो हवे प्रमाद छोडी जेम जेम राग द्वेषनी प्रकृति घटे, ने आत्मानुं शुद्ध स्वरूप प्र गट थाय एवो यत्न कर. प्रथम जेम बने तेम उपाधि छोड. धननी विषयनी वांछना छोडीने निर्वाह जेटली प्रवृत्ति कर के, तने अवका शनो वखत मले. अवकाश मले ते वखते एकांते बेसीने सर्व उपा धिमांथी चित्त खशेडी त्हारा आत्मानो विचार कर के हे चेतन! त्हा रो शुं स्वभाव छे? ने रात्री दिवस शुं प्रवृत्ति करी रह्यो छे? तुं जड प्र वृत्ति करे छे, वास्ते समये समये नवां कर्म आवे छे, ने जे जे जड प्रवृत्ति ते म्हारी नहि. म्हारो तो जाणवानो स्वभाव छे, तो जे जे क्रि या पुद्गल संगे थाय छे, तेमां मने दुःख थयुं, सुख थयुं, एवा विचारो शुं करवा करे छे? त्हारुं सुख तो सहज स्वभाविक छे. कृत्रिम सुख छे ते जतुं रहे छे ने स्वभाविक सुख प्रगट थयुं ते तो जवानुं नथी. इत्यादि आत्माना तथा जड स्वरूपना विचार करीश ने तेमां स्थिर थइश तो आत्मामां अपूर्व ज्ञान प्रगट थशे, ने ते ज्ञानना प्रभावे आ त्माना सुखनो अनुभव थशे. तो पछी जड प्रवृत्ति उपर हे चेतन! त्हारो राग छे ते रहेवानो नथी. वास्ते दरेक प्रकारे निरुपाधि थवाय एवो उद्यम कर. फरीथी आ जोगवाइ मलवानी नथी. एवी रीते जीव धर्मभावना भावे.

आ बार भावनानुं स्वरूप नाम मात्र में म्हारी बालबुद्धि प्रमा णे लख्युं छे. विस्तारे पूर्वाचार्योए बहु प्रकारे लख्युं छे तथा वर्त्तमान का लमां पण आत्मारामजी महाराज—विजयानंदसूरी महाराज तेमणे

घणा ग्रंथो तथा जावनाउ रची छे, ते शास्त्रमां जोइ अथवा सांज
लीने जाववानुं मन थाय ते सारु में लखी छे.

श्रावक पोषधमां एवी जावना जावे. एवी जावना जावतां ध
र्मध्यान पण आवी जाय. माटे पोषध करीने बने तो धर्मध्यान करे.
ते शक्ति श्रावकने आववी मुश्केल छे. कारण जे हरिजद्रसूरि महा
राजे श्रावकने धर्मध्याननी जजना कही छे. तेनो परमार्थ एम जणा
य छे के, बार जावना विगेरे जावतां तेमां ध्यान अवसर आवी जा
य, पण घणो काल तो जावनामां ज जाय. वास्ते पोषधमां जावना
जाववी, ते न बने तो सज्झाय ध्यान करवुं. ते पोते नवुं जणे वा पू
र्वेनुं जणेलुं संजारे, वा ज्ञाननो बोध वधारवा प्रश्नोत्तर करे. वा द
दिल श्रावक शास्त्र वांचे ने बीजा सांजले. एवी रीते पोषधमां काल
काढे, पण पोषध लइने सज्झाय ध्यानादिकमां तो कंइ पण उद्यम
करे नहि, त्यां निद्रा करे, वा विकथा करे तो पोषधमां म्होटुं दूष
ण लागे. माटे गुणस्थाननी प्रवृत्तिवाला जीव तो प्रमाद विकथा
त्याग करी पोताना आत्मतत्त्व प्रगट करवानो प्रयत्न करे. एवी रीते
पोषध व्रत ते आत्माने आत्मतत्त्वजावना पुष्टि करवी. माटे आत्मानी
पुष्टि थाय तेम पोषध व्रतमां वर्त्ते.

बारमुं अतिथी संविजाग व्रत ते-पोषधने पारणे एकासणुं क
रे. पछी पोताने त्यां जे रसवती निपजी होय, ते मुनिने प्रतिलाज
वाने सारु श्रावक मुनि महाराजनी खोजना करे. जाग्योदयथी मु
निनी जोगवाइ मले तो मुनि महाराजने तेडी लावी जे जे वस्तुनो
मुनिने खप होय, ते ते मुनिने आपे. पछी जे वस्तु मुनि लइ जाय
तेमांथी जे होय रह्युं होय ते पोते एक आसने बेसी वापरे. अथवा
एवो अनिग्रह होय के जे कंइ वस्तु मुनि ले, ते ज वस्तुनो म्हारे आ
हार करवो. तो मुनि लइ जाय ते वस्तु पोतानो निर्वाह करवा व
परे. एवी रीते पोषधने पारणे अतिथीसंविजाग करे अथवा आ

पि जे मुनि महाराज तेमने नित्य प्रतिलाजवानी सदा जावना राखे ने ज्यारे योग बने ते वखत जे जे वस्तु मुनि महाराज मागे, ने ते वस्तु घरमां होय तो जक्ति जावे करीने आपे. मुनि महाराजने प्रतिलाजवाथी घणा जीवो संसारनो छेडो लावेला छे. सुबाहु कुमार प्रमुखनो अधिकार विपाक सूत्रमां छे ते सांजलशो तो मुनिने प्रतिलाजवानो लाज जाणवामां आवशे. एवी रीते अतिथी संविजाग व्रत पालवुं.

आ मुजब श्रावकनां बारे व्रत व्यवहार निश्चयथी छे अने पोताना स्वजावमां रहेवानी जावना वर्ते छे, पण पूर्व कर्मना जोरथी संयम लइ शकातुं नथी तेथी संसारमा रह्या छे. पण सर्व जीवने मित्र समान जाणे छे. पोतानो निर्वाह करवामां कंइक हिंसा थाय छे ते संबंधी पण रात्री दिवस बहु ज दिलगिरी बनी रही छे, पण एम न थी विचारता के आपणे कंइ साधु नथी. आपणे श्रावक छीए तेथी घणा दरवाजा मोकला छे वास्ते आपणे तो हिंसा थाय ज. आवो विचार करवाथी निध्वंस प्रणाम थाय छे ते करे नहि. जे जे काम करे ते लाचारीथी करे. जेम माणसने कंइ रोग थयो होय, तो ते औषध खाय छे, ते सारुं लागतुं नथी पण रोग छे त्यां सुधी खुशीथी औषध खाय छे पण जावना शुं छे के क्यारे म्हारो रोग जाय, ने औषध खावुं पडे नहि. तेम आ जावे छे के क्यारे हुं संसार छोडुं के आ संसारी जोगादिक छटी जाय! एवी जावनाए श्रावक वर्ते छे. ए बारे व्रतमां कोइ अतिचार एटले दूषण लाग्युं होय ते पाप निंदवां. नित्य बे टंक एटले सवारे तथा संध्याए प्रतिक्रमण करे, तेनो अधिकार सर्व आ वदपकना अर्थथी अतिचार तथा विधि जाणी ते मुजब करवुं.

छठुं सर्वविरति. वा प्रमाद गुणस्थानक. ए गुणस्थाने मुनि महाराज वर्ते छे, तेमने प्रत्याख्यानी क्रोध, मान, माया, लोज आ चारे प्रकृति क्षयथी नाश थामे छे. तेथी एमना राग द्वेषनी परिण

ती उठी थाय छे, ने आत्मा शुद्ध थाय छे तेथी संसार उपरथी राग छूटी जाय छे. शरीरनी ममता पण छूटे छे. तेथी व्यवहारथी पांच महा व्रत आदरे छे ते नीचे मुजब.

प्राणातिपात विरमण व्रत एटले त्रस तथा स्थावर जीवनी हिंसानो त्याग करे छे. सर्व जीवने मित्र जेवा जाणी कोइ पण जीवने दुःख थाय तेम करता नथी.

मृषावाद विरमण व्रत ते सर्वथा जूठुं बोलवानो त्याग करे छे ते पोते जूठुं बोलता नथी, बीजानी पासे बोलावता नथी, तेम जूठुं बोलनारनी अनुमोदना पण करता नथी.

अदत्तादान विरमण व्रत ते कोइनी कंइ पण चीज आप्या विना लेता नथी. रस्तामां पडेली धूल पण लेता नथी. ए अदत्ता दान चार प्रकारे छे.

जीवअदत्त ते कोइ जीवे कह्युं नथी जे मने मारो, तेथी कोइ पण जीवने मारता नथी, ने जे मारे छे, तेने जीवअदत्तनुं पाप लागे छे.

हवे स्वामिअदत्त ते जे वस्तुनो जे मालीक छे. ते मालीके आप्या शिवायनी वस्तु कंइ पण लेता नथी. ले ते स्वामिअदत्त कहीए.

गुरुअदत्त ते गुरु महाराजे आहार विगेरे जे जे वस्तु करवानी आज्ञा आपी नथी, ते वस्तु खाय वा वापरे. वा वर्त्तना करे ते गुरुअदत्त कहीये. तेथी गुरु महाराजनी आज्ञा शिवायनी कंइ पण वर्त्तना करता नथी.

तीर्थंकरअदत्त ते प्रभुजीए जे जे आज्ञा आपी छे, ते आज्ञाथी विरुद्ध आचरणा करवी ते तीर्थंकरअदत्त छे. माटे धर्मने सहाय्यकारी आहार वस्त्र पात्र रहेवानुं मकान जे जे वस्तु निर्दोष एटले पोते करी करावी तथा गृहस्थे पण मुनिने सारु बनावी नथी, पोताने ज सारु बनावी छे ने ते वस्तु वर्त्तमानमां सजीव नथी तेथी प्रभुए ले

वानी आज्ञा करी छे ते वस्तु ले.

आ मुजब चारे रीते अदत्तादान विरमण व्रत मुनि पाले.

चोथुं मैथुन विरमण व्रत ते देवतानी स्त्री, मनुष्यनी स्त्री, तिर्यंचनी स्त्री कोइ पण साथे मैथुन सेववानो त्याग. तथा स्त्रीने अडकवानो पण त्याग करे.

पांचमुं परिग्रह विरमण व्रत ते धन, धान्य, जमीन, घरवाखरो, रूपुं, सोनुं, कुप्यधातु, माणस, जनावर ए नवे प्रकारना परिग्रहनो जेणे त्याग कर्यो छे, कोडी मात्र पण जेने राखवी नथी. एवी रीते सर्व प्रकारे परिग्रहनो त्याग करे. मात्र शरीर ढांकवा सारु वस्त्र पात्र शिवाय कंइ पण आहार आवती काले खावा राखी मूकवो नथी. एवी रीते कोइ पण वस्तुनी इच्छा नथी तेथी परिग्रहनो त्याग क छे. पापनुं बीज ज परिग्रह जाणे छे.

ए मुजब पांचे अव्रत, मन वचन कायाए करी सेवे नहि, सेवरावे नहि, सेवताने अनुमोदे नहि. एवी रीते पांच अव्रतनो त्याग करी पांच महाव्रत आदरे छे, ने सदाकाल ज्ञाननो अभ्यास करी रह्या छे. जरा पण विकथा आलस निद्रामां काल काढता नथी. ज्ञाननो अभ्यास करे छे, ते पण मान महत्त्वताने सारु नहि पण केवल पोतानुं आत्मस्वरूप प्रकट करवा सारु ज उद्यम करे छे. सदाय भावना तो संभावनी ज बनी रही छे. कोइ पण पुद्गलिक भावमां मग्नता नथी. सदा आत्मभावना भावी रह्या छे; पण पांच प्रमाद गया नथी. तेथी प्रमाद गुणठाणुं कहेवाय छे.

सातमुं अप्रमाद गुणठाणुं. ए गुणठाणे पांच प्रमादनो नाश थयो छे. ते प्रमादनां नाम–मद ते मदिरा, तथा आठ मद जे जातिमद, कुलमद, बलमद, रूपमद, ऋद्धिमद, ठकुराइमद, तपमद, ज्ञानमद ए आठ मद. विषय ते–पांच इंद्रिना तेवीश विषय. स्पर्शाद्रि जे शरीर तेना आठ विषय ने हलको ते हलवुं वस्त्र प्रमुख मले ने ते

पसंद होय तो खुशी थवुं वा हलकुं ना पसंद होय तो दिलगीर थवुं ते, २ नारे ते नारे वस्तु मलवाथी राजी दिलगीर थवुं ते, ३ लूखी वस्तु मलवाथी पसंद होय तो राजी थवुं. ना पसंद होय तो दिलगीर थवुं. ४ चोपडा पदार्थमां पण एम ज राजी दिलगीर थवुं. ५ सुंआलुं ने, ६ करमट, ७ टाडो, ८ उंनो ए पदार्थ अनुकूल मलेथी राजी थवुं. ने प्रतिकूल मलेथी दिलगीर थवुं. रस इंद्रिना पांच ते—तीखो, कडवो, कशायलो, खाटो, मधुरो ए पांचे रस छे ने खारो रस ते सर्वे वस्तुमां जन्ने छे, तेथी जुदो गणेलो नथी. ए पांचे रसमां जे जे रस मल्यो, तेमां मुनिराज दिलगीर थता नथी. जे वखत जे रस मल्यो, ते समजावे खाय छ ने ए पांचे रसना स्वादमां अनुकूलने विषे राग ने प्रतिकूलमां द्वेष ते विषय कह्या छे. एम घ्राणेंद्रि जे नाक तेने सुरभिगंध—सारो गंध, दुरभिगंध ते माठो गंध ते मलवाथी राग द्वेष करवो ते विषय. चक्षुइंद्रिना पांच विषय ते पांचे वरण रातो, धोलो, पीलो; लीलो अने कालो ए पांचे रंगमां अनुकूल मल्याथी राग करवो, प्रतिकूल मल्याथी द्वेष करवो ते विषय. श्रोत्रइंद्रिना त्रण विषय ते सचित शब्द स्त्री पुरुषनो, अचित शब्द ते नगारा विगेरेनो, मिश्र शब्द ते नरघां विगेरेनो ए त्रणे जातना शब्दमां राग द्वेष करवो ते. ए त्रेवीश जातना विषयना पदार्थ छे तेमांथी अनुकूल मल्युं वा प्रतिकूल मल्युं तेमां मुनि ते वस्तनो वस्तुधर्म जाणे छे ने जे वखते जे मल्युं तेथी पोताना शरीरने आधार आपे छे; पण तेमां आ मारुं, आ नरसुं एम मानी राजी खुशी थता नथी. मुनि महाराज तो पोते कर्म खपाववा उजमाल थया छे पोतानी पासे पैसा तो राखता नथी तेथी खरीद करवुं नथी, तेम पोताने हाथे आहारादिक बनाववा पण नथी. गृहस्थने त्यांथी जे वस्त जे चीज मली, तेथी संतोष करी राजी दिलगीर थता नथी. एवी रीते त्रेवीश विषय त्याग थया छे. कदाच ते वार तो मरा छे अने चार जे संज्वलना रह्या छे ने पातला थया छे. त्रिकथा ते

राजकथा ते राजा संबंधी वात करवी. देशकथा ते देशोनी वातो कर वी. जक्तकथा ते जोजननी कथा करवी. स्त्रीकथा ते स्त्री संबंधी वा तो करवी. ए चार विकथानो त्याग थइ जाय छे. निद्रा-जेनुं रूप मो हनीकर्ममां कह्युं छे ते निद्रा त्रण-निद्रा निद्रा, प्रचला प्रचला, थीण द्धि ए त्रणे जाय छे. ए रीते पांचे प्रमादनो नाश थवाथी अप्रमाद गुणठाणुं कहेवाय छे. ए गुणस्थानमां आत्मविशुद्धि वधारे थाय छे. पण छठा तथा सातमा गुणस्थाननो काल अंतरमुहूर्त्तनो छे ते वली पडीने छठे जाय छे. वली सातमे आवे छे अध्यवसायनो फेरफार थ या करे छे तेम गुणस्थान फरे छे. तेमां पण सातमा गुणस्थाननुं अं तर्मुहूर्त्त लघु छे ने छठा गुणस्थाननुं अंतर्मुहूर्त्त म्होटुं तेमां एटलो अं तर पडे छे के, आखा आखा सुधीमां सातमे रह्यानो काल एकठो करीए तो छण वे घडी करतां वधे नहि. ने छठा गुणस्थाननो बाकी सर्व काल थाय. ए अधिकार जगवती सूत्रनी टीकामां छापेली प्रत मां पाने ९३२ में छे. अप्रमाद गुणस्थाननो विशेष अधिकार कर्म ग्रंथथी जाणवो. ए विशुद्धजावनुं स्थानक छे. ए गुणस्थानमां धर्म ध्यानमां वधारे काल जाय छे. ते धर्मध्यान चार प्रकारे छे.

पहेलो पायो आज्ञाविचय ते–परमात्मानी आज्ञानुं ध्यान करे. परमात्मानी आज्ञा केवी छे? अविछिन्न छे. वली परमात्मानां वचन छे ते निराबाध छे; कोइ प्रकारनो दोष नथी. आत्मानी सत्ता अनंत ज्ञा नमय, अनंत दर्शनमय, अनंत चारित्रमय, अनंत तपमय, अनंत उपयोगमय छे. ए आत्मानी सत्ता छे ते स्वरूपमां रहेवुं, ए आज्ञा छे. एवी रीते पहेला पायामां ध्यान करे.

बीजो पायो अपायविचय तेमां ध्यान करे जे अनंत ज्ञानमय आत्मा ते मिथ्यात्व, अव्रत, कषाय, योग. ए चार कारणे करी आव रइ गयो छे, ते आ जडमां जड जेवी प्रवृत्ति करी रह्यो छे, पण चेतन त्हारो स्वजाव नथी. धन स्त्री पुत्र परिवारने जोइने म्हारा म्हारा करे

छे. एना संयोगे राजी थाय ने. वियोगे दिलगीर थाय छे. बुद्धि अनादिनो पुद्गलनो संयोग बन्यो छे तेना प्रभावे थया करे छे; पण चेतन ए म्हारे करवा योग्य नथी. आज सुधी तो अज्ञानता हती तेथी म्हारुं शुं छे? ने पारकुं शुं छे? ते ज्ञान नहोतुं. हवे हे चेतन! भाग्योदये जैनशासन मल्युं, जेमां आत्मानुं स्वरूप अनंतज्ञान, अनंतदर्शन. अनंतचारित्र, अनंतवीर्य, अजर, अमर, अलक्ष्य, अविनाशी अशरीरी, अगम, अक्रोधी, अमानी, अलोभी, अमायी, अवेदी, अभेदी, अछेदी, अइंद्री, अनाहारी, अकामी, अविषयी, अगंधी, अवर्णी, अरसी, अस्पर्शी, अगोचर, अनुपम, न संज्ञी, न असंज्ञी, न अपर्याप्तो, न पर्याप्तो, न रागी, न द्वेषी, न बाल, न युवान, न वृद्ध, न स्त्री, न पुरुष, न नपुंसक, सच्चिदानंदमय, सहज सुखमय एवुं आत्मानुं स्वरूप छे. पण पर संगे कुबुद्धि प्राप्त थवाथी जड वस्तुनो रागी थइ हे चेतन! तें अनेक दुःख सह्यां. वर्त्तमान कालमां पण चेतन जे जे सुख माने छे, ते मात्र कहेवा रूप छे. चेतन, तुं जे जे वस्तुना संसारी सुखने सुख माने छे, पण ते काम तपाशी जोइश तो दुःख शुं शुं छे? ते जाणवामां आवशे. वली भवांतरे नरकादिकनां दुःख भोगववां एवां दुःख आ शरीरनी संगते घणा वेठ्यां. माटे हवे हे चेतन! तुं म्हारुं स्वरूप विचारी म्हारा आत्मिकसुखमां मग्न रहे. वली ए पर संगे कर्म बंधाय छे ते विचार.

त्रीजो विपाक विचय धर्मध्यान. तेमां विचार करे जे जीवे पर संगे आठ कर्म बांध्यां तेनी १५८ प्रकृति छे. तेनुं स्वरूप आठकर्मनां स्वरूप लख्यां छे, त्यांथी जोइ लेवुं. तेनो बंध जे समये जेवा जेवा अध्यवसाय थाय, तेवा कर्मनुं बांधवुं. तेनो उदय थयो नथी त्यां सुधी रहेवुं ते सत्ता. पछी उदय थाय त्यारे सुख दुःख भोगवाय ते उदय कहीए. ए बंध चार प्रकारनो छे. प्रकृति बंध ते–कर्मनो शुभाशुभ स्वभाव, स्थितिबंध ते–कर्म केटला काल सुधी भोगववुं प

इयो ? तेनुं मान ते स्थिति बंध, रसबंध ते कर्म ताव मंद जेनुं जोग ववानुं होय एवो रस होय ते रसबंध. प्रदेशबंध ते–कर्मना दलीयानुं मळवुं, ए ज्यारे जीव कर्म बांधे छे, ते जे वखत जे अध्यवसाय वर्त्ते छे तेवुं कर्म बांधे छे. तेनो उदय काल प्राप्त थाय छे, त्यारे दुःख जो गववां पडे छे. आत्मानी ज्ञान शक्ति अनंती छे, पण ए कर्म योगे अवराइ गइ छे. माटे हे चेतन ! जे जे सुख दुःख आवे छे तेमां तुं राग द्वेष मा कर, राग द्वेष कर्या छे तेथी आ कर्म बांध्यां छे ने आ जन्म मरण रोगादिकनां विचित्र दुःख जोगववां पडे छे. माटे चेत न, जे जे कर्मविपाक उदय आव्या छे. ते ते कर्मना स्वजाव छे ते तुं थने छे, त्हारो स्वजाव तो जाणवा देखवानो छे ते जाणी ले, पण अज्ञानताथी अनादिकालनो अज्यास पड्यो छे तेथी मने दुःख थाय छे, पीडा थाय छे, एम करे छे ते हवे न कर. हवे तो तुं त्हारा स्वरू पनो विचार कर ने समजावे रहे. ए ज त्हारो धर्म छे. तुं समजावे रहीश एटले राग द्वेषमय प्रकृति थनशे नहि. एटले सहजे ए कर्म क्षय थशे. आज सुधी तुं त्हारा स्वजावने जाणतो नहोतो. हवे त्हारो स्वजाव तें जाण्यो ते उतां आ जड प्रवृत्तिमां शा सारु लेवाय छे ? एवी रीते त्रीजा पायामां ध्यान करे.

चोथो संस्थानविचय धर्मध्यान. तेमां चौदराज लोकनुं स्वरूप विचारे. चौंदराज लोकमां जे जे पदार्थ जेवी रीते रह्या छे, ते विचारे. उए द्रव्य रह्या छे ते विचारे. उए द्रव्यनुं स्वरूप विचारे. पछी तेमां आत्माना द्रव्य साथे बीजा द्रव्यनुं स्वरूप विचारे के, जे जे गुण आ त्ममां छे, ने बीजा द्रव्यमां नथी. ते हे चेतन ! शा कारणशर ए द्र व्यमां म्हारापणुं माने छे ? एम विचारी पोताना स्वरूपमां लीन था य छे. मन वचन काया पण ते ज स्वरूपमां स्थिर थइ जाय छे. अनु जव ज्ञान स्वजाविक प्रगट थाय छे. ए ज्ञान प्रगट थाय ते अनुजव ज्ञाननुं सुख जाणे. ए सुख कोइथी कह्युं जतुं नथी. पोताना आत्म

तत्वमां एकाग्रता थवाथी आनंद थाय छे, ते आनंदनुं सुख ध्यान थी चलायमान थाय छे, तो पण केटलोएक वखत रहे छे. माटे हे चेतन! तुं त्हारा स्वभाविक सुखमां मग्न रहे तो त्हारुं रहेवानुं स्था न लोकाग्रे सिद्धिस्थान छे त्यां थशे, ए आदि चोथा पायामां ध्यान करे.

ए चारे पायामां स्वरूप विचार लख्यो छे, ते चिंतवन रूप छे ने ध्यान तो मन वचननी एकाग्रताए अपूर्वज्ञान स्वभाविक थाय ते कहेवाय. एम कहे तेनुं समजवुं जे ध्यानमां श्रुतज्ञानने बले प्रथम तो चिंतवन करे, पछी स्वभाविक थाय. वास्ते चिंतवन करतां ज ध्यान थाय. ए रीते सातमा गुणस्थानमां ध्यानादिकमां वर्त्ते.

आठमुं अपूर्व गुणस्थान. ए गुणस्थानमां पूर्वे नहि आवेला भा व प्राप्त थाय छे. ए गुणस्थान उपशमभावथी थाय छे. तेनी प्रकृति उपशम पामे छे, ने क्षायकभावे ए गुणस्थान थाय छे. ते सत्ता बंध उ दयथी क्षय करता जाय छे. क्षायकभाववाला तो चढीने केवलज्ञा न ज पामे छे. ने उपशमवाला तो अगीयारमा गुणस्थान सुधी च ढीने पाछा पडी जाय छे. पछी पाछा क्षायकभाव प्रगटे ने चढे ते प डे नहि. ए आठमे गुणस्थाने समकितमोहनीनो उदय न होय. का रण जे सातमा गुणस्थानना अंत सुधीमां एनो नाश थाय छे, त्यारे ए गुणस्थान प्रगटे छे. ए गुणस्थानमां शुक्लध्यान प्रगट थाय छे. प्रथम तो श्रुतज्ञानने बले विचार करे छे, पण पछी स्वभाविक ज्ञान प्रगट थाय छे. तेणे करी ध्यान करे. भेदज्ञान प्रगट करे छे. ए गुणस्थानमां अनुभव ज्ञान थाय छे ते जेवुं सूर्य उदय थता अगाडी जेम अरुणो दय थाय छे, ने उद्योत थाय छे तेम केवलज्ञान रूप उद्योत थवानो छे. तेनो पेहेलो प्रकाश थाय छे. आ गुणस्थानमां केवल सहज ध्यान छे. कृत्रिम हठादिक ध्यान नथी. ए गुणस्थाननुं सुख तथा ज्ञान जे ने थाय ते जाणे. महा अद्भूत विशुद्धि छे. ज्ञानावर्णी, दर्शनावर्णी, मोहनी, अंतराय ए कर्म उदय रह्यां छे, पण तेना रस नाश थता

जाय छे. मोहनीकर्मनी १३ प्रकृति रही छे, पण ते बहु ज रस रहित थइ गइ छे. अति विशुद्ध अध्यवसाय थया छे. जड चेतननो केवल विज्ञाग करता जाय छे. शुक्लध्याननो पहेलो पायो पृथक्त्ववितर्क सप्र विचार नामे ध्यानमां ध्याय छे.

नवमुं अनुवृत्तिबादर गुणस्थान. ए गुणस्थानमां अतिशय वि शुद्ध अध्यवसाय थाय छे. आठमाना अंतमां हास्य, रति, अरति, ज्ञ य, शोक, छुगंछा ए छ प्रकृतिनो अंत थाय छे. आ गुणास्थानमां ए छए प्रकृतिनो उदय नथी. इहां शंका थशे के आठमुं गुणस्थान पा म्या त्यां एनी प्रवृत्ति हती? ते विषे समजवुं के लोकनी रीतना तो छठा गुणस्थानथी नीकळी गया छे, पण आत्माना गुण स्वज्ञाविक प्रगट थाय छे ते जोइने हरख थाय छे. ते रूप हास्य तथा रति छे, त था अरति परज्ञाव उपर छे. ज्ञय पण पोताना ज्ञाव चलायमान थाय तेनो छे, शोक पण कर्मथी आत्मा मलीन थयो तेनो छे. छुगंछा पण स्वज्ञाविक पर परिणतीनी छे. आ छए स्वज्ञाविक छे. एनुं वि स्तारे स्वरूप विचारसारनी टीकामां करेलुं छे. ए नवमा गुणस्थान ना अंतमां संज्वलना क्रोध, मान, माया, तथा स्त्री वेद, पुरुष वेद, नपुंसक वेद, एनो अंत थाय छे त्यारे दशमुं गुणस्थान पामे छे.

दशमुं सूक्ष्मसंपराय गुणस्थान. ए गुणस्थानमां सूक्ष्म लोज्ञ नो उदय रह्यो छे. ते अति विशुद्ध ज्ञावे दशमाना अंतमां ए लोज्ञनो क्षय थाय छे. हवे जे उपशमज्ञावे श्रेणि मांडी होय, ते अगीयारमे गुणस्थाने जाय. कारण जे गुणस्थान उपशमज्ञावनुं छे. क्षायकज्ञावनुं गुणस्थान नथी. तेथी क्षायकज्ञाववाळा बारमे गुणस्थाने जाय छे.

अगीयारमुं उपशांतमोह गुणस्थान. ए गुणस्थानमां मोहनी कर्मनो उदय तो नथी होतो, पण सत्ताए रहे छे. तेना जोरथी प्र णाम पाछा पडी जाय छे. तेथी ए गुणस्थानकथी चढता नथी पण पडे छे. कदापि आयुष्य आवी रहयुं होय ने मरण करे छे, तो सर्वार्थ

सिद्धि विमानमां जाय छे. त्यांथी मनुष्यमां आवीने मुक्ति जाय छे.

बारमुं क्षीणमोह गुणस्थान. ए गुणस्थानमां वीतराग पद थाय छे. ए गुणस्थानमां अभेद ज्ञान छे. एकत्ववितर्क अप्रविचार नामा ध्यान अभेद ज्ञान छे, तेनो बीजो पायो वर्त्ते छे. तेथी अति विशुद्ध भाव थाय छे. तेथी ए गुणस्थानना अंतमां ज्ञानावर्णि कर्मनी पांचे प्रकृति, दर्शनावर्णि कर्मनी छ प्रकृति रही हती ते, तथा अंतरायकर्मनी पांचे प्रकृतिनो उदय बंध सत्ता सर्व प्रकारे नाश थइ जायने तेरमुं गुणस्थान पामे छे.

तेरमुं सयोगी गुणस्थान. ए गुणस्थानमां, केवलज्ञान केवलदर्शन प्रगट थाय छे. लोकालोकना जाण थाय छे. गयो अनंतकाल, ने आवतो अनंतकाल छे, तेमां जे जे पदार्थ थइ गया, तथा थवाना छे ते सर्वेनुं ज्ञान छे. कंइ पण वस्तु जाणवाने अजाण नथी. एवुं संपूर्ण ज्ञान प्रगट थाय छे; त्यारे तीर्थंकर महाराजने वैमानिक ज्योतिषी, भवनपति, व्यंतर ए चारे जातना देवताना इंद्रो भक्ति करवा आवे छे; ने समवसरणनी रचना करे छे. तेमां पहेलो कोट रुपानो, बीजो कोट सोनानो, त्रीजो कोट रत्ननो. रत्नना कोटनी मांहि प्रभुने बेसवाने रत्नमय सिंहासन छे, ते उपर प्रभु बेसे छे. ते प्रभुनो प्रभाव एवो छे के, चारे दिशाए लोक प्रभुने जुए छे. तेनुं कारण के प्रभुनुं प्रतिबिंब त्रणे दिशाए होय. प्रभुना मस्तक उपर त्रण छत्र अद्धर रहे, वली देवता चामर वींजे. प्रभुनी पूंठे तेजना पुंज रूप भामंडल शोभे. जेनुं तेज सूर्य करतां बारगणुं होय. वली उपर अशोकवृक्ष होय, तेनी एवी शीतलता होय के सर्व जीवना शोक संताप नाश पामे. वली आकाशे दुंदुभी वागे. तेमां एवो शब्द थाय जे ए देवने भजो, ए देवने भजो. वली देवता फूलनी वृष्टि करे ते चारे पासे ढींचण प्रमाण फूल होय. एवी रीते देवता रचना करे. त्यां प्रभु बेसीने धर्मदेशना आपे, तेथी घणा जीव प्रतिबोध पामे छे. कारण के

केवलज्ञाने करी सर्व वस्तु जाणे छे, तेथी कोइना मनमां शंका थाय तो पण पोते जाणे. तेथी तेने पूछवानी पण जरूर न पडे. भगवान जाणीने सर्व उत्तर आपे. तेथी कोइने शंका रहे नही. एवी रीते ज्यां सुधी आयुष्य पहोचे, त्यां सुधी पृथ्वि उपर फरी भव्य जीवोने प्रतिबोध करे. ए रीते तेरमे गुणस्थाने वर्त्ते. ए गुणस्थानमां चार अघाति कर्म रह्यां छे. अघाति कहेवानो मतलब ए छे जे आत्माना गुणने ए कर्म घात करतां नथी, तेम गुण प्रगट करवामां अटकावतां नथी तेथी अघाति कर्म कहीए.

चौदमुं अयोगी गुणस्थान. ए गुणस्थान आयुष्यनो अ–इ–उ ऋ–लृ ए पांच अक्षर बोलीए एटलो काल बाकी होय त्यारे पामे छे. ए गुणस्थानमां योग जे मन वचन कायाना तेनो रोध थाय छे, ने चारे कर्म नाश थइ जाय छे, ने सर्व कर्मथी रहित थाय छे. आ शरीरनो त्याग थाय छे. एक समये सिद्धमां विराजमान थाय छे. त्यां सदाकाल अवस्थित रहे छे. फरी संसारमां आववुं नथी. कारण जे संसारमां रोलावानां कारण कर्म छे, ते नाश पामे छे. एटले शाथी संसारमां रोलाय? संपूर्ण आत्मिकसुख प्रगट थयुं छे. एवा पूर्ण सुखने पामे छे. इहां कोइ कहेशे जे लोकने अंते जाय छे, ते अलोकमां केम जता नथी? तेनुं कारण जे धर्मास्तिकाय अलोकमां नथी. लोकना अंत सुधी धर्मास्तिकाय छे. जीव अने पुद्गल धर्मास्तिकायनी सहाय विना चाली शकता नथी, तेथी आगल जता नथी. आत्माने इहांथी त्यां सुधी जवानुं शुं कारण? तेनुं जाणवुं जे उंचो जवानो ज स्वभाव छे तेथी जाय छे.

आ मुजबनो चौद गुणस्थान रूप धर्म छे. तेमांथी जेटलो जेटलो जीव धर्म करे ते प्रमाणे शुद्ध थाय.

५५ प्रश्नः–आ मुजबनो धर्म जैनवाला ज करी शके के बीजा कोइ करी शके?

उत्तरः—विशेषे करीने जैनवाळा ज करी शके. कारण जे जेने वस्तु धर्मनुं ज्ञान नथी, त्यां सुधी वस्तुने वस्तुपणे मानवुं बने नहि. तेथी स्वभाव विभाव जाणे नहि, ने विपरीत जाणवाथी शी रीते मुक्ति थाय? ने कोइ जीवने स्वभाविक सहजे वस्तुधर्मनुं ज्ञान थाय, ते थी पोताना स्वभावमां रही परभावनो त्याग करे तो गुणस्थानमय धर्म पामे. जेम कोइ माणसने रस्तामां जतां जमीनमां पग गरकी जाय छे, ने द्रव्य मळे छे ने धनाढ्य थाय छे तेम स्वभाविक बोध थइ जाय. पण ए थोडा जीवने एम बने. घणा माणसने एम बनवुं मुश्केल पडे छे. ने बराबर उद्यमथी तो घणा माणस धन पेदा करे छे; तेम जैनमार्गथी निकट मुक्ति छे. अन्य पण भावथी जैनधर्मनी मर्यादाए आत्मिकधर्म आवे तो ज मुक्ति पामे.

५६ प्रश्नः—आवुं जाणीने जैनधर्म उपर राग राखे ने अन्यधर्म उपर द्वेष राखे ते युक्त छे के केम?

उत्तरः—जे जैनधर्म पाम्यो होय तेणे कोइ धर्म उपर अथवा कोइ माणस उपर द्वेष राखवो नहि. कारण के जैनना आचार्य तो कही गया छे जे दर्शन सकलना नय ग्रहे, आप रहे निज भावे रे—एनो परमार्थ ए छे जे, जे धर्मवाळाये मार्ग दर्शाव्यो छे तेमां सारभूत शुं छे? ते सारभूत जे पक्षथी होय ते पक्ष जाणी ले. ने सारा पक्षनी व्याख्या करे. विरुद्ध पक्ष उपर लक्ष न दे. आप रहे निज भावे कहेतां जैनशासनमां सात नये मार्गनो निर्णय छे ते भावे रहे; पण कोइ जीव उपर द्वेष करे नहि. तथा निंदा करे नहि. निंदा करवी ए संसारमां ज उचीत नथी. वळी वाद विवादमां पण सामा जीवने अथवा पोताने लाभ थाय एवुं होय तो वाद करे, पण पोताना अहंकार ममकार सारु न करे. अष्टकजीमां पाने ५१, बारमा अष्टकमां हरिभद्रसूरि महाराजे धर्मवाद करवो कह्यो छे, पण शुष्कवाद एटले गर्नु शोषाय, कंइ फायदो थाय नहि, ते वाद निषेध्यो छे. वळी जेने

आत्मधर्म प्रगट करवो छे, ते जेम बने तेम पुद्गलभावनी प्रवृत्तिथी छूटवानो उद्यम करी रह्या छे. ते माणस पारकी पंचातमां केम प डे? जेने व्यवहार करणी करवी छे ते एवी करे के जेमां आत्मवि शुद्धि थाय. राग द्वेषनी परिणती उंछी थाय ए उद्यम करे. ते घणी कोइ उपर द्वेष राखे नहि. ते तो सदा भावदया करी रह्या छे. माटे पोताने फुरसद पडे धर्मोपदेश दे. तेमां पण कोइनुं छिद्र खुले एवुं न करतां सांभलनारने जेम समता वधे तेम करे.

५७ प्रश्नः–अधर्मी जीव उपर द्वेष करे के नहि ?

उत्तरः–अधर्मी जीव उपर मध्यस्थ रहे. एटले राग पण न करे ने द्वेष पण न करे. राग करवाथी अधर्मनी प्रशंसा थाय तो तेथी पो ताने कर्मबंध थाय, ने पोतानी प्रशंसा जोइ बीजो जीव अधर्म सेवे तो तेनो कारणीक थाय. ने द्वेषथी ते जीव साथे वैर बंधाय तो ते कर्म भोगववुं पडे. माटे ज समभावे रहे. अधर्मनी प्रशंसा करवाथी श्रा वकने भवभ्रमण भमवुं पड्युं छे, ते कथा अर्थदीपिकामां छापेली चोपडीमां पाने ७४ मे छे. माटे अधर्मिनुं बहुमानपणुं न करवुं.

५८ प्रश्नः—अन्यधर्मवाला धर्मकरणी करे छे ते फोगट जाय छे के केम ?

उत्तरः–अन्यदर्शनीमां पण केटलाएक जीवो केवल पोताना आ त्माने कर्मथी मुक्त करवा सारु जीवदया पाले छे, जूवुं बोलता नथी, चोरी करता नथी, मैथुन सेवता नथी, परिग्रह राखता नथी, क्रोध, मान, माया, लोभ पातला पाड्या छे. ने ते पातला पाडवानो उद्यम करी रह्या छे. कोइ धर्म उपर द्वेष नथी ते पण अनुक्रमे चढवानुं का रण छे. जेथी हरिभद्रसूरि महाराजे योगदृष्टि समुच्चयमां पातंजलीने मार्गानुसारीमां गवेष्या छे ने केटलाएक जीवो खरा जैनधर्मना उप र द्वेष करी रह्या छे ने अहंकार ममकार करी रह्या छे. हिंसा करीने ध र्म माने छे. एवा जे अन्यधर्मवाला तेनुं काम शी रीते थाय ? राग

द्वेष छे ते ज संसारनुं बीज छे. ते तो रात्री दिवस करी रह्या छे त्यारे तेनो लाभ तो सर्वे धर्मवाला संसार फल ज कही गया छे. तेनुं बीजुं फल क्यांथी थाय?

५७ प्रश्नः–जैनमां घणा गच्छ छे, ते सर्वे शुद्ध छे के केम?

उत्तरः–जैनमां शुद्ध आचार्य महाराजनो गच्छ तो एक आचार्यनो परिवार ते गच्छ कही गया छे. तेम जूदा जूदा आचार्यनो परिवार जूदो जूदो गच्छ कहीए तेमां कंइ एक बीजाने हरकत नथी. एवो जे जे गच्छ छे तेमां धर्मसाधन सरखुं छे. सर्व मुक्तिना कामी छे. कदापि कंइ समज फेरथी कोइ कोइ वातमां एक बीजा आचार्यना विचार फेरफार आवे छे, तो पण एक बीजा उपर द्वेष नथी. बन्ने मुक्तिना कामी छे. तेथी तेना पछीना पण आचार्यो एम कहे छे के जिनभद्र क्षमाश्रमणजी आम कहे छे ने सिद्धसेनदिवाकरजी आम कहे छे. एम मध्यस्थ रहे छे, पण कोइने उथता उगा कहेता नथी. तेम आपणे पण मध्यस्थ रहेवुं. जेम के खरतर गच्छवाला सामायिक लेतां करेमि भंते पहेली कहे छे, ने पछी इरियावही पडिक्कमे छे. ए रीते आवश्यकनी टीकामां हरिभद्रसूरि महाराज कही गया छे. वली तपगच्छमां पहेली इरियावही पडिक्कमी पछी करेमिभंते कहीए छीए. ए विषे श्री महानिशीथ सूत्रमां कह्युं छे के इरियावही पडिक्कम्या विना कंइ काम करवुं नहि. ए आधारे तपगच्छवाला करे छे तो बे शास्त्र बन्ने गच्छवाला कबूल करे छे तो बन्ने गच्छवालाने मध्यस्थ रहेवुं जोइए. जेम पूर्वाचार्य बे आचार्यना बे मत दर्शावे छे, पण कोइने उवेखता नथी तेम आपणे पण वर्त्तवुं जे आ गच्छवाला आ ग्रंथने आधारे आ क्रिया करे छे, आ गच्छवाला आ ग्रंथने आधारे करे छे. एम करी मध्यस्थ रहेवुं; पण एक शास्त्रने खरुं करवुं, एकने खोटुं करवुं, ने राग द्वेषमां पडवुं ते आत्माने दुःखदायक छे. ने जे प्रवृत्ति पूर्वाचार्यनी नथी ने पोतानी मतिकल्पनाथी ज छे, वली शास्त्रथी पण विरुद्ध छे, तेमां

पण ते शांतपणे समजे तो समजाववो, पण राग द्वेष करवो नहि. आपणा आत्माने गुण थाय तेम प्रवृत्ति करवी. कारण जे ठाणांग जीमां चौभंगी छे के, परगच्छी छे ने योग्य जीव छे तेने पोताना गच्छ ना हठथी ज्ञान नथी आपता ते प्रभुनी आज्ञा लोपे छे. एथी सम जवुं जे गुणवंत होय ने परगच्छी होय तो पण तेने उवेखवो नहि. कारण जे गुणवंत होय ते समपरिणतीवालो होय, तेनी साथे परिचय करतां गच्छनी तकरार आवे नहि. एक बीजानी भूल होय तो सुधरे. माटे गच्छनो हठ करी तकरारमां पडवुं नही. शास्त्र उपर दृष्टि दइ विचारवुं. बे शास्त्रमां बे वात होय ते बे कंइ ग्रहण थती न थी. वली बेमां एके वात खोटी तो होय ज नहि. पण बन्नेना जूदा जूदा हेतु होय, ते गीतार्थ जाणे. हालमां एवा गीतार्थनो विरह रह्यो. भगवतिजीनी टीकामां अभयदेवसूरि महाराजजी पण गीतार्थ नो विरह कहे छे. वास्ते आपणी छद्मस्थबुद्धिथी नक्की थइ शके नहि, माटे मध्यस्थ रहि प्रवृत्ति करवी ने जेम हठ कदाग्रह न थाय, एम वर्त्तवुं, के आत्मानी परिणती बगडे नहि. ठाणांग सूत्रना चोथा ठ णामां छापेली प्रतमां पाना २७२ नी बीजी पुंठीमां नीचे मुजब अधिकार छे.

चार प्रकारना पुरुष कह्या छे.

१ एक साधुधर्म ते जिनाज्ञा ते प्रते छांडे छे, ने गण गच्छनी स्थिति ते गच्छनी मर्यादा नथी मूकतो, कोइ आचार्ये एवी मर्यादा कीधी छे जे बीजा गच्छना यतिने सिद्धांत न देवुं. हवे ते बीजा ग च्छना यतिने श्रुत न आपे, न भणावे, ते धर्म जिनाज्ञा छांडे छे, पण गच्छनी स्थिति नथी मूकता. जिनाज्ञा एवी छे के योग्य होय ते सर्वे ने श्रुत देवुं ते माटे.

२ बीजो पुरुष आज्ञा गच्छनी मूकी जे अन्यगच्छना यतिने यो ग्यने श्रुत आपे छे, ते जिनाज्ञा रूप धर्म नथी मूकतो. गच्छनी

स्थिति मूके छे.

३ जे अयोग्य अन्यगछनीनें श्रुत आपे छे ते धर्म ने गछ ए बेनें मूके छे.

४ जे श्रुत राखवाने कोईक योग्य परना शिष्यनें पोतानी करी श्रुत आपे छे, ते धर्म अने स्थिति बे नथी मूकतो.

आ मुजब गणांगे सूत्रमां अधिकार छे. ते उपर लक्ष दई कदा ग्रहमां न पडतां सामाने तथा आपणा आत्माने लाभ थाय ते प्रवृत्ति करवी. ए चौभंगीमां एवी शंका थशे जे आचार्ये गछनी स्थिति केवी बांधी? ते सारु एज टीकामां कह्युं छे जे प्रभुना उपदेश रहित आज्ञा बांधी. कारण जे प्रभुनो उपदेश मर्व योग्यने ज्ञान आपवुं एवो छे. आ मुजब टीकामां छे. वली चोथा भांगावालाने सारु गाथा मूकी छे जे ए पूजनीक छे तेथी जणाय छे जे ए गछमां खोटी रीत उपरथी चित्त उतरेलुं जणाय छे. तत्व केवलीगम्यं.

६० प्रश्नः—आ कालमां देवता आवे के नहि? नहि आववानों कारण परदेशी राजाना विवादमां आगल कह्यां छे वास्ते नहि ज आवे के केम?

उत्तरः—चार कारणे देवता आवे. ए अधिकार गणांग सूत्रमां चोथे गणे गपेली प्रतमां पाना २०६ में पहेली पुंठीथी संबंध चाल्यो छे. चार स्थानके हमणांनो उपन्यो देवता देवलोकमां रह्यो वां छे; ते मनुष्य लोकमां आववाने समर्थ थाय ते कहे छे.

तुरतनो उपन्यो देवता देवलोकमां दिव्य काम भोगववाने विषे मूर्छित न थयो. अनित्य जाणी यावत् अत्यंत आसक्त मन नथी तेने एवुं मनमां आवे जे म्हारे मनुष्यभव संबंधी आचार्य प्रतिबोधक, अथवा उपाध्याय सूत्रदाता, प्रवर्त्तक जे साधु जननें आचारमां प्रवर्त्तावे, अथवा स्थविर अथवा गणी गछना स्वामी, गणधर गछना धरनार अथवा गणावछेदक गछनी सार करे ते जेना प्रभावथी मैं

प्रत्यक्ष देवसंपत्ति देवतानुं शरीर तथा कांति पामी. जन्मांतरमा उ पार्जि ते जोग सन्मुख आवी. ते माटे हुं जउं. ते जगवानने वांडु यावत् तेनी सेवा करुं. ए प्रथम कारण.

२ हमणां तुरत उपन्यो देवलोकने विषे देवता. यावत् मूर्छि त विषयमां अत्यंत आसक्त नथी तेने मनमां एवुं आवे जे मनुष्यना जवमां ज्ञानी श्रुतज्ञानादिक सहित ले अथवा म्होटा तपस्वी ले अ थवा अति दुष्कर करणीना करनार ले, परिसहादि सहनार ले. ते माटे हुं जउं. ते जगवंत ज्ञानी अथवा तपस्वी अथवा दुष्कर करणी ना करनार ले. तेने वांडु यावत् तेनी सेवाजक्ति करुं. ए आव वानुं बीजुं कारण.

३ हमणां तुरत देवलोकमां उपन्यो देवता विषय सुखने विषे अत्यंत आसक्त नथी. ते देवताने मनमां एवुं आवे जे म्हारे मनुष्य जव संबंधी माता पिता यावत् जार्या जाई बहेन पुत्र पुत्री ले. ते मा टे हुं जउं, तेनी पासे जइने प्रगट थउं. ते सर्व देखे. म्हारी दिव्य देव तानी विमानादिकनी संपत्ति रत्न प्रमुखनी दिव्य देवतानी कांति शरीरनी जे पामी ले, जोगावस्थाये सन्मुख थइ ले, ए आववानुं त्रीजुं कारण.

४ वली नवो उपन्यो देवता तेना मनमां एवुं आवे जे म्हारे मनुष्यजव संबंधि मित्र स्नेही अथवा सहचारी अथवा संगतिक जे नाथी पणो परिचय ले, ते संघाथे मनुष्यना जवमां हतां तेवारे मांहो मांहे एवो संकेत कीधो हतो, या देवतामां संकेत कीधो हतो जे दे वता मांहेथी प्रथम च्यवी मनुष्यमां जाय त्यारे तेने प्रतिबोधवो. ए कारणथी आवे.

आ मुजब ठाणांगजीमां अधिकार ले, वास्ते देवता न आवे ए म ए एकांत समजवुं नहि. वली वीरस्वामीना निर्वाण थया पछी घणा आचार्य महाराजनी सेवामां देवता आव्या ले. देवतानी मदा

स्थिति मूके छे.

३ जे अयोग्य अन्यगच्छनाने श्रुत आपे छे ते धर्म ने गच्छ ए बेने मूके छे.

४ जे श्रुत राखवाने कोईक योग्य परना शिष्यने पोतानो करी श्रुत आपे छे, ते धर्म अने स्थिति बे नथी मूकतो.

आ मुजब गणांग सूत्रमां अधिकार छे. ते उपर लक्ष दइ केटा ग्रहमां न पडतां सामाने तथा आपणा आत्माने लाज थाय ते प्रवृत्ति करवी. ए चौजंगीमां एवी शंका थशे जे आचार्य गच्छनी स्थिति केवी बांधी? ते सारु एज टीकामां कह्युं छे जे मजुनां उपदेश रहित आज्ञा बांधी. कारण जे मज्जुनो उपदेश सर्व योग्यने ज्ञान आपवुं एवो छे. आ मुजब टीकामां छे. वली चोथा जांगावालाने सारु गाथा मूकी छे जे ए पूजनीक छे तेथी जणाय छे जे ए गच्छमां खोटी रीत उपरथी चित्त उतरेलु जणाय छे. तत्व केवलीगम्य.

६० प्रश्नः—आ कालमां देवता आवे के नहि? नहि आववानां कारण परदेशी राजाना विवादमां आगल कह्यां छे वास्ते नहि ज आवे के केम?

उत्तरः—चार कारणे देवता आवे. ए अधिकार गणांग सूत्रमां चोथे गणे गपेली प्रतमां पाना २०६ मे पहेली पुंठीथी संबंध चाल्यो छे. चार स्थानके हमणानो उपन्यो देवता देवलोकमां रह्यो वां छे; ते मनुष्य लोकमां आववाने समर्थ थाय ते कहे छे.

तुरतनो उपन्यो देवता देवलोकमां दिव्य काम जोगववाने विषे मूर्छित न थयो. अनित्य जाणी यावत् अत्यंत आसक्त मन नथी तेने एवुं मनमां आवे जे म्हारे मनुष्यजव संबंधी आचार्य प्रतिबोधक, अथवा उपाध्याय सूत्रदाता, प्रवर्तक जे साधु जनने आचारमां प्रवर्त्तावे, अथवा स्थविर अथवा गणी गच्छनो स्वामी, गणधर गच्छना धरनार अथवा गणावच्छेदक गच्छनी सार करे ते जेना प्रजावथी मों

छे जे कल्पनी नाष्यथी समवसरणनो अधिकार जाणवो. तथा गा
पेली नगवतीजीमां पाने ए१ए मां कह्युं छे, सिद्धगंमिआथी जाण
वुं. इहां एवी शंका थशे जे समवायांगजी तो गणधर महाराजे गूं
थ्युं, ने नाष्य तो पछी रच्युं. तथा सिद्धगंमिया पछी रचाइ तो एमां
अधिकार क्यांथी आव्यो? ते विषे समजवुं जे जे वखत देवर्द्धिगणी
क्षमाश्रमणजीए शास्त्र लख्यां, ते वखते वधारे लखाए न वधी जा
य ते सारु एक बीजा शास्त्रनी नलामण करी. जेम के नगवती
जीमां पन्नवणाजीनी तथा जीवानिगमजी विगेरेनी नलामण छे.
हवे पन्नवणाजी शामाचार्य महाराजे रच्युं छे तो ए नलामण नगव
तीजीमां क्यांथी आवे? पण लखती वखत एक वात बहु ठेकाणे
लखवी न पडे तेथी उपांग पयन्ना नाष्यनी ए नलामणो करी सं
कोच कर्यो. ए नपरथी विचारवानुं छे, जे देवर्द्धिगणीक्षमाश्रमणजी
महाराजने जे ज्ञान हतुं तेमां सूत्र निर्युक्ति नाष्य विगेरे यादिमां हतुं
ते लख्युं. त्यारे जो सूत्रमां ने निर्युक्ति नाष्यमां शंका होत तो केम
लखत? तेमणे तो आपणा उपर परम नपकारबुद्धि लावी सूत्र वि
गेरे लखाव्यां. माटे एमां कंइ पण फेरफार मानवो योग्य नथी. व
ली आर्यरक्षितसूरी महाराजे सूत्रनो संक्षेप कर्यो. ते अधिकार ह
रिनद्रसूरि महाराजनी रचेली आवश्यकनी टीकामां छे. ते पण मा
णसने शंका थशे के फेरफार कर्युं, पण आर्यरक्षितसूरीना पाटे डु
र्बलीपुष्प थया. तेमना वखते गोष्ठामाहिल थया. ते वखते देवता पा
से पूछाव्युं जे आर्य डुर्बलीपुष्प कहे छे ते खरुं के गोष्ठामाहिल कहे छे
ते खरुं? सीमंधरस्वामी महाराजे देवताने कह्युं जे आर्यडुर्बलीपुष्प
कहे छे ते खरुं छे, ने गोष्ठामाहिल निन्हव छे. ए अधिकार नत्तराध्यय
ननी टीकामां छे. एथी सिद्ध थाय छे के आर्यरक्षितसूरिनी पाटे
आर्यडुर्बलीपुष्प थया छे तो एन आर्यरक्षितसूरी महाराजनां वचन
मानता हता. ते वचननी खात्री सीमंधरस्वामी महाराजे आपी.

तो ए वात पण सिद्ध थइ. त्यार वाद जिनभद्रगणी क्षमाश्रमणजी महाराज थया. तेमणे भाष्य रच्युं. तथा चूर्णी आचार्ये रची. ते मांथी केटलीएक टीका हरिभद्रसूरि महाराजे रची. तथा बीजा आचार्यनी रचेली पण पोते प्रमाण करता हता, ते हरिभद्रसूरि महाराजने शासनदेवताए १४४४ ग्रंथ करवाने कह्या. हवे विचारो के पांच अंगमां विरुद्ध होत तो हरिभद्रसूरि महाराजनी श्रद्धा पण विरुद्ध छे. तो शासनदेवता केम कहे? पण शासनदेवे शुद्ध पुरुष जाणी, हरिभद्रसूरि महाराजनुं मान्य करेलुं साचुं जाण्युं तो १४४४ ग्रंथ करवाने कह्युं. तो ए पांचे अंग शासनदेवताए योग्य जाण्यां. माटे एमां कंइ पण विषमवाद गणवो नहि, ने गणे ते भगवाननी आज्ञानो लोपनार छे. वली अभयदेवसूरि महाराजे टीकाउ करी तो तेमने पण शासनदेवताए आवीने टीका करवानुं कह्युं छे. एवी रीते घणा प्रकारनी ए पांचे अंगने छाप छे. वली बीजी रीते विचारो के सूत्र तो सूचकमात्र छे ने सर्व खुलासो तो पांचे अंगथी थाय छे. जे लोक नथी मानता ते पण खानगी तो टीकाउ विगेरे जुए छे त्यारे ज अर्थ मले छे. माटे पांच अंग प्रमाण करवाथी यथार्थ बोध थाय छे.

६१ प्रश्नः—भगणसारमां प्रश्नमां कह्युं जे दश पूर्वधरनां वचन प्रमाण करवां शास्त्रमां कह्युं छे, ने देवर्धिगणी क्षमाश्रमण महाराजने तो दश पूर्व नथी त्यारे ते शी रीते प्रमाण करवुं?

उत्तरः—देवर्धिगणी क्षमाश्रमणजीए कंइ नवी रचना करी नथी, पोताने गणधर महाराजनी पाट परंपरामां जे पुरुष चाल्या आव्या तेमनी पासे पोते धारणा करी हती ते मुजब लख्यां, एटले एमां कंइ पूर्व भणवानी शंका करवानुं कारण नथी.

६२ प्रश्नः—बाह्य अथवा आभ्यंतर तपश्चर्या करवाथी निर्जरा थाय के पुण्य बंधाय?

उत्तरः–जे पुरुष स्वसत्ता परसत्तानुं ज्ञान पाम्या छे ते पुरुष शरीरने जड करी जाणे छे. वळी जाणे छे जे जे कर्म उदीरणा करी पण उदय थाय ते ने समनावथी जोगवता नवां कर्म बंधाता नथी. पूर्वनां बांधेलां छे ते पण एक कर्मनी साथे बीजां शिथील कर्म रह्यां छे, त्यारे समनाव आववाथी शिथील कर्म तो प्रदेशथी जोगवइ जाय छे, त्यारे जे पुरुष कर्म खपाववा उदीरणा करे तेने तो अवश्य समनाव ज होय. माटे ते प्रदेश उदयना कर्मनी निर्जरा थाय छे. वोजां कर्म जे निकाचित होय तो ते पण शिथील थाय. मात्र एक उत्कृष्ट स्थानवर्त्ति निकाचित्त कर्म छे ते जोगव्या विना छूटतां नथी ने मध्यम स्थानवर्त्ति तो ज्ञान सहित तपथी नाश थाय छे. ए अधिकार विशेषावश्यकमां छे. तप करतां अशाता पण थाय तो तेनी पण निर्जरा थाय छे. वळी शुनयोग रह्या छे. तेथी पुण्य पण बंधाय, परंतु पुद्गलिक सुखनी इच्छा नथी तेथी ते पुण्य पण मुक्तिने सहायकारी थाय, पण मुक्तिने रोकनार नथी. माटे तपश्चर्या करवाथी मुख्य पणे निर्जरा थाय छे. तेथी निर्जराना बार जेद तपश्चर्या ज कही छे. वळी तीर्थंकर महाराज तथा बीजा मुनि महाराजो पण घणी तपश्चर्या करी कर्म खपावी तद्भवे मुक्ति गया छे. वास्ते जो तपश्चर्याथी पुण्यबंध थइ रोकत तो ए पुरुषोने पण रोकत ते रोक्या नथी, तेथी पण समजाय छे के निर्जरा ज मुख्यपणे थाय छे.

६४ प्रश्नः–आत्मतत्त्वनुं ज्ञान न होय तेने तपश्चर्या करतां शुं लाज थाय? तथा चारित्रथी शुं लाज?

उत्तरः–आत्मज्ञान नथी होतुं पण आत्मज्ञानी पुरुषनी निश्राए रही वर्त्ते छे, ते पुरुष पण कर्म खपावी शके छे. जेम के मासतुस मुनिने एक पद पण मोढे चढतुं नहोतुं, पण गुरुनी आज्ञामां रही एक पदनो अन्यास जारी राख्यो तो केवलज्ञान पाम्या. कारण जे गुरु महाराज निश्चय व्यवहार, उत्सर्ग अपवाद, द्रव्य जाव ए सर्वे

तो ए वात पण सिद्ध थइ. त्यार बाद जिनभद्रगणी क्षमाश्रमणजी महाराज थया. तेमणे भाष्य रच्युं. तथा चूर्णी आद्याचार्ये रची. ते मांथी केटलीएक टीका हरिभद्रसूरि महाराजे रची. तथा बीजा आचार्यनी रचेली पण पोते प्रमाण करता हता, ते हरिभद्रसूरि महाराजने शासनदेवताए १४४४ ग्रंथ करवाने कह्या. हवे विचारो के पांच अंगमां विरुद्ध होत तो हरिभद्रसूरि महाराजनी श्रद्धा पण विरुद्ध ठरे. तो शासनदेवता केम कहे? पण शासनदेवे शुद्ध पुरुष जाणी, हरिभद्रसूरि महाराजनुं मान्य करेलुं साचुं जाण्युं तो १४४४ ग्रंथ करवाने कह्युं. तो ए पांचे अंग शासनदेवताए योग्य जाण्यां. माटे एमां कंइ पण विषमवाद गणवो नहि, ने गणे ते जगवाननी आज्ञानो लोपनार ठरे. वली अभयदेवसूरि महाराजे टीकाउ करी तो तेमने पण शासनदेवताए आवीने टीका करवानुं कह्युं छे. एवी रीते घणा प्रकारनी ए पांचे अंगनी छाप छे. वली बीजी रीते विचारो के सूत्र तो सूचकमात्र छे ने सर्व खुलासो तो पांचे अंगथी थाय छे. जे लोक नथी मानता ते पण खानगी तो टीकाउ विगेरे जुए छे त्यारे ज अर्थ मले छे. माटे पांच अंग प्रमाण करवाथी यथार्थ बोध थाय छे.

६१ प्रश्नः—जगणसागमा प्रश्नमां कह्युं जे दश पूर्वधरनां वचन प्रमाण करवां शास्त्रमां कह्युं छे, ने देवर्धिगणी क्षमाश्रमण महाराजने तो दश पूर्व नथी त्यारे ते शी रीते प्रमाण करवुं?

उत्तरः—देवर्धिगणी क्षमाश्रमणजीए कंइ नवी रचना करी नथी, पोताने गणधर महाराजनी पाट परंपरामां जे पुरुष चाल्या आव्या तेमनी पासे पोते धारणा करी हती ते मुजब लख्यां, एटले एमां कंइ पूर्व छयानी शंका करवानुं कारण नथी.

६२ प्रश्नः—बाह्य अथवा आभ्यंतर तपश्चर्या करवाथी निर्जरा थाय के पुण्य बंधाय?

उत्तरः–जे पुरुष स्वसत्ता परसत्तानुं ज्ञान पाम्या छे ते पुरुष शरीरने जड करी जाणे छे. वली जाणे छे जे जे कर्म उदीरणा करी पण उदय थाय छे ने समभावथी जोगवतां नवां कर्म बंधातां नथी. पूर्वनां बांधेलां छे ते पण एक कर्मनी साथे बीजां शिथील कर्म रह्यां छे, त्यारे समभाव आववाथी शिथील कर्म तो प्रदेशथी जोगवइ जाय छे, त्यारे जे पुरुष कर्म खपाववा उदीरणा करे तेने तो अवश्य समजाव ज होय. माटे ते प्रदेश उदयना कर्मनो निर्जरा थाय छे. बीजां कर्म जे निकाचित होय तो ते पण शिथील थाय. मात्र एक उत्कृष्ट स्थानवर्त्ति निकाचित्त कर्म छे ते जोगव्या विना छुटतां नथी ने मध्यम स्थानवर्त्ति तो ज्ञान सहित तपथी नाश थाय छे. ए अधिकार विशेषावश्यकमां छे. तप करतां अशाता पण थाय तो तेनी पण निर्जरा थाय छे. वली शुजयोग रह्या छे. तेथी पुण्य पण बंधाय, परंतु पुद्गलिक सुखनी इच्छा नथी तेथी ते पुण्य पण मुक्तिने सहाय्यकारी थाय, पण मुक्तिने रोकनार नथी. माटे तपश्चर्या करवाथी मुख्यपणे निर्जरा थाय छे. तेथी निर्जराना बार जेद तपश्चर्या ज कही छे. वली तीर्थंकर महाराज तथा बीजा मुनि महाराजो पण घणी तपश्चर्या करी कर्म खपावी तद्भव मुक्ति गया छे. वास्ते जो तपश्चर्याथी पुण्यबंध थइ रोकत तो ए पुरुषोने पण रोकत ते रोक्या नथी, तेथी पण समजाय छे के निर्जरा ज मुख्यपणे थाय छे.

६५ प्रश्नः–आत्मतत्त्वनुं ज्ञान न होय तेने तपश्चर्या करतां शुं लाज थाय? तथा चारित्रथी शुं लाज?

उत्तरः–आत्मज्ञान नथी होतुं पण आत्मज्ञानी पुरुषनी निश्राए रही वर्त्ते छे, ते पुरुष पण कर्म खपावी शके छे. जेम के मासतुस मुनिने एक पद पण मोढे चढतुं नहोतुं, पण गुरुनी आज्ञामां रही एक पदनो अभ्यास जारी राख्यो तो केवलज्ञान पाम्या. कारण जे गुरु महाराज निश्चय व्यवहार, उत्सर्ग अपवाद, द्रव्य जाव ए सर्व

ना जाए छे माटे शिष्यने थोडो बोध होय तो पण मुख्य मुख्य बा
बत गुरु समजावी दे. एटले तेना आत्मानुं काम सहज थइ जाय
छे. बीजा माणस साथे वादविवाद करी न शके, पण पोताना आ
त्मानुं काम करी शके छे. माटे एवा पुरुषनो तप संयम सफल छे.
गीतार्थ अने गीतार्थनी निश्राए बे प्रकारनो मार्ग ज कह्यो छे.

९५ प्रश्नः—गीतार्थनी निश्रा नथी, ने स्वछंदपणे करे तेने कंइ ला
ज थाय के नहि ?

उत्तरः—जगवतीजीनी छापेली प्रतमां पाना ६०७ मे चौजंगी छे.
तेमां कह्युं छे जे, जे श्रुते करी रहित अज्ञानी बालतपस्वी गीतार्थ
अनिश्रित देश आराधक कह्यो छे. वली ज्ञाताजीमां छापेली प्रतमां
पाना ३४६ मे मेघकुमारनो अधिकार छे. मेघकुमारे पाछला हाथीना
जवमां ससलानी दया करी तेथी ते ठेकाणे कह्युं छे जे संसारनो छे
डो आण्यो. विपाकसूत्रमां सुख विपाकमां पाना २६२ थी बाहु तथा
सुबाहु कुमारनो पाछला जवनो अधिकार छे. तेमणे मुनिने प्रतिला
ज्या ते वखत कंइ समकित हतुं नहि. तेम छतां त्यां कह्युं छे के सं
सार परित कर्यो एटले छेडो आण्यो. माटे गीतार्थनी अनिश्राये
मोक्षनी कामनाए धर्मकरणी करे छे ते पण सफल थाय छे. परंपराए
लाज मले छे, पण पोताना अहंकारने लीधे गीतार्थनी निश्रा छोडे
छे ने मननां उन्माद करे छे जे गुरु शुं करवाना छे ? गुरु जे करवानुं
कहेशे ते तो करुं छुं. एवा अनिप्रायथी करनारने तो लाज थाय
एम संजवतुं नथी. गुरुनी जोगवइ नथी मलती तो पण चित्तनी
जावना वर्त्ते छे के, क्यारे मने गुरुनो योग मलशे ? वली मलेथी ते
मनी आज्ञा प्रमाणे वर्त्तीश. एवा जीवने लाज थाय छे. ते शिवाय
ना अहंकारी प्रमुखने लाज तो न थाय पण नुकशान थाय.

९६ प्रश्नः—आलोक उपर लोकनी वांछा रही छे ने तप प्रमुख करे
तेने लाज शी रीते थाय ? वली उपदेशमालामां गाथा ३२५ मीमां

कह्युं ठे जे अज्ञानी तप करे ते निष्फळ थाय. वास्ते केम?

उत्तरः—मुख्य वृत्तिए तो आलोक परलोकनी वांछाए तपश्चर्या विगेरे करवाथी संसार वधारे, पण प्रथम तो आ लोकनी वांछाए करे पण संगत उत्तम पुरुषनी होय तो तेथी कोइने लाभ पण थाय ठे. जेम के संप्रति राजाना जीवे पाछले नवे आजीविकाने सारु संयम लीधुं हतुं तो पण ते काळ करीने राजा थयो. त्यां पण आर्यसुहस्ति सूरी महाराजने जोइने जातिस्मरण ज्ञान थयुं ने समकित पाम्या. ए आदि घणा गुण थया. ए अधिकार परिशिष्ट पर्वणिमां पाने २३० मे ठापेली चोपडीमां ठे. माटे एकांत ए पण नियम नथी पण पोताने तो जेम बने तेम आ लोकनी वांछा, परलोकनी वांछा घटे ए ज उद्यम करवो. पण केटलाएक जीव लालचे करता होय तेनो तपश्चर्या दिकनो उद्यम ठोडाववो नहि. तेने उपदेश दइ आलोक परलोकनी वांछा ठोडाववी. जेम के उपाश्रये पतासां श्रीफळनी प्रभावना थाय ठे. हवे ते लेवा आव्यो पण वहेंचवानी वार ठे ने धर्म श्रवण कर्यो, ते सारो लाग्यो ने रुचि थइ. तो पठी आत्मानुं हित पण थाय. वास्ते धर्मकरणी करतां कोइने उवेखवा नहि, ने बनी शके तो जे पर भावनी वांछना ठे ते ठोडाववी ए सारु. हरिभद्रसूरि महाराज अष्टकजीमा ७ मां अष्टकमां म्हारा पासे प्रत ठे तेने पाने ४१ मे लाख्या ठे जे आलोक परलोकनी वांछनाए तप करे ठे, पण अरिहंतना भक्तिफलथी मने मलशे एवी भावना ठे. तेमां अरिहंत उपर राग ठे, ते परंपराए जोडनार ठे. एवी रीते लाख्या ठे. वली पंचाशकजीमां पण ए ज रीते पाने १०४ मे तपनो अधिकार ठे तेमां पण ए वात परंपराए लाभकारी दर्शावी ठे. वळी नंदीजीनी टीकामां ठापेली प्रतमां पाने २४१ मे सर्वथी थोडा गृहस्थलिंगे सिद्ध. तथा अन्यलिंगे असंख्यातगुणा सिद्ध थाय. तेथी साधुलिंगे जैनना ते असंख्यातगुणा सिद्ध थाय. वली सिद्धपंचाशिकामां एक समये गृह

स्थलिंगे चार सिद्धि वरवाना कह्या छे. ने अन्य तापस लिंग दश सिद्धि वरवाना कह्या छे. हवे विचारो जे गृहस्थलिंगमां श्रावक सम्यकदृष्टि सर्व आव्या ते छतां चार सिद्धि वरे, ने तापसादिकने कंइ समकित मूलथी नथी ते छतां दश वरे तेनुं कारण एटलुं ज छे जे सम्यकदृष्टि श्रावके आत्मानुं स्वरूप तथा पर स्वरूप जाण्युं छे तथा संसार अस्थिर जाण्यो छे पण पूर्वकर्मना योगे संसारमांथी नीकली शकतो नथी. तेथी वधारे विशुद्ध थतो नथी तेथी थोडा सिद्धि पामे छे. तापस प्रमुखे अज्ञानपणे पण वैराग्य आव्याथी संसार छोड्यो छे, पण यथार्थ बोध थयो नथी तेथी अन्यदर्शनमां पडी रह्या छे, पण भवितव्यताने बले सहजे खोटा दर्शननो मार्ग जोवाथी ते खोटो मालम पड्यो. ने जे वस्तु सर्वज्ञे जेम बतावी छे तेवी मनमां साची लागी तेथी खोटी वस्तु उपरथी चित्त खशी गयुं. साचा पदार्थ जे नवतत्त्व ते जेम छे तेम उपयोगमां आव्या. देवनुं स्वरूप उपयोगमां आव्युं ते प्रमाणे ध्यानादिकमां कुशल थया. द्रव्यथी संसार खोटो जाणी छोड्यो हतो ते हवे भावथी खोटो समजायो. पोताना आत्मिक सहज भावमां रहेवुं ते ज प्रिय थयुं. एवी रीते ध्यान करवुं सुगम पड्युं तेथी गृहस्थ करतां अन्यलिंगे सिद्ध वधारे थाय. तापसोए अज्ञानपणे जो संसार छोडयो न होय तो गृहस्थनी पेठे तेने पण मुश्केल पडत. ए उपरथी विचारवानुं छे जे अन्यलिंगे पण त्यागथी गुण थाय छे, तो जैनमां तपश्चर्यानो अभ्यास छे ते अनुक्रमे केम गुणने न जोडे ? माटे धर्मनो अभिलाष छे, ते गुणदायक छे; पण केटलाएक एवी क्रिया करी अहंकार करे जे आपणे तो बराबर ज करीए छीए, बहु भणीने शुं काम छे ? आपणे थोडा ज्ञानथी बस छे. वली कोइ समजावे छे जे ज्ञानाभ्यासनो उद्यम करवा कहे छे छतां पण ज्ञानाभ्यास करता नथी. प्रभुनी आज्ञा आराधवानी बुद्धि नथी. जे जे वस्तुनो बोध नथी ते मेलववानी इच्छा नथी

केवल लोकरंजनने अर्थे ज करे छे तेने तो उपदेशमालामां कह्युं छे, तेम ज तप निष्फल थाय. आ लोकनी वांछावाला प्राये देवलोकादिक मलवाथी देवताना सुखनो अभिलाष छे तेमां लुब्ध थइ जाय एटले धर्म करवो दुर्लभ पडे. वास्ते जेम बने तेम वांछा तो घटाडवी पण त्यागभावथी विमुख करवा नहि. निकट साधन तो प्रभु आज्ञाए वर्त्तवुं ते ज्ञान सहित करवुं. कदापि नथी बनतुं तो ज्ञान सहित, आज्ञा सहित करवानो अभिलाष राखवो. ए ज उत्तम पुरुषनुं काम छे. जैननी जे जे क्रिया छे तेनो अभ्यास करवाथी शुद्ध थाय छे ते सारु पंचाशकमां पाने ७ मे सामायिक विषे तेना अधिकारमां पण एम ज कह्युं छे जे मन अस्थिर छे, ते अभ्यास करवाथी स्थिर थाय छे. माटे रूडो अभ्यास करवो, ने आज्ञा आराधवा लक्ष राखवो. जे जे प्रभु आज्ञाथी बहार थाय छे, ते सारु भावना राखवी, जे प्रभुनी आज्ञा प्रमाणे क्यारे करीश? एवा भाववालाने सुधारो थवो निकट छे.

६४ प्रश्नः—यात्रा करवा तीर्थोए जवुं तेमां शुं लाभ छे? प्रभु तो रहेता होय त्यां पण होय अने ज्यां जइए त्यां तो शुं विशेष?

उत्तरः—यात्रा जवानो लाभ समकित निर्मल थाय छे एम आवश्यकनिर्युक्तिमां भद्रबाहुस्वामी चौद पूर्वधरे कह्युं छे. ते प्रत हाजर नथी तेथी पानुं लख्युं नथी. वली उपदेशमालामां धर्मदासगणि महाराजे गाथा २२६ मां कह्युं छे जे श्रावक भगवानना पांचे कल्याणके यात्रा करवा जाय. हवे जवाथी फायदो थाय ते समजो के घर आगल वेपारनी, संसारनी, कुटुंबनी अनेक पीडा उपाधि होय तेना विकल्पथी धर्मसाधन बरावर थाय नहि. ने ते विकल्पो घर मांथी बहार निकल्या के टली जाय छे? सोबतमां धर्मिष्टभाइओ होय तो तेनी सोबते पण पोतानी बुद्धि शुद्ध थाय तथा शास्त्रनुं ज्ञान थाय. वली रस्तामां गामो आवे त्यां पण केटलाएक उत्तम मुनि

महाराज तथा श्रावकनो योग मळे. तेमनी पासेथी नवुं ज्ञान मळे. वळी तीर्थे जइए त्यां पण एवा उत्तम पुरुषनो योग बने. तेमनी पासे रहेवाथी ज्ञाननो बोध थाय तथा वैराग्य थाय ए लाभ थाय. इहां कोइ कहेशे जे एवा पुरुष पासे जइए? ते विषे जाणवुं जे त्यां तो एक ज गुणी पुरुष मळे ने तीर्थे तो घणा गुणी पुरुषो मळे. वास्ते वधारे लाभ थाय. तथा तीर्थे तीर्थंकर महाराजो तथा गणधर महाराजो तथा मुनि महाराजो ज्यां ज्यां निर्वाण पद पाम्या छे, ते जग्या जोइए के ते पुरुषो याद आवे, ने तेमना गुणनुं वर्णन थाय; तेथी बुद्धि शुद्ध थाय. वळी ते पुरुषो जेवी रीते गुण पाम्या, ते रस्तो पकडवानी बुद्धि थाय, ने संसारथी उदासीनता थाय. ने आत्मतत्व खोळवानी बुद्धि थाय. परभाव रमण दूर थाय. पोताना आत्मानो गुण प्रगट करवानो उद्यम थाय. जेवी जेवी विशुद्धि थाय तेवो तेवो उद्यम करे, अतिशय विशुद्धिवाळा डुंगरमां गुफाओ छे त्यां एकांते वेसी पोताना आत्मानी जडनी वहेंचण करे. भेदज्ञान करे. धर्मध्यान शुक्लध्यानादिक ध्याय, ने म्होटो लाभ उपार्जे. बीजुं पण बुद्धि शुद्ध थवानुं कारण छे जे उत्तम पुरुषना शरीरमां जे पुद्गल मळ्या छे ते घणा उत्तम मळ्या छे. जेम के क्षपकश्रेणि मांडवी होय तो वज्रऋषभनाराच संघयण जोइए. ए संघयण विना उत्तम ध्यान करी शके नहि. त्यारे पुद्गलनी पण सहाय्य जोइए छे. तथा उत्तम पुरुष जेनी मुक्ति थवानी छे, एवा पुरुषना शरीरमां जे ज्ञान ध्यानमां वृद्धि थाय, एवा पुद्गल मळ्या छे ते पुरुष तीर्थस्थानमां निर्वाण पाम्या छे तेथी त्यां ते पुद्गल विखरया छे तेथी त्यां सारा पुद्गलनो भाग घणो छे. स्यार पछी वळी घणो काळ थइ गयो छे, तो पण बधा पुद्गल कंइ जता रहेता नथी. तेथी तीर्थस्थान उपर भाग्यशाळी जीवने सार पुद्गलनो स्पर्श थाय छे, तो तेनी बुद्धि शुद्ध थाय छे तेमां जे पुरुषने वधारे सारा पुद्गलनी स्पर्शना थाय छे, तो वधारे बुद्धि

शुद्ध थाय छे. कोइक भाग्यहीनने सारानी स्पर्शना ज नथी थती, ने नवला स्पर्शे छे तो तेना कर्मनी गति छे पण मुख्यपणुं सारा पुरुषनुं छे. तेथी अनुक्रमे वधारे लाभ थवानुं कारण ज यात्रा छे. पोताना गाममां जिनबिंब होय पण आ कारणो बधां नहि मळे, माटे शास्त्रकारे यात्रा जवानो लाभ दर्शाव्यो छे. माटे यात्रा जइ आवां साधनो करवां तेथी म्होटो लाभ थाय.

६८ प्रश्नः—सामायिक, पौषध, पडिक्कमणामां आभूषण राखे के नहि?

उत्तरः—पंचाशकजीमां सामायिक व्रतनो अधिकार पाने १८ मे छे. त्यां आभूषण उतारवां कह्यां तेम पौषधनो अधिकार पाने १९–२० मे छे त्यां पण आभूषण उतारवां कह्यां छे. वळी भगवतीजीमां पाना छापेल प्रतमां ९४७ मे शंखजीनो अधिकार छे, त्यां पण आभूषण उतारी पौषध लीधा छे. वळी बीजी रीते पण समजवानुं छे के, सामायिक संयुक्त जे पौषध करे छे, तेमां आहारनो पौषध देशथी तथा सर्वथी छे. ने शरीरसत्कारादिक पौषध सर्वथा करवानो कह्यो छे. एटले आभूषण केम करीने राखे? वळी तत्वार्थमां पण पाने २४३ मे आभूषण पहेरी सामायिक पौषध करवो योग्य नथी. स्त्रीउ जे स्वामीनो शृंगार पहेरे छे, जे कोइ पण वखत उतारतां नथी; ते शिवायना राखे नहि एम संभव थाय छे.

६९ प्रश्नः—कोइक मुनि संयमथी चूकया छे ते प्रवृत्ति करी शकता नथी, पण शुद्ध प्ररूपणा करे छे; तो तेमनी पासे धर्म सांभळवो के नहि?

उत्तरः—शुद्ध प्ररूपक गुण उपदेशमाळामां बहु वखाण्यो [illegible] वा पुरुषने शास्त्रमां संवेगपक्षी कह्या छे. शुद्ध प्ररूपकपणुं [illegible] लेन छे. ने जेने ते गुण होय तो तेमनी पासे सांभळवुं. [illegible] पण करवो. केटलाएक कहे छे जे जेवा तेवा पासे [illegible]

दना करीये नहि. ए केहेवुं योग्य नथी. कारण जे जेनी पासे सान लेवुं छे ने ज्ञान लेवुं छे, तो अवश्य तेने वंदन करवुं जोइए. ने वंदन करवा योग्य नहि तो सांभलवुं पण योग्य नथी. पण संवेगपक्षीनी मुख्य परीक्षा एटली ज छे के बीजा त्यागी पुरुष छे, रूडी रीते संयम पाले छे ते पुरुषनी निंदा नहि करे, ने उलटा तेमनुं बहुमान करशे. तेमनी सेवा भक्ति करशे. तेमनी सेवा भक्तिनी प्रेरणा करशे, कारण जे पोताथी संयम पलतुं नथी, पण पोतानामां समकित गुण रह्यो छे, तेथी ते पोताना दूषणनी निंदा करशे. ने पोताथी अधिक संयम पाले छे तेनुं अवश्य बहुमान करशे. एवा गुणवंतनो स्वाभाविक धर्म छे. ने एवा पुरुष छे ते श्रावकने सेववा योग्य छे. हाल कालमां बकुशकुशिल संयम पण छे माटे अल्प दूषण जोइ मुनिराजनुं निंदवाथी म्होटुं दूषण प्राप्त थाय. माटे शुद्ध प्ररूपक उपर बहु लक्ष राखवो. गुणीनी निंदा थाय तो फरी गुणीनो योग मलवो दुर्लभ थाय. निर्गुणीनी साथे राग थाय तो गुणी उपर द्वेष थाय, तो फरी धर्म मलवो दुर्लभ थाय. वास्ते पोताना आत्मानी संभाल राखी शुद्ध प्ररूपक ज छे तो ते जरूर सेववा योग्य छे.

४० प्रश्नः—साधुजी महाराज पासे दीक्षा लेवा आवे तो तेना माता पितानी आज्ञा लइ दीक्षा आपे के केम ?

उत्तरः—माता पितानी आज्ञाथी दीक्षा लेवानी मर्यादा छे, पण ते मर्यादा अष्टकजीमां हरिभद्रसूरि महाराजे दर्शावी छे. तेनो सार नीचे मुजब छे—दीक्षा लेनार पोताना माता पिताने समजावीने आज्ञा मागे, ने माता पिता आज्ञा आपे तो ते उत्तम छे; पण मातादिक आज्ञा न आपे तो पोते साधुनो वेष पहेरी घरमां रहे ने आज्ञा मागे. एम केटलाएक दिवस घरमां रहे. तो पण आज्ञा न आपे त्यार पछी घरमांथी चाली नीकले. गुरु पासे जइ संयम ले. ए विषे त्यां एवो पण तर्क कर्यो छे जे एवी रीते शाख्यो जाय

त्यारे पाछळ माता पिता दुःखी थाय तेनो दोष दीक्षा लेनारने ला
गे. ए तर्कनो जवाब एवो आप्यो छे जे कोइना माता पिता रोगी छे
ने साथे पुत्र पण छे ने कंइ गाम जता होय एवामां घणी मांदगी
थइ जवाथी पुत्र औषध लेवा जाय ने कदापि माता पितादिकमांथी
कोइनुं मरण थाय तो तेनो दोष पुत्रने लागतो नथी. तेम माता पि
ताने समजाव्या छतां आज्ञा आपता नथी, तो ते दीक्षा लेनारने
दोष नथी. पुत्र जेम औषध लेवा गयो ने पिता मरण पाम्या तो
दोष नथी. तेम ए पुत्र जाणे छे के दीक्षा लइ ज्ञान भणीने आवी
ने माता पिताने समजावीश. एवी भावनाथी जाय छे तेने दोष न
थी. एवी रीतनो अधिकार अष्टकजीमां पाने ८१ में पचीसमा अ
ष्टकजीमां छे. तथा पंचवस्तुमां पण दीक्षानो अधिकार घणो चाल्यो
छे त्यां घणा तर्क कर्या छे, त्यां पण एम ज कहेछुं छे. एक प्रश्न एवुं छे
जे माता पिता वृद्ध छे ने पुत्र दीक्षा ले तो एना दयाना प्रणाम शी रीते
रह्या ? ते विषे त्यां जवाब आप्यो छे के दीक्षा लेनारने जगत्मां जेटला
जीव छे ते बधा साथे अनंतोकाल गयो. तेथी माता पितानो संबंध बन्या
छे. त्यारे एक माता पितानी दया पाळे के नवोनवा माता पिता
नी दया पाळे ? एना चित्तमां तो चौदराजलोकना जीवनी दया छे.
तेमां माता पितानी पण दया करवा तैयार छे, पण एना कह्या प्र
माणे माता पिता करता नथी एटले दया शी रीते पाळे ? बाकी
एना भाव तो दयाना ज छे. ए रीते केटलांएक प्रश्नो चाल्यां छे ते
पहेला भागमां ज पंचवस्तुमां छे. हाल प्रत हाजर नथी तेथी पानुं
लख्युं नथी. आ अधिकार जोतां गुरुने माता पिता विगेर दीक्षा ले
नारने रजा आपे त्यारे ज दीक्षा आपे एम संभवतुं नथी. पण दी
क्षा लेनारनी परीक्षा तो करे. ते सारु पंचाशकजीमां पाने ३२ मे
दीक्षा लेनार समवसरणनी रचना करे. त्यां पहेली जग्या शुद्ध क
रवा काजो ले. पछी गंधोदकथी छंटकाव करे. पछी समवसरणमा

प्रभु पधरावे. तथा पर्षदानी पण समवसरणमां रचना करे. पछी दीक्षा लेनारनी आंखे पाटो बांधी हाथमां फूल आपे ते त्रण वखते समवसरणमां नांखे. तेमांथी एक फेरो पण पडे तो दीक्षा आपे, ने त्रणये वखत बहार पडे तो दीक्षा न आपे. ए अधिकार पंचाशकजीमां पाने ३४ मे छे. तथा पाने ११७ मे बीजो अधिकार छे. तेमां दीक्षा लेनार श्रावकनी पडिमा वहन करे. कारण के पडिमा वहन करी होय तेने दीक्षा पालवी कंइ मुश्केल पडे नहि. वली तेमां काल विलंब थाय ने सारु गुरुनी नजरमां आवे तो छ महिना साथे फेरवे. पछी योग्य लागे तो दीक्षा आपे. वली जीव विशेष योग्य होय तो तुरत शिष्यने दीक्षा आपे एवी पण रीत छे. वास्ते दीक्षा आपवानुं काम गुरुनी आधीनतामां छे. गुरु महाराज जेम योग्य लागे एम करी ले. पण श्रावक वगर विचारथी दीक्षा आपनारनी निंदा करे तो ते तेथी महा दूषण उपार्जन करे. गुरुनी निंदानुं महा दूषण छे. गुरुनी भक्ति करतां सहज गुरुना शरीरनी मलीनता लागवाथी अंग रहित जीव थया छे. ए अधिकार वासुपूज्यस्वामीना चरित्रमां छे, माटे जेम बने तेम गुरु महाराजनो अवर्णवाद बोलवो नहि. गुरु लाभालाभ जोइ काम करी ले, ते आपणा समजवामां आवे नहि.

४१ प्रश्नः—श्रावक प्रतिक्रमण करे छे, ते दरेक वस्तुना हेतु शुं छे?

उत्तरः—प्रतिक्रमण हेतुगर्भित ग्रंथ जयचंद्रसूरिजी कृत छे, तेना आधारे तथा क्षमाकल्याण मुनिए हेतु दर्शाव्या छे तेने भावारे लखुं छुं.

गुरु महाराज होय तो गुरु समीपे प्रतिक्रमण करवुं, ने ते न होय तो स्थापनाचार्य पासे करवुं. ते स्थापना दश प्रकारे कही छे तेमांथी जेनो योग बने ते स्थापवी. ते स्थापवाने प्रथम नवकार मंत्र जपावो. कारण जे नवकार छे ते मंगलिक छे. सर्व मंगलमां मु

रूप मंगल कह्युं छे. वास्ते नवकार मंत्र जणवो. पछी पंचिंदिय ज
णवी. तेनुं कारण जे पंचिंदियमां आचार्य महाराजना गुणनुं वर्णन
छे तेवा आचार्यने स्थाप्या छे, ए हेतुए नणवी. पछी इरियावहि पडि
क्रमवी तेनुं कारण जे हरेक धर्मकरणी शुद्ध थइने करवी. ते इरिया
वहीमां पापनुं आलोववुं थाय तेथी शुद्ध थाय. वली जे पाप आलो
वतां न शुद्ध थाय ते काउस्सग्गे शुद्ध थाय ते सारु काउस्सग्ग करवो छे,
पण ते काउस्सग्गना आगार राखवा जोइये. ते सारु तस्सउत्तरी अन्नछ
ऊससीएणं जणवुं. पछी एक लोगसनो काउस्सग्ग करवो. तेनुं
कारण जे एक लोगसमां चंदेसुनिम्मलयरा सुधी पच्चीस श्वासोश्वास
थाय छे ते गणी शकाय नहि. तेथी लोगस गणवाथी प्रभुनुं ध्यान
थाय ने काल पण पूरो थाय. काउस्सग पारी पूरो लोगस कहेवो. ते
नुं कारण जे सामायिक लेवुं तेमां पहेली देवनी वंदना करवी जोइ
ए, ते लोगसमां थइ जाय. पछी मुहपत्ति पडिलेहवानो आदेश गुरु
पासे मागे. पछी मुहपत्ति पडिलेहवे. तेनुं कारण जे गुरुने वंदन करतां
पांचे अंग एकठां थाय, तेमां कोइ जीव होय तेनी विराधना थाय माटे
मुहपत्ति पडिलेहवाथी ते जीव होय तो दूर थाय. ते सारु मुहपत्ति पडि
लेहवे. पछी सामायिक संदिसाहु ? एटले सामायिकनो आदेश आपो. प
छी गुरु आदेश आपे. पछी बीजी वखत गुरु महाराजने कहे जे सामा
यिक ठाउं ? गुरु आदेश आपे. पछी मंगल अर्थे नवकार जणीने इच्छका
री जगवान् पसाय करी सामायिक दंमक उच्चारवोजी. पछी गुरु उच्चरा
वे. गुरु पासे व्रतनो उच्चार करवो तेथी गुरुनो विनय थाय छे. पछी
गुरु न होय तो श्रावकमां वडेरा होय ते करेमिभंतेनो पाठ उचरावे.
हवे सामायिक लेवानी तथा प्रतिक्रमण करवानी रीत जुदी जुदी छे.
वेगळां वेगळां प्रतिक्रमण करवानुं प्रायश्चित्त एक आंबीलनुं श्राद्धजितकल्प
मां कह्युं छे. वास्ते व्रती शक्तिवालाने वेगळां वेगळां करवुं ए योग्य नथी. स
वारनुं पण प्रतिक्रमण करवानी रीत जुदा जुदा छे. पडिक्कमणा हेतुग

जित जोशो तो जणाशे. सामायिक लीधा पछी खमासमण देइ बेसणे संदिसाहु? एटले बेसुं? त्यारे गुरु आदेश आपे छे. पाछो फरी खमासमण देइ, बेसणे ठाउं? कहे छे एटले बेसुं छुं. एथी पण जणाय छे के बेगं बेगां सामायिक लेवानी आज्ञा होय त्यारे आ आदेश लेवानी जरूर नथी, पण जनो छे तेथी बेसवानी आज्ञा मागे छे. हवे बेसीने सज्झाय ध्यान करवुं. ते सारु सज्झाय संदिसाहु एटले सज्झाय करुं? गुरु कहे छे जे कर. त्यारे पाछो विशेष विनय जणाववा कहे छे जे करुं छुं. त्यारे गुरु कहे जे कर. त्यार बाद त्रण नवकार गणवा. तेनुं कारण एटलुं ज छे जे दरेक काम मंगलिक करीने करवुं, ते मंगल करवाने त्रण नवकार गणे. पछी सज्झाय ध्यान करे. हवे जेने पडिक्कमणुं करवुं होय तो ते पडिक्कमणामां छठो पच्चक्खाणनो आवश्यक छेल्लो आवे ते वखते पच्चक्खाणनो काल होय नहि ते सारु मुहपत्तिनो आदेश मागी मुहपत्ति पडिलेहे एटले शरीरनी शुद्धि थाय. ए मुहपत्ति पलेवती वखते खमासमणुं देइ, आदेश मागी मुहपत्ति पडिलेहवी. एवी रीते सेनप्रश्नमां कह्युं छे. पछी द्वादश वंदन करे. केम के पच्चक्खाण गुरु पासे करवुं छे. त्यारे तेमनो विनय करवो जोइए. ते विनय करी गुरु पासे पच्चक्खाण करे. पछे चार थुइए देववंदन करे, कारण जे हरकोइ कार्यमां प्रथम देववंदन करवुं जोइए. देववंदनमां पहेली थुइ अरिहंतनी भक्तिनी कहे, बीजी थुइमां सर्व अरिहंतनी भक्ति थाय छे, त्रीजी थुइमां ज्ञाननी स्तुति थाय, चोथी थुइ समकित दृष्टि देव शासननुं रखोपुं करे छे तेमने संभारवा सारु कहेवी छे. एवी रीते हेतु छे. नमुत्थुणं कही चार खमासमण देइ चार पुरुषने वंदन करे छे. पहेलां भगवान् हुं ए भगवंत तथा कोइ ठेकाणे धर्माचार्य जेनाथी धर्म पाम्या छे, तेने पण भगवान् वंदनमां वंदन करवुं. माटे भगवानने वांदती वखते भगवान् तथा धर्माचार्यने उपयोगमां लेवा. आचार्य तथा उपाध्याय साधु ए चारेने वंदन करवुं. पछी इ

छकारी जगवान् पसाय करी समस्त श्रावकने वांडुं? श्रावकने वांद वा सारु पडिक्कमणा हेतुगर्जितमां तथा धर्मसंग्रहमा तथा ज्ञानविम लसूरिनी करेली पडिक्कमणानी विधिनी सज्झायमां पण छे. ते सज्झायमालानी चोपडीमां पाने २०४ मे छे. वली प्रवृत्ति पण केटलेएक ठेकाणे छे. ए रीते वंदन करी रह्या पछी देवसि पडिक्कम णे ठाउं? एटले हवे देवसि प्रतिक्रमण शरु करुं छुं. दिवसना पापनुं सामान्यपणे मिछामिछुक्कडं देवा देवसिअइर्निंतिअ कह्या पछी क रेमिजंते कही एटले पहेलो आवश्यक शरु थयो. ते पहेलो सामा यिक आवश्यक छे ते वारंवार कहेवानी मतलब एटली छे जे पडि क्कमणुं करवुं छे ते समता परिणामे रहीने करवुं छे. वारंवार करेमि जंते कहेवाथी समतानी वृद्धि थाय छे. पछी देवसि अइयारोकउ क ही तस्सउत्तरी कही आठ गाथानो काउसग्ग करवो. तेनुं कारण जे आगल पाप आलोववुं छे. ते काउस्सग्गमां रही संजारी काढवुं. ते सारु काउसग्ग करवो छे. पछी लोगस कहेवो. ए बीजो आवश्यक छे, चोवीसत्था नामे एटले चोवीश प्रजुना गुणग्राम करवा छे. पछी मुहपत्ति पडिलेहवी. पछी गुरु आगल पाप आलोववुं छे ते गुरुने वं दन करवुं जोइए. ते सारु द्वादशावर्त वंदन करवुं ए त्रीजो आवश्यक. पछी देवसी आलोववुं कहि, सामान्य रीते आलोववा रूप देवसि अ इआरोकउ कहेवुं. ते पछी गमणागमण अढार पापस्थानक आलो वे. पछी वंदित्तु कहेवामां मंगल अर्थे पहेलो नवकार जणवो. सम जाव वधारवाने करेमिजंते कहेवी. सामान्य आलोववा रूप देवसि अइयारोकउ कहेवो. पछी विस्तारे पाप आलोववा वंदित्तु कहे, ते चोथो आवश्यक. समता प्रणामथी स्थिरताए कहेवुं जे जे अतिचार आवे तेमां दूषण लाग्युं होय तो तेनी निंदा करवी. महा वैराग्यजा व लावीने पापनुं आलोववुं, ते वंदित्तु कही रह्या पछी जेम राजाने अरज करी जाय, त्यारे सलाम करी जाय. तेम गुरु आगल पाप

आलोववुं माटे वंदन करवुं जोइए तेथी वंदन करी अब्भुठीत अभ्यं
तर खमाववो. तेमां गुरुने खमाव्या पछी जे पाप आलोववाथी
शुद्ध न थाय ते काउस्सग्गथी शुद्ध थाय. ते काउस्सग्ग करवो. ते गु
रुने वांदीने करवो जोइए. ते सारु गुरुने वंदन करवुं. पछी सर्वने
खमाववा. आयरिय उवझाय कही समतावनी वृद्धि करवा, करेमिभं
ते कहि, जो मे देवसी अइयारोकउ कहेवो. पाप निंदा पछी काउस्सग्ग
ना आगारादिक सारु तस्सउत्तरी कहिने चारित्राचारनी विशुद्धि
सारु बे लोगस्सनो काउस्सग्ग करवो, ए पांचमो आवश्यक. ते काउ
स्सग्ग पारी प्रभु स्तवना करवा सारु एक लोगस्स प्रगट कहेवो. स
व्वलोए कही समकितनी शुद्धिने अर्थे एक लोगस्सनो काउस्सग्ग क
रवो. तथा पुक्खरवरदी कही एक लोगसनो काउस्सग्ग ज्ञाननी वि
शुद्धि सारु करवो. इहां शंका थशे जे चारित्रनी शुद्धिनो बे लोगसनो
केम? ते सारु त्या कहेवुं छे जे चारित्राचारमां वधारे दूषण लागे ते
थी बे लोगसनो काउसग्ग ज्ञानीए कह्यो छे. पछी सिद्धाणं बुद्धाणं
कहि, श्रुतदेवता आराधवा एक नवकारनो काउस्सग्ग करवो. तेनुं का
रण जे श्रुतज्ञानथी सर्व धर्म जणाय छे तथा वर्त्ताय छे; तो श्रुतदेव
तानी सहाय्यताथी श्रुतधर्मनी वृद्धि थाय. मल्लवादिजीने कोइ गुरुनो
योग नहि हतो पण श्रुतदेवतानुं आराधन कर्युं तेथी श्रुतदेवता प्र
सन्न थया तो बोधनी साथे जय मेलव्यो. बौधलोकाने देश बहार
काढ्या. वास्ते श्रुतदेवतानो काउस्सग्ग करी थोय कहेवी. पछी पाछो
क्षेत्रदेवता आराधवा एक नवकारनो काउसग्ग करवो. तेनुं कारण
जे जेना क्षेत्रमां रहेवुं ते क्षेत्रदेवता प्रतिकूल होय तो धर्म आराधन
मां विघ्न थाय. वास्ते निर्विघ्नपणे धर्म आराधन करवा सारु एक का
उसग्ग तथा थोय कहेवी. ए अधिकार आवश्यक सूत्रमां काउसग्ग
निर्युक्तिमा कह्यो छे. वली भत्तपच्चक्खाण पयन्नामां कह्युं छे जे मुनि
संथारो करे ते वखते आखो संघ क्षेत्रदेवतानो काउसग्ग करे. कार

ए जे अनशन करनार मुनिने कोइ देवता उपसर्ग करे नहि. तेम ज इहां पण ज्ञान दर्शन चारित्रे करी मोक्षमार्गना साधक पुरुषनां दु रित हरवाने कहेवुं छे. ते आवा मुनिनी भक्ति छे, वास्ते करवा योग्य छे. पछी मंगलार्थे नवकार भणी मुहपत्ति पडिलेहवी. ने छठा आवश्य कमां पच्चक्खाण करवुं छे ते सारु गुरुने वंदन करवुं. हवे अवसर थइ जवा सारु पच्चक्खाण पहेलुं कर्युं छे, एटले फरी करवुं नथी. ए छ आवश्यक थइ रह्या तेनी प्रसन्नता थइ तेथी देवनी स्तुति रूप नमो स्तुवर्द्धमानाय, नमुत्थुणं स्तवन कहेवुं. पछी १७० जिनने वां दवा रूप वरकनक कहेवा. स्त्रीयोने पूर्वनुं भणवानी मना छे. तेथी स्त्रीउ संसारदावा कहे. पछी भगवान प्रमुख वांदे. पछी अ ढीद्वीपना सर्व मुनिने नमस्कार करवा अह्राइज्जेसु कहेवा. पछी कंइ दिवस संबंधी पाप रह्युं होय ते सारु देवसि प्राय श्चित्तनो चार लोगसनो काउसग्ग करवो. काउसग्ग करी लोगस क ही सज्झायनो आदेश लइ सज्झाय ध्यान करवुं. इहां सुधीना हेतु त्यां दशार्ण्या छे ते लख्या छे. राइपडिक्कमणामां पहेलो कुसुमिण दुसु मिण उड्डावणियं राइय पायच्छित्तविसोहणत्थंनो चार लोगसनो का उसग्ग करवो थाय छे. तेनो हेतु एवो छे जे स्वप्नना दोष निवारण करवाने वली जो निद्रामां, स्वप्नमां चोथाव्रतादिकमां दूषण लाग्युं होय तो १०० श्वासोश्वासनो काउसग्ग करवो कह्यो छे. माटे साग रवरगंभीरा सुधी लोगस गणावो. पछी भरहेसरनी सज्झाय कहेवा मां आवे छे, ते उत्तम पुरुषनां नाम स्मरण करवा माटे छे. तथा काउसग्ग एक लोगस्सनो चारित्र विशुद्धि अर्थे, रात्रिए दूषण थो डां लाग्यां होय तेथी. पछी दर्शननी विशुद्धि सारु एक लोगसनो काउसग्ग तथा ज्ञाननी विशुद्धि सारु आठ गाथानो काउसग्ग तेमां जे व्रतमां दूषण लाग्यां होय, ते संभारी काढवां. आ काउ सग्गो वंदित्त कहेता पहेलां करवाना आवे छे तेनुं कारण एटलुं ज छे

जे पहेली ए क्रिया थाय तो निद्रा वधारे मुक्त थाय, तो पाप बराब
र आलोववामां आवे. माटे राइ पडिक्रमणामां पहेलो आवे छे. वंदि
पछी काउसग्ग करवो छे. तेमां तपनी जावना जाववी छे. ते जा
वे जे हे चेतन! तुं तपश्चर्या कर. जगवंते छमासी तप करी घणां क
र्म नाश कस्यां छे, तेम तुं पण चेतन, छमासी तप कर. ते न बनी शके
तो एक उपवास उंगे कर, तेम नहि बने तो बे उपवास उंग क
र. तेम न बने तो त्रण उपवास उंग कर. एम उगणत्रीश उप
वास उंग करता सुधी अनुक्रमे जाववुं. पछी पांच मास कर. ते
न बने तो पाछुं एक उपवासथी उगणत्रीस उपवास सुधी. उंग
करता जवा पछी चार मास कर. ते न बने तो एक उपवासथी
उगणत्रीस उपवास सुधी उंग करवा. पछी त्रण मास कर कहेवुं
पाछुं एकथी उगणत्रीस सुधी उंग करवा. पछी बे मास पछी पा
छा एकथी उगणत्रीस उपवास सुधी उंग करवा. पछी एक मा
सना उपवास कर, पछी ते न बने तो एक उपवास उंगे कर. ते
न बने तो बे उपवास उंग कर. एम तेर उपवास उंग करवाना
जाववा. पछी हे चेतन! चोत्रीश जक्तनो त्याग कर. ते न बने तो
बत्रीश जक्तनो त्याग कर. ते न बने तो त्रीस जक्तनो त्याग कर.
ते न बने तो अठावीश जक्तनो त्याग कर. ते न बने तो छवीस ज
क्तनो त्याग कर. ते न बने तो चोवीस जक्तनो त्याग कर. एम बे
बे जक्त उंग करतां जवा. छेवट चोथ जक्तना त्याग सुधी आववुं.
पछी ते न बने तो आंबिल कर, ते न बने तो नीवी कर, ते न बने
तो एकासणुं कर. ते न बने तो बेसणुं कर. ते न बने तो पुरिमड
कर. ते न बने तो साढपोरशी कर. ते न बने तो पोरशी कर. ते
न बने तो नवकारशी कर. एवी रीते चिंतववुं. जे तप करवो होय
त्यां अटकवुं. एवी रीते काउसग्ग कस्या पछी पारी लोगस्स कही,
मुहपत्ति पडिलेहवी. वंदन करी तीर्थवंदन करी, पच्चक्खाण करी, वि

शाललोचन प्रमोद अर्थे केहेवा. पछी चार थुइए देववंदन करवुं. प छी नगवान प्रमुख वांदीने अद्वाइज्जेसु खामी जो पौषध पहेलो ली धो होय ते बहुवेल प्रमुखना आदेश ले. आ मुजबना हेतु म्हारा समजवामां आव्या ते लख्या छे. खामती वखत हाथ नीचे मूकवो छे, ते गुरुना चरण उपर मूकीए छीए एम नाववुं. स्थापना करती वखते हाथ स्थापना तरफ राखीए छे तेनो हेतु जे आ स्थापनाचा र्य स्थापुं छुं. वंदन करती वखते मुहपत्तिए बे हाथनां दस आंगलां अडाडी मस्तके अडाडवां. तेनो हेतु जे गुरुना पगनी रज माथे च ढावुं छुं. ए सर्व विनय छे. ने वीतरागनो धर्म विनयमय छे, वास्ते जेम बने तेम म्होटानो विनय करवो. विनयथी ज्ञान दर्शन चारि त्रनी वृद्धि थाय छे.

प्रश्नः—४२ प्रतिक्रमण कइ वखते करवुं ?

उत्तरः—बे संध्याये प्रतिक्रमण करवुं. सांजनुं प्रतिक्रमण करता अर्धो सूर्य बहार होय ते वखते वंदित्तु केहेवुं ए रीत छे, ने ते करतां मोडुं वहेलुं करवानुं प्रायश्चित्त ज्ञानविमलसूरिनी करेली सज्झायमां कह्युं छे. वली कोइ कारणशर अपवादे तो, देवसी पडिक्कमणुं वहेलुं करे तो बपोरना बार वाग्या पछी, ने मोडुं करे तो रात्रीना बार वा ग्या सुधी. राइ पडिक्कमणुं वहेलुं करे तो रात्रीना बार वाग्या पछी, ने मोडुं करे तो बपोरना बार वाग्या सुधी. ए रीते पडिक्कमणा हेतु गर्नितमां कह्युं छे. तेनुं कारण ए छे जे कंइ काममा धुंचवायो तो ए बदले पडिक्कमणुं रहे नहि, ने जीवनो स्वनाव एवो छे जे एक दिवस त्रूटक पडयुं तो पछी घणा दिवसनुं पडिक्कमणुं जाय ने प्रमा द वधी जाय. माटे अपवादे आ काल बताव्यो, पण बनता सुधी काले ज करवुं ए मर्यादा छे. हरिनद्रसूरि महाराजे पंचाशकमां क ह्युं छे जे काले खेती करे तो सफल थाय, पण अकाले खेती करे ते सफल थाय नहि. तेम अकाले क्रिया करवी ते तेवी छे. वास्ते

वनता सुधी जे जे धर्मकरणी प्रनुए कही छे, ते ते अवसरे करवी.

प्रश्नः–७३ पडिक्कमणामां छ आवश्यकमां कया कया आचार नी शुद्धि थाय छे. ?

उत्तरः–सामायिक आवश्यके तथा प्रतिक्रमण आवश्यके तथा काउसग्ग आवश्यके चारित्राचारनी विशुद्धि थाय. केम के सामायिक लेवाथी सावद्य जे पाप तेनो त्याग थाय छे, तेथी चारित्रनी विशुद्धि थाय छे. पडिक्कमणामां पापनी निंदा गर्हा करवाथी अतिचारनी विशुद्धि थाय छे. तेथी चारित्रनी विशुद्धि थाय छे काउसग्ग करवाथी कायानुं वोसिराववुं थाय छे. एक आत्माने विषे उपयोग स्थपाय छे. तेथी समनाव वृद्धि पामे छे. प्रनुना गुणमां एकाग्रता थाय छे, ते ज चारित्र छे. वास्ते चारित्राचारनी शुद्धि थाय छे. चउवीसत्थो एटले लोगस्सथी दर्शनाचारनी विशुद्धि थाय छे. पच्चक्काण आवश्यकथी तपाचारनी विशुद्धि थाय छे, ने वंदन आवश्यकथी ज्ञानाचारनी विशुद्धि थाय छे. कारण जे गुरुनो विनय करवो ए ज्ञाननो आचार छे ने छए आवश्यकमां वीर्य फोरववुं छे, वास्ते वीर्याचारनी शुद्धि थाय छे सदाकाल संसारमा वीर्य फोरवी रह्यो छे, ते वालवीर्य छे. धर्ममां वीर्य श्रावकने फोरववुं, ते श्रावकने वालपंमित वीर्य कह्युं छे ने मुनि आराधकपणे वर्त्ते छे, ते पंमितवीर्य छे. ए रीते छए आवश्यके पांचे आचारनी विशुद्धि थाय छे.

प्रश्नः–७४ ज्ञान नणवाथी वा, सांनल्याथी वा, वांचवाथी शुं लान थाय ?

उत्तरः–ज्ञान वे प्रकारनुं छे. एक वाह्य ने एक आन्यंतर. तेमां जे वाह्यज्ञान ते संसारना वेपार रोजगार धन पेदा करवुं. कला कुशलपणुं, विषय सेववा ए वावतनुं जे ज्ञान ते आत्माने हित करता नथी. संसार वधारवानुं कारण छे अने स्वर्गनुं स्वरूप नरकनुं स्वरूप जाणवुं. तेथी वस्तुवोध थाय छे. तथा उत्तम पुरुषनां चरित्रो सांनल

वां तथा श्रावकना मुनिना बाह्यना व्रतना अधिकार जाणवा, ते पण बाह्यज्ञान छे. पण अंतरमां गुण थवानुं कारण छे. केम के उत्तम पुरुषोए जे जे मार्गे अंतरंग ज्ञान मेळवी आत्मा निर्मळ कर्यो तेम करवाने अवलंबन छे. वळी अंतरंग विशुद्धिनां कारण छे. बाह्यथी त्याग थएली वस्तुनो अभ्यास पडवाथी तेना उपर इच्छा जती नथी. ए डाह्या माणसना अनुभव गम्य छे. एम थवाथी ते चीजो संबंधी विकल्प टली जाय छे. तो आत्मानी निर्विकल्प दशा जागे छे. वळी व्रतोथी संसार संबंध छूटी जाय छे, तो ते संबंधी कारणो नाश पामे छे, तेथी तेना विकल्पो पण नाश पामे छे. वळी हिंसा, असत्य आपण प्रमुखनो त्याग थाय छे. त्यारे कोइ जीव साथे क्लेश विकल्प पण थाय नहि. वास्ते ए बाह्यज्ञानथी व्रतादिक रूडी रीते पाले तो आवा अंतरंग गुणनुं कारण थाय. हवे बीजुं अंतरज्ञान ते आत्मा शुं पदार्थ छे? आ शरीर देखाय छे ते शुं पदार्थ छे? ए शरीरादिकनी प्राप्ति शाथी थाय छे? आ वर्तना थाय छे ते स्वभाविक छे के विभाविक छे? आत्मा नित्य छे के अनित्य छे? के ए द्रव्यना शुं धर्म रह्या छे? छए द्रव्यना शुं शुं गुण पर्याय छे? निश्चय स्वरूप शुं छे? व्यवहार स्वरूप शुं छे? आत्माने करवा योग्य तथा न करवा योग्य शुं छे? चेतनधर्म तथा जडधर्म ते शुं? सहज स्वरूप ते शुं? कृत्रिम स्वरूप ते शुं? स्वभाविक आनंद ते शुं? विभाविक आनंद ते शुं? आदि स्वपर स्वरूपनो बोध ए बोध थवाथी थाय. पछी एकांते बेसी पोताना आत्माना स्वरूपमां स्थिर चित्त करी बाह्यप्रवृत्ति उद्योग छोडी एक आत्मज्ञानमां लीनता करे. प्रथम श्रुतज्ञानना बले पोताना आत्माना द्रव्य, क्षेत्र, काल, भाव विचारे जे द्रव्यथी आत्मा द्रव्य एक पदार्थ छे. द्रव्य कोने कहिये? जेनो त्रण कालमां विनाश नथी, जे विनाशी द्रव्य छे, ते उपचरित द्रव्य छे. वळी द्रव्य कोने कहिये? गुण पर्याए युक्त ते द्रव्य कहिये. ते आत्मद्रव्य जाणो ते के

त्रथी असंख्यात प्रदेशमय छे. कुंथुवामां कुंथुवा जेटला क्षेत्रमां रहे छे ते जुगलिआनां त्रण गाउनां शरीर छे, तेमां ते प्रमाणे विस्तारे रहे छे. वली केवलज्ञानी महाराज केवल समुद्घात करे छे त्यारे आखा चौदराज लोकमां आत्मप्रदेश विस्तारे छे. त्यारे आखा लोक प्रमाणे क्षेत्र छे, कालथी अनादिकालनो छे ते कोइ दिवस अंत थवानो नथी. तेथी अनंत कहिए. जावथी अनंत ज्ञान, अनंत दर्शन, अनंत चारित्र, अनंत वीर्य, अव्यावाध सुखमय, अगम, अगोचर, अलक्ष्य ए आदि अनंत गुण ते आत्मानो जाव छे. आवो जाव जाणीने आत्मा परजावमांथी चित्त खशेडवा जावे जे, धन कुटुंवादिक जे पदार्थ छे ते म्हारा नथी. आ शरीर छे ते म्हारुं नथी कारण जे म्हारी वस्तु छे ते विनाश पामती नथी. म्हाराथी जूदी थाय नहि. ने आ शरीर तो विनाश पामे छे. म्हारो ने एनो स्वजाव जूदो छे. ए शरीर ते पुद्गल पदार्थ छे. पुद्गलना द्रव्य क्षेत्र, काल, जाव न्यारा छे. पुद्गल द्रव्य ते परमाणुं छे ने तेवा अनंता परमाणुं मलीने जे पदार्थ थयो छे, तेने स्कंध कहेवाय छे. तेनुं आ शरीर वन्युं छे. एवा ज स्कंध छे ते विखरीने पाछा परमाणुं थइ जाय छे. वली एमां जडता स्वजाव छे तेथी म्हारा द्रव्यने शरीरना द्रव्य न्यारा छे. वली क्षेत्र जेटलुं म्होटुं शरीर छे वा स्कंध छे तेटलुं क्षेत्र अवकाशी रहे छे. परमाणुं छे ते एक आकाशप्रदेश अवगाहीने रहे छे, माटे आत्मानुं ने पुद्गलनुं क्षेत्र न्यारुं छे. कालथी परमाणुं अनादि अनंत छे शरीरादि स्कंध सादिसांत छे. एटले आदि पण छे ने अंत पण छे. जावथी अचेतन एटले जडजाव वर्ण गंध रस स्पर्शमय छे तो जावथी पण आत्माना गुणथी शरीर जे पुद्गल द्रव्य तेनो जाव न्यारो छे. एवी रीते पुद्गल द्रव्यनुं स्वरूप जाणे छे, पोते जडजावथी न्यारो थाय छे. एम ज चारे निक्षेपाए विचारे. नामथी जीव वा आत्मा एवुं नाम छे. जीव ने स्थापना निक्षेपो ते जीव एवा अक्षर लखवा वा, मूर्त्ति वनाववी ते. द्रव्य निक्षेपो ते अ

संख्यात प्रदेशमय ए त्रण निक्षेपा तो व्यवहार छे. भाव निक्षेपे आ त्मानुं अरूपि स्वरूप, अव्याबाध स्वरूप अक्षय स्वरूप सर्व वस्तु जाणवा देखवानो स्वभाव एवो आत्मानो स्वभाव जाणे छे. जे जे पुद्गलदशानी प्रवृत्ति मननुं चिंतवन वनी रह्युं छे, ते म्हारा स्वभावनुं नथी. एवुं निर्धार थवाथी जे जे जड प्रवृत्ति तेना उपर उदासीन वृ त्ति थाय. इहां शंका थशे के उदासीनवृत्तिने वैराग्य ते जूदो छे? ते विषे समजवुं के शास्त्रमां वैराग्य कोने कहे छे? जे परवस्तु उपर भाव जाय छे तेने पाछा वाली पोतानुं मन खशेडे छे तेने उदासिन वृत्ति थाय तो कंइ चिंतवन करवुं पडतुं नथी. केम के जे जे वस्तुथी उदासवृत्ति थइ छे तेना उपर मन जतुं नथी माटे न्यारुं छे. आवा विचार करी आत्मस्वरूप अनुभव गम्य छे. एटले सहजे तेनी बाह्य दशा उपर चित्त प्रवृत्ति जती नथी. मात्र पोताना स्वरूपमां मग्न थाय छे. सुख दुःख समान माने छे. एनी ए वस्तु मानतो ज नथी. सुख दुःख भोगववानी तो चित्तवृत्ति होय ज. केम के पोताना स्वभा वमां ज मग्न थइ रह्या छे. विषयनी तो स्वप्नमां पण इच्छा नथी. ए क र्म संयोगे आ शरीरमां रह्यो छे तेने आधारे जोइये ते निरवद्य वस्तु अवसरे मली तो पण आनंद छे, ते नहि मली तो पण आनंद छे. जे म के ऋषभदेवस्वामीने वर्ष दीवस सुधी शुद्धमान आहार न मल्यो तो पण पोताने विकल्प नथी ने समभावमां वर्त्या तेथी ते पण ग णायो. तेम ज उदासीन वृत्तिवाला थाय छे ते तो पोताना स्वरूपने पोतानी वस्तु माने छे. तेमां जेटली कसर छे तेटली तेटली पुद्गल भावनी प्रवृत्ति करे छे. पण तेमां कोइ पण परभावनी इच्छा नथी, ने जो इच्छा थाय छे त्यांथी वैराग्य करी पाछुं मन वाले छे एम करतां वधारे विशुद्ध थाय छे त्यारे ते वस्तु उपरथी उदासिनता भाव थाय छे. वली पोताने केटली हद प्राप्त थइ छे ते जोवा सारु प्रभुजीए साते नये स्वरूप बताव्युं छे, ने सात नयना ज्ञानथी बाह्यप्रवृत्तिनुं

अंतरंग वृत्तिनुं ज्ञान थाय छे, तेथी पोतानुं स्वरूप विचारे छे. तेमां पण पोतानुं स्वरूप भासन थाय छे. ते अनुजोगद्वार सूत्रनी गपेली प्रतमां पाने ६२७–५१७–४१ मे छे त्यांथी जोइ लेवुं. इहां सहज तेनां नाम लखुं छुं. सात नय ते नैगमनय, संग्रहनय, व्यवहारनय, रुजुसू त्रनय, शब्दनय, समभिरूढनय, एवंभूतनय ए सात नय छे. तेमां एक एक नयनो विषय विशुद्ध छे. नैगमथी संग्रह, संग्रहथी व्यवहार, व्यवहारथी रुजुसूत्र, रुजुसूत्रथी शब्द, शब्दथी समभीरुढ, तेथी ए वंभूतनय छे ते पूर्ण वस्तुने माननार छे. तेम आत्मानी प्रवृत्ति संपू र्ण गुण प्रगट थाय त्यारे एवंभूतनय धर्म माने. त्यां सुधी जे जे पो तानी कसर छे तेथी मुक्त थइ आत्मानुं शुद्ध स्वरूप प्राप्त करवानुं भावे. जेम जेम अंतरंगमां स्थिरता करवा अभ्यास करे, तेम तेम क्षयोपशमभाव वृद्धि पामे तेम ज्ञान विशुद्ध थाय. नवतत्वनुं स्वरूप विचारे तेमां छांडवा आदरवा योग्य पदार्थनुं स्वरूप विचारे. आठ कर्मनो विचार करे. तेना सत्ता बंध उदय उदिरणानुं स्वरूप विचारे. नव अनुजोगथी आत्मानुं स्वरूप विचारे. संतपय ते आत्मपद छे ते छतुं छे. ए कृत्रिम वस्तु नथी. द्रव्य प्रमाणमां विचारे जे जीव अनं ता छे ते सत्ताए तुल्य छे. पोत पोताना स्वभावे न्यारा छे. क्षेत्र वि चारमां ज्यां सुधी शरीरमां रह्यो छे, त्यां सुधी शरीर प्रमाणे छे. ज्यारे शरीरथी न्यारो थाय छे, त्यारे जे अवगाहन होय ते प्रमाणे तेनो त्रीजो भाग संकोची सिद्धमां रहे छे. ते प्रमाणे आकाश प्रदे शनी स्पर्शना कंइक अधिक छे. कालथी अनादिकालनो छे ने जे जे सिद्ध पामे छे त्यारे संसारनो अंत थाय छे ने सदा सिद्धमां रहे छे. अ भवि जीव अनादि अनंत संसारमां ज रहे छे. अंतरंग विचारतां जी वनो अजीव थवानो नथी, ने पुद्गल संगमां रह्यो छे त्यां सुधी पुद्गलनां रूप अनेक बने छे, पण वस्तुपणे रूप पलटातुं नथी. भाग विचारतां सर्वे जीव अनंता छे, तेने अनंतमे भागे हुं छुं. भाव विचारतां पांच

जाव छे, तेमां उदयिकजाव तेना एकवीश जेद छे ते कर्म संयोगे छे तेनां नाम अज्ञानपणुं जेथी पोताना आत्म स्वरूपथी जूली पर जे पुद्गलिक पदार्थ उपर म्हारापणानो ममत्वजाव घनी गयो छे, ए प हेलो जेद. वीजो जेद असिद्धता ते आत्मा सत्ताए सिद्ध स्वजाव छे. ते अवराइ जवाथी असिद्धता थइ छे. त्रीजो जेद जे असंयमपणुं आ त्मस्वजावमां समजावमय रहेवुं ते छोडी विषयादिकमां राग द्वेष नी परिणती बनी तेथी धन शरीरमां कुटुंबादिकमां मूर्छितपणुं बन्युं छे. ते छये लेस्याना छ जेद तेमां पहेली कृष्णलेश्या ते कर्म संयोगे माठा प्रणामनुं थवुं. जेम के छए लेश्यावाला जांबु खावा गया छे, तेमां कृष्णलेश्यावालाए कह्युं जे आ झाड कापी नांखो, जे पछी जांबु खाइए, एवा छुष्ट प्रणाम ते कृष्णलेशा. नीललेशावाला कहे जे ए वृक्षनी माळो कापो. एवा प्रणाम ते नीललेशा. कापूतले शावालो कहे जे जे माळे जांबु छे ते कापो ए कापूतलेशा. ने तेजुले शावालो कहे छे जे माळो कापवानुं शुं काम छे? फक्त जांबुवाली मां खळीउ कापो, एवा प्रणाम ते तेजुलेशा. पद्मलेशावालो कहे जे फ क्त जांबु तोडो एवा प्रणाम ते पद्मलेशा. शुक्कलेशावालो कहे जे नी चे पडेलां जांबु खाउ, झाडने शुं करवा अडकवुं पडे? एवा प्रणाम ते शुक्कलेशा. एवी रीते छ जातना प्रणाम कर्म संयोगे थाय छे ते छए जेद. कषाय ते–क्रोध–मान–माया–लोज. चार गति ते मनुष्य, देव ता, तिर्यंच, नारकी. त्रण वेद ते स्त्रीवेद, पुरुषवेद, नपुंसकवेद. ए त्र ण वेद अने मिथ्यात्व ते विपरीत बुद्धि, स्वरूपने जूली विपरीत पर सुखमां लीनता. आ एकवीस जेद कर्म उदयथी थने छे, एम मानी जे जे वस्तु पोतानी मानी तेथी चित्त पस्तावे छे ने ए स्वरूपने पर स्वरूप जाणे एवी रीते ए जाव विचारे. वीजो प्रणामिक जाव तेना त्रण जेद. जव्यपणुं, अजव्यपणुं जीवितव्यपणुं छे. त्रण जेदमां जी वितव्यपणुं छे, तथा जव्यपणुं अजव्यपणाना प्रणाम विचारे जे ला

भे ते भावे. त्रीजा उपशम भावना वे भेद छे. उपशम चारित्र ते उ
पशम श्रेणिमां प्राप्त थाय तथा उपशमभावनुं समकित ते श्रेणिमां
पण होय ते विना पण होय ते छे के नहि? ते विचारे. क्षायकभाव,
तेना नव भेद ते क्षायक समकित, यथाख्यात चारित्र, केवलज्ञान,
केवलदर्शन, अनंत दान, अनंत लाभ, अनंत भोग, अनंत उपभोग,
अनंत वीर्य ए नव भेद क्षायकभावना छे ते प्राप्त करवानुं भावे. क्ष
योपशम भावना अढार भेद छे. ते चार ज्ञान, त्रण अज्ञान, त्रण द
र्शन, दान, लाभ, भोग, उपभोग, वीर्य, क्षयोपशम समकित, देशवि
रती, सर्वविरती आ अढार भेदमांथी जे जे भाव क्षयोपशमभावे
प्राप्त थाय छे, ते क्षायकभावे करवानुं भावे. ए भाव विचारी अल्प
बहुत्व विचारे जे आत्मा पंदर भेदे सिद्धि वरे छे, तेमां कया भेदे प
णा जीव सिद्धि वरे छे? ते आगमथी जाणे जे मुनिपणे एक समए
१०८ सिद्धि वरे छे. बीजा सर्व लिंगे उंगा सिद्धि वरे छे माटे मुनिप
णामां वर्त्तवानुं भावे, मुनिभावमां जे जे कसर छे ते प्राप्त करवाने
भावे. समभावनी वृद्धि करे. वली छ स्थान विचारे जे पहेलुं स्थान
क चेतन लक्षण ते विचारे जे आत्मानुं ज्ञान दर्शन चारित्र वीर्य, त
प उपयोग ए छए लक्षणमय छे. बीजुं आत्मा नित्य छे. अविनाशी
छे जन्म मरण पुद्गल संयोगे बने छे ते म्हारो स्वभाव नथी. त्रीजुं
स्थानक विचारे जे आत्मा पोतानो स्वभावनो कर्त्ता छे. ने कर्म सं
योगें पुद्गलिक भावनो कर्त्ता बनी गयो छे. त्यांथी उपयोग पलटावे.
चोथुं भोक्तापणुं विचारे जे निश्चे नये पोताना स्वभावनो भोगी छे,
परभावनुं भोगीपणुं पर संयोगे छे. पंचम स्थान ते परमपदनो वि
चार करे जे आत्मानुं पद ने सिद्धनुं परम पद तुल्य छे, कर्म संयोगे
भेद पड्यो छे. ते भेदथी रहित पोतानुं परम पद छे. ते प्रमाणे रहे
वानुं भावे. छट्ठुं स्थानक ते ए परम पद पामवानां कारण संयम अने
ज्ञान ए बे छे, माटे बंधे वस्तुमां वर्त्तना करे. एवी रीतें भावनाउं भा

ववानुं ज्ञान ते ज्ञान सांनळ्याथी थाय ने एम नावतां स्वनाविक
भनुनवज्ञान प्रगट थया पठी जेम जेम स्वनावमां स्थिर थाय, ते
म तेम आत्मानी निर्मलता थाय ने अनुनवज्ञाननी वृद्धि थाय ने
तेम तेम निज तत्व प्रगट थाय. माटे हम्मेश सुंदर नावनानो उद्य
म करवो. वली हेमाचार्यजी महाराजे ध्याननी घणी रीतो योगशा
स्त्रमां वतावी ठे त्यांथी जोइने ए उद्यम विशेष रीते करवो. ठेल्लो
उद्यम ए ठे माटे आत्मार्थी पुरुषे जे जे निवृत्तिनो वखत मले ते
अवसरे ध्याननो अन्यास करे ए ज श्रेय ठे.

प्रश्नः–३५ कोइ गह्नवाला कहे ठे जे ठए पर्व तथा कल्याणक
दिवस शिवाय पौषध करवो नहि ते केम?

उत्तरः–आ वात न्यायथी तथा शास्त्रथी विरुद्ध जणाय ठे. का
रण के प्रनुजीनो तो ए ज उपदेश ठे जे समय मात्र प्रमाद करवो
नहि. ते उपदेश आत्मार्थीना मनमां वस्यो ठे. सदा नावना तो अ
प्रमादनावनी वर्त्ते ठे, पण पूर्वकर्मना जोरथी ते प्रकारनी विशुद्धि
थती नथी तेथी संजम लेता नथी तो पण पर्वने दिवसे पौषध अव
श्य करे ठे. ने पर्वना दिवस शिवायना दिवसे वखत मले तो ते का
ल प्रमादमां केम काढे? ते दिवस पण पौषध अवश्य ले.ने शास्त्रमां
तो ज्यां ज्यां अधिकार होय त्यां पर्वना ज दिवसनो होय. कारण जे
गृहस्थ संसारमां रोकाइ गयो ठे ने न रोकायो होत तो संयम लेत
पण रोकाणथी संयम लेतो नथी. त्यारे पर्वने दिवसे अवश्य पौषध
करे. वास्ते तिथिनो दर्शाव कर्यो ठे. आवो आशय तत्त्वार्थमां पाने
२४३ मे ठे. ते आ प्रमाणेः–सपौषधोपवासको त्रपपक्षयोरष्टम्यादि
तिथि मनिमृह्य निश्चित्य चुष्पाऽन्यतमांचेति प्रतिपदादि तिथि मनेन
वान्यासु तिथिषु अनियमं दर्शयति "नावश्यतयान्यासुकर्त्तव्यः" आ
मुजब तत्त्वार्थनी टीकामां ठे. एमां कहेवुं ठे जे अष्टमी प्रमुखने दि
वसे अवश्य करवो ते सारु अष्टमी दर्शावी ठे. वीजी प्रतिपदादि

तिथिने दिवसे अवश्य कर्त्तव्य नथी, तो कंइ निषेध कर्यो कहेवाय नहि. ते छतां जे निषेध करे तेनो इलाज नथी. बुद्धि विचित्र प्रकार नी छे. आत्मार्थीने तो जे अवसर मळ्यो ते वखत धर्मप्रवृत्ति करवी तेज श्रेय छे. वळी पडिक्कमणामां पण तप चिंतवननो काउस्सग्ग आवे छे. तेमां छ मासी तपथी उतरतुं तपनुं चिंतवन थाय छे. ते पण तिथि विनाना दिवसे चिंतवन करवुं नहि जोइए. कारण जे उ पवास आहार पौषध छे ने पर्वतीथि विनाना दिवसे करवो नथी,त्या रे चिंतवन शुं करवा करवुं? पण ज्ञानीनो मार्ग तो सदाकाळ धर्म करणीनो छे. ज्ञानीए शास्त्रमां तप चिंतवन करवा कह्युं छे तप चिं तवन करवानो अधिकार योगशास्त्रमां तथा प्रवचनसारोद्धारनी छपेली चोपडीमां पाने ३७ मे छे. ए विना घणा शास्त्रमां छे माटे अवसर मळे ते वखते पौषध करवो एज उचित छे. वळी एज प्रवचनसारो द्धारमां पाने ४० मे अनागत तप पच्चस्काणनुं स्वरूप कह्युं छे, तेमां कहेवुं छे जे आवता पर्यूषणादिक पर्वने दिवसे कांइ कारणशर तप थाय तेम नथी तो तेथी पछी तप करी ले. अथवा अतित तप पहे लो एवा कारणशर करी ले. आ अधिकारथी समजाय छेके पर्वनी अगाउ पण करे ने पछी पण करे; ने तप छे ते आहारपौषध छे माटे पर्वना दिवस शिवाय पण पौषध करवाने हरकत नथी पण लाभ छे. वळी ए पक्षवाळा एम पण कहे छे जे रोज उपवासनुं पच्चस्काण क रवुं, पण वधारे सामटुं पच्चस्काण करवुं नहि. ए वात पण शास्त्र सा थे मळती नथी. कारण जे ए ज तप चिंतवनमां जेटला भक्तनुं सा मटुं हाल पच्चस्काण थाय छे तेटला भक्तनुं चिंतवन छे. बीजुं चिंतव न बीजी रीते छे वळी पच्चस्काण भाष्यमां पण छे. वळी प्रवचनसारो द्धार विगेरे घणी जग्याए पच्चस्काणना अधिकार छे त्यां चोथभक्तादि पच्चस्काण करवां कह्यां छे. ए आदि शब्दथी उपवासथी अधिक पच्च स्काण सिद्ध थाय छे. माटे अधिक पच्चस्काण चोत्रीश भक्त सुधी क

खाने हरकत नथी ने जो अडचण होय तो ए चिंतवन खोटुं पडे. कारण जे जे बनी शके त्यां अटकवा कह्युं छे ने त्यां सुधी चिंतवन करवुं कह्युं छे. पछी काउसग्ग पारी पच्चक्खाण करवानुं छे माटे बनी शके तेटलुं पच्चक्खाण करवुं ते रीत सारी छे.

प्रश्नः—४६ पजुसणमां कल्पसूत्र ज वांचवुं, एवी परंपरा चाली छे तेनुं शुं कारण?

उत्तरः—कल्पसूत्रमां मुख्यत्वे साधुनो आचार छे ते वर्ष वर्ष दिवसे सांभले तो सर्वे मुनि महाराजने उपयोग जागृत रहे. वली ज्यारथी सभामां वंचाय छे, तेथी श्रावक प्रमुखने प्रभुनां अद्भूत चरित्र जे आकरी तपश्चर्या, आकरो आचार, आकरा दुःखमां पूर्ण पण पोताना उपशांतपणामां रह्या, आकरां दुःख देनारा उपर पण समताभाव, जरा पण द्वेष नहि, अतिशय ज्ञानशक्ति एवी दशा सांभल्याथी प्रभुना उपर आस्तिकता वृद्धि पामे. केम के जे पुरुषने देव मानीये तेनां आश्चर्यकारी चरित्र सांभल्याथी जरूर रागनी वृद्धि थाय ने भगवान् गणधर मुनि महाराजादि उपर राग वधे अने आज्ञा आराधे, ते ज सम्यक्त निर्मल थवानुं कारण छे. आवा कारण शार उपकारी पुरुषोए हम्मेश वांचवानो वहिवट राखेलो समजाय छे.

प्रश्नः—४७ अंजनशलाका कोण करे?

उत्तरः—अंजनशलाका प्रभुने आचार्य महाराज करे. एवी रीते षोडशजीमां हरिभद्रसूरि महाराजे कह्युं छे. तथा बीजा पण प्रतिष्ठाकल्पोमां मुख्यपणे आचार्य महाराज करे. वली कुलप्रभसूरि महाराजना शिष्य नरेश्वरसूरिए सामाचारी रची छे, तेमां आचार्य करे ते सूरिमंत्रथी करे, ने आचार्यना अभावे उपाध्यायादिक वर्धमान विद्याथी करे एवी रीत छे. एक प्रतिष्ठाकल्पनी जूनी प्रत में दीठी हती तेमां श्रावक करे एम पण कह्युं छे. ते मंत्र पण जूदो बताव्यो छे. आचार्य सूरीमंत्रथी, उपाध्याय वर्धमान विद्याथी ने श्रावकनो

जूदो मंत्र छे. हवे इहां शंका थशे जे हीरविजयसूरि महाराजे हीर प्रश्नमां श्रावक प्रतिष्ठित प्रतिमाजी अपूजनीक कही छे, ते केम? ते विषे जाणवुं जे त्यां ज कह्युं छे जे एवी प्रतिष्ठेली मुनिना वासक्षेपे पूजनीक थाय. तेथी जाणीए छीए जे प्रतिष्ठाकल्पमां श्रावकनो मंत्र बताव्यो छे. तेनुं कारण एवुं जणाय छे के आचार्य उपाध्यायनो योग न बने ने प्रभु भक्ति करवी छे, त्यारे पोते प्रतिष्ठा करी ले. ने ज्यारे आचार्यादिकनो योग बने त्यारे तेमनी पासे वासक्षेप करावी ले. आवी रीते बे वात युक्त थाय छे. वली कोइक कहे छे जे आचार्य वासक्षेप करे ज नहि. श्रावक करे. ते पण अयोग्य छे. कारण जे त्रेसठ शलाका पुरुषना चरित्रमां कपिल केवलीये प्रतिष्ठा करी छे. त्यार पछी पण घणा आचार्ये करी छे ते वात प्रसिद्ध छे. वास्ते मुख्यवृत्तिए तो छत्रीस गुणे बिराजमान आचार्य महाराज योग्य छे.

प्रश्नः—७८ आ कालमां धर्मसाधन करनारमां केटलाएक दुःखी देखाय छे ने अधर्मी सुखी देखाय छे तेनुं शुं कारण?

उत्तरः—अधर्मी जीव छे तेने पाछला भवनी प्रायः अधर्मनी संज्ञा चाली आवे छे. तेथी अधर्मनी बुद्धि थाय छे, तो पाछले भवे अधर्म सेव्यो छे, ते कंइ मनुष्यमांथी घणुं करीने मनुष्य थाय नहि. अधर्मी तो प्रायः नरक तिर्यंचमां जाय. त्यारे ते भवनां पाप नरकतिर्यंचमां भोगवी मनुष्य थाय त्यारे तेने केटलांएक दुःख ओछां होय; पण ते सुख पामवाथी पाछां पापनां काम करे, तेथी नरक तिर्यंचनी दुर्गति पामे. त्यां दुःख भोगवे. एवा जीवने मनुष्यमां सुख छे, ते पण आवते काले दुःखनां हेतु छे. माटे अधर्मीने सुखी जोइ मनमां सुख विचारवानी जरूर नथी, ने धर्मिष्ट जीव तो मनुष्य अथवा देवतामांथी आवे त्यां धर्म तो करेलो पण केटलांएक हिंसादिक पाप कर्यां होय, ते इहां भोगवे. तेथी दुःखी देखाय पण ते जीवने धर्मना प्रणामो छे, तेथी ते समभावे भोगवे छे. तेथी ते निर्जरा करी घ

णा विशुद्ध थइ मुक्ति वा, सद्गतीने पामे छे. माटे देखीतुं गुणीने दुः
ख छे ते सुखनुं हेतु छे, ने निर्गुणीने सुख छे ते तेने दुःखनुं हेतु छे.
आवुं जाणी धर्ममां प्रवर्त्तवुं तथा दुःख आवे समभाव राखवो ए ज
आत्माने हितकारी छे.

प्रश्नः—७९ श्रावक आराधक थाय तो केटले भवे सिद्धि वरे?

उत्तरः—आउरपञ्चक्खाण पयन्नामां कह्युं छे जे संथारो करी सर्व वस्तु वोसरावी सर्व जीव साथे खमतखामणां करी, आराधना करी काळ करे तो उत्कृष्टा सात भव थाय. एथी अधिक भव थाय नही. वास्ते जरूर आराधक थवानी भावना हमेश करवी ने आराधना करवानो छेली वखते उद्यम करवो.

प्रश्नः—८० भगवंत विचरे त्यारे रस्तामां साथे शुं शुं वस्तु होय?

उत्तरः—उववाइजीनी छापेली प्रतमां पाने ५९ मे नीचे लखेली वस्तु आकाशमां साथे चाले छे.

धर्मचक्र आगळ चाले. मस्तक उपर त्रण छत्र साथे चाले. बेहु पासे चामरो धरी रह्या छे. सिंहासन पादपीठ सहित साथे चाले. धर्मध्वज आगल चाले.

आ वस्तु साथे चाले. तथा चोत्रीश अतिशय तथा पांत्रीश वाणी गुणे बिराजमान होय. वळी देवता पण घणा होय. एवी रीते विचरे छे.

प्रश्नः—८१ गर्भमां जीव उपजे छे ते शी रीते उपजे? ने वधे छे ते अनुक्रमे शी रीते वधे छे?

उत्तरः—आ वातनो अधिकार तंदुलवियाली पयन्नामां छे. ते प्रथमथी ज लख्यो छे. स्त्रीनी नाभी नीचे बे नाडीउ छे तेनो आकार नाडी सहित कमलना फूल जेवो छे. तेनी नीचे स्त्रीनी जोनी छे. जीव उपजवानुं स्थानक ते अधोमुख कमलने आकारे छे. तेनी हेठे आंबानी मांजर जेवी मांसनी मांजर छे, ते ऋतुकाले फूटे छे

त्यारे रक्त स्रवे छे. तेनुं नाम ऋतु कहेवाय छे. ते ऋतु आ व्याप छे. ऋ
तुना जोगथी वीर्य-स्रवे छे. ते वीर्य तथा मातानुं रुधीर ए बेनो
योमुख कमलमां संयोग मले छे, त्यारे तेमां जीव उत्पन्न थाय छे ते
प्रथम समये वीर्य तथा रुधीरनो आहार करे छे. पछी काले काले वृ
द्धि पामे छे. ने सात दिवस सुधी चोखाना पाणी जेवो थाय छे.त्यार
पछी सात दिवसमां पाणीना परपोटा जेवो थाय छे, पछी सात दि
वसमां मांसनी पेशी जेवो थाय छे. पछी ते पेशी आंबानी गोटली
जेवी एक मासे थाय छे. बीजे मासे विशेष वृद्धि पामी मज
बुत पेशी थाय छे, त्रीजे मासे तेथी वृद्धि पामे छे, ने माताने दोह
ला ते मनोरथ उपजावे छे. पुन्यवंत गर्भ होय तो सारां धर्मनां काम
करवानी, सारुं खावानी इच्छा थाय छे. पापिष्ट गर्भ होय तो अधर्म
नी इच्छा तथा माठी वस्तु खावानी इच्छा करावे छे. चोथे मासे गर्भ
वधवाथी मातानां अंगोपांग पण वृद्धिने पामे छे. पांचमे मासे गर्भ
ना पिंडमांथी पांच अंकूरा नीकले छे. बे हाथ, बे पग ने एक मस्तक,
ए पांच वस्तु थाय छे. ए जोइने केटलाएक अज्ञानी जीव कहे छे के
पांचमे मासे जीव उपजे छे; पण तेणे एटलुं ज विचारवुं जे ए जीव
पांच महिना सुधी क्यां रह्यो हतो? ने आ जीव विना आहार शा कारणे
करे? माटे जीव तो प्रथमथी ज उत्पन्न थाय छे. पछी उपर मुजब वृ
द्धि पामे छे. छठे मासे पित्त तथा रुधीर उपजावे छे.सातमे मासे सातसें
नाडीयो, पांचसो मांसनां स्थान, नव म्होटी नाडीयो ए रीते सर्व
तैयार थाय छे. आठमे मासे सर्व अंगोपांगनी पूर्णता करे छे. ए आ
हार जगवंत कह्यो त्यां पछी गौतमस्वामीए पूछयुं जे जगवंत गर्भ
मां रह्यो निहार करे ? ते ना कही. त्यार बाद कवल आहारनुं प्रश्न
कर्युं, ते पण ना कही. रोम आहार विगेरे करे ते मातानी रसहरणी
नाडी एटले रस लेवानी नाडी नाभी आगल रहे छे,ने पुत्रनी रस
हरनी नाडी पुत्रनी नाभी आगल रहे छे. ते पुत्रनी नाडीनो संबंध

मातानी रसहरनी नाडी साथे रहे छे. तेथी मातानी रसहरनी नाडी थी पुत्र आहार ले, ने सघला शरीरमां प्रणमे, ए रीते आहार ले. माताना रुधीरनो जाग उत्पत्ति अवसरे वधारे होय तो पुत्री थाय. पिताना वीर्यनो जाग वधारे होय तो पुत्र थाय. बे सरखा होय तो नपुंसक थाय. ए पण दर्शाव्युं छे. वली मांस, लोही, माथा मांहिनुं जेजुं ए माताना रक्तथी थाय छे. तेथी माताना अंग कह्यां छे. वली हाडकां, हाडकां मांहेली मिज तथा रोम ए पिताना वीर्यथी थाय छे माटे ए पीतानां अंग कह्यां छे. आ रीते घणुं स्वरूप एमां दर्शाव्युं छे तथा जोगशास्त्रमां हेमाचार्यजी महाराज तथा जवनावना ग्रंथ मलधारी हेमचंद्र आचार्यनो करेलो छे, तेमां पण दर्शावे छे, त्यां थी विस्तारे जोइ लेवुं.

प्रश्नः—७१ वासुदेव नरके जाय तेनुं शुं कारण ?

उत्तरः—वासुदेव पुद्गलीक सुखनुं नियाणुं करे छे, तेथी संजम धर्म आराधन थाय नही. कृष्णवासुदेवे जगवंत नेमनाथजी महारा जने पुछयुं जे मन दीक्षा लेवानुं मन केम थतुं नथी ? त्यां जग वंते कह्युं जे पाछले जवे तें नियाणुं कर्युं छे, तेथी आ जवमां संजम उदय आवशे नही, पण तुं नरकथी नीकली तीर्थंकर थइ मुगतें जइश. एवी रीते अंतगड दशांगनी लखेली प्रतमां पाने २३ मे अधिकार छे. वली वसुदेवहिंममां पांच जव कह्या छे. तत्व केवलीगम्य छे.

प्रश्नः—७३ पिंमस्थ ध्यान शी रीते करवुं ?

उत्तरः—जोगशास्त्रमां हेमाचार्यजी महाराजे घणा प्रकारे व ताव्युं छे, तेमांथी बे रीतो लखुं छुं. अरिहंतनो अ नाजीने विषे था पवो, सिद्ध महाराजनो सि मस्तकने विषे स्थापवो. आचार्य महा राजनो आ मुख उपर स्थापवो. उपाध्यायजीनुं उ हृदये थापवुं अ ने साधुजी महाराजनो सा कंठे स्थापवो. ए रीते पांचे अक्षर स्था पी तेनुं एकाग्रपणे ध्यान करवुं. ए एकसोने आठ वार ध्यान करवुं. ए

एकसोने आठ वार ध्यान करवाथी एक चोथनुं फल कह्युं छे. बीजी रीते पाने १०८मे चिंतववुं ते पिंमस्थ ध्यान कह्युं छे. ते पिंमस्थ ध्याननी पांच प्रकारे धारणा कही छे. पृथ्वी, अग्नि, वारुणी, वायु, तत्त्वभु ए पांच धारणा करवी, ते कहे छे. प्रथम जेवडो तीर्गोलोक छे, तेवो क्षीरसमुद्र ध्यावो. एटले चारे बाजुए जल छे एवुं ध्यावुं ने ते जल मध्ये जंबूद्वीप छे. तेवडुं सुवर्णनुं सहस्रदलमय कमल चिंतववुं ते कमलनी वच मां सुवर्णमय मेरुपर्वत कर्णिका रूप चिंतवीए. ते कर्णिका उपर श्वेत, सिंहासन उपर अष्ट कर्म छेदन करवा उद्यमवंत एवो हुं त्यां बेठो छुं, एम चिंतववुं. आवी रीते एकाग्रताए चिंतववुं, ते पृथ्वीधारणा कहाए. पछी आपणी नाभी कमलमां सोल पांखडीनुं कमल चिंतवीए. ए सोल पांखडीना कमलनी मध्ये कर्णिका मध्ये जागे महामंत्र, सिद्धचक्र बीज अर्हं, एवो मंत्र समरीए. पछी कमलनी सोले पांखडीए अ, आ, इ, ई उ, ऊ, ऋ, ॠ, लृ, ॡ, ए, ऐ, ओ, औ, अं, अः एक एक स्वर थापीए. तेने समरवा पछी अर्हं, एवो महामंत्र बिंदुकला सहित रेफ एवो अक्षर छे. ते रेफ अक्षरमांथी थोडो थोडो नीसरतो, धुम्र शीखा धुमाडो चिंतववो ने समरवो. पछी धुमाडा नीसरता अग्निना तणखाना समूह नीसरता ध्यावा. पछी अग्निनी ज्वाला दिसी विदीसी, आकाश व्यापीत महाज्वाला समरीए ने ज्वालाना समूहे अष्टकर्म रूप अधोमुख कमल आठ पांखडीनुं दरेक पांखडीए एक एक कर्म थापीए. तेने रहेवानुं स्थान जे हृदय कमल तेने बालीए एटले आ मंत्रना ध्यान करवाथी ध्यान रूप सबल अग्नि प्रगट थइ छे. ते अग्नि दहे छे. बाले छे. तेथी ते कर्म बले छे एम ध्यावुं. त्यार पछी देहथी बहार बलतुं, जलहलतुं, अग्नि त्रीकोण ध्याइए, ते त्रीकोणना त्रणे खुणे एक एक साथीउ समरीए ते त्रीकोण अग्नि रेफ समरीए. अंत शरीरमां महामंत्र थकी उपन्यो जे अग्नि ते अग्निनी ज्वाला जलहलती छे तेथी देह अने अष्ट

दल कर्म, थापेला कर्मने बालीने नस्म करीए. तेथी आत्मा शांत थाय एम ध्याइए. ते अग्नि धारणा कहीए. हवे वायु समरीए ते वायु केवो छे के त्रण नुवन जे स्वर्ग मृत्यु पाताल तेने पूरी रह्यो छे. वली परवतने पण वायु उनमूलन करे छे. वली समुद्रने पण वायु क्षोन पमाडे छे. मर्यादा मुकावे छे. एवा अति प्रचंम वायुए करी अगनी धारणाए देह तथा अष्ट कर्म रूप कमलने बालीने नस्म करेलुं छे. ते नस्मने ध्यान रूप वायुए उडाडीए पछी वायु समरवुं शांत करीए. ए वायु धारणा पछी जल धारणाने अमृत रूपणी अति बहुल वेगवती वृष्टी करता मेघमाला परीपूर्ण आकाशमां समरवुं. ते कलाबिंड सहित वरुणांकीत मंमल वारुण बीज वइशुं समरवुं. तेवार पछी वरुण बीजे उपन्यो अमृत रूपी ए जलना प्रवाहे आकाश नरवुं अने अगनी धारणाथी अगनी पुरथी देह तथा कर्म बल्यां छे तेनी राख छे ते ध्यान रूप जलनी वृष्टीथी पखालवुं ते वारुणीपी समरवुं. ए वारुणी धारणा कहीए. जे हवे पांचमी तत्वधारणा ते सप्त धातुए रहित निष्कलंक, निर्मल, चंद्रबींब सरखो उज्वल एवी सर्वज्ञ सर्व वस्तुनो जाण ते सरखुं आपणा आत्मापणुं नाववुं. बहु तेजमय अज्ञान रूप तीमिरे रहित मणीमय सिंहासणे बेठा देव दाणव, गंधर्व सिद्ध चारणादीके सेवीत अनेक अतिशये करी शोनीत, सघला कर्मे करी रहीत, सहज सरूपी, पर स्वरूपथी रहित, स्वनाव महीमा निधान एवो आत्मा आपणा शरीर मद्धे पुरुषाकारे समरीए ते तत्वनुधारणा कहीए. ए पिंमस्थध्यान जोगीसर ध्याय छे. तेमां पोताना स्वरूपमां लीन थवाथी मुगतीनां सुख अनुनवे छे. वली ए ध्यान प्रनावे जोगीश्वरने उष्टवीद्या उच्चाटण मारण स्थंनन वीगेरेथी पीडा थाय नही. शाकीनी माकीनी लाकीनी काकीनी क्षुद्र योगीनी नूत प्रेत, पीशाचादीक, जोगीस्वरनुं तेज अणसहतां ततक्षण नासी जाय. वली मदोनमत्त गजें-

एकसोने आठ वार ध्यान करवाथी एक चोथभक्तनुं फल कह्युं छे. बीजी रीते पाने १०८मे चिंतववुं ते पिंडस्थ ध्यान कह्युं छे. ते पिंडस्थ ध्याननी पांच प्रकारे धारणा कही छे. पृथ्वी, अग्नि, वारुणी, वायु, तत्वभु ए पांच धारणा करवी, ते कहे छे. प्रथम जेवडो तीर्गलोक छे, तेवो क्षीरसमुद्र ध्यावो. एटले चारे बाजुए जल छे एवुं ध्यावुं ने ते जल मध्ये जंबूद्वीप छे. तेवडुं सुवर्णनुं सहस्रदलमय कमल चिंतववुं ते कमलनी वच मां सुवर्णमय मेरुपर्वत कर्णिका रूप चिंतवीए. ते कर्णिका उपर श्वेत, सिंहासन उपर अष्ट कर्म छेदन करवा उद्यमवंत एवो हुं त्यां बेगे छुं एम चिंतववुं. आवी रीते एकाग्रताए चिंतववुं, ते पृथ्वीधारणा कहीए. पछी आपणी नाभी कमलमां सोल पांखडीनुं कमल चिंतवीए. ए सोल पांखडीना कमलनी मध्ये कर्णिका मध्ये जागे महा मंत्र, सिद्धचक्र बीज अर्हं, एवो मंत्र समरीए. पछी कमल नी सोले पांखडीए अ. आ, इ, ई उ, ऊ, ऋ, ॠ, लृ, ॡ, ए, ऐ, उ, औ, अं, अः एक एक स्वर थापीए. तेने समरवा पछी अर्हं, एवो महामंत्र बिंदुकला सहित रेफ एवो अक्षर छे. ते रेफ अक्षरमांथी थोडो थोडो नीसरतो, धुम्र शीखा धुमाडो चिंतववो ने समरवो. पछी धुमाडा नीसरता अग्निना तणखाना समूह नीसरता ध्यावा. पछी अग्निनी ज्वाला दिसी विदीसी, आकाश व्यापीत महाज्वाला समरीए ने ज्वालाना समूहे अष्टकर्म रूप अधोमुख कमल आठ पांखडीनुं दरेक पांखडीए एक एक कर्म थापीए. तेने रहेवानुं स्थान जे हृदय कमल तेने बालीए एटले आ मंत्रना ध्यान करवाथी ध्यान रूप सबल अग्नि प्राप्त थइ छे. ते अग्नि दहे छे. बाले छे. तेथी ते कर्म बले छे एम ध्यावुं. त्यार पछी देहथी बहार बलगुं, जलहलतुं, अग्नि त्रीकोण ध्याइए, ते त्रीकोणना त्रणे खुणे एक एक साथीउं समरीए ते त्रीकोण अग्नि रेफ समरीए. अंत शरीरमां महामंत्र थकी उपन्यो जे अग्नि ते अग्निनी ज्वाला जलहलती छे तेथी देह अने अष्ट

दल कर्म, धापेला कर्मने बालीने नस्म करीए. तेथी आत्मा शांत थाय एम ध्याइए. ते अग्नि धारणा कहीए. हवे वायु समरीए ते वायु केवो छे के त्रण नुवन जे स्वर्ग मृत्यु पाताल तेने पूरी रह्यो छे. वली परवतने पण वायु उनमूलन करे छे. वली समुद्रने पण वायु क्षोन पमाडे छे. मर्यादा मुकावे छे. एवा अति प्रचंम वायुए करी अंगनी धारणाए देह तथा अष्ट कर्म रूप कमलने बालीने नस्म करेलुं छे. ते नस्मने ध्यान रूप वायुए उडाडीए पछी वायु समरवुं शांत करीए. ए वायु धारणा पछी जल धारणाने अमृत रूपणी अति बहूल वेगवती वृष्टी करता मेघमाला परीपूर्ण आकाशमां समरवुं. ते कलाबिंदु सहित वरुणांकीत मंमल वारुण बीज वडशुं समरवुं. तेवार पछी वरुण बीजे उपन्यो अमृत रूपी ए जलना प्रवाहे आकाश नरवुं अने अगनी धारणाथी अगनी पुरथी देह तथा कर्म बल्यां छे तेनी राख छे ते ध्यान रूप जलनी वृष्टीथी पखालवुं ते वारुणीथी समरवुं. ए वारुणी धारणा कहीए. जे हवे पांचमी तत्वधारणा ते सप्त धातुए रहित निष्कंलक, निर्मल, चंद्रबींब सरखो उज्वल एवी सर्वज्ञ सर्व वस्तुनो जाण ते सरखुं आपणा आत्मापणुं नाववुं. वहु तेजमय अज्ञान रूप तीमिरे रहित मणीमय सिंहासणे बेठा देव दाणव, गंधर्व सिद्ध चारणादीके सेवीत अनेक अतिशये करी शोनीत, सघला कर्मे करी रहीत, सहज सरूपी, पर स्वरूपथी रहित, स्वनाव महीमा निधान एवो आत्मा आपणा शरीर मद्धे पुरुषाकारे समरीए ते तत्वनुधारणा कहीए. ए पिंमस्थध्यान जोगीसर ध्याय छे. तेमां पोताना स्वरूपमां लीन थवाथी मुगतीनां सुख अनुनवे छे. वली ए ध्यान प्रनावे जोगीश्वरने उष्टवीद्या उच्चाटण मारण स्थंनन वीगेरेथी पीडा थाय नही. शाकीनी माकीनी लाकीनी काकीनी क्षुद्र योगीनी नूत प्रेत, पीशाचादीक, जोगीस्वरनुं तेज असहतां ततक्षण नासी जाय. वली मदोनमत्त गजेंद्र

व्याघ्र सींह शरभ, अष्टापद जीव विशेष दृष्टिवीष सर्प अती बीहा मणा ते जोगीश्वरने उपद्रव करवा आवतां जोगीश्वरने देखतां ज स्थंभी जाय या दूर जाय. जोगीश्वरनुं तेज सहन करी शके नही,ए वो महिमा पिंडस्थ ध्याननो छे ने छेवट नीज सुखनी प्राप्ती थाय.

प्रश्नः—७४ पदस्थ ध्यान शी रीते करवुं?

उत्तरः—जोगशास्त्रना आठमा प्रकाशमां पाने १०१ मे छे ते नीचे प्रमाणे ध्यान करवुं. नाभीकंदे सोल पांखडीनुं कमल छे, ते सोल पांखडी उपर एक एक पांखडीए अ, आ, आदे ए एक एक स्वर स्थापीए. एम सोल पांखडीए सोल स्वर अक्षर स्थापवा. ने ए सोले स्वरनुं चिंतववाने चित्तनी एकाग्रता करवी. पछी हृदय कमलमां एक कमल चोवीस पांखडीनुं चिंतवीए तेमां करणिका चिंतवीए, पछी चोवीसे पांखडी कथी म सुधीनां चोवीस व्यंजन थापीए. ने कर्णिकामां थापीए. पछी तेनुं ध्यान करीए. पछी मुखे आठ पांखडीनुं कमल चिंतवीए ते एक एक पांखडीए य, र, ल, व, श, ष, स, ह, आठ व्यंजन थापी चिंतवीए. एवी रीते त्रणे कमल ना ध्यानमां एकाग्रता करवी. ए ध्यानमय रहेवाथी सर्व शास्त्रना पारगामी थाय त्रिकालज्ञानी थाय. ए आदि घणां फल दर्शाव्यां छे बीजी रीते नवकारमंत्रनुं ध्यान करवुं ते पण पदस्थ ध्यान कह्युं छे. एना ध्यानथी पण खांस्यादी १६ म्होटा रोग नाश पामे. वचन सि द्धि प्रमुख होय. वली हलुकरमीनी गतिने पामे. परमानंद सुख प्रा प्त थाय. वली प्रकारांतरे कह्युं जे आठ पांखडीनुं उज्वल कमल चिं तवीए तेनी कर्णिका मध्ये प्रदेशे महा पवीत्र मुक्ति सुखना देनार आद्यपद सत्याक्षर मंत्र नमोअरिहंताणं चिंतववुं. पूर्व दिशाए नमो सिद्धाणं चिंतववुं, दक्षिणे नमोआयरिआणं चिंतववुं. पश्चिमे न मोउवझ्झायाणं चिंतववुं. उत्तरे नमोलोए सव्वसाहूणं चिंतववुं. एसो पंच नमुक्कारो अग्नि कोणमां, सव्वपावप्पणासणो नेऋत कोणे, मंग

ताणं च सवेसिं वाव्य सूऐ. पढमंहवइमंगलं इशान कोणमां. एवी
रीते नवपदनुं ध्यान करवुं. मन वचन कायानी एकाग्रता करवी. ते
थी महा फळनी प्राप्ति करे. वळी प्रकारांतरे आठ पांखडीनुं उज्वल
कमल मुख मांहे थापवुं. ते एक एक पांखडीए अ, क, च, ट, त, प,
य, श, ए एक एक अक्षर थापवा ने समरवा. पछी ॐ नमो अरिहं
ताणं ए आठे अक्षर अनुक्रमे समरवा, पछी ए कमळनी केशरामां
सोळे स्वर अ, आ विगेरे समरवा. पछी मुखे करी संचरतुं कांतिमं
मळ मांहे रहेतुं निष्कलंक उज्वळ चंद्रबिंब सरखुं मायाबीज ह्रींका
र मंत्र समरीए. तेवार पछी ते पांखडीओने विषे ज्रमतुं आकाशमंम
ळमां संचरतुं, मनोमळ विनासतुं, अमृतरस स्रवतुं, तालु मार्गे जतुं
ज्रममांही उल्लासतुं, जळहळाट करतुं त्रिलोक्य विज्जुत्वने रहे, अ
चिंत्य महिमानो देनार अद्भूत आश्चर्यकारीओ चंद्र सूर्यना तेजने जी
पतुं जोतीमय साक्षात् तेज रूप अति पवित्र निःपाप ए मंत्र एक
चित्ते मन वचन कायानी एकाग्रताए ध्यातां जे पाप कर्म कीधां छे,
तेनो विनाश थाय अने श्रुतज्ञान सकल वचनमय शब्दब्रह्म प्रगट
थाय. एवी रीते निश्चल मन करी ठ महीना अन्यास करवाथी मुख
मांथी धुम्रशिखा नीसरती देखे. एक वरस अन्यास करवाथी मुख
मांथी अग्निज्वाला नीसरती देखे. पछी विशेष अन्यासे सर्वज्ञनुं मु
खकमल देखे. पछी विशेष अन्यास करवाथी अष्टकर्म रहित कल्या
ण माहात्म्य आनंद रूप समग्र अतिशय संयुक्त प्रजामंमळमां रहे.
साक्षात् प्रगट सर्वज्ञ वीतरागने देखे. पछी निश्चय मन थाय. मननो
वेपार जीतीने ते परमेश्वरना स्वरूपने विषे एकाग्र मन करी संसार
रूपी ज्रयंकर वनने परीहरी पछी सिद्धिमंदीर मुक्तिमंदीर आश्रये
एटले पामे. वळी प्रकारांतरे जोगीश्वरे मंत्राधिराज हकारने उपर अ
ने हेठळ रेफ संयुक्त कलाबिंड सहित अनाहत नाद संयुक्त अर्द्ध क
नक सुवर्णनुं कमळ ते मांही रह्यो निःकलंक चंद्रबिंब सरखो निर्मळ,

अति उज्वल, चपल आकाशे फरतो, दश दिशाए व्यापतो, मुख क मलने प्रवेश करतो, ने मांहो मांहे नमतो, नेत्र प्रत्ये स्फुरतो, ललाट मध्ये रहेतो, तालु मार्गे निसरतो, अति बहुल शरीरने आनंद परम नीरजर सुख उपजावतो, अमृतरस स्रवतो, अति उज्वलपणे चंद्र मंडल साथे स्पर्धा करतो, ज्योति शरीरमां स्फुरती आकाश मंडल मां संचरता शिव श्री मोक्षलक्ष्मीनु एक जावनाथीने सर्व अव यव संपूर्ण कुंजक करी एटले स्वासोस्वास स्थिर करी एकाग्रताए ए रीते ध्यानुं. तेथी साक्षात् तत्वने पामे. बीजां पण बहु प्रकारे ध्या न आठमा प्रकाशमां छे ते जोइने ध्यावां.

प्रश्नः–७५ रूपस्थ ध्यान शी रीते करवुं ?

उत्तरः–जोगशास्त्रमां नवमा प्रकासमां छे. तेमांथी अल्प ल खुं छुं. प्रथम जगवंत समोसरणमां वीराजमान छे ते ध्यावा. ते के वा छे ? मोक्षलक्ष्मीने सनमुख छे. आठे कर्मना विनासना करता, भ व्य जीवने अभयदानना दातार छे. नीःकलंक अति उज्वल चंद्रबिं बसरखा त्रण छत्र मस्तक उपर धर्यां छे उल्लसतुं जलहलतुं छे, जाम मंडल तेणे करी सूर्यनुं तेज वीडंब्युं छे. देवछंदनी जेरी मृदंग आदे अ नेक वाजीत्रना शब्दे करी कीन्नर गंधर्वादीकनां गीत देवांगना अप्स रादीकनां नृत्य, देवेंद्रादीकनी सेवा इत्यादीक ऋद्धिए युक्त अशोक वृक्षे शोजीत छे. सिंहासन ते सिंहासने प्रजु बेठा छे, चामर विंजइ र ह्यां छे. देव दानव दैत्य गंधर्वादीक नमी रह्या छे. मंदार पारीजातक हरीचंदन कल्पवृक्षादीक दीव्य वृक्ष तेनां पुष्पोए करी सुगंधीत छे समोसरण. ते समोसरणना कोटमां मृग, वाघ, सिंह, सरप, हस्ती, अश्व आदे तीर्यंच शांतपणे रह्या छे. एक योजाने वेरनाथ प्रजु प साए शांत थयां छे. एम अनेक अतिशय संजुक्त वीतराग जगवानने केवलज्ञानी महाराज पण वांदी रह्या छे. सर्वने पूजनीक परमेष्टी भ गवंत अरीहंत श्री वीतरागनुं स्वरूप जोइने मनमां आणीने ध्यान

कीजे. ते प्रभुना गुणमां एकाग्रता करीए ते रूपस्थ ध्यान कहीए. व ली बीजी रीते आ प्रमाणे—राग द्वेप, मद, मछर, क्रोध, मांन, मा या, लोभ, अहंकारादीक महा मोहने वीकारे अकलंकीत छे. शांत छे कांत तेजे करी जलहलतुं छे. मनोहर महा सौभाग्ये करी संजु क्त छे. सरव लक्षण १०८ तेणे संजुक्त छे. अनेरे दरशने अणजाणी तो जोगमुद्रा माहातम छे. आंखने अमंद घणुं आश्चर्यकारी आणंद परम आनंदनो हेतु छे. इंद्रीयो जीती मन वश करी निरमल चित्त हुं तो अनीमेप दृष्टीने मेषोन्मेष निवारीने एणी रीते श्री वितरागनी प्रतीमा रूप ध्याय तेने रूपस्थ ध्यान कहीए.

एम अतिशे अभ्यासथी जोगीश्वर तनमयपणुं वितराग प्रति मापणुं पामे. आपणुं सर्वज्ञपणुं देखे निश्चे जे भगवंत सर्वज्ञ वित राग ते हुंज एम एक मना तनमयता वितरागपणुं पाम्यो. तुं सर्व वे दी सर्वज्ञ मानीए. वितरागनुं ध्यान करतां वितराग थइने मुगती जाय अने रागी देवनुं ध्यान करतो क्षोभण उचाटनादीक कर्मनो करनार थाय. अज्ञानपणे एटले वस्तुधर्म जथार्थ जाण्या विना जे ध्यान करे ते असत ध्यान ते फोकट प्रयास थाय. माटे जथार्थ व स्तुना कहेनार वितराग तेनी आज्ञाए ध्यान करवुं. आ विगेरे घणां स्वरूप जोगशास्त्रमां छे ते जोवां.

प्रश्नः—८५ रूपातीत ध्यान शी रीते कह्युं छे?

उत्तरः—जोगशास्त्रमां पाने १०४ मे ते अमुरती चिदानंद स्वरूप नीत्य अव्यय निरंजन निराकार शुद्ध परमात्मानुं ध्यान ते रूपातित ध्यान कहीए. ए रीते जोगीश्वर निराकार स्वरूप अवलंबतो निरा कार ध्यान करतो ग्राह्य ग्राहक वरजीत निराकारपणुं पामे. जे कं इक पुद्गलीक इछाए जप ध्याने करीए ते ग्राह्य ग्राहक कहिए. मन वश करी जप ध्याने कांइक देवत आराधे ते ग्राहक कहीए. तेथी र हित जे जोगीश्वर पर स्वरूपथी रहित अने निराकार परमात्म स्व

रूप चिंतवतो ऐक्य निराकारपणुं पामे. मनने परमात्माने जे समर स नावने एकी करण कहीए तेज आत्मा परमात्माने विषे एककरी ने लय पमाडे. ए एवी रीते जोगिश्वर इंद्रीन्न जीती मन वश करी तत्व अव्यय स्वरूप निरंजन निराकार चिंतवतो निरंजनपणुं पामे. आ ध्यान अनुनव ज्ञानने बले थाय छे. जेम जेम आत्मा स्वस्वरूपमां लीन थतो जाय तेम तेम विशेप विशुद्धीथी अपूर्व ज्ञान प्राप्त थाय तेम तेम विशेप अनुनव थाय. आ ध्यान कर्तृम नथी तेथी एनो वि स्तार अल्प दर्शाव्यो छे.

प्रश्नः—७७ जैनमां समाधी चडाववानो मारग छे के नहि ?

उत्तरः—जोगशास्त्रमां बहु विस्तारे छे तथा कपुरचंदजी महा राजे स्वरोदय नामनो ग्रंथ रच्यो छे. तेमां घणी रचना छे, बीजे पण घणे ठेकाणे छे. आज पण तेना अन्यासी छे.

प्रश्नः—७८ कंइक जैनधर्मि नामधारी तेरापंथी स्वेतांबरी कहे छे जे नगवतीजीमां पाने ६१३ मे असंजमीने दान आपवाथी केवल पाप कह्युं छे. माटे दान देवुं नही ते व्याजबी छे के केम ?

उत्तरः—जैनमारगनी शैली स्यादवाद छे. ते शैलीना ज्ञान वीना जीव एकांत मारग ग्रहण करे. तेना हाथमां सूत्रनो परमार्थ आवतो नथी. जेटलां सूत्रनां वचन छे ते अपेक्षीत छे. ते अपेक्षा गुरु पासे ज्ञा न लेवाथी थाय छे ते गुरु वीना पोताना स्वछंदपणे अर्थ करे तेना हा थमां परमार्थ केम आवे ? सूत्रना अर्थ नीरजुगतीकारे नाष्यकारे टीका कारे कह्या छे ते उपरथी तथा ते अर्थ गुरु महाराज पासे धारे त्यारे प्र नुना अनीप्रायनुं ज्ञान थाय, पण पुर्वधर पुरुष अर्थ करी गया छे तेथी वीपरीत वीजो अर्थ करी अल्पबुद्धीवालो पंथ चलावे ने ते पं थने प्रमाण करे त्यारे तेनी अज्ञानता आगल उपाय नथी. प्रनुजीए वरसीदान दीधां छे ते दानना लेनार असंजमी छे तो जो दानमार्गनो निषेध होय तो प्रनु केम दान दे ? प्रनु सम्यकदृष्टी छे त्रण ज्ञानना

जाण तेमणे गुण जाणीने कर्युं, ते सर्व गृहस्थने करवुं जोग्य छे ज्ञा
ता सूत्र छापेलुं छे पाने ७५४ मे मल्लीनाथ महाराजे दान दीधुं ते अधि
कार छे तेम कुंभराजा एमना पीताए पण चारे प्रकारना आहारनुं
दान दीधुं छे ते पण पाने ७५५ मे छे जो केवल दानीज होत तो मल्ली
नाथ महाराज निषेध करत तेम निषेध कर्युं नथी. वली कृष्ण वा
सुदेवे थावच्चा कुमार दीक्षा लेवा तैयार थया त्यारे पोते आखी द
वारका नगरीमां उदघोषणा करावी के जे कोइ दीक्षा लेशे तेना पा
वलना कुटुंबनी प्रतीपालना हुं करीश. आवा आशयनो अधिकार ज्ञा
ता सूत्रमां पाने ५४६ मे छे. तेथी विचार करो जे पाछलना कंइ सं
जमी नथी तो असंजमीज छे तेनुं रक्षण करवामां लाभ जाणी आ
काम कर्युं तो तेम बीजाने पण हीतकारी छे.वली तीर्थंकर महाराज
ज्यां पारणुं करे छे त्यां सोनइआनी वृष्टी थाय छे जेमके पुरण
शेठने त्यां वीरस्वामीए पारणुं कर्युं ते सम्यकृदृष्टी पण नथी ने
त्यां सोनइआनी वृष्टी थइ छे. ए लेनार असंजमीज छे अने एम मुनी
योनो पण महीमा करवा सम्यकद्रष्टी देवता एवी भकती करे छे तो
जे जे कृत्य सम्यकद्रष्टीए करेलां प्रभुए नीषेध्यां नथी तो ते आचरवा
जोग्य गृहस्थने छे. वली रायपसेणी सूत्रमां प्रदेसि राजानो अधिका
र छे तीहां पण प्रदेसि राजाने केशि गणधर महाराजे धर्म पाम्या पछी
कह्युं जे हे प्रदेसि! तुं रमणीक थइने पछी अरमणीक न थतो. ते व
खते प्रदेसि राजाए कह्युं छे जे हुं म्हारी रुधीना चार भाग करीश ते
मांथी एक भाग दानशालामां आपीश. आ अधिकार रायपसेणी सू
त्रमां पाने २७० मे छापेली प्रतमां मुलपाठमां छे. माटे वीचारो जे
दाननो नीषेध छे,ते मात्र कुपात्र ने सुपात्र बुधीए आपवुं ते छे पण अनुकं
पाए दुःखी जाणी आपवुं तथा शासन प्रभावनाए आपवुं तेमां कोइ
ठेकाणे नीषेध नथी. आगमनी परुपणा गुरुमुखे धारीने करे तोज बरा
बर समजाय. वली आत्मानो दान गुण तो स्वभावीक छे. पण ज्यां

सुधी दान अंतराय दोष त्यां सुधी वस्तु बराबर समजाय नही. दान देवुं नहीं एवुंज मनमां आवे. वळी ज्यां ज्यां तीर्थंकर महाराज वा, आचारज महाराज समोसस्या छे ते वधामणी लावनारने मीतीदा न वहु प्रकारे आप्यां छे. तेमांथी एक अधिकार लखुं छुं. चित्रसार थीए केसी महाराज समोसस्या त्यारे खबर लावनार वनपालकने दान आप्युं छे. ते अधिकार रायपसेणीजीमां छपेली प्रतमां पाने १२१ मे छे त्यांथी जोइ लेवुं.

ए दानमां लाज न होत तो सम्यकद्दष्टी केम दे? तें पण इहां प्रभुनी नगतिजावनो उछाह छे ते मोटो लान छे तेथी दान दीधां छे. ए दानमां धर्म नथी एम कहे तेणे विचारवुं जोइए जे जगवंत ने वांदवा जवाना रथनुं नाम, धर्मरथ मुलपाठमां वहु ठेकाणे कह्युं छे. तेमांथी ज्ञातासूत्र छपेलामां पाने १४ए मे छे. माटे दरेक व स्तु थथा शास्त्रनो विचार करीने ग्रहण करवी. दान विषे एवुं कहेछे के असंजमीने दान दइए तेथी ते पुष्ट थाय ने आरंज्ञ करे तेनी हिं सा लागे वास्ते देवुं नही. तेने समजवुं जोइए के तेरापंथी पोता ना गुरुने दान आपे छे. ते चाली जशे तेमां नीचे केटलाएक त्रस जीव तथा पेटमां आहारना जोगथी करमीआ सरमीया नीपजशे ते नीहार करशे त्यारे हणाइ जशे. तथा वडीनीत करशे ते विष्टामां जी व उपजशे ते हणाशे, ते ए सर्व हिंसा लागशे, माटे तमारा गुरुने पण आहार आपवो जोइए नहीं. पण एम विचारो जे शुद्ध संजमी मुनी महाराज पोतानुं आत्मसाधन करे छे, तेनो वीचार करवानो छे. बीजो विचार आपणे लेवानो नथी मात्र आहार पाणीना आ धारथी सुखे धर्मसाधन थशे. तेम दुःखी जीवने आपवाथी आहार संबंधीना संकल्प विकल्प रूप तेनुं दुःख टळशे. ने तेने संतोष थत हे तेज ज्ञान विचारी दान आपवुं छे. आपणे कंइ छुट काम कर वा आहार आपता नथी, तेथी आपणने ते दूषण लागतुं नथी. वळी

तेरापंथी लोकने धर्म उपदेश करे छे. ते उपदेश सांजली अज्ञानप णे तपस्या करे छे ते तपस्याथी देवलोकमां वा, मनुष्यमां पुद्गलिक सुख जोगवशे ते पाप पण धर्म उपदेस देनारने लागवुं जोइए. ते एम कहे जे एमने तो धर्म उपदेश देवो छे तेथी ते पाप लागतुं न थी तेम दान देनारने तेनी सुखनुं दुःख लागवुं छे बीजो जाव नथी. जीव छोडावनारने जीवने मरतो बचाववो छे ते अजयदान करवुं ते जाव छे. बीजो जाव नथी. वास्ते करुणाजावनो लाज छे, ते पछी शुं करशे ते दोष अजयदान देनारने लागतो नथी हरेक वस्तुमां जाव वलवान छे. गुरुवंदन करीए छीए वांदवा जइए छीए तेमां रस्तामां जतां तथा उठ वेस करवामां हिंसा थाय छे. पण वंदनना लाजार्थे करीए छीए तेम दान देवानो जाव पण वलवान छे. वली जगवंते सर्व दानमां अजयदान वलवंत कह्युं ए अधिकार सुयगडांग सुत्रमां पाने ३१७ मे मुलपाठमां छे तथा तेनो अर्थ टीकाकारे पाने ३२० मां वि स्तारे कर्यो छे. तेमां कथा पण वसंतपुरना राजानी छे तेमां सार ए छे जे राजानी राणीए चोरने गरदन मारतां मुकाव्यो छे ने ते चोर वच्यो छे तेने अजयदान कह्युं छे. ए उपरथी विचार करो जे जीव वचे ने पछी हिंसा करे तेनुं पाप जो आवतुं होय तो अजयदानने ज गवंत वखाणत नहीं माटे जीवने कोइ मारतुं होय तो बचाववो. ते मज जुखे मरताने खवरावीने वचाववो ए अजयदानज छे. माटे विचार करवो जोइए. कारण जे स्यादवाद मारग समजवो. सुयगडां गजीमां बीजा श्रुतस्कंधमां पांचमा अध्ययनमां छपेली प्रतमां पाने ७७२ मे आलावामां कह्युं छे जे कोइक खुदग एवुं कहे जे एकेंद्रीथी ते पंचेंद्री सूधीना जीवना विनाशनुं सरखुं पाप वा, एकांत सरखुं पाप नही. एम कहे तो अनाचार ए वंधे वोल एकांते वोलवामां अनाचा र कह्यो. हवे एनो शब्दनो अर्थ कंइ बीजो नीकलवानो नथी पण प्रभुए गणधर महाराजने परमार्थ दर्शाव्यो ते पाठ परंपराए चाल्यो

आव्यो ते आधारे पुर्व पुरुषोए अर्थ जस्या होय तेथी अर्थ पामीए. एनो खुलासो टीकाकारे कस्यो छे. त्यां जोशो तो जणाशे. वली पाने ८७३ मे आलावो छे तेमां कह्युं छे के–

आधाकर्मी आहार करवाथी कर्मे करी लेपाय एम एकांत न कहेवुं तेमज आधाकर्मी आहार करवाथी न लेपाय एम पण कहेवुं न जोइए. ए वात एकांत बोलवाथी अनाचार ए उपरथी विचार करवो जे ज्ञगवतीजीना पाठने आधारे दाननो नीषेध छे पण पाठनो अर्थ टीकाकारे कस्यो छे. त्यां चोखुं दर्शाव्युं छे ने बीजा स्थाननी गाथा मुकी छे जे अनुकंपा दान जीनेस्वरे नीषेध्युं नथी एम अर्थ छे ते प्रमाणे पुर्व पुरुषना अन्निप्रायथी तो दाननो निषेध कोइ ठेकाणे न थी. सूयगडांगजीना उपला पानानो अर्थ पण टीकाकारना खुलासा थी आवशे. तेम आपणे लेवो जोइए ने सूयगडांगजीना पाठनो अर्थ मुखथी कहे ते खरो मानवानो आधार शुं? ने जीवने मीथ्यात खसुं नही होय ते कल्पीत अर्थ माने पण थोडो थोडो क्षय उपशम थ यो हशे, ते तो महा पुरुषना अर्थ प्रमाण करशे. माटे आत्मार्थिने रीतशर कहेवुं ते न समजे तो कंवलोस करवो नही एज श्रेष्ठ छे. व ली ए लोको आचारांगजीमां हिंसाना निषेधना पाठ बतावे छे, पण ते पाठ सर्वे मुनी महाराज सर्वथा हिंसाना त्यागीनो छे. आचारांगजी मां पण पाने १२४ मे छपेली प्रतमां जे आश्रवनां कारण ते संवर थाय छे. ने संवरनां कारण ते आश्रवनां थाय छे. एमां प्रणाम विशेष नी मुख्यता दर्शावी छे. तेम हरकोइमां प्रणाम विशेष विचारवा. व ली ठाणांग सूत्रमां पाने ५६३ मे छपेलामां दशमा स्थानांगमां दश प्रकारनां दान दर्शाव्यां छे तेमां अनुकंपादान अन्नयदान कह्युं छे, ने अधर्मदान जुदु कह्युं छे.

वली केवल अधर्ममां तमारा विचार प्रमाणे अनुकंपादान हो त तो अधर्मदानमांज समास थात, जुदो दर्शाव शुं करवा करत? पण

ए अनुकंपादान तथा अभयदान अधर्ममां नही तेथी जुदो दर्शाव कर्यो छे माटे जेम प्रभु पोतेज दान दे छे तेम श्रावकना अनंग द्वार कह्या छे. जे श्रावक शक्ती माफक दान दे, सम्यकद्दष्टीना सड शठ बोल कह्या, तेमां समकितनां पांच लक्षण कह्यां छे. तेमां चोथुं अनुकंपा लक्षण कह्युं छे. द्रव्यथी डुखीने दान दइ सुखी करे, नावथी धर्म पमाडी धर्मे करी सुखी करे. आ लक्षण छतां केम दान आपे नही ? अवश्य सम्यकद्दष्टी दान देज. सुपात्रने कुपात्रबुधीए आपवुं ते महा दोष. तेमज कुपात्रने सुपात्रबुधीए आपवुं ते महा दोष छे, जे कारणे आपवुं ते ते नावे विचारी आपवामां दोष नथी. उपासकदशांगमां सगदाल पुत्रे गोशालाने आप्युं छे तीहां कह्युं जे तारा तप संजमथी नथी आपतो. महावीरस्वामीना गुण ग्राम करे छे तेथी आपुं छुं. हवे ए गोसालो छे तो मीथ्याद्दष्टी तो पण प्रनुना गुण ग्रामनो पक्ष धारीने आप्युं तो लाजज छे. वली वंदीता सुत्रनी गाथा २१) मोमां छेवुं पद छे जे असइपोसं च वज्जिज्जा पापीष्टने पोस्याना अतिचार छे पण एनो अर्थ कर्यो छे जे वेपार अर्थे एवा जीवने पोषीने वेचवाने पइसा पेदा करवा ते बाबत अतिचार छे. अनुकंपाए पोसवानो अतिचार नथी. हेमाचार्य महाराजे पण ए प्रमाणे अर्थ कर्यो छे. आ सर्वे वातनो सार एटलो छे जे घणा शास्त्रमां आ वात छे.माटे आवा माणसनी वात थोडी शक्तीवालाए सांनलवी नहि. महा पुरुषो आचारजो थइ गया. ते पुरुषना वचन उपर लक्ष देवो जेथी आत्मालुं हित थशे. ने शक्ति प्रमाणे दान आपवुं एज मार्ग छे.

प्रश्नः–८ए आवा जैनमां बहु मत छे, ते लोकने शुं आत्मानी बीक नही होय ?

उत्तरः–केटलाएक जीव बिकवाला होय पण पूर्वकर्मनी प्रेरणाथी अवलो अर्थज खरो लागे एटले बापडा शुं करे ? वली केट

लाएकनी बुद्धि मंद होय तेथी जे मतमां पड्या तेज प्रमाणे वारता करे. ए सर्व कर्मनी गति छे आपणे जैनधर्म नाम धरावी जैन मार्गमां शुं छे? तेनुं पुरतुं ज्ञान मेलवता नथी, वली संसार असार जाणीए छीए तेम छतां छोडता नथी. ते आपणा कर्मनी गती छे तेम ज सर्व जीव कर्मने आधीन छे. माटे कोइ जीव उपर द्वेष न धरतां केवल आपणा आत्मानी प्रणती सुधरे तेवो उद्यम करवो. जेम बने तेम संसारनी उपाधी उछी करवी, पोतानी आजीविका थोडा विकल्पे चालती होय ते छतां वधारे धन मेलवी खरचवानी लालचे उपाधी करवी ते योग्य नथी. उपाधी जेम बने तेम छोडी रात्री दिवस ज्ञान अभ्यास करवो ने ते ज्ञानथी आत्मानुं स्वरूप जोवुं बे घडी एकांत बेसी आत्मानो विचार करवो ए श्रेयकारी छे, आत्मानी परणती बगडे एवा वाद विवादमां काल गुमाववो नही. एज हीतशीखामण छे.

प्रश्नः—७० आत्मप्रदेश हालि रह्यानो अधिकार आचारांगजीनी छापेली टीकामां पाने १०३ मे छे तेनुं शुं हेतु?

उत्तरः—आचारांगजीमां उष्ण उदक वत् उदवर्तना करी रह्या छे ए वात सत्य प्रत्यक्ष समजाय छे के शरीरना सर्व जागोमां नसों हाली रही छे ते पाछी जीव रहित शरीर थाय छे त्यारे कंइ पण हालतुं नथी तेथी समजाय छे. के आत्मप्रदेसना चलायमानपणाथी ज हाले छे. ए प्रमाणे लोकप्रकाशमां पण अधिकार छे.

प्रश्नः—७१ मुनी कंखामोहनी कर्म बांधे ए अधिकार क्यां छे?

उत्तरः—श्री भगवतजीनी छापेली टीकामां तथा बालावोधमां पाने ७० मे छे. तेर प्रकारनां अंतर कह्यां छे. ते कारणे मुनी शंका करे तो कंखामोहनी बांधे, वास्ते जीन वचनमां शंका करवी नही. कंखा शब्दे मिथ्यातमोहनी कही छे. माटे जेम बने तेम परमात्माना वचन उपर दृढ रहेवुं.

प्रश्नः—७१ भुवनपती प्रमुख नीचेना देवता देवलोकमां जाय के नही ?

उत्तरः—भगवतीजीनी छापेली प्रतमां पाने २५६ मे चमरेंद्र गयानो अधिकार छे पण तेमां एटलुं विशेष छे के भरिहंतनुं, भरिहंत ना चैत्यनुं एटले प्रतिमाजी वा, साधुनुं सरणुं करी जाय तो जवाय ते शिवाय जवाय नहि.

प्रश्नः—७२ तामली तापसे साठ हजार वरस सुधी तपस्या करी फोगट गइ कहे छे ते केम ?

उत्तरः—भगवतीजीमां पाने १३१ मे तामली तापसनो अधिकार छे त्यां अल्प फल कह्युं छे. पण कंइ पाम्या नहि एम तो नथी. वली इशान इंद्र थया ने अल्प फल ते मुक्तिनी अपेक्षाए कह्युं छे. कारण जे एवी तपस्या समकित सहित करी होत तो घणी निरजरा थात पण ते न थइ ते अपेक्षाए अल्प छे. रुधि तो घणी पाम्या छे. वली थानक पण एवुं पाम्या के समकित पाम्या.

प्रश्नः—७४ तुंगीआ नगरीना श्रावकनो अधिकार क्यां छे ?

उत्तरः—भगवतीजीमां पाने १९१ मे अधिकार श्रवण प्रमुख ना फलनो अधिकार छे. त्यां तुंगीया नगरीना श्रावकनुं स्वरूप छे.

प्रश्नः—७५ अभवी क्यां सुधी भणे ?

उत्तरः—नंदीसूत्रनी छापेली प्रतमां पाने ३७७मे साढानव पुर्व सुधी भणे कह्युं छे. पण सरधा नहि तेथी आत्मानुं काम थाय नहि.

प्रश्नः—७६ श्रावकनां व्रत लीधा सिवाय बीजा परचुरण नीयम करवानी मरजाद छे के नहि ?

उत्तरः—भगवतीजीमां पाने ४९१ मे अधिकार छे. त्यां कह्युं छे जे मुल गुण पचस्काणी करतां उत्तर गुण पचस्काणी असंख्याता छे पण तीर्यंच पण श्रावकनां व्रत ले छे. तेथी असंख्यात गुण कह्या छे. टीकाकारे विशेषपणे कह्युं छे जे मध, माखण, मांस मदीराना नीयम

करे ते पण उत्तर गुण पच्चख्काणी कहीए, एवी रीते त्यां अधिकार छे.

प्रश्नः—एउ छठ्ठा आरामां जे जीवो थशे तेनुं केटलुं आउखुं तथा समकिती के मिथ्याती?

उत्तरः—छठा आराना जीवनुं आउखुं १६ थी २० वरस सुधीनुं कह्युं छे. प्राये समकित रहित क्यां वससे ए विगेरे सर्वे अधिकार जगवतीजी छापेलीमां पाने ४७ए मे छे त्यांथी जोइ लेवुं.

प्रश्नः—एट पांच इंद्रीमां कामी इंद्री कयी ने जोगी कयी?

उत्तरः—श्रोत इंद्री, चक्षु इंद्री कामी तथा फरस इंद्री, रसइंद्री, घ्राणेंद्री ए जोगी. कारण जे ए इंद्रीए जोगववाथी सुख छे एनो विसतारे अधिकार जगवतीजीमां पाने ४०७ मे छे.

प्रश्नः—एए श्रावक संथारो करे त्यारे सर्वथा पांचे व्रत आदरे?

उत्तरः—वरुननाग नटुआए सर्वथा प्राणातीपात प्रमुखनो त्याग कर्यो छे. ए अधिकार जगवतीजीमां पाने ५६० मे छे वास्ते करी शके एम समजाय छे.

प्रश्नः—१०० श्रावक रात पोसो करे तो दीवो राखे के नहि?

उत्तरः—श्रावक पौषधमां दीवो राखे नहि, कारण जे श्रावक पडीक्कमणुं करे छे त्यारे वे घडीनुं सामायक छे. तेमां काउसग करे छे, त्यारे पण आगार राखे छे जे दीवा विजळीनी उजेइ आवे तो वस्त्र उढवुं तो काउसग जागे नहि. ए सारु आगार राखे छे. हवे विचारो जे उचिंतो कोइ लावे तो वस्त्र उढवुं तो रखाय तो केम? इहां शंका थशे जे उजेइ ते भजवालुं तेमां शा वास्ते वस्त्र उढवुं? तेनुं समजवुं जे उजेइ छे ते अग्निकायना जीव छे. तेने आपणो फरस थवाथी ते जीव विनाश पामे छे. ए अधिकार समयसुंदरना प्रश्नमां छे. वली महानीसिथ सूत्रमां चोथा अध्ययनमां पाने ५ मे सुमतिनागीलनो अधिकार चाल्यो छे. तेमां पण एक मुनीराजे विजळीनो चमकारो थयो त्यारे वस्त्र उढ्युं नहि.

तेथी त्यां कह्युं छे जे अग्निकायना जीवनी विराधना थइ एथी पण अग्निकाय सिद्ध थाय छे, वली नगवतीजी छापेलीमां ५१० मे पाने अग्नि सलगावनार महा आरंनी के होलवनार महाआरंनी? त्यां अग्नि सलगावनार महा आरंनी कह्या छे. विगेरे अधिकार चाल्यो छे त्यार पछी प्रश्न थयुं छे जे, जेम सचेतन अग्निकाय प्रकाश करे छे. तेम अ चित पुद्गलनी एवी प्रना होय के नहि? त्यारे नगवंते कह्युं छे जे ज्यारे मुनी तेजुलेसा मुके छे त्यारे ते अचित पुद्गलनो प्रकास थाय छे एथी पण समजाय छे के अग्निनीनी प्रना सचित कही. वली मुनि पाखी अतिचारमां तथा श्रावक पाखी अतिचारमां पण उजेइ आलोवे छे वली श्राधजितकल्पमां उजेइनुं प्रायश्चित कह्युं छे. तथा वृहतक ल्पमां पण ज्यां दिवानो उद्योत होय त्यां कारणे एक बे दिवस रहे ने वधारे रहे तो प्रायश्चित कह्युं. वली टीकामां विस्तारे अधिकार छे के अणसण कर्युं होय तो दीवो राखे. आवा कारणे राखवानी तो मरजादा छे. पण ते शिवाय तो निषेध छे तो पछी पौषधमां श्रावक नणवा सारु राखे ए तो संनवतुं नथी. कारण जे समणोइव सावज्ञ एवो पाठ छे माटे जेम साधु रात्रे दीवो राखता नथी, तेम श्रावक पण राखे नहि. एम अमारुं समजवुं छे. उजेइ सारु वस्त्र ढांकवानो अ धिकार पुंदारवृतीमां पाने २० मे छे. वळी सेनप्रश्नमां प्रश्न १० मे पाने ६३ मे दीवानी उजेइनुं प्रश्न छे तेमां पण काउसगनो इरुगती नी सारा आपी छे. ए सर्व अधिकार जोतां दीवो राखवो जो ग्य लागतो नथी.

प्रश्नः-१०१ श्रावक देरासरनुं रुप्य व्याजे राखे तो केम? तथा पूजाना काममां वापरे तो केम?

उत्तरः-हालना वखतमां श्रावकोने देराना कागनाणी व्याजथी व्याजे आपे छे. पण श्राधविधिमां पाने १०१ मे श्रावकने देरानुं नाणुं पण धीरवानी मनाइ करी छे. कारण जे श्रावक ठंछे व्याजे ले ने

वधारे व्याज उपजावे ते फायदो देवद्रव्यमाथी काढ्यो. हवे श्राध वीधीमां सागरशेठनी कथा छे. ते कथामां फक्त देरासरना माण सने पइसा बदले अनाज आप्युं हतुं. तेमां मात्र रु. १) नी ८० कांगणी थाय तेमांथी मात्र १०००) कांगणीनो लाभ थयो हतो तेथी केटलो संसार रोलाया ते कथा जो वांचशो तो हृदय भेदइ जाय एटलां कष्ट भोगववां पडे छे. माटे श्रावकने संकटमां पाडनार आपनार ज छे. वली जे वखत श्रावक पइसा ले छे. ते वखत तो सारी हालतज होय, पण माणसनी सदाकाल स्थीति सरखी रहेती नथी. ज्यारे ज्यारे नबली स्थिति आवे ते वखत जो शेठीआनुं बेहेणुं तेना उपर होय तो पहेलुं लहेणुं पोतानुं वसुल करे तो शेठीआ पण दूषणमां आवे. कदापी पोतानुं लहेणुं न होय पण पोते एक धर्मी छे, तेथी शरम राखी ताकीद थाय नही. तेथी ते घणी बीजा देवावालाने आपे ने देरावालाने आपे नही. तो देरानुं द्रव्य जाय ने लेनारने तो घणाज भव भमवुं पडे. देवद्रव्य भक्षणनां फल घणा शास्त्रमां लख्यां छे उपदेशपदमां हरिभद्रसुरी माहाराजे देवद्रव्य कोइ खातो होय तेनी संभाल न राखे तो ते श्रावकने केटला कडवां फल बताव्यां छे. ने खानारने तो भवनो पार नथी. वली श्रावकने धीरवानो धारो होय तो शेठीआ पोते पण उपाडी ले अने हालमां तो ठेर ठेर एवा बनाव बन्या छे. ने ए रीवाजथी घणाज देवद्रव्यनो विनाश थयो छे. सर्वे भाइओना जाणवामां छे वली षटीशतकनी टीकामां एटला सुधी कह्युं छे जे देवद्रव्य वधारवा सारु घणुं मुल आपीने देरानी वस्तु ले छे. ने पोते वापरे छे तो नरकगामी जीव कह्या छे. माटे देवद्रव्यथी तो जेम बने तेम अलगा रहेवुं.

वली जीनपुजा करवामां पण सर्वे उपगरण शक्तीवालाने तो पोताना घरनांज राखवां. उरसिया प्रमुख पदार्थ छे ते पण श्रावको पोताना पइसाथीज बनावे. जे वधारे धनवान छे ते एवी वस्तु

बनावी राखे सामान्य घनवालाथी एवी चीजो नही बने पण केस
र चंदन फुल वीगेरे तो पोतानुंज वापरे, पण देरासरनुं वापरवाथी
लाज थाय नही. आत्मप्रबोधमां कथा छे. तेने पाछला जवमां देव
द्रव्यथी नुकशान थयुं छे तेथी आ जवमां एवो नीयम कस्यो जे देरा
सरना जले हाथ पण धोवुं नही. वली श्राद्धविधिमां कथा छे. तेमां
ज एक लक्ष्मीबाइए देवद्रव्य वधारवाने सारु घणा उच्छव करा
व्या छे. तेमां देराना उपगरण वापस्यां छे तेनो नकरो पण आप्यो छे
पण नकरो उंडो पडवाथी जोग अंतराय वांध्यो जेथी बीजा जवमां
जनमी त्यारथी पीयरमां शोग पडवा लाग्यो ने पाणीग्रहण कस्या
पछी सासरे शोग पडवा लाग्यो. पछी मुनी मल्या त्यारे पुछयुं जे
माहाराज! म्हारे जनमथी शोग पडे छे तेनुं शुं कारण? पछी गुरुए क
ह्युं जे देरानां उपगरण वापस्यां तेनो नकरो उंछो आप्यो तेनां फल
थयां. आ उपरथी विचार करो जे नकरो आप्यो पण उंछो पडवा
थी नुकशान थयुं तो मफत देरानी चिज वापरीए तो वधारे नुक
शानज थाय. देरानी चिज पोताना घरना काम सारु वापरीए तेनुं
तो कहेवुंज शुं? माटे देरासरनी तथा साधारणनी तथा ज्ञानद्रव्य
नी चीजोथी घणाज अलगा रहेवुं, कोइ पण अंश आपणा घरना
काममां न आवे एम करवुं. ए द्रव्यनी न्यायथी वृद्धि करवामां त
त्पर रहेवुं. ने पुजा सेवामां तो पोताना द्रव्य विना चित्त प्रफुलीत
ज नही थाय, वास्ते शुद्ध सुंदर द्रव्य पोताना वापरवा.

साकेतपुर नगरे सागर शेठ नामे परम श्रावक वसे छे. तेने धर्मी
जाणी बीजा श्रावकोए देरासरनुं द्रव्य सोप्युं ने कह्युं जे आ द्रव्य
मांथी देरासरना काम करनार सुत्रधार, सलाट, मजुरने तेनी महे
नतना पइसा तमे आपजो. आ द्रव्य सागरशेठना हाथमां आप
वाथी सागरशेठ लोजमां पड्या तेथी सुथार प्रमुखने रोकडुं द्रव्य
आपे नही. तेने बदले अनाज गोल वस्त्र प्रमुख आपे तेमांथी रु १)

नी कांगणी ८०) थाय छे. एवी एक हजार कांगणी पेदा करी ने पेदाश पोताना घरमां राखी. तेथी महा पाप उपारजन कर्युं ते आलोव्या विना मरण पाम्या. तेथी ते समुद्रमां जलमाणस थयो. ते जल माणसने इंदगोली थाय छे. ते इंदगोली जे माणस पासे राखी समुद्रमा रत्न काढवा जाय तो डूबे नहि तेथी समुद्रना उपकंठवा सी वाणीयाए सागरशेठना जीव जल माणसने पकडीने घंटी नीचे घाल्या ते छमास सुधी घंटी नीचे पीलाइ मरण पामीने त्यांथी त्री जी नरके गया. तीहां नरकनां दुःख भोगवी आयुष पुरुं करी मरण पामीने पांचसे धनुशना शरीरनो मच्छ थयो. त्यां मलेछोए पकडी अं गोपांग काप्यां तेथी मरण पामी, चोथी नरके गयो. त्यांथी नीकली एक एक भवने आंतरे पांचमी छठी सातमी नरके बबे वार जइ आव्यो. एम नरकना परमाधामीनी वेदना खेत्रवेदना सहन करी पाछा तीर्यंचना भव करी एक हजार भव कुतराना कर्या. तथा बी जा पण एक एक हजार भव नीचे मुजबना कर्या.

मुवरना, बोकडाना, गाडरना, ससलाना, हरणना, साबरना, सीयालना, बीलाडाना, उंदरना, कोलना, गीरोलीना, पाटलागोहना, सापना, वींछीना, वीष्टाना, कीडाना, शंखपणे, भोपपणे, जलोपणे, कीडीपणे, कोडामां, पतंगीयामां, मच्छरमां, काचबामां, गधामां, भेंश मां, बलदमां, उंटमां, खचरमां, घोडामां, हाथीमां.

ए सर्वे जातीमां हजार हजार भव कर्या. तथा पृथ्वीकायमां, अपकायमां, तेउकायमां वायुकायमां, वनस्पतीकायमां, ए सर्वे जा तीमां लाखो भव भमीने ए सर्वे भवमां प्राए हथीयार प्रमुख शस्त्र ना घाए करीने मोटी पीडा भोगवी मरण पामी, देवद्रव्य भक्षण नुं पाप घणुं क्षय थयाथी वसंतपुर नगरे कोटी द्रव्यनो सामी वसुदत्त शेठनी वसुमती राणीनी कुखे पुत्रपणे उपन्यो. ए सागरशेठनो जी व गरभमां आव्यो त्यारथीज वसुदत्तशेठनुं द्रव्य नाश पामवा लाग्युं.

पुण्यसार एकवीस दिवस उपवास करी बेठो तेथी देवीए प्रसन्न थइने चिंतामणी रत्न आप्युं. ते जोइने करमसार पश्चाताप करवा लाग्यो. तेवारे पुण्यसारे कह्युं के मा विखवाद कर. आ चिंतामणीरत्नथी तारुं पण कार्य थशे. हवे बंने जण प्रितीथी पाछा फाऊे चढ्या. हवे रात्रीए पुर्णिमानो चंद्रमा उग्यो. तेवारे कर्मसार कहे हे नाइ! तारी पासे चिंतामणीरत्न छे. तेनुं तेज वधारे छे के चंद्रमानुं तेज वधारे छे ते आपणे जोइए. पछे पुण्यसारने पण पूर्व कर्मनी प्रेरणा थकी रत्न लेइने फाऊने छेडे बेठा हाथमां रत्न स्थापी दृष्टीए जुए छे एटले हाथमांथी रत्न समुद्रमां पडयुं. मनोरथ निष्फल थया, बन्ने जण दुःखी थता पोताने नगरे आव्या. पछी ज्ञानी गुरु मळ्या तेमने वंदन नमस्कार करी पोताना पुर्वन्ना नव पुछे छे. ते ज्ञानी महाराज कहे छे, चंद्रपुर नगरने विषे जीनदत्त अने जीनदास नामे शेठ परम अरिहंतना नक्त छे. एकदा सर्व श्रावके मली घणुं ज्ञान द्रव्य तथा घणुं साधारण द्रव्य बन्ने जणने एकेक द्रव्य रखवाल करवाने आप्युं. बन्ने जण नली रीते रक्षा करे छे. हवे जीनदासे पोताने सारु पोथी पुस्तक लखाव्युं ने पोतानी पासे बीजा द्रव्यनो अनाव छे तेथी विचार्युं जे मारी पोथी लखावी छे ते पण ज्ञाननुं ठेकाणुं छे. एम चिंतवी ज्ञान द्रव्यमांथी बार दाम लेखकने आप्या. हवे जीनदास साधारण द्रव्यमांथी पोताने घेर घणा प्रयोजनना कार्यने वास्ते थवर द्रव्यना अनावथी पोताना काममां वापरया तेवारे बन्ने जण मरीने पहेली नरके गया. नरकमांथी नीकळी सर्प थया, त्यांथी मरी बीजी नरके गया. त्यांथी नीकळी ग्रधपंखी थया. त्यांथी मरी त्रीजी नरके गया. एम एक बे नवने आंतरे साते नरके गया. एकेंद्री, बेरेंद्री, तेरेंद्री, चौरेंद्री, पंचेंद्री, तिर्यंचना बार बार हजार नव करी वारंवार दुःख नोगवी घणां कर्म क्षीण थए ने उग्र कर्मथी उपन्ना बन्ने जणाने बार हजार नव, बार दामना नोगवनाथी दुःख

जोगव्यां. वली आ जवमां बारकरोम सोनैश्रा गुमाव्या, वारे वारे घणा उपायथी धन उपज्युं ते पण नाश पाम्युं. पराया घरनी चाकरी करी डुःख जोगव्यां. कर्मसारना जीवें ज्ञानद्रव्यनुं जक्षण कर्युं तेथी घणो निर्बुद्धि थयो. बुद्धि ज्रष्ट थयो. एम घणां डुःख पाम्या. पुण्यसारे साधारण द्रव्यना जक्षणथी वारंवार धन गुमाव्युं. आ रीतनुं मुनी महाराज पासे पाछला जवनुं चरित्र सांजली बन्ने जाइउए श्रावक धर्म अंगीकार कर्यो, ने प्रायश्चितना बदलामां बार हजार दाम ज्ञानद्रव्यमां तथा साधारण द्रव्यमां आपवा एम नियम लीधो. तेवार पछी बन्ने जणाए पूर्व कर्म क्षय थवाथी घणुं धन उपार्जन कर्युं. ज्ञानद्रव्य तथा साधारण द्रव्य हजार गुणा आप्या ने बार बार करोम सोनैआना धणी थया ने जला श्रावक थया. जली ज्ञानद्रव्यनी तथा साधारण द्रव्यनी रक्षा कीधी. तथा इच्छाए करी ज्ञानद्रव्य तथा साधारण द्रव्यनी वृद्धि करी. श्रावकनो धर्म रुडी राते आराधी दीक्षा लेइ मुक्तिए पहोत्या. आ कथा सांजली ज्ञानद्रव्य देवद्रव्यनी पेरे श्रावकने नही कल्पे. साधारण द्रव्य पण संघनुं दीधुं कल्पे, पोताने हाथे लेवुं नहि. संघने पण सातक्षेत्रना कार्यमां वापरवुं कल्पे, पण मागण लोकोने देवुं कल्पे नहि. ज्ञान संबंधी द्रव्य तथा कागल प्रमुख साधुने आपेला श्रावके पोताना कार्यमां वापरवा नहि. पोतानुं पुस्तक पण लखवुं नहि. गुरुनी आज्ञा विना गुरुना लहीया पासे लखाववुं पण कल्पे नहि. थोडा जीववा जणी प्रमाणथी अधीक कठोर पाप जाणी विवेकीए थोडुं पण देवद्रव्य तथा ज्ञानद्रव्य वापरवुं नहि. ए ज्ञानद्रव्य तथा साधारण द्रव्य तथा देवद्रव्य आपवुं कह्युं होय ते आपवामां ढील करवी नहि, तरत आपवाथी अधिक लाज थाय अने ढील करवाथी कदापि डुष्ट जाग्योदयथी सर्व द्रव्यनो नाश थाय वा, मरण थाय ने देवुं रही जाय तो जलो श्रावक पण डुर्गतिने पामे. ते कथा कहीए छीए.

महापुर नामे नगरने विषे धनवंत एवो ऋषभदत्त नामे शेठ वसे छे. ते अरिहंतनो परम भक्त छे. ते पर्वने दिवसे देहेरे गयो त्यां पोतानी पासे ते वखते द्रव्य नथी, तेथी उधारे द्रव्य लेइ चडाव्युं. ते द्रव्य तत्काल आप्युं नहि. बीजा कार्यमां व्यग्र चित्ते करी अपायुं नहि. केटलाएक दिवस व्यतीत थया. एवा अवसरमां धाड पडीने सर्व धन लुंटाइ गयुं ने शेठने पण ते लुटाराउए शस्त्रे करी हण्यो. तेथी मरण पामीने तेज नगरे निर्दय दरिद्री भेंसावाला पखालीने त्यां पाडो थयो. ते हमेश पाणीनी पखालो उगावे छे ते नगरने कांठे नदी नीची छे ने नगर उंचुं छे. ते टेकरा हमेश चढवा पडे छे रात्री दिवस भार वहेवरावे छे. निर्दय थको लाकडीना मार मारे छे. भूख तरस सहन करे छे. एम अहरनीश दुःख भोगवे छे. एक दिवसे देरासरनो नवो कोट बने छे. तेने सारु पाणी वहन करे छे. ते देरासरनी श्रावको पूजा करे छे ते जोइने भेंसाने जातीस्मरण ज्ञान थयुं तेवारे पाछला भवनुं स्वरूप जाणवामां आव्युं. देदेरानुं द्रव्य आपवुं रही गयुं हतुं तेथी हुं पाडो थयो. एम जाणवामां आव्युं तेथी देहेरा आगलथी खसतो नथी. एवा अवसरमां ज्ञानी गुरु पधार्या तेमणे भेंसानुं पाछला भवनुं स्वरूप प्रकास्युं. तेथी शेठना पुत्रे एक हजारगणुं द्रव्य देवद्रव्यना देवामां आप्युं. भेंसाना धणीने पैसा आपीने भेंसाने छोडाव्यो. पछी ते भेंसाए अनशन कीधुं ते अनशन आराधीने देवलोके गयो. अनुक्रमे मोक्षे जशे. आ कथा सांभलीने देहेरानुं साधारणनुं जे जे आपवुं कह्युं होय ते तत्काल आपवुं. देहेराना उपगरणो उजमणा उछवादीक कारणमां वापरी तेनुं भाडुं बराबर नहि आपवाथी लक्ष्मीवतीने जे हानी थइ ते कथा.

लक्ष्मीवती नामे एक बाइ महा ऋद्धीवंत हती ने धर्मवंती हती. ते बाइ देवद्रव्य वधारवाने उजमणादीक पुण्यकार्य घणा आडंबर निरंतर करे, पण देहेराना उपगरणनुं भाडुं थोडुं मुक्युं, आ

वक धर्म उच्छाहवंतपणे आराधि मरीने देवलोके गइ, पण हिन बु द्धिए करी न्हाडुं उनुं आप्युं तेथी हिन जातीनी देवांगनापणे उपनी. अनुक्रमे त्यांथी चवी धनवंत अपुत्रीआ शेठने त्यां पुत्रीपणे उपनी. तेनो गर्भ रह्यो तेथी माताना श्रीमंत उछवमां परचक्रनो नय उत्पन्न थ यो. तेथी उछव वरावर थयो नहि. वली जन्म उछवादिकने विषे राजाने घेर शोकनी उत्पत्ती थइ. पिताए घणा घणा आडंबरे काम आरंन्यां ते निष्फल गयां. वली मणिरत्न सुवर्णना घरेणां कराव्यां पण पहेर वाने समर्थ थइ नहि. कारण के, चोरादिकना नय उत्पन्न थया. व ली नोजन वस्त्रादिक पण नोगववा वखत आव्यो नहि. कारण जे पूर्वला कर्मना योगे शोक आवीने पड्या. एवी रीते कोइ पण काम मां उछाह पूरो थयो नहि. त्यारे पिताए पुत्रीना विवाह महोछवमां मोटा आडंबरे लग्न करवा आरंन्न कर्यो तो लग्नना निकट दिवसे माता मुइ. तेथी लग्न पण उछाह रहित थयां. पछी सासरे गइ, त्यां पण गइ त्यारथी पूर्वली पेरे नवा नवा नय, शोक उत्पन्न थया. ते थी सासरे पण मनोवांछीत नोग सुख नोगवायां नहि. तेथी बाइ घणी उदास थइने संवेग पामी तेणे केवलज्ञानी महाराजने पूछ्युं. केवलज्ञानी महाराजे कह्युं जे पुर्वले नवे उजमणादिकने विषे देहे राना उपगरणनुं न्हाडुं उनुं आप्युं ने घणो आडंबर देखाड्यो तेथी ए दुष्टकर्म नोग अंतराय उपार्ज्युं. एवो केवलज्ञानी नगवाननो उपदे श सांनली दिक्षा लिधी. अनुक्रमे मुक्तिए पहोती. आ मुजबनी क था श्राद्धविधिमां पाने ११० मे छे. माटे हरेक उपगरण पोताना घ रना राखवां ने कदापि देहेरानां वापरवां तो तेनो नकरो पूरो आपवो.

देहेरे दीवो करी ते दीवो घेर लावी घरनां काममां वापरवो नहि. तथा देहेराने दीवे कागल वांचवो नहि. तथा नाणुं परखवुं न हि. तथा देहेरे धूप करे ते अंगारा घेर लावी वापरवा नहि. तेना उ पर श्राद्धविधीमां कथा कहि छे.

जे दीवसे जनम थयो ते दीवसे पिता मरण पाम्यो. पांचमे वरशे माता मरण पामी. लोके निष्पुन्निक नाम दीधुं. दलडी रांकनीपरे वध्यो. ते एकदा मामाए दीठो. ते पोताने घेर तेडी गयो. तेज रा ते मामानुं घर चोरोए लुट्युं. त्यांथी बीजे ठेकाणे गयो, ते ज्यां जाय तेने त्यां चोर लुटे अथवा अग्नी लागे. ने आपदा पामे. हरकोइ विपति तेने आवी पडे. भावी स्थितो जोइ कोइ तेनो राखे नहि. ने लोक नींदे के आतो वलती उपाधी छे. एवी अनेक प्रकारे लोक निंदा करे. ते सांभळी मन उदवेगता पा म्युं. तेथी परदेश गयो. ते तामलीत नगरमां रह्यो. त्यां विनयधर शेठ वसे छे. तेने त्यां सेवकपणे रह्यो तेज दिवसे विनयधर शेठने त्यां आ ग लागी. तेथी घरमांथी हडकाया कुतरानी पेठे काढ्यो. तेवारे प श्चाताप करवा लाग्यो. पूर्वनुं करेलुं कर्म निंदतो हवो. जे जे कर्म स्व वशपणे करे छे. ते कर्म उदे आवे त्यारे परवशपणे भोगववां पडे छे एवी निंदा करतां त्यांथी बीजे ठेकाणे जाय छे. एम करतो समुद्रने कांठे गयो ते दिनसे धनवान नामे शेठ वाहाणे चडे छे. तेनो सेवक थइने वाहाणे चड्यो. ते वाहाण कुशले करी परद्वीपे पहोच्युं त्यारे निपुनित विचारवा लाग्यो के आ अचरीज जेवुं लागे छे. जे हुं च ड्यो छतां वाहाण भाग्युं नहि, एवो विचार करे छे. एटलामां दुष्ट दे वे दंभ करीने वाहाणने भाग्युं. निपुणीक समुद्रमां डुब्यो त्यां पाटी युं जडयुं तेने आधारे समुद्रने कांठे आव्यो त्यां गाम छे. ते गामना ठाकोर पासे चाकरपणे रह्यो. त्यां धाड पडी, ते धाडीए ठाकोरनो छोकरो जाणी मारी पीटी धाडमां पकडी लइ गया. ने पोतानी प लीमां राख्यो. त्यां बीजा पलीपतीए आवी पलीनो विनाश पमाड्यो तेथी पलीपतीए काढी मुक्यो. ते बिलाना वृक्ष नीचे जइने बेठो तो उपरथी बिलुं पडयुं तेथी माथुं फुटयुं त्यांथी बीजे ठेकाणे गयो. ए म एक हजार ठेकाणे भम्यो. ज्यां ज्यां जाय त्यां चोरनो, पाणीनो,

अग्निनो, परसेननो, मरणनो एवा उपद्रव थाय. तेथी ज्यां जाय त्यां थी काढी मुके एम दुःख भोगवतो अटवीने विषे गयो. त्यां सेलक नामे जक्ष छे. ते महा प्रभावक छे ते जक्षने माटे एक चित्ते करी आ राधन करतो हवो. पोतानुं सरव दुःख कहीने एकवीस उपवास क र्या तेथी जक्ष प्रसन्न थइ कहेवा लाग्यो के हे भोला! सांजे सांजे म्हा री आगल सोनाना चांदला सहस्त्र शोभतो मोटो मोर नाटक कर शे ते मोरना पिछां निरंतर पडशे ते तुं लेजे. ते सांभली निपुणीते हरख पाम्यो. ने नित्य सुवर्णनां पिछां खरे छे ते ले छे. एम हमेश लेतां नवसो पिछां एकठां थयां.

एक सो लेवानां बाकी रह्यां त्यारे निपुणीयाने दुष्ट कर्मे पेर्यो तेथी विचारे छे के आ उजड भूमीमां क्यां सुधी वेसी रहीश? एम विचारीने मोरना पिछां मुठीवडे लेवा गयो. एटले ते भुंड उपरथी उडी गयो. ने पिछां भेगां करेलां जतां रह्यां. देवनी आज्ञा उलंगी कार्य करे ते केम सफल थाय? निपुणीयो पोताना आत्माने धिकार तो मैं क्यां मुरखता शुं उतावल कीधी? जेथी पामेली वस्तु गइ.एम दुःखी थतां अटवीमां भमतां एक मुनी महाराजने दीठा, ते मुनी महाराजने नमस्कार करी पोताना पाछला कर्मनुं स्व रूप पुछतो हवो. मुनी महाराजे कह्युं के, देवद्रव्य भक्षण एक हजार कांकणीनुं कीधुं तेथी आ भवमां तथा पाछला भवोमां जे जे दुःख भोगव्यां हतां ते स्वरूप कीधुं. पछे मुनी महाराज देवद्रव्य भक्षणना पापथी मुक्त थवानो उपाय कहे छे. हजार कांकणी खाधी छे तेथी अधिक द्रव्य आपवुं तथा देवद्रव्यनुं रक्षण करवुं तथा देव द्रव्यनी वृद्धि करवी. तेथी दुष्ट कर्म दूर थशे. सर्व जीवोने भोग ल क्ष्मी सुखनो लाभ थाय. एवी रीते गुरु मुखे सांभलवाथी एवो नि यम कर्यो के एथी हजारगणुं द्रव्य देवद्रव्यमां आपवुं. म्हारे पहेरवानां वस्त्र तथा आहारादिकमां वापरतां जे द्रव्य वधे ते देवद्रव्यमां आपवुं

थोडो पण द्रव्यनो संग्रह करुं नहि. एम मुनी पासे नियम लीधो. तथा विशुद्ध श्रावकनो धर्म आदर्यो त्यार बाद जे जे वेपार करे ते मां द्रव्य पेदा करवा लाग्यो. तेथी पाछले नवे हजार कांकणी खाधी हती, तेने बदले दश लाख कांकणी देवद्रव्यमां आपी, तेवारे देवद्र व्यना धरणवालो थयो. तेथी अनुक्रमे घणुं धन उपार्जन कर्युं. पछे पोतानुं व्याज उपजावे एम करीने घणीज देवद्रव्यनी वृद्धि करी. ते वृद्धि करवाना पुन्ये करी तीर्थंकर नाम कर्म उपार्जन कर्युं. अवसरे दि क्षा आदरी गीतारथ थया. धर्मदेशनादिके करी देव नक्तिना अति शये करी जिनजक्तिनुं पहेलुं स्थानक आराधि तिर्थंकर नामकर्म निकाचित करी काल करी सर्वार्थसिधे पहोत्या. त्यांथी चवी महावि देह क्षेत्रमां तिर्थंकर पदवी जोगवीने सिद्धिने वरशे. आ मुजवनी कथा श्राधविधिमां पाने १०१ थी ते पाने १०३ सूधी छे.

अथ साधारण द्रव्य तथा ज्ञानद्रव्य उपर कथा.

जोगपुर नामे नगरने विषे धनवा नामे शेठ वस्यो छे. ते चो वीस कोडी सोनइआनो धणी छे, तेने धनवती नामे स्त्री छे. ते स्त्रीने जोडले बे पुत्र थया. एक पुत्रनुं नाम करमसार ने एक पुत्रनुं नाम पुन्यसार छे. एकदा पिताए निमितीआने पुछयुं जे ए पुत्रो केवा थशे? निमीतित्ते कहे छे के, करमसार जड प्रकृतिनो घणो निरवुद्धि थशे अने विप्रीत बुद्धिए करी घरनुं सरव धन गुमावशे. नवुं धन उ पार्जन करशे नहि, घणो काल घणा दरिद्रिपणे चाकरीए करी डुख वंत थशे. पुण्यसार पण पाछलुं सारुं धन तथा नवुं उपार्ज्युं धन वारंवार हानी करशे, तेम तेम डुखी थशे. पण वेपारादिकनी कला ए डाह्यो थशे वने जणने वृद्धपणे धननुं सुख पुत्रादिकनुं सुख थशे. एवी रीते निमीतिआए कह्युं. पछी पिताए बन्ने पुत्रोने चतुर उपाध्या यनी पासे नणवा मुक्या. पुण्यसार तो सुखे करी सर्व विद्या नण्यो. कर्मसारने घणा उपाय करे तो पण अक्षर मात्र नहि आवडे.

उत्तरः–श्राद्धविधिमां पाने ५१ मे निचे मुजब छे. सचित ते सर्व जातिनां धान, जीरु, अजमो, वरियाली, सूवा, राइ, खसखस, सर्व जातिनां फल पानडां, लुण, खारी, खारो रातो, सिंधव, खाणमांथी निकलेलो संचल. वनावेलो सचित नहि, खारी माटी, हिरमजी, ता तण लीलुं. हवे मिश्र कह्या छे ते नीचे प्रमाणे. पाणीए पलाळेला च णा, घउं प्रमुख धान्य तथा चणा तथा तुवेर विगेरनी दाल पलाळे ली होय तेमां पण कोइ नहियुं रहि जाय तेथी मिश्र कहिए. शेकेलुं धान ते रेतीमां शेकेलुं तो अचित थाय तथा खार दइ शेकेलुं अचित थाय, पण रेती विना शेकेला चणा प्रमुख मिश्र कहिए. सोजेल (शेकेला) तल, छला, पोंक, शेकेली फली, पापडीनुं छडीयुं, ए मि श्र तथा चीभडा प्रमुख काचा ने हींग प्रमुखनो वघार मात्र रांधेला ते मिश्र. केरी काचीमां मीठुं दीधेलुं पण नरमाश थइ नथी त्यां सु धी मिश्र. बीज सहित पाकेलां फल मिश्र ने बीज गोटला जुदा प ड्या पछी बे घडि पछी अचित थाय. तीलवटी ते दिवसे मिश्र, मा लवा देशे दक्षिण देशे गोल बहु नांखे छे तेथी तेज दिवसे अचित था य छे. झाडथी तत्काल उखाडेलो गुंदर तथा नाळिएरनुं पाणी, आं वानो रस, शेलडी प्रमुख वनस्पतिनो रस तथा तत्काल घाणीथी काढेलुं तेल, तथा अलशीनुं तथा एरंडीनुं तेल तथा बीज काढी नां ख्यां एवा नाळिएर, शिंगोडां, सोपारी, फल प्रमुख तथा पाका थवुं मरदन करेला कणिआ काढेला एवा जीरु अजमा प्रमुख एक मुहुर्त सुधी मिश्र जाणवा ने मुहुर्त पछी अचित थाय. पाणी तेमज काचां फल, काचां धान थाकरुं लूण प्रमुख ते अग्नि पाणीना आकरां शस्त्र लाग्या विना अचित थाय नहि, कारण जे भगवतिमां कह्युं छे के व ज्रमय पाषाणना खरलमां वज्रना दस्तावडे मीठा प्रमुखने एकवी स वार वाटे, तो पण केटलाएक जीवने शस्त्र पण फरशुं नथी. वास्ते अग्नि पाणीना फरस विना अचित थाय नहि. हवे अचित नीचे मुजब.

सो जोजन उल्लंघते वहाणमां आवेली वस्तु अचित्त थाय. क रीआतुं, हरडे, खारेक, नानी द्राक्ष, मोटी द्राक्ष, खजूर, मरी, पींप र, जायफल, बदाम, अखोड, नीमजां, जरगो, पस्तां, कबावचीनी ए अचित्त छे ने फटक सरीखो उजलो सिंधव, साजी, उद्धीमां पा केलुं लुण प्रमुख, करेलो खार, झोवेली माटी प्रमुख एलची, लविंग, जावंत्री, सूकी मोथ, कोंकण प्रमुखनां पाकेलां केलां, उकालेला शीं गोडां, सोपारी प्रमुख ए अचित्त होय. वली आदि शब्दथी हरताल, मनशील, पींपर, खजूर, द्राक्ष हरडे, ए पण सो सो जोजन आव वाथी अचित्त थाय, पण आचरवा जोग्य नथी. आ मुजब श्राद्ध विधिमां छे. वली बीजा काल पाने ५५ मे छे ते नीचे मुजब. आटो वगर चालेलो मिश्र.

श्रावण मासे तथा भादरवा मासे चार दिवस मिश्र.

कारतग, मागशर, पोसमां त्रण दिवस मिश्र.

माहा तथा फागण मासे चार पहोरे मिश्र.

चैतर, वैशाख, जेठ मासे त्रण पहोरे मिश्र.

आटलो काल वित्या पछी अचित्त थाय. चालेलो आटो मुहूर्त एटले बे घडी पछी अचित्त थाय. चालेलो आटो पण वर्ण, गंध, रस फरस बदलाय एटले अभक्ष थाय. चोमासामां पंदर दिवस, शियालामां एक मास ए रीतनी मरजाद छे. त्यार बाद ग्रहण करवा जोग्य न थी. पकवानादीकनो काल चोमासामां पंदर दिवस, उनालामां वी स दिवस, शीयाले एक मास, ए उपरांत ग्रहण करवुं नही. पण एनी अगाउ वर्ण, गंध, रस फरस बदलाय तो ग्रहण करवा जोग्य नथी. दहीं बे दिवस उपरांतनुं कल्पे नही. काचुं दूध तथा दही त था छाश साथे कठोल खावाथी बेइंद्री जीव उपजे, वास्ते ए वर्जवुं. वासी नरम पूरी प्रमुख बीजे दिवसे कल्पे नही. उकालेलुं त्रण उ कालानुं पाणी चोमासामां त्रण पहोर अचित्त रहे पछी कल्पे नहीं.

ऊनाले पाच पहोर सुधी कल्पे, पछी सचित थाय. आ मुजब श्राद्ध विधिमां छे.

प्रश्नः– १०४ बकुश कुशील बे नियंठा आ कालमां कह्या छे, ते मां कुशील तो, नगवतीना पचीसमा शतकमां मूलगुणमां प्रतिसेवी कह्या छे. ज्यारे मूलगुणमां दूषण लागे त्यारे संयम गुणठाणुं केम रहे?

उत्तरः–हरीनद्रसूरी महाराजे आवश्यकनी टीका करी छे. ते मां कह्युं छे जे, मुलगुण प्रतीसेवीने संजलना कषायथी होय ने ते अतीक्रम व्यतीक्रम ने अतिचार ए त्रण नांगा सुधी होय, अनाचार होय नही. तेथी समजाय छे जे आलोवी पमीक्कमी शुद्ध थाय. अनाचार सेवीने संजलना कषाय वीना बीजा कषाय वर्ते त्यारे गुणस्थान जाय.

प्रश्नः– १०५ अढार नावदीशा केवी रीते ?

उत्तरः–आचारांगजीमां पाने ए मे छापेली प्रतमां छे. १ समुर्छीम मनुष्य, २ कर्मनूमीना मनुष्य; ३ अकर्मनूमिना मनुष्य, ४ अंतरद्वीपना मनुष्य, ५ बेइंडी, ६ तेरेंडी, ७ चौरेंडी, ८ पंचेंडी, ए ९ ध्वीकाय, १० अपकाय, ११ तेउकाय, १२ वायुकाय, १३ वनस्पति ते मूल बीज, १४ स्कंध बीज, १५ पर्वबीज, १६ अग्रबीज, १७ देवता, १८ नारकी ए अढार नावदिशा कही. तेनुं कारण जे जीव एटली जग्याए संसारमां रोलाय छे माटे पोते विचारे जे हुं कइ दिशाएथी आव्यो ? एटले कइ गतिथी आव्यो ? आदि विचारे ने संसारथी विमुख थाय.

प्रश्नः–१०६ नव प्रकारे पुण्य बांधे ते शेमां छे ?

उत्तरः–ठाणांगजी छापेलामां पाने ५१४ मे नव प्रकारे पुण्य बांधवानां कह्यां छे.

अन्न पुण्य ते अन्न आपवाथी थाय छे.

पाण पुण्य ते पाणी आपवाथी होय.

वस्त्र पुण्य ते वस्त्र आपवाथी थाय.

शयन पुण्य ते मुनिने संथारो आपवाथी थाय.

लेण पुण्य ते मुनिने जग्या विगेरे उतरवा आपवी ते.

मन पुण्य ते मन शुभ प्रवर्त्तवाथी लागे ते.

वचन पुण्य ते गुणी पुरुषना गुण गावाथी थाय.

काय पुण्य ते कायाए देव गुरुनी भक्ति करवाथी पुण्य बंधाय ते.

नमस्कार पुण्य ते देव गुरु स्वामिभाइने नमस्कार करवाथी बंधाय ते.

आ मुजब नव प्रकारे छे. इहां कोइने शंका थशे के आ जिनप्रतिमानी पूजा शेमां आवी? ते विषे जाणवुं जे मन वचन कायाए करी भक्ति करवी तेमां ज समास थाय. तथा जीवदया पण मन वचन कायाना पुण्यमां आवी जाय. कारण जे कोइ जीवने दुःख न देवुं ने सर्व जीवने सुख करवुं तथा देव गुरु उपकारीनी भक्ति करवी एमां शुभ मन वचन कायाथी पुण्य बंधाय छे, तेथी एमां एनो समास थाय छे.

प्रश्नः—१०३ व्याख्यान करवाने योग्य कोण?

उत्तरः—आचारांगजीमां छपेली प्रतमां पाने १६५ मे सोल वचन जाणे ते उपदेश देवाने योग्य होय. ते सोल वचन निचे मुजब.

१ एक वचनना शब्दोः—वृक्ष, घट, पट, नर, सुर, ए संस्कृत. रुक्खो, घडो, पडो, नरो, सूरो ए प्राकृतभाषा. जे जे एक वचन होय ते एक वचन जाणे.

२ द्विवचन जाणे, वृक्षौ, घटौ, पटौ, सुरौ, ए संस्कृत भाषामां. रुक्खा, घडा, पडा, नरा, सूरा, ए प्राकृतभाषा.

३ बहु वचन जाणे, वृक्षा, घटा, पटा, नरा, सुरा, ए संस्कृत. घडा, रुक्खा, पडा, नरा, सुरा ए प्राकृतभाषामां बहु वचन. ए द्विवचन साथे मळता छे, प्राकृतमां बहु वचनना शब्द जुदा नथी आवता

४ स्त्री लिंग शब्द.

५ पुरुष लिंग शब्द.

६ नपुंसक लिंगना शब्द.

७ अध्यात्म वचन ते अंतरंगनुं वचन.

८ उपनीत वचन ते प्रशंसाकारी वचन.

ए अपनीत वचन ते परनी निंदानुं वचन.

१० उपनित अपनित वचन ते पहेलां प्रशंसी पछी निंदीए.

११ अपनित उपनित ते पहेलां निंदि पछी प्रशंसा करवी.

१२ अतित वचन ते गया कालनुं वचन. जेम गये काले अनंता तीर्थंकर थया.

१३ वर्त्तमान वचन ते वर्त्तता कालनी व्याख्या.

१४ अनागत वचन ते आवता कालनुं वचन, जेम आवते काले तीर्थंकर थशे.

१५ प्रत्यक्ष वचन ते एणे मने कह्युं छे.

१६ परोक्ष वचन ते जगवान् कही गया छे.

ए रूपनां सोले वचन जाणे ते उपदेश शुद्ध दइ शके, एज्ञान विना शुद्ध परूपणा बने नहि.

प्रश्नः—१०८ सिद्ध जगवान् कये अनंते छे?

उत्तरः—समकित विचार गर्नित महावीरस्वामिना स्तवन गा पेला जाग बीजामां पाने ७४ए मे बीजा शास्त्रनी गाथा मूकी छे, तेमां अनवी चोथे अनंते तथा पडवाइ पांचमे अनंते तथा सिद्धादिक आठमे अनंते कह्या छे. तथा मतांतरे सिद्ध पांचमे अनंते कह्या छ. पण विजयानंदसूरि महाराजना कहेवामां एम हतुं जे आठमे अनंते समजवुं सुगम पडे छे. दिगंबरना शास्त्रमां पण आठमे अनंते सिद्ध कह्या छे.

प्रश्नः—१०ए पौषध क्यारे लेवा? अने तेनो काल शी रीते?

उत्तरः—श्राद्धविधिमां एकला दिवसना चार प्रहरनो काल क ह्यो तथा अहो रात्रीना पौषधनो आठ प्रहरनो काल कह्यो छे, पौष ध लेवानी विधि पाने २४५ मे बतावी छे. ते प्रथम पौषध लइ, पछी गइ पडीकमणुं पडिलेहण करे ए रीते छे. ने ए रीते करे तो ज पौ षधनो चार प्रहरनो काल पूरो थाय. ने मोडो ले ने मोडो पारे ते वात पाठमां नथी. वास्ते सूर्य उदय अगाउ पौषध लेवो तेज योग्य छे, ने पंचाशकमां पौषध पारी पूजा करी पछी पौषध लेवानी म र्याद बतावी छे, पण ते पडिमाधर श्रावकना संबंधमां छे, कारण जे पडिमाधरने पाछली पडिमा सहित छे. वास्ते ते पडिमा साचववी तेथी तेम विधि दर्शावी छे. पडिमाधर शिवायना श्रावकने सारु तो श्राद्धविधिमां कहुं छे एज रीते छे.

प्रश्नः—११० पौषधमां चोमासामां श्रावक भूमि उपर संथारो करे के पाट उपर ?

उत्तरः—चोमासामां तो पाट उपरज संथारो करवो कह्यो छे. विचाररत्नाकर ग्रंथ कीर्त्तिविजयजी महाराजनो करेलो छे, तेमां आवश्यकनी चूर्णिनो पाठ लख्यो छे. तेमां काष्ट आसनना आदेश लेवाना कह्या छे. तेम श्राद्धविधिमां पण कहुं छे. वली श्रावकने सा रु पाट पाटला करावीने उपाश्रये श्रावके मुकवा एम पण अधिकार श्राद्धविधिमां छे. वली हुंडी पत्र करीने प्रश्न रूप ग्रंथ छे तेमां चोमा सामां पाट पाटला न वापरे तेने पासत्थो कह्यो छे.

प्रश्नः—१११ साधुजी पुस्तक राखे के नहि ?

उत्तरः—आ कालमां साधुजी पुस्तक राखे ए अधिकार तत्त्वा र्थमां पाने २०५ मे छे. तेमां जणाव्युं छे जे दुषम काले धारणानी खामी तेथी आज्ञा करी छे. वास्ते पुस्तक राखवानें हरकत नथी, पण पोताना शिष्य सारा न होय ते छतां ते पुस्तक शिष्यने आपी जवुं ने ते वेची खाय ए योग्य नथी. ए पुस्तक संघना रुपियाथी

लीधुं छे तेथी पुस्तक उपर मालकी संघनी राखवी के जेथी बगाड थाय नहि. शिष्यने जणवा जोइए तो श्रावक आपे, पण वेची खाय एवा शिष्य होय तो श्रावक तेने पण पुस्तक आपे नहि. आवी रीती साधुजीए राखवी जोइए.

प्रश्नः—१११ देवताने देवी साथे कामभोग केवी रीते होय?

उत्तरः—भवनपति व्यंतर ज्योतसि तथा सुधर्म देवलोक तथा इशान देवलोक सुधीना देवताने तो मनुष्यनी पेठे भोग छे, ने सनत्कुमार माहेंद्र देवलोकवालाने मात्र स्पर्श करवानो छे. तथा ब्रह्म देवलोक तथा लांतक देवलोकवालाने रूप जुए एटलोज काम छे. शुक्र तथा सहस्रार देवलोकना देवताने शब्द सांभलवानो विषय छे. आनत, प्राणत, आरण, अच्युत ए चार देवलोकवालाने एक बीजानुं मन मलवानो विषय छे, बीजा देवलोक उपर स्त्री नथी तेथी त्यांथी पोतानुं मन करे, तेम स्त्री पण मन करे एटले संतोष थाय छे, कारण जे जेम जेम बीजा देवलोकथी उपर चडता जाय, तेम तेम विषय कामना ओछी थाय छे. ने बारमा देवलोक पछी नव ग्रैवेयक तथा पांच अनुत्तर विमानना देवताने तो समुळगी कामनी इच्छाज नथी. आ अधिकार पन्नवणा सूत्रनी छपेली प्रतमां पाने ७०८ मे छे.

प्रश्नः—११२ देवता मनुष्य साथे भोग करे ? तथा मूल शरीरे आवे ?

उत्तरः—पन्नवणाजीमां छपेली प्रतमां पाने ८२५ मे तेजस शरीरनी अवगाहना अंगुलना असंख्यातमा भागनी कही छे. तेनुं कारण ए जाणवुं जे, पूर्वभव संबंधी मनुष्यनी स्त्री उपर गाढ अनुराग होय तो देवना देवलोकथी आवीने ते स्त्री साथे भोग करे,ने भोग करतां काल करीने ते ज स्त्रीने पेटे तरत उत्पन्न थाय. आ रीतनो अधिकार छे. तेथी समजाय छे के मूल शरीरे आवे तो तेजस शरीरनी अवगाहना अंगुलना असंख्यातमा भागनी होय ने भोगनी वात

पण एमाज छे.

प्रश्नः–११४ चंद्रमा पूनम पछी थोडो ढंकातो जाय छे, ने शुद १ थी उघाडो थतो जणाय छे तेनुं शुं कारण?

उत्तरः–जीवाजिगमसूत्रमां छपेली प्रतमां पाने ७०५ मे ए अधिकार छे त्यां एवुं कह्युं छे जे, नित्यराहु ने पर्वराहु ए बे प्रकारना राहुनां विमान छे, तेमां नित्यराहु छे ते चंद्रमाना विमानथी नीचो छे ने एनी चालवानी गति एवी छे जे वद १ थी चंद्रमाना विमान नी नीचे थोडो थोडो आवतो जाय तेम चंद्रमा ढंकातो जाय. अमासने दिवसे सर्व प्रकारे नीचो आवे छे तेथी बिलकुल चंद्र देखातो नथी. शुद १ थी नित्य दूर खसतो जाय छे ते शुद १५ मे सर्वथा चंद्र नीचेथी खशी जाय छे तेथी सर्वथा चंद्रमा देखाय छे. ने पर्वराहु छे ते कोइ वखत नीचे आवी जाय छे त्यारे ग्रहण थयुं कहेवाय छे ए ग्रहण थयुं होय ते वखत जमवुं नहि. एवी रीते श्राद्धविधिमां कह्युं छे. ए निमित्त सारुं नथी, ए कारणे मना करी छे.

प्रश्नः–११५ आचार्य पंच महाव्रत रहित होय तो ते आचार्य गणाय के नहि?

उत्तरः–पंच महाव्रत रहित आचार्य होय ज नहि. पंच महाव्रत रहितने आचार्य पदवी आपवानी आज्ञा कोइ ठेकाणे नथी. व्यवहारसूत्रमां मूलमां पाने २४ मे एवुं कहेलुं छे जे बहुश्रुत होय ने मा यामृषा बोले, उत्सूत्र बोले, पापकर्म करी आजीविका करे एवाने आचार्य पदवी, उपाध्याय पदवी, प्रवर्त्तकपणुं स्थविरपणुं गणीपणुं कोइ पण पदवी आपवी नहि. ते जावज्जीव सुधी आपवी नहि. आ रीतनी मर्यादा छे. वली पंच महाव्रत रहितने साधु गणाय नहि तो आचार्य तो केम ज गणाय?

प्रश्नः–११६ एवा गुणवंत आचार्य न होय तो केम करे?

उत्तरः–घणा गुणी पुरुषो क्रियाउद्धार करी शुद्ध रीते पोते प्रव

बीजी त्रण गतिनुं न थाय. जे गति होय तेनो फेरफार थाय.

प्रश्नः—१२१ वर्त्तमानकाले आयुष्य केटलुं होय ?

उत्तरः—जंबुद्वीपपन्नत्तिमां तो मुख्यवृत्तिये उत्कृष्ट एकसो वीश वर्षनुं कह्युं छे. तेम घणा जीवने तो तेमज आयुष्य होय, ने ते प्रमाणे जणाय छे. ने कोइक जीवनुं वधारे पण सांभलवामां आवे छे. तेवीश उदयना यंत्रमां पहेला उदयमां छेल्ला युगप्रधान स्वामीनुं आयुष्य एकसो अठावीश वर्षनुं कह्युं छे. तेथी एम जणाय छे के, कोइक पुरुषनुं एकसो वीश वर्ष करतां अधिक वर्षनुं पण होय. ते वात शतावधानी शा. रायचंद रवजीभाइए भद्रबाहुसंहिता जोइ हती. तेमां तेमना कहेवामां एवुं छे जे धनलग्नमां जन्म होय ते कुंडलीमां चोथे मीननो गुरु होय ने अग्यारमे तुलानो शनी तथा शुक्र होय. एवी रीतना ग्रह होय ते अंशे करी बलवान् होय, वली आठमे कोइ ग्रह आवे नहि ने शनीनी के शुक्रनी दशामां जन्म थाय एवी रीतनो योग आवे तो बसेने दश वर्षनुं तेनुं आयुष्य थाय. माटे कोइक जीवनुं विशेष थाय ते पण शास्त्रमां अधिकार छे. वली आवश्यकनी बावीश हजारी टीकामां आयरक्षितसूरि महाराजे इंद्रनो हाथ जोयो तेमां बसे त्रणशे वर्ष सुधी जोइ पछी कह्युं जे, आ तो इंद्र छे माटे विशेष पण थइ जाय. तो कंइ विरुद्ध नथी. परमात्मानां वचन केटलांएक बहु जीव आश्रित छे. केटलाएक जीव अपेक्षित छे ते गुरु परंपरागत ज्ञानवाला पुरुष जाणे, ते वर्त्तमानकालमां परंपरानुं यथार्थपणुं रह्युं नथी. आत्मार्थी पुरुषने परंपरागत ज्ञान जाणनार गुरुनो योग मलतो नथी. पछी शास्त्रमां जे टीकाकारोए दर्शाव कर्यो होय ते जाणी शके छे. बीजो इलाज नथी. ए पंचम कालनो प्रभाव छे. वास्ते वे शास्त्रमां जूदो जूदो अधिकार जोइ श्रद्धाभ्रष्ट थवुं नहि. ते वचनना आशय खोलवानी महेनत करवी. तेम करवाथी कोइ शास्त्रमांथी अथवा कोइक पंडितथी खुलासो मली जशे.

प्रश्नः–१२२ शुद्ध अशुद्ध क्षायक समकितना भेद कोइ ठेकाणे छे ?

उत्तरः–तत्वार्थनी टीकामां पाने २० मे तथा नवपद प्रकरण नी टीकामा केवलज्ञानी महाराजनुं शुद्ध खायक समकित कह्युं छे, ने छद्मस्थ श्रेणिकादिकनुं अशुद्ध कह्युं छे.

प्रश्नः–१२३ चार अनुयोग छे तेमां निश्चय कया ? ने व्य वहार कया ?

उत्तरः–आगमसार तथा नयचक्रमां तथा द्रव्य गुण पर्यायना रासमां चरण करण अनुयोग, गणितानुयोग, धर्मकथा अनुयोग एं त्रण व्यवहारमां कह्या छे. ने एक द्रव्यानुयोग ते निश्चयमां कह्यो छे. अने आचारांगजीनी शिलांगाचार्यकृत टीकामां तो चरण करण अ नुयोगने निश्चयमां कह्यो छे ने बीजा त्रण अनुयोग व्यवहारमां ग एया छे. हवे ए बन्नेनी मतलब अपेक्षित समजाय छे. आचारांगजीनुं कहेवुं छे जे द्रव्य अनुयोगथी स्वपरनुं ज्ञान थयुं, पण परनुं छांडवुं ते चरण करण अनुयोगथी छे. ते पर प्रवृति छांडे तो ज आत्मप्रवृत्ति थाय. ने ते ज आत्मधर्म छे वास्ते ए निश्चय छे. वली आगमसार प्र मुखनुं कहेवुं छे जे द्रव्यानुयोगनुं जाणपणुं कर्युं नथी ने द्रव्य चारि त्र पाले छे, तो ते स्वपरनुं ज्ञान नथी तेथी आत्मा निर्मल शी रीते थशे? माटे द्रव्यानुयोगनुं ज्ञान थयाथी स्वधर्म परधर्म जाणे छे, ते. थी ते निश्चय छे. एम अपेक्षाये छे. बाकी वस्तुपणे तो आंधलो तथा पांगलो बे जूदा जूदा काम करवानी इच्छा करे ते सफल थाय नहि. जेम के पांगलो आंखे जुए छे ने आग लागे छे पण पग नथी तेथी ते चाली शकतो नथी. तेथी ते पण आगमां बली मरे. वली आंध लो छे ते आग जोइ शकतो नथी, तेथी तेने पग छे पण चाली श कवानुं तेना मनमां आवे नहि. तेथी ते पण बली मरे. तेम एकला ज्ञानवालो पांगला जेवो छे. जेम पांगलो आंधलाने कहे जे आग ला

प्रश्नः—१३१ देरासरनां खातमूहूर्त करवानी जग्या जोवानी रीत जैननी ने अन्यदर्शननी सरखी छे के केम?

उत्तरः—कालीदास पंमित विक्रमराजाना अवसरमां थया छे. तेमणे ज्योतिर्विदाजरण नामनो ज्योतीष शास्त्रनो ग्रंथ कखो छे ते नी टीका जैनी आचार्यनी करेली छे. तेमां जैननी रीती जूदी बता वी छे तेमज आरंजसिद्धि नामे जैनग्रंथमां पण छे. वली ज्योतिर्विदा जरण ग्रंथमां प्रतिष्ठाना नक्षत्रमां पण जैननां नक्षत्र जूदां कह्यां छे. तेथी ढुंढीयाने पण समजवुं जोइए छीये के अन्यदर्शनी पण बे ह जार वर्षना आशरा उपर जिनचैत्य सिद्ध करे छे.

प्रश्नः—१३२ सामायकमां घडी राखे छे ते आज्ञा छे?

उत्तरः—वृंदारवृत्तिमां घडी राखवानी कही छे ने तेमां नीशी थजीनी चूर्णिनी साक्षी आपी छे.

प्रश्नः—१३३ श्रावकने चरवलो मुहपत्ती राखवानी मर्यादा शास्त्रमां छे?

उत्तरः—आवश्यकनो बालावबोध यशविजयजीकृत छे तेमां त था अनुयोगद्वारनी छापेली टीकामां पाने ७० मे छे. वली श्राद्धविधि निश्चय ग्रंथमां अचलगछनी चर्चामां पण सारी पेठे स्थापना करी छे.

प्रश्नः—१३४ श्रावकने सूत्र वांचवानी आज्ञा छे के नहि?

उत्तरः—श्रावक अथवा साधुए दरेक चीज गुरु पासे जणवी प ण पोतानी मेले जणवी नहि. ते सारु विशेषावश्यकमां कह्युं छे जे सामायक अध्ययन जणावुं ते गुरु पासे, पण पुस्तक चोरीने नहि. माटे पोतानी मेले तो वंचाय नहि, ने सूत्र वांचे तेनो आशय बराबर बेसे नहि तो उत्सूत्रनो दोष लागे ने वली श्रावकने आवश्यकसूत्र तथा दशवैकालीकनां चार अध्ययन सुधी तथा आवश्यकसूत्र जण वानी आज्ञा प्रजुए करी छे, वली श्रावकने अर्थना ग्रहण करनार कह्या छे. एटले गुरु अर्थ संजलावे ते सांजले एटले श्रावकने सूत्र वां

चवानी आज्ञा संभवती नथी, प्रकरण ग्रंथ घणा छे तेमां पूर्वाचार्ये सर्व रचना लावी मूकी छे ते भणे पण छे. इहां कोइने शंका थशे जे आनंदादिक श्रावक शुं भणता हशे? ते विषे विशेषावश्यकमां श्रुत ज्ञानना भेद चाल्या छे. तेमां उपांगसूत्रनो अधिकार पाने १७१ मे छे तेमां प्रश्न थयुं छे जे उपांगादिकनी रचना शुं करवा करी? तेना उत्तरमां कह्युं छे जे साध्वीने दृष्टिवाद भणाववुं नहि ने ते दृष्टिवाद ना भाव जाण्या विना बोध केम थाय? ते सारु साध्वी श्रावकने अर्थे उपांगादिकनी रचना करी छे.आ जग्या उपर श्रावकनो शब्द छे पण उ पांग छेद सूत्र विगेरे भणाववा सारु व्यवहार सूत्रमां मुनिने केटला केट ला वर्षनी दीक्षापर्याय थाय त्यारे भणाववां कह्यां छे तेथी उपांगनी पण श्रावकने आज्ञा नथी पण श्रावक पयन्ना भणता हशे एम जणाय छे. हालमां पण चउसरण पयन्नादिक श्रावक भणे छे. तेम ते पुरुषो भणता हशे एम लागे छे. इहां कोइ एम कहेशे जे तमोए सूत्रनी साख्यो नांखी छे ते केम जाणी? ते विषे जाणवुं जे म्हारी बालबुद्धि ना वखतमां मारा मनमां एम आव्युं हतुं जे अर्थना ग्रहण करना र कह्या छे, माटे आपणे मूलसूत्र न वांचवां. अर्थ जोवाने शुं हर कत छे? एम जाणी सूत्रो वांच्यां हतां. पण सूत्रना गहन अर्थ जोइ हवे म्हारा मनमां आवे छे के वीतरागना आगमनी गहन शैली भली न आरंभी संसार मूर्छित श्रावक शी रीते जाणे? तो कंइनुं कंइ धा रण करे तो श्रद्धा भ्रष्ट थाय. माटे प्रभुजीए निषेध कर्यो छे तेज यो ग्य छे. एक आवश्यक भणे तो तेमां बहु प्रकारनुं ज्ञान थइ जाय वास्ते प्रभुनी आज्ञा बहार काम करवुं नहि, तेम सभा समक्ष तो में सूत्र वांची संभलाव्युं नथी. ते तो मंपोते वांचुं छुं. ने ते तो आज्ञा शास्त्रमां छे पण तेमां आज्ञा विरुद्धपणुं एटलुं छे जे गुरु पा से भणेलां वांचवां जोइये. पण पंचम कालना प्रभावे गुरुनी जोग वाइनी खामीने लीधे वांचवुं थाय छे ते प्रभु स्वीकारे तो सत्य छे.

कारण जे उद्यम छोडवाथी अज्ञानता टलती नथी तेथी न चाले करवुं पडे छे ने जे पुरुष गुरु पासे धारीने उपदेश विगेरे दे छे तेम ने धन्य छे. म्हारो एवो भाग्योदय थशे ते दिवस धन्य मानीश. हाल पण कोइ कोइ उत्तम पुरुष मले छे तेमनी समीपमां जे जे धारण थाय छे ते कल्याणकारी मानुं छुं ने ते शिवाय पोतानी मेळे जे वांचुं छुं तेमां प्रभु आज्ञा विरुद्ध थतुं होय ते त्रिविधे त्रिविधे मिछामि दुक्कडं देउं छुं. वली योगशास्त्रनी टीकामां पाने १०७मे सामायकना अतिचारमां कह्युं छे ने शास्त्रनी गाथा मूकी छे ते गाथामां कह्युं छे जे न करवुं ते करतां अविधिये करवुं श्रेष्ठ छे. ए आधारे गुरु पासे वांच्या विना बेसी रहेवुं प्रमाद करवो ते करतां गुरुमहाराजनी पासे वांचवानी इच्छा राखी योग न मले त्यां सुधी प्रमादमां काल न जाय ते सारुं वांचुं छुं ने ते हीतकारी मानुं छुं.

प्रश्नः—१३५ जैनमां लाखो रुपीया बीजा शुभ मार्गे वपराय छे तेवा ज्ञानमां नथी वपराता तेनुं शुं कारण ?

उत्तरः—जैनधर्मनुं मूल स्वरूप जाण्युं नथी ते पुरुषे एम समजवुं. जैनमार्ग जाण्यो होय या जैनधर्मनुं जाणपणुं थवानुं नजीकमां होय, वा थोडा भवमां पार पामवानो होय तेने तो अवश्य ज्ञान उपरज लक्ष थाय. कारण जे आत्मानुं केवलज्ञान अवरायुं छे ते प्रगट करवुं. तेनुं मुख्य साधन श्रुतज्ञान छे. केमके केवलज्ञान पामतां पहेलां क्षपकश्रेणी मांडे छे ते क्षपकश्रेणीमां प्रथम श्रुतज्ञानथी चिंतवन करे छे पछी अपूर्व भाव प्रगट थाय छे ने स्वाभाविक ध्यान थाय छे माटे ए सर्व थवानुं कारण श्रुतज्ञान छे ने ते श्रुतज्ञान ज्ञानावर्णी कर्मना क्षयोपशमथी थाय छे, ज्ञानावर्णी कर्मनो क्षयोपशम ज्ञान भणवाथी, ज्ञान भणाववाथी, ज्ञाननां पाठ करवाथी, ज्ञानध्याननो तथा ज्ञान जे पुस्तको, या ज्ञानना उपगरणो तेनो विनय करवाथी, या पुस्तको सचाववाथी तथा विद्यार्था

लाभ काढवी ने श्रावकोने जणाववा, तन मन भने धन ए त्रण प्रकारे शक्ति होय ते प्रमाणे ज्ञाननी पोताने तथा परने वृद्धि थाय एवी प्रवर्त्तना करवी. तेथी ज्ञानावर्णी कर्मनो क्षयोपशम थाय ने ज्ञान प्रगट थाय. जेने धननी शक्ति होय ते धन ज्ञानना काममां वापरे. जेने शरीरनी शक्ति होय ते शरीरथी ज्ञान नी संभाल राखे. जेटली जेटली बने एटली शरीरथी सेवा भक्ति करे. जे जे ज्ञान संबंधीना कामनी महेनत करवानी होय ते करे. वली मननी शक्तिवाला एटले भणेला होय ते बीजाउने भणावे द्दष्टांत युक्तिये करी जेम समजे तेम समजाववानो उद्यम करे. पोतानुं काम छोडीने पण परने ज्ञाननो लाभ थतो होय ते उद्यम करे. पण स्वार्थज करया करे नहि. आ लक्षणो ज्ञान निकट थवानां छे. माटे नजीकमां ज्ञान थवावाला तो आ रीते वर्ते एटले ज्ञानना काममा जरूर पैसा वापरे पण जेने ज्ञान प्रगट थवुं दूर छे ते जीवो तो विचित्र काम करे छे. केटलाएकने में समजाव्या छे तेमणे मने जवाब दी धो के शास्त्र तो घणांज छे तेने आ दुनियामां वांचनार कोण छे? घणांए पुस्तको सडी जाय छे; वली कोइ कहे छे जे अमने कंइ भणतां आवडतुं नथी एटले पुस्तकने शुं करीए? आवा अनेक प्रकार ना जवाब अज्ञानपणे आपे छे. वली शासनमां केटलाएक कारभारी होय छे तेमना ताबामां पैसा होय छे ते पैसा एकठा करी वधारे जाय छे पण ते पैसामांथी ज्ञानना काममा खरचता नथी. व्याज उपजावी पुंजी वधारे जाय छे. कोइ ज्ञानमां खरचवानी प्रेरणा करे छे तो पण पोताने ज्ञानावर्णी कर्मनो उदय छे तेना प्रभावे उल्लाहे पारका पैसा पण ज्ञानमां खरचता नथी ने वगर कारणे जीव ज्ञानावर्णी कर्म बांधे छे. ए जीव उपर पण ज्ञानवाने तो करुणा लाववी, पण द्वेष लाववो नहि. कारण जे ए जीव शुं करे! कर्मराजा मार्ग आपे नहि ने आ भवमां तो समकित विना बुद्धिवान गणाया छे पण एनी

नवितव्यता एवीज ठे के आवते नवे ज्ञान विशेष अवराइ जवानुं ठे तेथी ए विचारानी बुद्धि एवी थाय ठे. वली ज्ञानवंतोए एवाने स मजाववा जोइए. पण प्रायः केटलाएक कारजारीन धनवान होय तेथी तेमने कहेवा जइए तो उलटो वधारे द्वेष प्राप्त थाय एटले ज्ञा नवानने पण मुगा बेसवुं पडे ठे. हवे पैसाना आपनार माणस तो ज्ञानमां खरचवा आपे ठे ते ठतां ते पैसा न खरचवाथी तेमनो विश्वा स उवी जाय ठे. वली एवी खबरो पडवाथी जे पैसाना खरचनार हो य ठे ते पण ज्ञानना काममां खरचता नथी ने कहे ठे जे ज्ञानना पैसा अमे आपीए ते खोरंजे पडे. आम विचार लइ ज्ञानना काममां पैसा खरचता बंध थइ जाय ठे. आवां अनेक कारणो मलवाथी ज्ञानमां पैसा खरचवा बंध थइ गया ठे पण एमां इलाज नथी, पण आत्मा र्थीने तो सात क्षेत्र ठे तेमां ठए क्षेत्रने नजखावनार ज्ञान ठे माटे ज्ञान जेवुं कोइ पण क्षेत्र नथी. मरण वखते पण जीवो लाखो रु पीआ मान प्रतिष्ठाने अर्थे शुन कामोमां वापरे ठे पण ज्ञानमां वा परता नथी. तेम आत्मार्थीए करवुं नहि. आत्मार्थीए तो वधारे नाग एमां वापरवो. कारण जे बीजा क्षेत्रमां केटलाएक आत्मार्थे केटला एक मान सारु पण खरचनार ठे. तेथी ते कामो तो चाल्या करे ठे तेमां अडचण नथी. ने आ ज्ञानक्षेत्रमां तो मोटी अडचण ठे के ज्ञानना जूना नंमारो ठे तेमां केटलाएक नंमारो एवा शेठीया तथा साधुना पासे ठे के कोइ वांचवा मागे तो एक पानुं पण आपता नथी ने पुस्तक खवाइ जाय ठे. हवे ए पुस्तकथी तो कंइ उपकार थनार नहि; वली केटलाएक नाग्यशालीना हाथमां ठे ते पुस्तक आत्मार्थि ना उपयोगमां आवे ठे. पण सर्व वस्तुनी कालस्थिति ठे माटे एने पण वधारे काल थवाथी नाश थवानो संनव ठे. त्यारे जो नवां न वां लखातां जतां होय तोज आगल पाउल एमने एम चाल्या करे, पण तेम न थाय तो हालमां पण केटलाएक शास्त्रनां नाम ठे प

ए ते पुस्तक मलतां नथी. केटलांएक अधुरां पुस्तको छे, केटलांएक पुस्तकोने उधेइ खाइ गइ छे ने जीर्ण थयां छे एम बन्युं छे. वली एवुं कोइ पण स्थानक नथी के सर्व पुस्तको एक जग्याथी मली शके. आ दशा पुस्तकोनी थइ छे. माटे आत्मार्थिए तो जेम बने तेम ज्ञानमां खरच करी सर्व पुस्तको एक ठेकाणेथी नीकले एम करवुं जोइए. आ काम मोटा धनवाननुं छे अगर तो घणा माणस मली करे, अगर तो ज्ञानना पैसा होय तेमांथी करे, पण आ विचार जेने ज्ञान थवानुं निकट हशे तेने सूझशे. बीजाने सूझशे नहि. कारण जे मने तो म्हारा जाग्योदयथी हुं दश वर्षनो थयो त्यारथी ज्ञानमां पैसा खरचवानी बुद्धि एवी थइ जे जेटला पैसा ज्ञानमां खरचुं एटला बीजा काममां खरचवानुं चित्त न हतुं, पण एवी बुद्धि थवाथी म्हारा गाममां कोइ जणावनारनो योग नहि. मुनि महाराजनुं आवागमन नहि तेम श्रावक जणेजा प्रेरणा करनार मलेला नही, तेम छतां पण नाम मात्र कंइक जैनधर्मनुं ज्ञान मल्युं. ते सर्व फल ज्ञान उपर प्रेम थवानुं छे.

वली इंग्रेज लोक परदेशी छे, धर्म पण जूदो छे तो पण आ देशना माणसोने कलाउ प्रमुख जणाववा सारु हजारो रुपीया खरचे छे तो तेथी ते लोकने केटलो क्षयोपशम थयो छे के अनेक प्रकारनी वगर जोएली कलाउ खोली काढे छे ने अनेक वस्तु नवी उत्पन्न करे छे के जेनुं कृत्य समजी शकातुं नथी. एटली वधी तेमने बुद्धि मलवानुं कारण एटलुं छे के ज्ञाननुं उत्तेजन करवामां अत्युत्साह छे. ए उपरथी विचारवानुं छे जे संसारी ज्ञानना उत्साहथी एटलो लाभ मले छे तो वीतरागना ज्ञाननी वृद्धि करवाथी केटलो लाभ थाय? माटे आत्मानुं हित करवा पोताना छोकराने तथा परने हित थाय ते सारु जैनशास्त्र जणाववां. जैनशास्त्र जणावाथी बुद्धि सर्वे काममां वृद्धि पामशे अने जणावनारने लाभ थशे. वली पुस्तक ब

गडतां होय तो तेनी संभाळ करवी. जैननां सर्व शास्त्र अमरपद पा मे एम करवुं जोइए. पंजाब देशथी आत्मारामजी महाराजजी सा हेब गुजरातमां आव्या ने शास्त्र हतां तो जोयां. तेथी ज्ञान मेळवी सर्व देशमां उपकार कर्यो. वळी यवनना मुलकमां पण एड साहे बे जैनधर्म प्रसिद्ध कर्यो ने जैननुं बहुमान कराव्युं तेमां निमित्त कारण शास्त्र हतां तो बन्युं, नहि तो बनत नहि. माटे आपणने वां चतां न आवडतुं होय तो ते लक्ष लेवो नहि. पुस्तक हशे तो वांच वाथी घणा पुरुषने लाभ थशे.

प्रश्नः—१३६ नात्रां करवानो रीवाज हिंदमां नथी ने स्त्रीयो बालहत्या करे छे, तो नात्रानो चारो होय तो सारो के नहि?

उत्तरः—नात्रां करवानी रीत धर्मथी घणीज विरुद्ध छे. वळी त मे बालहत्या थाय छे तेथी नात्रां थवाथी घटवानुं समजो छो, पण म्हारे एक शेसन जडज साहेब साथे वातचित थइ हती. तेमने में पूछ्युं हतुं के आपनी आगळ खूननां काम आवे छे तेमां स्त्रीयो नी खटपटनां खूननां काम वधारे आवे छे के ते शिवायनां खूननां काम वधारे आवे छे? तेमणे तेनो जवाब आप्यो के स्त्रीउनी ख टपटनां खून वधारे थाय छे. बीजो सवाल पूछ्यो जे जेनी नातमां नात्रां थाय छे तेनां खून स्त्रीयोथी वधारे थाय छे के नात्रां नहि करनारनी नातमां वधारे थाय छे? तेना जवाबमां जडज साहेबे फरमाव्युं जे नात्रावाळानी नातनी स्त्रीयो ना संबंधनां खून वधारे आवे छे. हवे आ उपरथी विचारवानुं जे स्त्री यो जेवी निर्दय जात बीजी नथी. एक शास्त्रमां कथा वांची छे तेमां एक राजा दशराने दिवसे माताने नमवा गयो, माताए आशिष आ पी जे स्त्री जेवी छाती थजो. ते राजाने नहि पसन पडवाथी मा ताने पूछ्युं जे आ आशीष केम आपी? माताए कह्युं जे स्त्री जेवी छाती पुरुषनी नथी तेथी आशीष आपी ते तने बतावुं. तुं हूकम फे

रव के जे पोतानी स्त्रीनुं माथुं लावे तेने अरधुं राज्य आपुं. ते प्रमाणे राजाए कर्युं पण कोइ पुरुष माथुं लाव्यो नहि. बीजे दिवसे ढंढेरो फेरव्यो जे जे स्त्री पोताना धणीनुं माथुं लावे तेने अर्द्ध राज्य आपुं. ते सांभळी घणी स्त्रीयो धणीनां माथां लावी. राजाना मनमां आ व्युं जे स्त्री जेवुं क्रूर कोइ नहि. आ कथा उपरथी समजवुं के स्त्रीने ना त्रांनी छूट मळे तो आवी क्रूरता वापरे ने पुरुषने परणवानी छूट छे तो पण क्रूरता वापरे नहि ने स्त्री निर्दयता वापरे. माटे नातरांनी छूट नथी. तेथी पोताना धणीनुं खून करतां करावतां पोतानो लाज्ज तपासे छे के जन्म पर्यंत पहेरवा उढवानुं खावानुं सुख जतुं रहेशे ने रंडापो जोगववो पडशे. तेथी बनता सुधी खुन करे नहि. ने नात्रांनी छूट होय तो ए धणी मरी जशे तो हुं नातरे जइश ने बीजो धणी क रीश एटले पोताना सौभाग्यपणाना सुखमां खामी पडवानी नथी तेथी धणीने मारी नांखतां विहे नहि तो महोटा माणसनां मरण करे. वळी बाळहत्या तो घटेज नहि कारण जे हालमां नात्रां नथी क रता तो पण वर नहि मळवाथी केटलीएक न्यातमां कन्याउ महो टी करवी पडे छे. ने ज्यारे नात्रां थाय त्यारे तेने बदले वळी तेटली कन्यानो वधारो थाय ते मोटीउ थाय तो ते सारी चालनी न रहे. तेथी ते गर्भपात करे. हालमां म्हारा सांभळवामां आव्युं छे के इग्लां डमां कुंवारीउ घणी छे ते बाळहत्या करे छे. तेमज अहीं उंची न्यात मा नात्रां नथी थतां, ते थाय तो बाळहत्याने म्होटानी हत्या बन्ने जा री थाय. माटे पूर्वना पुरुषोए जे रीवाज राखेलो छे तेज सारो छे. कोइ एम सवाल करशे जे ब्राह्मणमां असल नात्रां थतां हतां ते विषे जाणवुं जे हाल जेम केटलाएक माणस नात्रामां फायदो माने छे तेम ते वखतमां पण माननारा हशे. तेमणे तेम कर्युं हशे तेमज बाळहत्या तथा जुवानहत्या बे विचारनार म्हाद्या पुरुषे ए वात अंगी कार न करी ते वहिवट चालु रह्यो ते आज चाले छे. ते फेरववामां

कंइ फायदो नथी पण नुकशान छे. वली आपणे जैनधर्मीने तो जेम विषय घटे कामथी मुक्त थवाय एम करवुं छे ने ते प्रत्यक्ष जोइए छीए के जेटली विधवा बाइओ धर्म साधन करे छे ने जेटली संसार छोडी संयम ले छे तेटली सौभाग्यवती स्त्रीयो करी शकती नथी. जवरा इथी शील, कुलनी मर्यादथी पालवाथी पण महानिशीथजीमां ध न्य कृतार्थ कहेल छे माटे शील पालवानो म्होटो फायदो छे ते भट की जाय. ने घणी एक विधवाओ तो भावे छे के म्हारे ज्यां सुधी स्वा मीनो योग हतो त्यां सुधी तो म्हारुं चित्त विषय त्याग करवानुं थतुं न हतुं. पण हवे सहजे स्वामीनुं कारण छूटी गयुं एटले सहजे म्हा राथी शील पलशे एवी सुंदर भावनाओ भावे छे. आत्माने निर्मल क रे छे ते नजरे जोइए छीए. वली जेनी नात्यमां नात्रां थाय छे तेने आ दशा बनवानी नथी तेमां पण कुलवान होय छे ते नात्रां करता नथी ते पण जोइए छीए तेथी एमां लाभ दर्शावे छे ते योग्य नथी.

प्रश्नः—१२७ आत्मा निर्विकल्प छे के सविकल्प छे?

उत्तरः—आत्मा निर्विकल्प छे. विकल्प करवा ते जडनी संगते आत्मानो उपयोग बगडवाथी थाय छे.

प्रश्नः—१२८ बार भावना तथा चार भावना भाववी एमां पण विकल्प करवामां आवे छे?

उत्तरः—ए विकल्प छे ते निर्विकल्पदशाने लावनार छे. ए प्र थम अवस्थाए आदरवा योग्य छे. ज्यारे शुक्लध्याननो बीजो पायो ध्याय छे. ते वखत अभेद ज्ञान थाय छे. त्यारे विकल्प टली जाय छे. पण शुक्लध्याननो पहेलो पायो ध्याता पहेलां श्रुतज्ञाननुं चिंतवन था य छे, तेनाथी असंग अनुष्टान रूप एटले कुंभार जेम चक्र हलावे पछी एनी मेले चक्र फर्या करे, तेम श्रुतज्ञानथी विचार्या पछी, सहजदशा प्रगट थाय छे तेथी स्वभाविक ध्यान थाय त्यारे अभेद ज्ञान प्रगट थाय छे. त्यांथी निर्विकल्पदशाना अंश प्रगट थता जाय

छे. पण ज्यारे बीजो पायो ध्याय छे त्यारे विशेषनिर्विकल्पता प्रगटे छे अने ज्यारे केवलज्ञान प्रगटे छे त्यारे पूर्ण निर्विकल्पदशा प्रगटे छे.

प्रश्नः—१७९ केवलज्ञान तो निर्विकल्पदशाथी प्रगटे छे त्यारे विकल्प रूप नावना तथा पूजा प्रतिक्रमण करवुं ए तो वधारे विकल्प सहित रह्युं, ते करवाथी शुं लान्न ?

उत्तरः—नावना विगेरे जे जे करणी छे एमां पण अंशे अंशे निर्विकल्पदशा थाय छे. पूजानी वस्तु लाववा ऊव्य वपराय. ए ऊव्य उपरथी मूर्छा उतरे छे ते निर्विकल्पदशाना अंश प्रगटे छे. वली संसारनो राग छूटे त्यारे प्रन्नु उपर राग थाय छे. त्यारे संसार उपरथी जेटलो जेटलो राग छूटे ए निर्विकल्प अंश छे. वली देह पूजामां वपराय छे ते वखत विषयमां वपरातो नथी ते विषयमां वापरवानी इच्छा छूटी ए निर्विकल्प अंश छे तेमज पडिक्कमणामां पण संसार उपरथी चित्त खशेडे छे, ने पुद्गलदशाथी नाव उतारी व्रतो अंगीकार कर्यां छे तेम उतां पण कंइक चित्त पलटाइ जवाथी परन्नावनी प्रवृत्ति करवाथी दूषण लागे छे ते चित्त स्वात्मदशानुं थवाथी रुचता नथी तेथी परन्नाव वृत्तिनी निंदा करे छे त्यारे ते निंदा करतां पुद्गल दशानुं अरुचकपणुं जे बने छे ने निज स्वन्नाव सन्मुख थाय छे ते पण निर्विकल्पदशाना अंश छे. तेमज पौषधमां अने नावना नावे छे ते नावनामां नाववानुं कारण एटलुंज छे के पुद्गलदशा जे विन्नावदशा विकल्पमय तेमां अनादीना अन्यासथी म्हारापणुं मान्युं छे ते खशी जाय त्यारे विन्नाव वस्तु आत्माने सारी न लागे, ने अनादिनी सारी लागती हती ते कंइक मिथ्यात्व पुद्गल खसवाथी थाय छे. जेटला मिथ्यात्वना पुद्गल खशा ते स्वात्मनावमां वर्त्तवाना नाव छे तेटला निर्विकल्प अंश प्राप्त थाय छे. माटे जे जे जीव धर्मसाधन आत्म सन्मुख पड़ने करे छे तेमां अंशे अंशे निर्विकल्पदशा प्राप्त थाय छे. तेमज ज्ञान ने शास्त्र वांचवां ए पण आत्मानी स्वदशानो

विचार करीए तो निश्चय नये आत्मा केवलज्ञानमय छे तेने न एवुं शुं? पण आत्मा केवलज्ञानमय छे ते शास्त्र सांभलवाथी ने वांचवाथी जाणे छे. हवे इहां पण अनादिकालनो जीवनो उपयोग शास्त्र सांभलवा वांचवानो आत्मा जाणवा अर्थे हतो नहि, पण ज्यारे आत्मानी साथे आवरण करनार मिथ्यात्वना पुद्गल हता ते खस्या त्यारे आत्मधर्म जाणवाने माटे शास्त्र सांभलवा वांचवानी रुचि थइ त्यारे इहां पण आत्मा निर्विकल्पमय हतो तेना अंश खुल्ला थया पछी अनुक्रमे जेम जेम शास्त्र सांभलवा मनन करवानुं विशेष थयुं, तेम तेम आत्मानां आवरण खसतां गयां तेम तेम जीव निर्विकल्प थयो. पण जीवने प्रथमथीज निर्विकल्पदशा थती नथी. माटे निर्विकल्पी पुरुषोए जेम अनुक्रमे गुणस्थानको बताव्यां छे ते प्रमाणे अनुक्रमे गुणस्थान चढी निर्विकल्पी पुरुष जे भगवान् तेमणे व्यवहार रूप चडवानी रीती दर्शावी छे, तेना अर्थि जीव वर्त्ते छे तेने ते मां जेटली जेटली निर्विकल्प अंशनी दशा प्रगटे छे तेथी ते आनंदित थाय छे अने देवपूजा श्रावकनां व्रत मुनिनां व्रत प्रतिक्रमण भावना ध्यानादिक सर्व करणी पोतानी निर्विकल्पदशाने सारु करे छे एम करतां करतां अनुक्रमे निर्विकल्पदशा पूर्ण थाय छे.

प्रश्नः–१४० आत्मा परभावनो अकर्त्ता कह्यो छे ने आ प्रवृत्ति तो कर्त्तापणे थाय छे ते केम?

उत्तरः–तमारी वात सत्य छे. निश्चय नये आत्मा परभावनो अकर्त्ता छे. तेमज व्यवहार नये कर्त्ता पण कह्यो छे.ने व्यवहार नये कर्त्ता न मानीये तो आत्माने आवरण पण न लागे, ने आवरण न लागे तो तेने मुक्तथवानुं पण नथी.ज्यारे मुक्तथवानुं बाकी रह्युं नही त्यारेतो सर्व जीव सर्वज्ञ जेवा होवा जोइए. ते तो जणाता नथी, त्यारे प्रभुजीए व्यवहार नये कर्त्ता कह्यो छे ते सिद्ध थाय छे. आत्मा व्यवहार नये कर्मने योगे कर्ममय परिणत थइ विभावमय पुद्गलनी करणी विषय

कशायनी करी ग्ह्यो छे. हवे व्यवहार नये कर्मबंधनां कारण सेवे छे पण तेमांथी नवितव्यताना योगे कंइक स्वानाविक कर्मथी हलको थयो ने जेम कोठीमां दाणा थोडा नांखे ने घणा काढे तो सहजे दाणा कोठीमांथी ठगा थाय. तेमज जीव वधारे कर्म नोगवे ने अकामनिर्जरा करे ने नवां थोडां बांधे तेथी हलको थाय, तेथी वीतराग सर्वज्ञ पुरुष उपर प्रीति जागे अने सत्संग करे. सत्संगथी पोतानुं स्वरूप जाणे जे निश्चय नये तो म्हारो आत्मा सर्वज्ञ तुल्य छे जो एवो आत्मा न रह्यो होय तो कोइ दिवस आत्मा शुद्ध न थाय. आत्मा अवराय छे ते जेम स्फटीकने डाक मुकीए बीए तेथी स्फटीक डाक जेवा रंगनुं देखाय छे पण ते डाक निकली जाय तो जेवो निर्मल छे तेवो देखाय छे पण एवो डाक प्रणमी गयो नथी के फरी स्फटिकनुं रूप प्रगटज न थाय. तेम आत्माने एवां कर्म लाग्यां नथी के कोइ काले विशुद्ध थाय नहि. कर्मनां आवरण जेम जेम खसतां जाय तेम तेम विशुद्ध थाय ने ते प्रत्यक्ष अनुमान थाय छे. जेम के कोइक जीव ज्ञाननो अभ्यास वधारे करे छे तो वधारे विद्वान थाय छे तो जो आवरण अभ्यासथी खसतां न होय तो बुद्धिवान केम थाय? पण एवां आवरण छे के आत्मतत्त्व प्रगट करवानो अभ्यास करे तो आवरण नाश पामे. माटे आत्मानी स्वानाविक दशा कायम छे गइ नथी, ते प्रगट करवाने व्यवहार नये गुणस्थाननो व्यवहार प्रनुजीए बताव्यो छे तेम करवो, ने तेम अभ्यास करवाथी आत्मा शुद्ध थशे. ने निश्चय नये अकर्त्ता कह्यो छे ते पण छे. जो अकर्त्तापणानुं निज स्वरूप न जाणे, तो शुद्ध करवानी बुद्धि थाय नहि, ने जे विनावीक करणी छे ते म्हारे कर्त्तापणे करवा योग्य नथी एम जाणे. माटे निश्चय नयनो पक्ष हृदयमां अंदीतरे राखे; पण निश्चय नये आत्मा विनावनो कर्त्ता छे एम ज्यां सुधी जीव जाणे त्यां सुधी आत्मा शुद्ध करवानी बुद्धि थाय नहि. ज्यां सुधी आत्मा पुद्गल

कर्त्ता जाणे, त्यां सुधी शरीरे दुःख थाय तो मने दुःख थयुं, धन ग युं तो महारुं धन जतुं रह्युं. स्वजननो वियोग थयो तो मह्मारां सगां मरी गया हवे केम करीश ? महारुं घर जतुं रह्युं. महारुं वस्त्र बगडी गयुं. मने मार्यो, गालो दे छे एम परवस्तुमां महारापणुं मने जे जीव मानी रह्यो छे, ते जड पदार्थमां महारापणुं माने छे तेनुं कर्त्तापणुं मा ने छे. में सुखी कर्या, में दुःखी कर्या एम माने छे तेनो त्याग करी निज स्वजावमा रहेवुं. निश्चे नये स्वजावनो कर्त्ता जाणी विजावनुं कर्त्तापणुं छोडवुं.

प्रश्नः—१४१ आत्मा निर्विकल्प तथा अकर्त्ता बतां कर्त्तापणे व्र त, पच्चख्खाण, प्रतिक्रमण करे, शास्त्र वांचे ने तेथी अकर्त्ता निर्विक ल्पता थाय ए केम घटे ?

उत्तरः—कर्म छे ते परवस्तु छे जेम कोइ माणसने कांटो वाग्यो छे, ते कांटो परवस्तु छे. वली नरेणीवडे कांटो काढे छे ते नरेणी परवस्तु छे, तो पर वस्तुए पर वस्तु निकले छे तेम आत्माने जे कर्म लाग्यां छे ते पर वस्तु पर वस्तुना योगे निकले अने हरेक वस्तु अनुक्रमे शुद्ध थाय छे. वस्त्रने मेल लाग्यो छे, ते पर वस्तु छे तेने खारादिक पर व स्तुनो योग बने छे तेथी ते वस्त्र शुद्ध थाय छे. हीरा प्रमुख रत्न पदार्थ छे ते खाणमांथी काढे छे त्यारे मेलवालो होय छे तेने घसवानां श स्त्र लागे छे त्यारे मेल नीकली जइ शुद्ध रत्न प्रगट थाय छे. तेमां प ण प्रथम सर्वे मेल जतो नथी. प्रथम तो अल्प अंश जाय छे पण घ सवानो अज्यास करवाथी अनुक्रमे सर्वे मेल जतो रहे छे, पण मेल काढवामां पर वस्तुनो योग जोइए छे, तेम आत्मा कर्म थकी अव रायो छे. तेथी आत्मानी निर्विकल्पदशा पण जणाती नथी. अकर्त्ता पणुं पण जणातुं नथी ते आवरणनो प्रजाव छे. ते आवरण खशेड वाने माटे जेम वस्त्र धोवाने पहेलो तो खार चढावे छे, देखीतो त त्काल मेल चढेलो जणाय छे, पण वस्तुपणे ते खार मेलनो काढनार

छे तेम व्यवहार करणी देखीती तो परभावनी देखाय छे, पण वस्तु पणे अंशे अंशे आत्माने शुद्द करे छे, जेम जेम अंशे शुद्द थता जाय छे, तेम तेम व्यवहारनी करणीउ छूटती जाय छे. जेम के श्रावक पौषध करे छे, त्यारे पौषधमां पूजा प्रमुख करता नथी. मुनिने पूजा, गृहस्थनी स्वामिभक्ति ए सर्वे करवा छूटी जाय छे. एम अनुक्रमे सर्वे करणीउ छूटी जाय अने अकर्त्ता गुण निर्विकल्प गुण आत्मानो प्रगट थाय छे. माटे सर्वे करणी निर्विकल्पदशा लाववाने करवा योग्य छे. प्रथम अशुभ क्रियानो त्याग करी शुभ क्रिया करवी छे. पछी जेम शुद्दशा प्रगट थती जाय तेम शुद्द क्रियानो त्याग करी अक्रिय पद प्रगट थतुं जाय.

प्रश्नः—१४२ ज्ञानीए तो पुण्य पाप बन्ने त्याग करवा योग्य कह्यां छे, ने तमे तो एकने छोडी एकने आदरवानुं कहो छो ते केम ?

उत्तरः—ज्ञानीए कह्युं छे ते सत्य छे. जेम कोळीनी जात चोरी करवानो धंधो करे छे तेथी सामान्य वचने कोळीनी सोबत करवानो त्याग केहेवाय, पण चोरना नयथी रक्षण करवा सारु जो कोळीने वळावो राखीए तो आपणुं रक्षण थाय, ने वळावाए ज्यारे चोरने मारी काढ्यो, त्यारे निर्भय थया. पछी वळावानो खप नथी त्यारे चोर तथा वळावा बन्नेनो त्याग थाय. तेम अशुभ प्रवृत्तिने टाळवा सारु शुभ करणी रूप वळावो छे ते सर्वे अशुभ प्रवृत्ति टळी गया पछी शुभ करणीनो पण त्याग थाय. माटे ज्ञानीए बन्ने त्याग करवा कह्या छे ते सत्य छे. सर्वे काममां आत्मा अज्ञानपणे अनादि काळनो कर्त्तापणुं मानी रह्यो छे, ने तेथीज आत्माना ज्ञानने आवरण थतां जाय छे ने ज्यारे जीव भन्नमां आगम सांभळे छे ने स्पर्श ज्ञान रूप ज्ञान जीवने परिणमे छे, त्यारे आत्माने आत्मानुं स्वरूप अनुभव गम्य थाय छे त्यारे जाणे छे के, अहो ! म्हारो आत्मा अरूपि, अनंत ज्ञानमय, सर्व भावनो जाणनार, नि

विकव्पर ज्ञानी, जडनावनुं जे जे कर्त्तव्य करेलुं ठे ते म्हारो स्वनाव नथी. ज्यारे म्हारुं कर्त्तव्य नथी त्यारे तेनो हुं कर्त्ता थउं हुं ते पण भ ज्ञानता ठे. ए वस्तु मनुकूल प्रतिकूल जेने मले तेमां हुं सुख दुःख मानु छुं ते पण अज्ञानता ठे. म्हारो स्वनाव तो जाणवा देखवानो ठे ते स्वनावनो हुं कर्त्ता हुं ने ते करवा योग्य ठे. आवुं ज्ञान थाय ठे. माटे निश्चय नये आत्मा स्वनावनो कर्त्ता ठे. व्यवहारे विज्ञावनो कर्त्ता ठे. जेम जेम निश्चय गुण प्रगट थाय ठे, तेम तेम अशुद्ध व्य वहार त्याग थतो जाय ठे ने परनावनुं कर्त्तापणुं टली जाय ठे अने जेवुं आत्मानुं स्वरूप ठे तेवुं प्रगट थाय ठे.

प्रश्नः–१४३ तमे जे जे नावना करवानी कहो ठो, ते आत्म घरनी ठे के परघरनी ?

उत्तरः–जेटलो व्यवहार वर्त्ते ठे, पुफ्गले करी वर्त्तना करवी ठे अने ते सारु नावना नाववी ठे, ते सर्व व्यवहार पर घरनो ठे. एटले पुफ्गल मिश्रित ठे. कारण जे आत्माना स्वनाविक गुण तो जाणवा देखवाना ठे, पण विचार करवो ते आत्मानो धर्म नथी, ज्यां सुधी संपूर्ण केवलज्ञान प्रगट नथी थयुं, त्यां सुधी पुफ्गले करी सहित वि चार ठे. कारण जे मति श्रुतज्ञान ठे ते इंड्रियजनित ज्ञान ठे, इंडि योनुं वल ठे. अवबोध थाय ते पांच इंड्रिने ठछुं मन एना संयोगथी ज्ञान थाय ठे. ए ज्ञान आत्मा अने परने संजोगे थाय ठे, ते पण जीवनो आत्मा अवराइ जवाथी मति श्रुतज्ञानने जेटलो बोध ठे तेटलो थतो नथी. ज्ञानने नक्ति, ज्ञानवानने नक्ति ज्ञान प्रगट क रवानी अतिशय उत्कंठा, तेमज नणवाना वांचवाना काममां अ तिशय अन्यास, जे ठेकाणे ज्ञान मलवानुं होय वा दूर होय, वा न जीक होय ने तेनो वखत साचववो पडतो होय ते सहन करवुं प डतुं होय, ने जे हुकम फरमावे ते करवो पडतो होय, ते सर्वे हुकम तथा सर्व दुःख सहन करी, ज्ञान मेलववाने आलस ठोडी, रात्री

दिवस उद्यम करे छे, त्यारे ज्ञानावर्णी कर्म थोडां थोडां जेम जेम क्षय थतां जाय, तेम तेम मति श्रुतज्ञाननो बोध वधतो जाय छे. त्यारे जीव म्हारूं स्वरूप अने पारकुं एटले जडनुं स्वरूप उळखे ने त्यारे शास्त्रमां जडनी संगत छोडवाना जे जे उपायो बताव्या छे ते जाणे छे तेथी तेनी विचारणा करे छे. ए विचारणा एवी छे के, जेथी आत्मा पोताना स्वरूपनी सन्मुख थतो जाय छे ने परभावथी चित्त खशेडतो जाय छे. जेटलुं परभावथी चित्त खस्युं तेटलो आत्मा शुद्ध थतो जाय छे. जेम के आपणा कुटुंबना माणस शिवायना माणसने घरमां मुनम करीने राखीए छीए तो तेने द्रव्य आपवुं पडे छे एटलुं द्रव्य व्यवहारथी तो उछुं थयुं लागे छे पण बीजी तरफ विचार करीए तो आपणुं जे धन छे तेनुं रक्षण करे छे ने नवुं व्याज विगेरे उत्पन्न करी धन वधारी आपे छे. तेम ज्ञान तथा भावनाउ जे पुद्गलमां मळीने करवो ते आत्मरूपथी पररूप देखीतुं वहारथी छे, पण वस्तुपणे आत्माने आत्म स्वरूपे जाणे. जडने जड स्वरूपे जाणे. आत्माने निरावरण करवानो उद्यम करी रह्यो छे. विषय कषायनां काम उछां थतां जाय छे अने पूर्वनां कर्म क्षय थतां जाय छे. ए बधुं काम परवस्तुथी थाय छे. माटे ज्यां सुधी केवलज्ञान नथी प्रगट थयुं त्यां सुधी भावनाउ विगेरे बहुज उपकार करे छे. पण जेम दीकराने तथा मुनमने वस्तुपणे बाप जूदा जाणे छे, तेम वस्तुधर्म उळखवापणे जे ज्ञान आत्म उपयोगनां, ते अवधि मनपर्यव केवलज्ञान तथा मति श्रुत ज्ञान इंद्रियजनित छे. तेने ते रूपे जाणवां पण आत्मजनित ज्ञान प्रगट नथी थयुं, त्यां सुधी आ ज्ञाननो अभ्यास छोडी दे तो एनां आवरण शी रीते नाश पामे? एम जे जे रीते सर्वज्ञ महाराजे बताव्युं छे तेम सेवीने आत्मानो आत्मभाव प्रगट करवो. जेम जेम आत्मा विशुद्ध थाय, तेम तेम नीचली प्रवृत्ति छोडता जवी छे अने समभाव वधारतां जवो छे. जे जे परभावना संयोगथी सुख दुःख अ

नुकूल प्रतिकूल शरीरे बने छे, तेमां पोतानो समभाव छोडतो नथी. कोइ मारी जाय छे. कोइ पूजी जाय छे, कोइ गाळो दे छे. कोइ गुण ग्राम करे छे ते सर्वमां समवृत्ति छे. एवा गुण जेम जेम वधे, तेम तेम जाणवुं जे, हुं चढते पगथीए छुं. तेथी गुणस्थाने चड्यो पण समजाय, ने जेम जेम गुणास्थाने चढे, तेम ज्ञानीए निचली प्रवृत्ति छोडवानी बतावी छे तेमज छोडवी. एवा पुरुषो तो मर्यादा प्रमाणे ज वर्त्तशे, ने वीतरागना ज्ञानथी स्वचेतनने चेतन रूपे जाणशे. पर पुद्गलने पुद्गल रूपे जाणशे. आत्मा अक्रियपणे जाणशे. क्रिया पुद्गलने संगे थाय छे ते पण जाणशे. ज्यां सुधी आत्मानो अक्रिय गुण प्रगट नथी थयो, त्यां सुधी नीचेथी जेम जेम उंचो चढे छे, ने जेटलुं जेटलुं शुद्ध स्वरूप प्रगट थाय छे, तेटली तेटली क्रिया छोडतो जाय छे. दशा तो अक्रियपदनी लावे छे. स्वधर्म तो जेटलो आत्मधर्म प्रगट थाय छे, तेमां स्थाप्यो छे. साधन रूप धर्मने साधन रूप माने छे. जेम कोइ माणसना घरमां लक्ष रूपीयानी दोलत छे पण ते जीव जाणतो नथी. एने कोइ पुरुष ते दोलतना गुणनो जाणकार मळ्यो, तेणे समजाव्यो के तहारा घरमां आ म्होटी दोलत छे तेना उपर घणो कचरो मेल पत्थरनो थर चढी जवाथी ते देखाती नथी. माटे उद्यम कर, उद्यम करवाथी तारी सर्वे दोलत हाथ आवशे. हवे जे पुरुषने ए कहेनार पुरुषनी प्रतीती छे तेणे ए दोलत तो जमीनमां रही छे तेथी ने द्रव्य विना कंइ काम थइ शकतुं नथी अने पोतानी पासे द्रव्य हतुं नहि तेथी पारकाना पैसा, देवा करी व्यय करी मजुरो बोलावी मजूरथी तथा पोतानी महेनतथी महेनत करी द्रव्य काढ्युं. तेमज सर्वज्ञ महाराजे आत्मद्रव्यनुं स्वरूप दर्शाव्युं. तेथी आत्मानुं स्वरूप जाण्युं, पण हाल तो जडनी संगतमां छे तेथी ते स्वरूप जणातुं नथी. ते प्रगट करवाने जेम धन काढवा पारकुं धन लइने काम कर्युं तो धन मळ्युं, तेम आत्माने अज्ञान संगतमांथी

छोडावाना ज्ञानीए जे उपायो बताव्या छे, ते करे तो आत्मधर्म रूप धन प्रगट थाय. वली एक पुरुषने दोलतना जाणकारे दोलत बतावी, पण ते पुरुषना वचननी प्रतीति करी नहि तेथी तेने दोलत मली नहि. एक पुरुषे कह्युं जे, दोलत छे तो पण हुं पारकानी सहायता नहि लउं. पारकुं देवुं कोण करे? एनी मेले नीकलशे तो लइश. ए बन्ने पुरुषने द्रव्यनी प्राप्ति थती नथी, तेम सर्वज्ञना वचनथी श्रद्धा करता नथी तेने आत्मधर्मनुं ज्ञान थतुं नथी तेमज आत्मधर्म छे एम नाममात्र जाणवुं, पण तेना साधननी श्रद्धा सर्वज्ञना वचनथी विपरीत करी अने निरुद्यमी थया. आत्मानी वातो करवी, पण काम क्रोध, विषय कषाय छांडता नथी उलटा विषय कषायनी वृद्धि करता जाय छे. ए जीवने पण धर्म क्यांथी थशे? वली केटलाएक जीव एकला व्यवहार मार्गने सत्य माने छे, केटलाएक जीव एकला निश्चय मार्गने सत्य जाणे छे प्रभुनो मार्ग तो निश्चय व्यवहार सहित छे. तेथी स्याद्वाद मार्ग कहेवाय छे बीजा धर्ममां एवो स्याद्वाद धर्म नथी तेथी ज मिथ्यात्व कह्युं छे, ते छतां जैनधर्ममां रहि स्याद्वाद मार्गनुं ज्ञान थयु नही तो आत्मानुं कार्य केम थाय? माटे जेम सर्वज्ञे निश्चय व्यवहार बन्ने मार्ग कह्या छे तेज रीते प्रवृत्ति करवाथी निकटमां आत्मानी शुद्ध प्रवृत्ति थाय. माटे प्रथम अशुभ प्रवृत्ति छोडी शुभ प्रवृत्ति करवी. पछी जेम जेम आत्मा शुद्ध थाय, तेम तेम शुभ क्रिया छूटे.

प्रश्नः—२४४ आत्मानी शुद्ध प्रवृत्ति शी रीने थाय?

उत्तरः—सर्वज्ञे आत्मानुं स्वरूप बताव्युं छे ते जाणे पण आत्माना अनंत गुण छे ते सर्वे छद्मस्थपणे जाणी शकतो नथी. पण केटलाएक सर्वज्ञना मुख्य गुण सिद्धांतथी जाणे के आत्मा अरूपी, अनंत ज्ञान, अनंत दर्शन, अनंत चारित्र, अनंत वीर्य, अव्याबाध, अगुरु अलघु, अक्षय, आ गुण आत्माना छे. आथी विपरीत ते जडना

नुकूल प्रतिकूल शरीरे वने छे, तेमां पोतानो समभाव छोडतो नथी. कोइ मारी जाय छे. कोइ पूजी जाय छे, कोइ गाळो दे छे. कोइ गुण ग्राम करे छे ते सर्वमां समवृत्ति छे. एवा गुण जेम जेम वधे, तेम तेम जाणवुं जे, हुं चढते पगथीए छुं. तेथी गुणस्थाने चड्यो पण समजाय, ने जेम जेम गुणस्थाने चढे, तेम ज्ञानीए निचली प्रवृत्ति छोडवानी बतावी छे तेमज छोडवी. एवा पुरुषो तो मर्यादा प्रमाणे ज वर्त्तशे, ने वीतरागना ज्ञानथी स्वचेतनने चेतन रूपे जाणशे. पर पुद्गलने पुद्गल रूपे जाणशे. आत्मा अक्रियपणे जाणशे. क्रिया पुद्गलने संगे थाय छे ते पण जाणशे. ज्यां सुधी आत्मानो अक्रिय गुण प्रगट नथी थयो, त्यां सुधी नीचेथी जेम जेम उंचो चढे छे, ने जेटलुं जेटलुं शुद्ध स्वरूप प्रगट थाय छे, तेटली तेटली क्रिया छोडतो जाय छे. दशा तो अक्रियपदनी आवे छे. स्वधर्म तो जेटलो आत्मधर्म प्रगट थाय छे, तेमां स्थाप्यो छे. साधन रूप धर्मने साधन रूप माने छे. जेम कोइ माणसना घरमां लक्ष रूपीयानी दोलत छे पण ते जीव जाणतो नथी. एने कोइ पुरुष ते दोलतना गुणनो जाणकार मळ्यो, तेणे समजाव्यो के तहारा घरमां आ म्होटी दोलत छे तेना उपर वधो कचरो मेल पत्थरनो थर चढी जवाथी ते देखाती नथी. माटे उद्यम कर, उद्यम करवाथी तारी सर्वे दोलत हाथ आवशे. हवे जे पुरुषने ए कहेनार पुरुषनी प्रतीति छे तेणे ए दोलत तो जमीनमां रही छे तेथी ने द्रव्य विना कंइ काम थइ शकतुं नथी अने पोतानी पासे द्रव्य हतुं नहि तेथी पारकाना पैसा देवा करी व्यय करी मजूरो बोलावी मजूरथी तथा पोतानी महेनतथी महेनत करी द्रव्य काढ्युं. तेमज सर्वज्ञ महाराजे आत्मद्रव्यनुं स्वरूप दर्शाव्युं. तेथी आत्मानुं स्वरूप जाण्युं, पण हाल तो जडनी संगतमां छे तेथी ते स्वरूप जणातुं नथी. ते प्रगट करवाने जेम धन काढवा पारकुं धन लइने काम कर्युं तो धन मळ्युं, तेम आत्माने अज्ञान संगतमांथी

छोडावाना ज्ञानीए जे उपायो बताव्या छे, ते करे तो आत्मधर्म रूप धन प्रगट थाय. वली एक पुरुषने दोलतना जाणकारे दोलत बतावी, पण ते पुरुषना वचननी प्रतीति करी नहि तेथी तेने दोलत मली नहि. एक पुरुषे कह्युं जे, दोलत छे तो पण हुं पारकानी सहायता नहि लउं. पारकुं देवुं कोण करे? एनी मेसे नीकलशे तो लइश. ए बन्ने पुरुषने द्रव्यनी प्राप्ति थती नथी, तेम सर्वज्ञना वचनथी श्रद्धा करता नथी तेने आत्मधर्मनुं ज्ञान थतुं नथी तेमज आत्मधर्म छे एम नाममात्र जाण्युं, पण तेना साधननी श्रद्धा सर्वज्ञना वचनथी विपरीत करी अने निरुद्यमी थया. आत्मानी वातो करवी, पण काम क्रोध, विषय कषाय छांडता नथी उलटा विषय कषायनी वृद्धि करता जाय छे. ए जीवने पण धर्म क्यांथी थशे? वली केटलाएक जीव एकला व्यवहार मार्गने सत्य माने छे, केटलाएक जीव एकला निश्चय मार्गने सत्य जाणे छे प्रभुनो मार्ग तो निश्चय व्यवहार सहित छे. तेथी स्याद्वाद मार्ग कहेवाय छे बीजा धर्ममां एवो स्याद्वाद धर्म नथी तेथी ज मिथ्यात्व कह्युं छे, ते छतां जैनधर्ममां रहि स्याद्वाद मार्गनुं ज्ञान थयुं नही तो आत्मानुं कार्य केम थाय? माटे जेम सर्वज्ञे निश्चय व्यवहार बन्ने मार्ग कह्या छे तेज रीते प्रवृत्ति करवाथी निकटमां आत्मानी शुद्ध प्रवृत्ति थाय. माटे प्रथम अशुभ प्रवृत्ति छोडी शुभ प्रवृत्ति करवी. पछी जेम जेम आत्मा शुद्ध थाय, तेम तेम शुभ क्रिया छूटे.

प्रश्नः—२४४ आत्मानी शुद्ध प्रवृत्ति शी रीते थाय?

उत्तरः—सर्वज्ञे आत्मानुं स्वरूप बताव्युं छे ते जाणे पण आत्माना अनंत गुण छे ते सर्वे छद्मस्थपणे जाणी शकतो नथी. पण केटलाएक सर्वज्ञना मुख्य गुण सिद्धांतथी जाणे के आत्मा अरूपी, अनंत ज्ञान, अनंत दर्शन, अनंत चारित्र, अनंत वीर्य, अव्याबाध, अगुरु अलघु, अक्षय, आ गुण आत्माना छे. आथी विपरीत ते जडना

गुण छे. रूपी गंध, रस स्पर्शवालो ए चारे मुख्य गुण जडना छे. ती क्ष्ण बुद्धिवालाए आ वे स्वरूप चेतन तथा जडनां जाण्यां, तेथी ज विचार करे जे वर्ण, गंध, रस, स्पर्श रहित ते चेतन छे. ज्ञान शक्ति वान छे तेथी जाणे छे ते चेतन छे त्यारे हवे हुं म्हारा गुणमां वर्त्तु छुं के, परगुणमां वर्त्तु छुं? तेनो विचार करे. प्रथम आ म्हारुं शरीर देखाय छे, तेथी रूपी छे. श्वासोश्वास लेउं छुं तेनो स्पर्श, उष्ण अथ वा शीतल थाय छे तो ते पण रूपी छे. शब्द बोलुं छुं ते पण कानमां शब्दना पुद्गल अथडाय छे ते पण रूपी छे. आ शरीरनी अंदर रुधिर मांस छे, ते पण रूपी छे. वास्ते ए सर्व शरीर जड छे माटे ते म्हारुं नहि. त्यारे छोकरानुं स्वरूप देखाय छे, तेथी ते पण म्हारो नहि त्यारे स्त्री पण म्हारी नहि. आ घर छे ते महारुं नहि. बेसुं छुं ते हुं नहि. चालुं छुं ते हुं नहि, वली आहारना पुद्गल तो रूपी छे ने म्हारो गुण अरूपी छे, तो म्हारे ग्रहण करवा योग्य केम होय? त्यारे भूख लागी कहुं छुं ते हुं नहि, मने खाटुं लाग्युं, मने कषायुं लाग्युं, मने खारुं तीखुं लाग्युं. ए पण म्हारें करवा योग्य नथी. एमां जे मुझा उं छुं ते अज्ञानता छे तेमज मने सुरभिगंध लागे छे, मने दुर्गंधता ला गे छे, मने राग सारो लागे छे, मने आ राग नवलो लागे छे, मने आ स्पर्श सूंवालो लागे छे, मने आ स्पर्श बरसट लागे छे आ बधुं ए पु द्गलनें थाय छे; ते छतां मने थाय छे एम मानुं छुं ए म्हारी अज्ञान ता छे. म्हारुं स्वरूप में न जाण्युं, तेथी हुं मानुं छुं. मने मारे छे ते हुं नहि, मने गालो दे छे एम मानुं ते अज्ञानता छे. मारुं धन जतुं रह्युं, हुं धन पेदा करुं छुं, में लूगडां पहेर्यां छे, में नाह्यां छे, में पाथर्यां छे, हुं सूतो छुं, बेठो छुं, आ हुं कहुं छुं, ते अज्ञानता छे. हुं सुखी करुं छुं, हुं दुःखी करुं छुं. हुं धनवान् छुं, हुं ऋद्धिवान छुं, हुं परिवारवालो छुं, म ह्वारुं सर्वे माने छे, हुं सर्वने शिक्षा करुं छुं. हुं सर्वे उपर हूकम चला वुं छुं, हुं प्रधान छुं, हुं राजा छुं. आवा जे जे गर्व करुं छुं, ते म्हारी अ

ज्ञानदशाना प्रभावथी करुं छुं, में घरो बांध्यां, मारुं घर पडी गयुं, प
ण वस्तुपणे ए वस्तुज महारी नहि ते छतां महारी मानी बेठो, ते
अज्ञानता छे. में धन आप्युं, में धन लीधुं, मारुं धन जतुं रह्युं, ए वि
कल्पो अज्ञानपणे हुं करुं छुं. में शास्त्र वांच्यां, हुं जणयो, में जणा
व्या, में चेला कर्या, में व्रत आप्पां लीधां, में गृहस्थ कर्या, में स
मजाव्या ए कांइ पण विकल्प करवा योग्य नथी. मात्र अज्ञानताना
योगे अहंकार दशा प्रगट थवाथी थाय छे. परवस्तु महारी नहि. पर
जे पुद्गल तेने हुं करुं. ने ते अहंकारना मदे करी जड कर्त्तव्यने महा
रा वा, में वा, हुं शब्दथी बोलुं छुं, पण बोलवुं ए ज महारो धर्म नथी.
रोग आवेथी मने रोग थयो कहुं छुं पण अरूपी आत्माने रोग थाय
छे? ना ना थाय ज नहि. जे रोग थाय छे ते तो आ उदारिक शरीरने थाय,
ते उदारिक शरीर महारुं नहि ने महारुं मान्युं तेथी मने रोग थयो. एम
मानुं छुं ते अज्ञानता छे. मने जगत् नमे छे, पूजे छे, महारो महत्व
ता करे छे पण जे महारुं नाम छे ते तो पुद्गलनुं छे ने हुं पुद्गल ते हुं
नहि. तो नमे छे मानुं छुं, ते अज्ञानता छे. अनेक प्रकारनां आभूषण
धारण करी मनमां मानुं छुं जे में घरेणां पहेर्यां छे ते पहेरे छे ते तो
शरीर छे हुं तो अरूपी छुं ए ज्ञान नथी थयुं तेथी हुं मानी रह्यो छुं.
स्त्रीनुं नां मुख जोइ मनमां मानुं छुं के अहो! शुं सुंदर रूप छे? एनी
साथे क्यारे भोग करुं? केटलीएक प्रसंग योग बने छे तो तेमां आ
नंदित थउं छुं. आ महारी केवी मूढता ? जे शरीर जड पदार्थ ते हुं
नहि. वली स्त्रीनुं शरीर ते पण जड पदार्थ, ए बन्ने जड पदार्थना
संयोगमां महारे शुं आनंद करवो? ते कंइ विचार न करतां महारी
मूढता वर्त्ती रही छे. ते केवी धिक्कारवा योग्य छे? कोइ पण परसुख
मां लीन थवुं, ते महारो धर्म केम होय? अहो! आवुं स्वरूप जाणुं
छुं तो पण अनादिना अभ्यासथी ए विषयादिकमांथी मूर्छितपणुं ज
तुं नथी, पूर्वे अनेक महापुरुषो थया तेमणे पोताना आत्माने जड

थी मुक्त करी निज स्वरूपमांज आनंदितपणुं आदर्युं. अहो! ता रामां कर्मनां आवरण केवुं जोर करे छे के जेथी वीतरागनी वाणी स्वपरस्वरूपनी सांभळी तो पण तेनी असर थतीज नथी! ने हजु पण आत्मा भवराय एवी प्रवृत्ति कर्या करुं छुं. पण हवे तो महारा अरूपी स्वरूपमां रहेवुं एज उत्तम छे. जेम कोइ गांडो माणस जेम तेम बोले, जेम तेम चाले, कूदे, दोडे पण खरुं पोताने शुं करवा यो ग्य छे? ते जाणतो नथी. तेवो हुं कर्मना संयोगथी मूढ थइ जइ म हारा आत्माना स्वरूपने भूली जइ जड जे पुद्गल तेनी प्रवृत्ति रात्री दिवस गांडानी माफक करी रह्यो छुं. संसारमां अनेक प्रकारनां कर्त्तव्य बने छे, ते बधां महारां जाणीने कर्या करुं छुं. वळी जडनां कर्त्तव्य करी अहंकारमां महालुं छुं. अहो! शुं अज्ञानता? अनेक जीवोने अ नेक प्रकारनां दुःख देउं छुं. धिक् धिक् अज्ञानदशाने! आ हुं जड सं गते शुं कृत्य करुं छुं? स्त्रीउनां महा दुर्गंधमय स्थानक जेनी विज्ञा विक जीवो पण दुर्गंछा करे छे, एवा स्थानकोने जीव चुंबनादिक अ नेक कृत्यो करे छे! आ सर्वे कृत्यो आत्माना स्वरूपथी भिन्न छे. व्या पारादिकमां लुचाइ ठगाइ चोरी आदि अनेक प्रकारना जडनी सो बते हुं कृत्य करुं छुं. आवी जड प्रवृत्ति अनादिकाळनी पडी रही छे, ते महारा स्वरूपथी भिन्नपणुं छे ने आ नजरे मोटी मोटी हवेलीउ देखुं छुं. तेमां नवी नवी रचनाउ कोरणी काम जोइने आनंदित थ उं छुं, ते महारे करवा योग्य छे? ना, ना, ए सर्व जडनी संगतनो प्र भाव छे. अमारा मकानमां केवो सारो रंग कर्यो छे? केवी हांडीउ तकता टांगेला छे? केवा रमकडां गोठवेलां छे? केवी सुंदर तलाइउ बिछावी छे? आवी वस्तु जोइ मने आनंद थाय छे ते केवुं आश्चर्य जे वुं छे? जे वस्तु जड ते महारो पदार्थ नथी. वळी जडनी संगतमां पण ए चीज स्थिर रहेवानी नथी. विनाशी छे ते पण विचारतो न थी. तुं एने मूकीने जइश, अगर ए तने मूकीने जशे. तेनुं पण ज्ञा

न थतुं नथी अने आसक्तता थाय छे अने निज स्वरूपथी जूलो पडे छे, हवे में महारा आत्मानुं स्वरूप जाण्युं माटे हवे तो एथी हुं न्या रो छुं. एम चोकस थाय छे तो पण हजु ज्ञानीना कहेवा प्रमाणे स्प र्शज्ञान थयुं नथी, तेथी हजु एना उपरथी विचार जतो नथी. माटे हवे महारे शुं करवुं? ते चेतन, विचार कर. वीतराग देवनो उपदेश सांजल्यो, महारा आत्मानुं रूप जाण्युं, जडनुं रूप जाण्युं, तो पण जडथी चित्त उतरतुं नथी. तेने सारु प्रजुजीए उपाय वताव्या छे, ते महारे करवा योग्य छे. जेम आ सवला विचार थाय छे, तेम ए पण आत्माना स्वाजाविक धर्ममां निश्चय नयथी स्वरूप प्रगट थयुं नथी त्यां सुधी अनुजवथी विचार करवा योग्य लागे छे. तेमज रोज आत्मानो विचार करवो ने रोज शास्त्रनो अभ्यास करवो. ते जेम कूवा उपर पत्थर अथवा लाकडां दाटेलां होय छे, तेनी साथे दोरडुं राखी पाणी काढे छे तो ते रोजना घसाराथी पत्थर या, लाकडामा मोटा खाडा पडी जाय छे, तेमज रोज अभ्यास करवाथी कर्मने घसारो लागशे तो आत्मा निर्मल थशे. माटे अहर्निश सर्व बीजी उपाधि छोडी शास्त्रनो अभ्यास करुं. पण ज्यां सुधी संसारनी उपाधि छे त्यां सुधी एक चित्ते शास्त्राभ्यास थाय नहि. माटे सं सार छोडी संयम लउं तो संसारी कुटुंबनी उपाधि, व्यापारनी उ पाधि छूटी जाय तो पछी निर्विघ्नपणे ज्ञानाभ्यास थाय; पण एटली वधी महारी विजावदशा छूटी नथी तेथी साधुपणुं तो महाराथी प ली शके नहि, त्यारे महारो श्रावकनो धर्म जे रीते बारव्रत रूप कह्यो छे ते मुजब अंगीकार करुं. तेथी जेटली श्रावकनी मर्यादा करी श, तेटलुं तेटलुं निरुपाधिकपणुं थशे. जेम के सामायिक करीश एट ली वार शास्त्राध्ययन करवामां महारुं संसारी काम हरकत करशे नहि. आखा दिवसनो अथवा अहोरात्रिनो पोषध करीश, त्यारे व धो वखत ज्ञाननो अभ्यास बनी सकशे. वली जेटली जेटली वस्तु

छे व्रत लइने त्याग करीश, ते संबंधीनी उपाधीयो महारी टली जशे. ने जेटली जेटली जडनी प्रवृत्ति उंगी थशे एटलुं नि रुपाधिक सुख थशे. अनेक प्रकारनी विषयनी इछाउ थाय, छे तें बधी इछा तो रोकाती नथी पण जेटली जेटली रोकाय एटली रोकी स्त्रीना विषय, खावाना विषय, पहेरवाना विषय, सुंघवाना विषय रात्री दिवस मने थइ रह्या छे, ते बधां छोडुं एवी विशुद्धि नथी जणाती; तो जेटला जेटला छूटे ते छोडीने व्रत धारण करुं, एम विचारी श्रा वकनां व्रत ले, प्रजु जक्ति करे. प्रजु जक्ति करवा जाय, एटली वार संसारनां कार्य छूटी जाय. वली प्रजु सामा बेसी जावना जावे ते जावनानुं स्वरूप आ चोपडीमां आगल छे ते प्रमाणे करी ले. ते जावना थी घणी विशुद्धि थशे एम धारीने जावे. इहां केटलाएक माणसना मन मां आवे छे जे संसारथी राग उतार्यो ने प्रजु उपर राग कर्यो. विषय नो राग छोडी व्रत उपर राग कर्यो तो ए तो आत्माने बंधन छे. पा छो उपाधिमां पडे छे. वली व्रतनो अहंकार थाय, बीजा नथी करता तेनी निंदा थाय. विगेरे आवा घणा कारणोथी आत्मानी मलीनता थाय छे. ते विषे समजवुं जे संसार उपरथी राग उतारी प्रजु उपर राग करे छे, ते राग प्रजु उपर न करे तो संसारनो राग कायम रहे तेथी कंइ आत्माने बंधन छूटवानुं नथी. पण घरमां बेठो जेटली वि जाविक वर्त्तणुक करशे तेटली वर्त्तना कंइ जिनमंदिरमां जइ कर वानो नथी. प्रजुना गुण विगेरे गाशे तो तेथी विजावमांथी चित्त ख सवानुं साधन छे ने ज्यां सुधी पूर्ण विशुद्धि थइ नथी, त्यां सुधी जी वने चढवानो रस्तो एज छे. तेथी वीतरागे बताव्यो छे ते बतां भावी पोतानी कल्पनाथी एम कल्पे जे आ पण राग बंधन छे ते कहेवा रूप छे. वस्तुपणे तो विजाव उपरथी राग खस्यो नथी तेथी आम बतावी प्रजुना गुण गावा नथी, जेने आत्मानुं कार्य करवुं छे, तेने तो जेटली विशुद्धि थाय, ते प्रमाणे करवा प्र

जुजीए बताव्युं छे तेमज करशे.

बागल घणां दृष्टांतो आप्यां छे जेम के कोइ माणसे विष खा धुं छे. हवे ते माणसने खबर पडी जे महारा खावामां विष आव्युं छे ते टालवा सारु कंइक औषध खाउं. पछी विष टालवानां औषधो खा वाथी निर्विष थयो. एक माणस कहे छे जे औषध तो कडवुं लागे छे ए कंइ खावानो पदार्थ नथी तेथी खाउं नहि. तो ते माणसने वि ष उतरे नहि. तेमज प्रजु जक्ति विगेरे छे ते विष उतारवाना औषध रूप छे. विष उतर्या पछी औषधनुं काम नथी तेमज राग द्वेष रहि त थाय तेने शुज रागनी जरूर नथी, पण संसारना राग उतर्या न थी ने शुज रागने बंधन जाणे ए तो जेम विषवालो कडवुं जाणी औषध खातो नथी तेथी ते जेम निर्विष थतो नथी, तेम जे अशुज राग ठोडी शुज राग आदरतो नथी, तेने आत्मानी विशुद्धि थवानी नथी. वली अहंकारादिक विषे कहेवुं छे ते अहंकार कंइ शुज करणी थी आवता नथी. पण एनी परिणती हजु जडजावमांथी खशी नथी ते करावे छे, हजु ज्ञान थयुं नथी तेथी ते पोते अहंकार करे छे के अ मे प्रजुनी जक्ति करीए छीए, व्रत करीए छीए, हजारो रुपैया खरच करीए छीए अमे मोटां मोटां शासननां काम करीए छीए, अमारा जेवा कोण छे? आ दशाउ थाय छे ते महा अज्ञानदशानुं जोर छे तेथी ते विषे तो जेमना समजवामां आव्युं छे जे अहो! महारा आत्मानी स्वजावदशा तो जाणवुं देखवुं छे. जडप्रवृत्ति कंइ पण करवी ते महारो आत्मधर्म नथी. वली आ शुज करणी पण मात्र हजु जडजाव उपरथी चित्त खसतुं नथी ते खशेड वाने सारु करवी छे. वस्तुपणे महारो धर्म नथी, जेन थावो बुद्धि प्राप्त थइ छे तेने केम अहंकार आवशे? ने एम करता थोडी विशुद्धि हशे तेथी मनमां आवशे तो तेने पण पर प्रवृत्ति जाणी ते अहंकारनी निंदा करशे. तेथी पाछा उसरवानी जावना जावशे. अहो!

आ म्हारी शुं दशा जडनी संगते थाय छे ? जगत्‌मां आ जड श
रीर तेने मान मले छे तो ते शरीर ते हुं नहि, तो ए मानथी म्हारे
शुं ? एवी भावना आत्मार्थी भावे छे. रात्री दिवस कषायथी पाखा
फरवानीज दशा जेनी बनी छे ने जेटलुं जेटलुं पाखुं नथी फरातुं
ते पण आत्माने प्रतिकूल छे एम भावि रह्या छे. वली जडनी दशा
टालवाने व्रत नियम धारण करे छे. ए वस्तुओ खावा पीवानीनो
ज्यां सुधी महावरो छे त्यां सुधी ए वस्तु खावानी नहि मले, वा प्र
तिकूल मलशे तो मने विकल्प आवशे. वास्ते जे जे वस्तु त्याग क
रीश तेनो महावरो छूटी जवाथी ते वस्तु उपर चित्त जशे नहि. तो
तेनो विकल्प पण थशे नहि. एम जाणी आहार पाणी वस्त्र आभूष
ण प्रमुखना नियम करी बाकीना वापरवाना त्याग करे छे. व्यापार
पण बहु पापना जे पंदर कर्मादान विगेरेना तेनो त्याग करे छे. बीजा
पण व्यापार विकल्पना कारण छे माटे पोतानो निर्वाह थाय एटलो
व्यापार राखी बीजा व्यापारनो त्याग करे छे. स्त्री आदिकना विष
यनी पण मर्यादा करी बाकी त्याग करे के म्हारे आ प्रवृत्ति जड
भावनी ओछी थशे तोज आत्मा स्थिर थशे. ज्यां सुधी संसारनां
काम करवानां छे त्यां सुधी ते ते काम धर्मध्यान करती वखत याद
आवशे ने आत्मानी परिणती बगाडशे, माटे जे जे कारणो संसार
नां ओछा थशे, तेटला तेटला विकल्पो ओछा थशे. ध्यानमां पण स
माधि रहेशे. जेम के जे माणस राजा नथी तो तेने लश्कर विगेरेनो
विचार चित्तमां आवशे नहि कारण जेए काममां एनी प्रवृत्ति नथी.
माटे जेटली जेटली प्रवृत्ति जारी छे, तेटला विकल्प आवशे. एम
जाणी खावाना, पीवाना, बेसवाना, सुवाना, फरवाना, तमासा जो
वाना, व्यापारना, स्त्रीओना विषयना जेटलां जेटलां कारणो छूटे ते
छोड के जेथी तारो आत्मा समाधीमां रहे. न छूटे तेमां पोतानी अ
ज्ञानता विचारे छे के हजु म्हारुं मन जडथी [illegible]ुं नथी, माटेस

त्सुरुपनी सेवा करुं तथा जेथी संसारथी मन खसे एवा शास्त्रनो अ
भ्यास सांभलवा वांचवानो करुं के कोइ वखत ए उपदेश रूप अमृ
ते करी मारुं चित्त सुंदर थइ जाय, ने विभावथी चित्त खसी जाय.
ने स्वभाव सन्मुख थाय. एम जाणी तन मन अने धनथी ज्ञाना
दिकनो अभ्यास करे छे. ते ज्ञान साधनमां कंइ विघ्न न आवे ते मारुं
सामायक पोषध देशावगाशिक करे. वली विशेष सामर्थ्य जागे तो
ध्यान करुं एम विचारी आर्त्तध्यान रौद्रध्याननो त्याग करी धर्मध्यान
करे के जेथी आत्मा निर्मल थाय अने निज स्वरूप सन्मुख थवुं
एम जाणी ध्यानादिकनो उद्यम परवस्तुथी खसवा माटे करे. एम
अनेक प्रकारना उद्यम आत्मार्थी करी रह्या छे. ए रीते प्रकारे आ
त्मानी प्रवृत्ति विभावथी छूटे ए सामी दृष्टि बनी रही छे. संसारनुं
स्वरूप विचारतां जेम कोइ पुरुष घरमां होय अने चारे पासे आग
लागे तो ते घरमांथी निकलवाने जेवो उद्यमवान थाय, तेम आ
त्मार्थीने संसार दावानल जेवो लागे छे. जे जडनी प्रवृत्ति करे छे ते
मां आनंदितपणुं थतुं नथी. एक विटंबना जाणी करे छे. ए
दशा पण आत्मा निर्मल थवानी छे. आ संसारमां सर्व चीज
ने तेमां स्त्रीआदिकना काम सर्वथी वधारे दुःखदायक छे. का
रण जे काम जेने वश थयो तेने पछी बीजी उपाधि छोट
वी दुर्लभ पडती नथी ने जेने काम न छूटे तो तेने उपाधि केम
छूटे? कामने सारु स्त्री जोइए. स्त्रीने सारु आभूषण जोइए. तेने सा
रु द्रव्य जोइए. द्रव्य सारु व्यापार करवो जोइए. व्यापार सारु जुटुं
पडतुं करे, ठगाइ करे. अन्याय करे, अनेक आरंभ करे. वली स्त्री हो
य तो छोकरां थाय. छोकरां थाय तो परणाववां जोइए. वली ते सा
रु नात जातमां तेमनी साथे वलीने चालवुं जोइए. तेमनी शाकि
णता राखवी पडे. एम ज्यारे काम वश न थाय, त्यां सुधी अनेक
प्रकारनी उपाधि रहे छे अने आत्मा शुद्ध दशामां विचरतो नथी

थी आवी पडे छे. माटे अनेक प्रकारना पूर्वे महा पुरुषोए शास्त्र र
च्यां छे तेनो अभ्यास करी काम जीताय एम करवुं. कामने जीतवा
थी घणाज विकल्पनां कारण छूटी जशे ते सारु पूर्व पुरुषोए काम
प्रथम जीत्यो छे. अहो! अहो! स्त्रीनुं दुर्गंधमय शरीर, ए जग्या पण
महा दुर्गंधमय तेमां शुं मग्न थवुं? केटलाएक जीव चोथुंव्रत धारण
करे छे पण धननी तृष्णा छूटती नथी ए लोभनुं माहात्म्य छे, पण
जीव विचार करे के अनेक प्रकारनां पाप करी द्रव्य मेलव्युं ते तुं शुं
साथे लइ जइश? ना, ना ते तो कंइ बनवानुं नथी. फक्त जगत्मां क
हेवाशे जे हुं करोडपति लक्षपति ए शिवाय घणा द्रव्यथी बीजो ला
भ नथी. तो ए द्रव्य परवस्तु तेमां शुं मूर्छित बनी जाय छे? ए यो
गे जे जे कर्म बांधीश तेनां दुःख तहारे भोगववां पडशे. धननुं सुख
छोकरा विगेरेने आपी जइश ते धन ते भोगवशे. वली छोकरां विगेरे
मल्यां छे ते शुं संबंधे मल्या छे? ते तुं विचार कर, केटलीएक वखत
स्नेहथी मले छे, केटलीएक वखत वैरभावथी मले छे, केटलीएक व
खत पाछला भवनुं मागतुं लेवा आवे छे एम अनेक संबंधथी मले
छे; ते तुं जाणतो नथी. फक्त महारा छोकरा जाणी मूर्छित थइ कर्म
बांधे छे ने आत्माने मलीन करे छे माटे आत्मा शुद्ध करवो होय तो
छोकरांनी धननी ममता छोडी कर. जे जे बने छे ते पूर्वे कर्म बांध्यां
छे तेने अनुसारे बने छे. एमां राजी पण शुं थवुं? ने दिलगीर पण
शुं थवुं? फक्त जे जे बने तेमां जाणवानो आत्मानो स्वभाव छे ते
जाणी लेवुं. पण तेमां खुशी दिलगीर थवुं ते आत्माना धर्मथी ब
हार छे. माटे आत्मानो धर्म जाणवो. हवे शुं जडना काममां राजी
दिलगीर थवुं? तेना विकल्प करवो ए कंइ करवुं नहि. पोताना स
हज सुखमां मग्न थवुं एम भावनां विशुद्धि वधारे थाय छे तो संसार
छोडी संयम लेइ आत्माने भावता विचरे छे. शरीर छे ते आहारने
आधारे रहे छे तेम छतां आहार न मले ने क्षुधा लागी तो विचारे

छे जे अहो आत्मा! तारो अणाहारी धर्म छे आहार करवो ए जडनो धर्म छे माटे एमां तारे विकल्प करवो ते केवळ कर्मबंधनुं कारण छे. एथी आत्मा मलीन थाय छे. एम विचारी पोते समभावमां रहे. ए म करतां आहार मळ्यो ते अनुकूल एटले स्वादिष्ट वा, प्रतिकूल ते बेस्वाद मळ्यो तो पण विचारे छे के जे जे पुद्गल मळ्या छे, तेमां ते वो स्वाद छे पण ए पुद्गल ग्रहण करवा एज तारो धर्म नथी तो सा रा छे वा, नबळा छे. ए विचार करवो योग्यज नथी. शरीरमां रह्यो छे ने हजु एटली विशुद्धि नथी के आहार न करुं ने शरीरे पीडा थाय अने महारो आत्मा समभावमां रही शके नहीं तेथी आहार ग्रहण करवो छे, पण विकल्प करवो ए मारो धर्म नथी. एम विचारी पोतानी समभाव दशामां रहे छे. एज प्रमाणे तृषा लागे त्यारे पण एमज विचारी तृषानो विकल्प करता नथी. शियाळानी ऋतुमां टाढ बहु पडवाथी शरी रे टाढनी वेदना थाय छे ने वेदनामां विचारे छे जे टाढ पुद्गलने लागे छ ते मारे जाणवानो स्वभाव छे. ते में जाणी एमां मने टाढ लागे छे एम विचारुं छे ते अज्ञानता छे. वळी एमज उनाळानी ऋतुमां ताप ना पुद्गल आववानो स्वभाव छे ते प्रमाणे पुद्गलने स्पर्शे छे तेमां मारे शुं? हुं तो अरूपी छुं. तेने कोइ पुद्गल स्पर्शता नथी ने ताप लागतो नथी. वळी बफारो थवाथी पवननी इच्छा थाय छे ते मारी अज्ञानता छे. जडमांथी ममता नथी नीकळी तेथी पवन खावानो भाव थाय छे. तेथी नवां कर्म बंधाइ मारो आत्मा मलीन थशे. एम भावी प वन खावानी इच्छा रोकी बाफनो विकल्प मूकी पोताना आत्माना आनंदमां आनंदितपणे रहे छे, पण चिनमा उपाधि चिंतवता नथी. वळी डांस, मच्छर, करडे छे ते वखत पण पोतानो समभाव छोडता नथी, ने तेने उडाडवानो विचार करता नथी. ए करडे छे ते मने क रडता नथी पुद्गलने करडे छे. तेमां मारे शुं? कोइ पण माणस पारकुं घर बळतुं होय तेमां पोते फिकर करता नथी, तेम आ जड शरीरने

करडे छे तेमां पोताने विकल्प करवानुं कंइ कारण नथी. तुं तारा आनंदमां रहे एम चावे छे. वली वस्त्र फाटेलां होय, वा न मले, जाडां जोइतां होय अने पातलां होय, पातलां जोइतां होय ने जाडां होय एवुं वस्त्र संबंधी कारण मलेथी पोताना समभावथी खसता नथी ने विचारे छे जे वस्त्र पुद्गलने पहेरवां छे आत्माने वस्त्र पहेरवानां नथी तो एमां हुं शी बाबत राग द्वेष करुं? जेवुं पूर्वे कर्म बांध्युं छे तेना उदय माफक मले छे. एमां सारु शुं? ने नवलुं शुं? आत्माने पहेरवानां ज नथी तो आत्मा शी बाबत विकल्प करे? एवा भावथी समभावमां वर्ते छे. वली शरीरे पीडा थवाथी कंइ पण प्रकारनी अरति उत्पन्न थवानां कारण मले, पण जेणे स्वपरनुं स्वरूप जाण्युं छे ते पुरुष अरति चिंतवता ज नथी. कारण जे स्वभाव वहारना काम बने तेमां आत्माने अरति करवानुं कंइ कारण नथी. तेथी अरति करता नथी. स्त्री परीषह ते स्त्रीउ रूपवाली आभूषणवाली कदापि इंद्रनी इंद्राणी आवीने मुनि आगल हाव भाव करे छे, विषयना चाला करे छे, आंखोनां कटाक्ष मारे छे, हास्य विनोदना शब्द बोले छे, ते सांभली मुनि विचारे छे जे अहो! आ जीव पुद्गलना रंगमा शुं रंगाइ गया छे! पुद्गलने शोभावीने आनंदित थाय छे! पुद्गलना चाला करी खुशी थाय छे! शुं जीवने अज्ञान पीडे छे! मारे तो एनी सामुं जोवानी जरूर नथी. कारण जे अनादिकालनो हुं पण पुद्गलनो रंगी हतो तेथी स्त्रीउनो रागी हतो हुं पण अज्ञानपणे आ स्त्रीनी पेठे चाला करतो हतो ते चाला रखे याद आवे! ने पाछी एना जेवी प्रवृत्ति थाय! माटे मारे तो कामिनीनी साथे बोलवुं नहि. एना अंगोपांग जोवांए नहि. हुं एने जोउं तो मारा आत्मानुं आत्मतत्त्व भूली जउं माटे मारे जोवुंज नहि. ए सारु ज्ञानीए पण जेम सूर्य सामी दृष्टि पडी होय ते तरत जेम खेंची लइए छीए, तेम खेंची लेवा कह्युं छे. ते पण सत्य छे. ए स्त्रीनी संगते में पण पूर्वे बहु

अज्ञानता करी छे, माटे एना कर्मनी विचित्रता प्रमाणे करे छे, ते मां मारे शुं ? एम विचारी स्त्रीनो परीसह जीते छे. आवा स्त्रीयादिकना राग बंधन थाय ते माटे मुनि विहार करे छे. एक ठेकाणे रहेता नथी. विहार करवामां चालवुं पडे तेनो थाक रस्तामां लागे, पग दुःखे, तो ते वखत पण मुनि नावे छे जे अहो आत्मा! थाक तो पुद्गलने लागे छे. दुःखे छे ते पण पुद्गलने दुःखे छे. तुं शी बावत विकल्प करे छे? एम विचारी पोताना आत्मस्वभावमांज मग्न रहे छे, पण पोताना आत्मभावथी चित्त चलायमान करता नथी, ने ए संबंधी कंइ पण विकल्प करता नथी ए प्रभुना वचनथी तथा पोताना अनुभवथी पोताना आत्मधर्मनी श्रद्धा करी छे, तेनां फल छे. हर कोइ मुकाम निरवद्य मले छे, ते मकानमां रहे छे. ते मकान प्रतिकूल होय वा, बहु सुंदर होय तेथी अनुकूल होय तो पण ते संबंधी राग द्वेष धरता नथी. प्रतिकूल करतां अनुकूल परिसह जीतवो कठण छे, पण आत्मज्ञानी पुरुषो तो गमे ते होय पण पोताना निज स्वरूपथी आघा जता नथी एटले विकल्प आवतोज नथी. पाथरवानो संथारो अनुकूल वा, प्रतिकूल मले, तेमां पण कंइ चिंतवता नथी. ने आत्मानो उदासीनभाव थइ गयो छे, ते प्रतिकूल अनुकूलमां चित्त जतुंज नथी. एटले कंइ पण विचार करवो पडतो नथी. गमे तेम थाय पण पोते पोतानाज स्वरूपमां रहे छे. ने जड कृति सामुं लक्ष देता नथी. जाणवानो धर्म छे, तेथी तेनुं स्वरूप जाणी ले छे. आक्रोश परिसह उपजे ते कोइ आवीने कडवां मर्मनां द्वेषमय वचन कहे यद्वा तद्वा बोले, वा मकार चकार बोले तो पण जराय निज स्वरूपथी चलायमान थता नथी. पोते जे आनंदमां वर्त्तता होय, तेज आनंदमां वर्त्ते, कोइ आवीने वध करे तो पण समभाव छोडता नथी. जेम के मेतार्यमुनिने वाधर बांधी जेथी माथुं फाटी गयुं, प्राण गया, गजसुकुमालजीने सोमील ससराए अग्निना अंगारा माथे माटीनी

पात्र बांधीने लिन्या तो पण जराय पोताना आत्मभावथी चलाय
मान न थया अने ध्यानधारा वधारी केवलज्ञान पामी सिद्धिने वस्या.
पांचशे मुनिने पालके घाणीमां पील्या, तो पण समभावमां रह्या.
तेथी केवलज्ञान पाम्या. एवी रीत जे जे मारकूट करे छे तेनी दया
भावे छे के, आ बिचारो अज्ञानपणे कर्मबंध करे छे, पण पोताने दुः
ख थाय छे ते सामुं लक्ष आपतो नथी. एवी रीते मुनि महाराज स
मभावमां रहे छे. मारनार उपर द्वेषभाव जरा पण करता नथी.
भगवानने संगम देवे अतिशय आकरा घणा उपसर्ग कर्या. तो पण
भगवान् चलायमान थया नहि. तेमज आत्मज्ञानीने अध्यात्म ज्ञान
प्रगट थयुं छे. तेना प्रभावे गमे ते उपसर्ग आवे छे, ते समभावे सह
न करे छे, पण तेने दुःख देवानुं स्वप्नमां पण विचारता नथी. आ
हार विना रहेवातुं नथी. तेथी शरीरने आधार आपवा आहार पा
णी लेवा जाय छे तेमां मनमां एम विचारता नथी जे, हुं गृहस्थप
णे चक्रवर्त्ति वा, वासुदेव वा, मंडलिक राजा वा, शाहुकार हतो
ने हुं याचना करवा केम जउं ? फक्त एमज विचारे छे जे आ शरीर
आहारने आधारे चाले छे, तेथी एने आहार नहि आपुं ने शरीर
मंद पडशे तो महारो समभाव कायम रहेवानो नथी. माटे ए शरी
रने आहार आपवो छे, ते साक्ष तीर्थंकर महाराजे याचना करवानी
मर्यादा बतावी छे. ते करवी एमां हुं महोटो राजा छुं. ए विचार कंइ
करवानो नथी. कारण के राजाने रंकपणुं तो पुद्गलने छे आत्मा तो
राजाए नथी ने रंक पण नथी. पोताना आनंदमय छे. पुद्गलने आहार
देवा पुद्गल करे छे. याचना करे छे एमां महारे कंइ विरुद्ध था
वाना नथी. जे जे पूर्वकर्मने योगे क्रिया करवानी छे, ते थाय छे. ए
म याचना करवा जतां आहार मलशे नहि ते अलाभ परिसह उद
य थशे तो पण अज्ञानथी राग द्वेष करता नथी, ने विचारे छे जे आ
वडा संबंधी अंतराय कर्म पूर्वे बांधेलुं छे ते उदय आव्युं छे तेथी आ

दार मलतो नथी, माटे एमा कंइ विकल्प करवानुं कारण नथी. एम विचारी पोताना समभावमां रहे छे. वली पूर्वकर्मना प्रभावथी शरीरे रोग उत्पन्न थाय तो ते पण पोतानी आत्मदशामां रहीने भोगवे छे, पण रोग संबंधी कंइ पण चिंतवन करता नथी. जाणे छे जे रोगनी पीडा उत्पन्न थइ छे तेमां हुं विकल्प करीश तो पाछां ए वां कर्म बंधाशे, तो आत्माने कर्म थकी मूकाववाने प्रवर्तु हुं तेने ब दले कर्मना बंधनमां पडीश. एम उपयोग बनी गयो छे. तेथीज पो तानी समभावनी धारा वर्त्या करे छे ने जे थाय छे ते जाणी ले छे, पण तेमां लीन थता नथी. कदापि पगमां घास प्रमुखना तृण कां करा खुचे छे, कारण जे मुनिने जोडा पहेरवा नथी तेथी पगमां खू चे, वली पोते भाग्यशाली सुकोमल होय तो पण जरा तेमां खेद धरता नथी. मात्र कर्म स्वरूप जाण्युं छे, तेथी ते संबंधीनो विचार ज चित्तमां आवतो नथी. कदापि थोडी विशुद्धिवालाने विचार आवे तो पाछो विचार करे छे के पगने खूचे छे, आत्मा अरुपीने कंइ खू चतुं नथी. माटे शा बदले हुं विकल्प करुं? एम करी समभावमां रहे छे. शरीरे मेल प्रमुख थाय छे. कारण जे शरीरनी विभूषा तथा शुश्रुषा कंइ पण करवी नथी. तेथी शरीरे मेल थाय तो पण शरीर ते हुं नहि. ए भाव बन्यो छे तेथी विकल्प थतो नथी. सत्कार परि षह ते मोटा मोटा राजा आवीने बहुमान करे छे. अहो महात्मा! तमारा जेवा सत्पुरुष आ दुनीयामां नथी. पांचे इंद्रियो वश करी छे जरा पण शरीरनी ममता नथी. केवल आत्मभाव तमे खरो जा ण्यो छे कोइ पण वखत तमे आत्मभावथी चूकता नथी, तमारा जे वा ज्ञानी आ जगत्मां नथी. तमारा जेवा उपकारी कोइ नथी. मने जे धर्म बताव्यो छे तेनो जे उपकार कर्यो छे ते पण महारा माथा उपर छे, आप साहेबजीनी जेटली भक्ति करुं ते उंछी छे. एवी अ नेक प्रकारनी स्तुति आवीने करे पण जराए अहंकार करता नथी.

मनमां विचारे छे जे हजु हुं पुद्गलदशामांथी तो खस्यो नथी. आ पुरुषो तो मारी महोटाइ आपे छे तो महारे पण जे जे पुद्गलदशामां उपयोग जाय छे, ते पाछो वालवा जोइए. ए ज्ञानदशाना बहुमान करे छे तेवी ज्ञानदशा हजु थइ नथी. माटे जे जे ज्ञानमां खामी छे. ते प्रगट करवाना उद्यमी थवुं जोइए. अहो ! सर्वज्ञना ज्ञान प्रमाणे हजु तो मने ज्ञाननी बहु खामी छे. आवा विचारथी अहंकार आवतो नथी ने पोताना समभावमां कायम रहे छे. ज्ञान परिसह उपजे जे बीजाउ करतां पोताने बहु बोध थयो होय तेथी मनमां आवे जे, हुं ज्ञानी छुं तेवो जगत्मां कोइ ज्ञानवान नथी. आवा विचार करीने कर्म बांधी आत्माने मलीन करे छे, पण ए कोण करे छे? जेणे पोतानो आत्मधर्म जाण्यो नथी. नें बहारथी ज्ञान मेलव्युं छे तेवा जीवने ज्ञानीपणानो अहंकार आवे छे ने ते जीव आवते भवे अज्ञानी थशे. पण ज्ञानी जीव तो एम विचारे छे जे, मारा आत्मानो स्वभाव तो केवलज्ञानमय छे. तेमांथी तो हजु सुधी कांइ पण ज्ञान प्रगट थयुं नथी. वली श्रुतज्ञानी पण पूर्वे चौदपूर्वना धणी दशपूर्वना धणी थया छे. तेनी अपेक्षाए मने शुं ज्ञान थयुं छे? के हुं अहंकार करुं? एम पोतानी अपूर्णता भावी ज्ञाननो अहंकार करता नथी. पोते पोतानी दशामां रहे छे.

हवे अज्ञान परिसह ते पोते पोताना आत्मभावने गुरु मुखे जाण्यो छे. पुद्गलभावने जाणे छे तेथी स्वपर भेदनुं ज्ञान थयुं छे. ने जेम गुरु महाराज कहे छे, तेम आत्मतत्वनी श्रद्धा करी पोतानी आत्मदशामां वर्त्ते छे, पण तर्क वितर्कनो बोध नथी. षट्शास्त्रनुं ज्ञान नथी तेथी कोइनी साथे वाद करवानी शक्ति नथी, परने बोध करवानी शक्ति नथी, तेथी बीजा जीवो निंदा करे छे. अहो मूढ ! अहो अज्ञानी ! माथुं मुंढाव्युं पण कंइ जाणतो छे नहि. एवा आकरा वचन कहे छे त्यारे समभावी मुनि थोडुं जाण्या छे, पण पोते

पोतानो विचार करी शकें छे. एवा मुनि जावे छे के, ए जे कहे छे ते सत्य छे. मारामां ज्ञान नथी अने पाछला जवनां आवरण छे तेथी मने बोध नथी त्यारे ए कहे छे. ए तो महारो सद्गुरु छे माटे एमां शी बावतनो खेद करुं ? वली बीजी रीते शास्त्र जणे छे पण आवरणने लीधे आवडतुं नथी त्यारे जेने आत्मार्थिपणुं प्रगट थयुं नथी, ते शुं विचारे छे के, मने आवडतुं नथी एटले जणवानो वखत काढीने शुं करुं ? एम विचारी ज्ञानाभ्यास बंध करे छे तेने ज्ञानावरणी कर्म बंधातां जाय छे. मासतुस मुनि सरखा आत्मार्थि छे ते तो नथी आ वडतुं तो पण उद्यम छोडता नथी, ने उद्यम नहि छोडवाथी कदापि ज्ञान आवडतुं नथी पण समये समये ज्ञानावर्णी कर्म क्षय थतां जाय छे माटे आत्मार्थी पुरुषो तो ज्ञान नथी आवडतुं तो पण ज्ञाननो अ भ्यास छोडता नथी ने सदा ज्ञानना उद्यममां प्रवर्ते छे. एवा पुरुषो अज्ञान परिषह जीते छे.

सम्यक्त्व परिषह ते आ चौदराज लोकने विषे छ द्रव्य रह्या छे, तेमां पांच द्रव्य अरूपी रह्या छे ने एक पुद्गलद्रव्य रूपी छे तो पण पुद्गल परमाणु तो अतिशय नहानो छे, दृष्टिए आवतो नथी. एवा घ णा परमाणु एकठा थइ बादर स्कंध थाय छे. ते देखवामां आवे छे, पण सूक्ष्मस्कंध देखवामां आवता नथी. अरूपी पदार्थ पण देख वामां आवता नथी. ए पदार्थनुं वर्णन सर्वज्ञ करी गया छे. ते सर्वज्ञ तो रूपी अरूपी सर्व पदार्थ जाणे छे तेमने जाणवुं मुश्केल नथी. सहज जाणी लीधां छे ने ते प्ररूप्यां छे. हवे एवा षट्द्रव्यना जाव नां वर्णन शास्त्रमां छे, ते जोइने अनेक प्रकारनी अज्ञानपणे शंका थाय छे ने सर्वज्ञना वचन उपरथी आस्ता उठी जाय छे. पण जे पु रुषने सम्यक्ज्ञान थयुं छे, ते पुरुषे अनुमानथी केटलीएक वस्तुनो निर्णय कर्यो छे तेथी ते जाणे छे जे आ सर्वज्ञ निस्पृहपानी छे जे नी घणी वातो साची समजाय छे, ने कोइ कोइ सूक्ष्म वातो नथी

समजाती तो पण प्रभुना वचन उपर श्रद्धा राखवी ए योग्य छे. म हावीरस्वामी महाराजे जे मार्ग आत्मधर्म प्रगट करवानो बताव्यो छे, तेथी अधिक कोइ धर्मवालाने देखता नथी. तो हुं शा वास्ते अ श्रद्धा करुं? केटलीएक वात तो प्रत्यक्ष सिद्ध थाय छे. तो जेम आखा तपेलामां चोखा चडाववा मूक्या होय, तेमांनो एक दाणो सिजेलो जोइ बधा दाणा शीजी गया मानीए छीए. तेम आ पुरुषना घणां वचन न्या यथी सिद्ध थाय छे ने बीजां कंइक नथी समजातां, तेनुं कारण म हारुं अज्ञान छे. कारण जे अज्ञानना जोरथी यथार्थ न्याय जोडी शकाय नही, तेमां कंइ सर्वज्ञनी जूल नथी. एम विचार करी सू क्ष्म वातनी श्रद्धा करे छे, ते पुरुष सम्यक्त परिषद जीत्यो कहीए. ने केटलाएक अज्ञानी जीव बीजा जीवोनी बाह्यनी बाबतोनी तकरारो सांजली तेमां मूझाइ जाय छे. जेम के हालमां इंग्रेज लोक पृथ्वि फरे छे अने सूर्य स्थिर छे एवुं कहे छे ने ते उपर अनेक दृष्टांतो वडे जोइने माणसने समजावे छे. ते समजीने माणसो कहे छे जे शास्त्र मां तो सूर्य फरतो कह्यो छे, ते वात मलती नथी. माटे जैनशास्त्र उपर शुं श्रद्धा करीए? आवी दशा थाय छे, पण ए विषे विचारवानुं छे के जेम लाखो रुपीआ इंग्रेज लोको एवा काममां खर्चे छे ने तेनी महेनत करे छे महेनत करनारने पण हजारो रुपीआना पगार तथा इनामो मले छे तेवी रीते हालमां जैनमां कोइ राजा नथी अने एवा पइसा खरचवा ते राजाउनुं काम छे, अने पइसा खरच्या विना पृथ्वि उपर फरी शकाय नहीं अने तेनो निर्धार थइ शके नहि अने ज्यां सुधी निर्धार करवानी शक्ति नहि, त्यां सुधी प्रभु ना वचन उपर प्रतीत राखवी जोइए. आपणी शक्तिनी कसूर य दले शास्त्र उपरथी आस्ता उतारवी योग्य नथी. वली इंग्रेजो कहे छे ते वात न्यायथी पण बेसती नथी, ते उतां तेनां वचनोनी माण सो श्रद्धा करे छे ते करतां प्रभुना वचननी श्रद्धा करे छे, तेज बहु सारीछे.

हवे इंग्रेजो कहे छे जे सूर्य इहांथी त्रण करोड माइल दूर छे ने आ पृथ्विनो फेरावो २४ हजार माइलनो छे, ते करतां सूर्य चौद लाख गणो महाटो छे. आ रीते माने छे. हवे विचार करो जे पृथ्वि करतां चौद लाख गुणो सूर्य मोटो छे, तो पृथ्विमां रात्री पडवी न जोइए. कारण जे पासा उपरथी अजवालु वधे जवुं जोइए. जेम एक इंचनी सोपारी एक बाजु उपर होय ने एक बाजु उपर चौद लाख इंचनुं अजवालुं होय तो सोपारीनी कोइ पण बाजु उपर प्रकाश विनानुं रहे? अर्थात् नहिज रहे. तेमज पृथ्विनो गोलो माने छे ते गोला उपर बधे प्रकाश होवो जोइए रात्री पडवी जोइए नहि. ए बाबतमां केटलाएक एवुं कहे छे जे त्रण करोड माइल आघुं छे, तेथी गोलानी एक बाजु उपर अजवालुं आवे नहि. ए कहेवुं अक्कलथी विरुद्ध छे. ए चोवीश हजार माइल तो गोल चक्र फरतां छे, पण एक जाडाइने लंबाइ गणीए तो आठ हजार माइल थाय. हवे त्रण करोड माइल सुधी जे प्रकाश आवी शके छे, तेने आठ हजार माइल आववामां कांइ हरकत होय ए वात संभवती नथी. वली एम कहे जे पृथ्वि काली छे, तेनुं उंधुं पडे छे. ए वात पण संभवती नथी. गोल वस्तुनी चारे पासे प्रकाश व्याप्त थाय तेमां कंइ हरकत थाय ए वात पण अक्कलथी दूर छे. तेम छतां केटलाएक माणसो इंग्रेजोनी कला कौशल्यता जोइने श्रद्धा करी धर्मनी श्रद्धा उपाडे छे, ते अज्ञानता छे. एम समजवुं जोइए. संसारनी कलाओ करवानो जीवने अनादिनो अभ्यास छे ते कलाओ आवी तेमां कंइ नवाइ नथी, पण धर्मनी कला आववी ए बहु दुष्कर छे. हजारो माणसमांथी धर्मना प्रवर्त्तनार बहुज थोडा होय. धर्मनुं जाणवुं ते मुश्केल छे. इंग्रेज लोक दूर देश रह्या, ने सर्वज्ञ आ देशमां थया, तेथी आ देशना माणसोने तो कंइ कंइ वासना पण सर्वज्ञनी आवेली, पण दूर देशवालाने कंइ पण वासना आवेली नहि. तेथी धर्मनी बाबतमां

समजाती तो पण प्रभुना वचन उपर श्रद्धा राखवी ए योग्य छे. म
हावीरस्वामी महाराजे जे मार्ग आत्मधर्म प्रगट करवानो बताव्यो
छे, तेथी अधिक कोइ धर्मवालाने देखता नथी. तो हुं शा वास्ते म
श्रद्धा करुं? केटलीएक वात तो प्रत्यक्ष सिद्ध थाय छे. तो जेम आखा
तपेलामां चोखा चडाववा मूक्या होय, तेमांनो एक दाणो सिजेलो जोइ
बधा दाणा शीजी गया मानीए छीए. तेम आ पुरुषना घणां वचन न्या
यथी सिद्ध थाय छे ने बीजां कंइक नथी समजातां, तेनुं कारण म
हारुं अज्ञान छे, कारण जे अज्ञानना जोरथी यथार्थ न्याय जोडी
शकाय नही, तेमां कंइ सर्वज्ञनी भूल नथी. एम विचार करी सू
क्ष्म वातनी श्रद्धा करे छे, ते पुरुष सम्यक्त परिषद जीत्यो कहीए. ने
केटलाएक अज्ञानी जीव बीजा जीवोनी बाह्यनी बाबतोनी तकरारो
सांभली तेमां मूझाइ जाय छे. जेम के हालमां इंग्रेज लोक पृथ्वि
फरे छे अने सूर्य स्थिर छे एवुं कहे छे ने ते उपर अनेक दलीलो वडे
जोइने माणसने समजावे छे. ते समजीने माणसो कहे छे जे शास्त्र
मां तो सूर्य फरतो कह्यो छे, ते वात मलती नथी. माटे जैनशास्त्र उपर
शुं श्रद्धा करीए? आवी दशा थाय छे, पण ए विषे विचारवानुं छे के जेम
लाखो रुपीआ इंग्रेज लोको एवा काममां खर्चे छे ने तेनी महेनत
करे छे महेनत करनारने पण हजारो रुपीआना पगार तथा इनामो
मले छे तेवी रीते हालमां जैनमां कोइ राजा नथी अने एवा पइसा
खरचवा ते राजाउनुं काम छे, अने पइसा खरच्या विना पृथ्वि
उपर फरी शकाय नहीं अने तेनो निर्धार थइ शके नहि
अने ज्यां सुधी निर्धार करवानी शक्ति नहि, त्यां सुधी प्रभु
ना वचन उपर प्रतीत राखवी जोइए. आपणी शक्तिनी कसूर व
दले शास्त्र उपरथी आस्ता उतारवी योग्य नथी. वली इंग्रेजो कहे
छे ते वात न्यायथी पण बेसती नथी, ते छतां तेनां वचनोनी माण
सो श्रद्धा करे छे ते करतां प्रभुना वचननी श्रद्धा करे छे, तेज बहु सारीछे.

सुखनो अनुभव थयो छे अपूर्व ज्ञान पण प्रगट थयुं छे एटले ज्ञान पामवानी इच्छा त्यां रोकाइ जाय छे, पण ए दशा केवलज्ञान पाम वाने अंतरमुहूर्तकाल बाकी रहे छे, त्यारे थाय छे तेनी अगाउ बन ती नथी. तो पण ए लोभ करे छे ते निर्लोभता करवा सारु छे. माटे निचली हदमां त्यागवा योग्य नथी पण ज्ञानना लोभे नीति मूकीने वर्त्ते नहि. न्यायथी चाले. एक ज्ञान मेलववानी इच्छा वर्त्ते छे, ते रूप लोभ छे पण ते इच्छा सारु संसारी जीव अन्यायनी प्रवृत्ति करे छे तेम करता नथी. मात्र सर्वे काम छोडी मुख्यपणे ज्ञाननो उद्यम करी रह्या छे. बाकी सर्वे पुद्गलीक चीज उपरथी लोभ खशी गयो छे, वली तप ते बार प्रकारनो करे छे ते सहज भावे थाय छे. आत्मानो अणाहारी गुण जाण्यो छे. आहार करवो ते महारो धर्म नथी. एम जाणी आहारनी इच्छा उठी छे, तेथी सहजे तप करे छे. संयम ते स्व गुणमां रहेवुं ने पुद्गल प्रवृत्ति रोकवी, ते संयम गुण प्रगट थयो छे तेथी इंद्रिना विषयनी इच्छा वर्त्तती नथी. अव्रतनी प्रवृत्ति करता नथी. कषायथी रहित वर्त्ते छे, मन, वचन अने कायानी माठी प्रवृ त्ति रोकाइ गइ छे तेने पण आत्मा निर्मल थाय एवी प्रवृत्तिमां वर्त्ता वे छे. ए रूप सत्तर प्रकारे संयम धरे छे. बाह्यसंयम सत्तर प्रकारे पा लवाथी अंतरंग निज स्वभावमां स्थिर थाय छे. ए रूप संयम गुण वर्त्ते छे. सत्य ते साचुं वचन बोले छे जेने आत्मज्ञान नथी, ते शरी रने महारुं कहे वे. आत्मज्ञानी मुनि तेम केहता नथी. व्यवहारथी तो जेम बोलातुं होय तेम बोले, पण वस्तुधर्मे पारकुं जाण्युं छे तेथी बो ले छे. पण अंतरंग उपयोग महारुं नथी ए वर्त्ति रह्यो छे. जे पुरुष पुद्गलनेज महारुं मानता नथी ते पुरुष बीजी बाबतमां असत्य बोले ज शाना? प्ररूपणा पण सहजे यथार्थज थाय. ए सत्य गुण प्रगट्यो छे तेनां फल छे. हवे शौच गुण ते निरतिचार वर्त्ते छे. अतिचारादिक दूषण लागे नहि. एटले पवित्रपणुं वर्त्ते छे. अर्थात् निज आत्मतत्व

तो विचार करवो पडतो नथी कारण जे मान आवे तो मूकवानो विचार करे, पण आवी दशाथी मान आववुंज नथी. हवे आर्जव ते मायानो त्याग ते माया जे कपटनी रचनापणुं सहज छूटी गयुं छे, मुनिए आत्मापणुं जाण्युं छे, तेमां सर्वे जड पदार्थ पर जाण्या छे ते मां केटलीएक प्रवृत्ति करे छे, ते मात्र निज स्वरूप भवरायलुं प्रगट करवा करे छे. तो हवे कपट शुं करवा करवुं पडे ? चेलानी इच्छा न थी, श्रावकनी इच्छा नथी. धननी इच्छा नथी, आ महारा ने आ म हारा नहि ! ए पण करवुं नथी. फक्त पूर्ण ज्ञान नथी उत्पन्न थयुं त्यां सुधी पूर्ण ज्ञान उत्पन्न करवानो उद्यम करवो छे. तेमां निर्वाह करवो जोइए ते वस्तु मली तो ठीक, अने न मली तो पण ठीक. आ दशाना वर्त्तनारने कपट करवानी जरूर शी पडे के करे ? माटे निष्कपट आर्जव गुण प्रगट थवाथी सहजे वर्त्ते छे. निर्लोभता गुण ते पोताना शरीरने महारुं जाण्युं नथी, तो लोभ शी बाबतनो रहे ? शरीर महारुं नहि ने शरीर रक्षणना पदार्थ महारा नहि. ए सर्वे जड पदार्थ उपरथी राग उतरी गयो छे, एटले लोभशी बाबतनो करे ? माटे निर्लोभता उत्पन्न थइ छे. कंइ वस्तु शरीरनो निर्वाह करवा जोइए छे, ते वस्तु मली तो ले, न मली तो ते बाबत नो विकल्प नथी करता. एम विचार छे जे पुद्गलने वस्तु जोइए छे ने पुद्गलने मलती नथी. एम विचारी पुद्गलीक वस्तुनो लोभ करता नथी. त्यारे इहां कोइ प्रश्न करशे के ज्ञान भणवानो लोभ होय के नहि ? ते विषे जाणवुं जे ज्ञान भणवा वांचवानो लोभ पण निश्चे द शामा जाय छे, ने ज्यारे ध्यानी पुरुषो थाय छे. ने आठमे गुणस्था ने क्षपकश्रेणी मांडे छे, त्यारे ज्ञाननो लोभ पण रहेतो नथी महारा आत्मामां अनंत ज्ञानशक्ति छे, तेमां महारे पामवुं शुं छे ? जेनी पासे न होय ते वस्तु पामवानो लोभ करे छे, पण होय ते शानो लोभ करे ? तेम आ पुरुषे पोतानो सत्ताधर्म जाण्यो छे, ने तेमां सहज

सुखनो अनुभव थयो छे अपूर्व ज्ञान पण प्रगट थयुं छे एटले ज्ञान पामवानी इच्छा त्यां रोकाइ जाय छे, पण ए दशा केवलज्ञान पामवाने अंतरमुहूर्तकाल बाकी रहे छे, त्यारे थाय छे तेनी अगाउ बनती नथी. तो पण ए लोभ करे छे ते निर्लोभता करवा सारु छे. माटे निचली हदमां त्यागवा योग्य नथी पण ज्ञानना लोभे नीति मूकीने वर्ते नहि. न्यायथी चाले. एक ज्ञान मेलववानी इच्छा वर्ते छे, ते रूप लोभ छे पण ते इच्छा सारु संसारी जीव अन्यायनी प्रवृत्ति करे छे तेम करता नथी. मात्र सर्व काम छोडी मुख्यपणे ज्ञाननो उद्यम करी रह्या छे. बाकी सर्व पुद्गलीक चीज उपरथी लोभ खशी गयो छे, वली तप ते बार प्रकारनो करे छे ते सहज भावे थाय छे. आत्मानो अणाहारी गुण जाण्यो छे. आहार करवो ते महारो धर्म नथी. एम जाणी आहारनी इच्छा टली छे, तेथी सहजे तप करे छे. संयम ते स्व गुणमां रहेवुं ने पुद्गल प्रवृत्ति रोकवी, ते संयम गुण प्रगट थयो छे तेथी इंद्रिनां विषयनी इच्छा वर्त्तती नथी. अव्रतनी प्रवृत्ति करता नथी. कषायथी रहित वर्ते छे, मन, वचन अने कायानी माठी प्रवृत्ति रोकाइ गइ छे तेने पण आत्मा निर्मल थाय एवी प्रवृत्तिमां वर्त्तावे छे. ए रूप सत्तर प्रकारे संयम धरे छे. बाह्यसंयम सत्तर प्रकारे पालवाथी अंतरंग निज स्वभावमां स्थिर थाय छे. ए रूप संयम गुण वर्त्ते छे. सत्य ते साचुं वचन बोले छे जेने आत्मज्ञान नथी, ते शरीरने महारुं कहे छे. आत्मज्ञानी मुनि तेम कहेता नथी. व्यवहारथी तो जेम बोलातुं होय तेम बोले, पण वस्तुधर्मे पारकुं जाण्युं छे तेथी बोले छे. पण अंतरंग उपयोग महारुं नथी ए वर्त्ति रह्यो छे. जे पुरुष पुद्गलनेज महारुं मानता नथी ते पुरुष बीजी बाबतमां असत्य बोलेज शाना? प्ररूपणा पण सहजे यथार्थज थाय. ए सत्य गुण प्रगट्यो छे तेनां फल छे. हवे शौच गुण ते निरतिचार वर्त्ते छे. अतिचारादिक दूषण लागे नहि. एटले पवित्रपणुं वर्त्ते छे. अर्थात् निज आत्मतत्व

तो विचार करवो पडतो नथी कारण जे मान आवे तो मूकवानो विचार करे, पण आवी दशाथी मान आवतुंज नथी. हवे आर्जव ते मायानो त्याग ते माया जे कपटनी रचनापणुं सहज छूटी गयुं छे, मुनिए आत्मापणुं जाण्युं छे, तेमां सर्वे जड पदार्थ पर जाण्या छे ते मां केटलीएक प्रवृत्ति करे छे, ते मात्र निज स्वरूप अवरायलुं प्रगट करवा करे छे. तो हवे कपट शुं करवा करवुं पडे ? चेलानी इच्छा नथी, श्रावकनी इच्छा नथी. धननी इच्छा नथी, आ महारा ने आ महारा नहि ! ए पण करवुं नथी. फक्त पूर्ण ज्ञान नथी उत्पन्न थयुं त्यां सुधी पूर्ण ज्ञान उत्पन्न करवानो उद्यम करवो छे. तेमां निर्वाह करवो जोइए ते वस्तु मली तो ठीक, अने न मली तो पण ठीक. आ दशाना वर्त्तनारने कपट करवानी जरूर शी पडे के करे ? माटे निष्कपट आर्जव गुण प्रगट थवाथी सहजे वर्त्ते छे. निर्लोभता गुण ते पोताना शरीरने महारूं जाण्युं नथी, तो लोभ शी बाबतनो रहे ? शरीर महारूं नहि ने शरीर रक्षणना पदार्थ महारा नहि. ए सर्वे जड पदार्थ उपरथी राग उतरी गयो छे, एटले लोभ शी बाबतनो करे ? माटे निर्लोभता उत्पन्न थइ छे. कंइ वस्तु शरीरनो निर्वाह करवा जोइए छे, ते वस्तु मली तो ले, न मली तो ते बाबतनो विकल्प नथी करता. एम विचार छे जे पुद्गलने वस्तु जोइए छे ने पुद्गलने मलती नथी. एम विचारी पुद्गलीक वस्तुनो लोभ करता नथी. त्यारे इहां कोइ प्रश्न करशे के ज्ञान भणवानो लोभ होय के नहि ? ते विषे जाणवुं जे ज्ञान भणवा वांचवानो लोभ पण निश्चे दशामां जाय छे, ने ज्यारे ध्यानी पुरुषो थाय छे. ने आठमे गुणस्थाने क्षपकश्रेणी मांडे छे, त्यारे ज्ञाननो लोभ पण रहेतो नथी महारा आत्मामां अनंत ज्ञानशक्ति छे, तेमां महारे पामवुं शुं छे ? जेनी पासे न होय ते वस्तु पामवानो लोभ करे छे, पण होय ते शानो लोभ करे ? तेम आ पुरुषे पोतानो सत्ताधर्म जाण्यो छे, ने तेमां सहज

सुखनो अनुभव थयो छे अपूर्व ज्ञान पण प्रगट थयुं छे एटले ज्ञान पामवानी इच्छा त्यां रोकाइ जाय छे, पण ए दशा केवलज्ञान पामवाने अंतरमुहूर्त्तकाल बाकी रहे छे, त्यारे थाय छे तेनी अगाउ बनती नथी. तो पण ए लोभ करे छे ते निर्लोभता करवा सारु छे. माटे निचली हदमां त्यागवा योग्य नथी पण ज्ञानना लोभने नीति मूकीने वर्त्ते नहि. न्यायथी चाले. एक ज्ञान मेलववानी इच्छा वर्त्ते छे, ते रूप लोभ छे पण ते इच्छा सारु संसारी जीव अन्यायनी प्रवृत्ति करे छे तेम करता नथी. मात्र सर्व काम छोडी मुख्यपणे ज्ञाननो उद्यम करी रह्या छे. बाकी सर्व पुद्गलीक चीज उपरथी लोभ खशी गयो छे, वली तप ते बार प्रकारनो करे छे ते सहज भावे थाय छे. आत्मानो अणाहारी गुण जाण्यो छे. आहार करवो ते म्हारो धर्म नथी. एम जाणी आहारनी इच्छा ठरी छे, तेथी सहजे तप करे छे. संयम ते स्वगुणमां रहेवुं ने पुद्गल प्रवृत्ति रोकवी, ते संयम गुण प्रगट थयो छे तेथी इंद्रिनुंना विषयनी इच्छा वर्त्तती नथी. अव्रतनी प्रवृत्ति करता नथी. कषायथी रहित वर्त्ते छे, मन, वचन अने कायानी माठी प्रवृत्ति रोकाइ गइ छे तेने पण आत्मा निर्मल थाय एवी प्रवृत्तिमां वर्त्तावे छे. ए रूप सत्तर प्रकारे संयम धरे छे. बाह्यसंयम सत्तर प्रकारे पालवाथी अंतरंग निज स्वभावमां स्थिर थाय छे. ए रूप संयम गुण वर्त्ते छे. सत्य ते साचुं वचन बोले छे जेने आत्मज्ञान नथी, ते शरीरने म्हारुं कहे छे. आत्मज्ञानी मुनि तेम कहेता नथी. व्यवहारथी तो जेम बोलातुं होय तेम बोले, पण वस्तुधर्मे पारकुं जाण्युं छे तेथी बोले छे. पण अंतरंग उपयोग म्हारुं नथी ए वर्त्ति रह्यो छे. जे पुरुष पुद्गलनेज म्हारुं मानता नथी ते पुरुष बीजी बाबतमां असत्य बोलेज शाना? प्ररूपणा पण सहजे यथार्थज थाय. ए सत्य गुण प्रगट्यो छे तेनां फल छे. हवे शौच गुण ते निरतिचार वर्त्ते छे. अतिचारादिक दूषण लागे नहि. एटले पवित्रपणुं वर्त्ते छे. अर्थात् निज आत्मतत्व

मां वृत्ति रही छे, ए रूप पवित्रता थइ रही छे, तेथी पुद्गल प्रवृत्तिनां दूपण लागतां नथी एटले सहजे निरतिचार वर्त्ते छे. कंइ पण पुद्गलिक काममां राग द्वेप करता नथी. जे थाय तेमां कर्म उदय जाणी वर्त्ते छे. आकिंचन गुण ते बाह्य परिग्रह त्याग धन धान्यादि नव प्रकारे अने आभ्यंतर परिग्रह जे शरीरादिक उपर महारापणानो ममत्व जाव ते सर्व प्रकारे त्याग कर्यो छे तेथी बाह्य परिग्रह उपरथी सहजे मूर्छा उतरी गइ छे, वस्त्र प्रमुख राखे छे, ते निर्मूर्छापणे जगत्नो व्यवहार साचववा राखे छे, पण ते सारां नवलां मळ्यां, तेनो कंइ पण विकल्प नथी. मूर्छा गइ छे तेनां फल छे. ए रूप मुनि आकिंचन गुण प्रगट करे छे. ब्रह्मचर्य ते बाह्य थकी स्त्रीनो सर्व प्रकारे त्याग कर्यो छे. अंतरंगथी पांचे इंद्रियोना विषयनी तृष्णा नाश पामी गइ छे. स्वात्म ज्ञानमांज आनंदपणे वर्त्ते छे. ज्ञानाचारमांज उपयोग वर्त्ति रह्यो छे. स्वप्नमां पण कामनी वांछा नथी. अंतरंगना सुख आगल तुच्छ स्त्रीउनां विषयसुख दुःख रूप जाण्यां छे तेमने कामनी इछा केम थाय? तेथी सहजे ब्रह्मचर्य गुण प्रगट थयो छे. ए रीतें दशे प्रकारे यतिधर्म प्रगट्यो छे. ते अनुक्रमे पूर्ण गुण प्रगट करशे, ने आत्मार्थि एवी रीतना उद्यम करी पुद्गलजावथी मुक्त थाय छेः प्रथम थोडी शुद्धता थाय छे, त्यारे मार्गानुसारी थाय छे. तेथी विशेष विशुद्धिए सम्यक्तदृष्टि थाय छे. तेथी विशेष विशुद्धिए श्रावकपणुं प्रगटे छे. तेथी विशुद्धि थाय छे, त्यारे मुनिपणुं प्रगटे छे. तेमां पण जेम जेम विशुद्धि वधती जाय छे, तेम तेम गुणस्थान चडी जाय छे, ने केवलज्ञान प्रगट करे छे. एम अनुक्रमे शुद्ध थाय छे.

प्रश्नः-१४५ निर्जरातत्वना जेद अरूपीमा गण्या छे, अने कर्म छे ते तो रूपी छे तेनी निर्जरा थाय ते अरूपी केम थाय?

उत्तरः—कर्म छे ते बे प्रकारनां छे. एक द्रव्यकर्म ते आठ कर्म रूपी छे, अने बीजां जावकर्म ते अरूपी छे. हवे जावकर्म ते शुं पदा

थे छे? द्रव्य कर्मने योगे आत्मानी अशुद्ध परिणती थाय छे राग द्वेषमय तेज भावकर्म कहीए. ते भावकर्मनी निर्जरा थाय छे, तेज निर्जरा तत्वमां गणी छे. ते निर्जरा सम्यक्‌दृष्टि आदि पुरुषो करे छे. सम्यक्‌ज्ञान विना सकामनिर्जरा थती नथी. चोथा गुणस्थानथी ते चौदमा गुणस्थान सुधी थाय छे ते निर्जरातत्वमां छे. ते शिवायना जीवो अज्ञानपणे द्रव्यकर्मनी निर्जरा करे, पण भावकर्मनी निर्जरा करी शकता नथी. माटे द्रव्यकर्मनी निर्जरा रूपी कहीए अने भावकर्मनी अरूपी कहीए.

प्रश्नः-१४६-जीव अरूपी छे अने नवतत्वमां जीवना भेद रूपीमां गणया छे तेनो हेतु शुं ?

उत्तरः-जीव तो अरूपी छे पण शरीर बहार देखाय छे ते शरीर इंद्रियो पुन्य जोगे मली छे. ते शरीर इंद्रियोथी जीव ओलखाय छे के, आ एकेंद्रि, आ पंचेंद्रि, माटे कर्मना संजोगथी जेवी जेवी कर्मनी मलीनता, तेवा तेवा शरीरादिक जूदा जूदा भेद पड्या छे. तेथी शरीर इंद्रि अपेक्षित रूपी भेद गणया छे.

प्रश्नः-१४७-संवरना सतावन भेद अरूपी कह्या छे, ने संवरनी प्रवृत्ति बाह्यथी देखाय छे ते तो शरीरथी छे. तो अरूपी केम?

उत्तरः-बाह्यथी पुद्गल उपरथी मोह उतरे, त्यारे बराबर बाह्य वर्त्तना थाय छे, ने जेम जेम संवरनी बाह्यवर्त्तना थाय छे, तेम तेम पुद्गलदशामांथी प्रवृत्ती रोकाती जाय छे अने निज आत्म स्वरूपमां लीनता थाय छे, जेम जेम निज ज्ञानमां लीन थाय छे. एटले आवतां कर्म रोकाय छे, आत्म स्वरूपमां रहेवाथी द्रव्यकर्म, भावकर्म बन्ने रोकाय छे, ते जे भावकर्म रोकायां ते अरूपी छे. माटे संवर पण अरूपो छे तेथी संवरना भेद अरूपीमां गणया छे.

प्रश्नः-१४८ संवर निर्जरा मिथ्यात्वी करे के नहीं ?

उत्तरः-मार्गानुसारी मिथ्यात गुणस्थाने अंशे संवर, अंशे नि

रमां कंइक अनिष्ट वस्तु पडी होय तो ते तरत काढी नांखीए छी ए. तेमज देरासरमां नहि करीए तो प्रभु उपर प्रेम, घर जेवो नहि रह्यो, एज मोटुं दूषण छे माटे पेहेली आशातना टाली पूजा कर वी. आशातना टाळ्या विना पूजा करवी ते पूजा नही कख्या जेवी जाणवी.

प्रश्नः–१५२ प्रभुने पूजा करवानी जगोए चांदीनां वा सोनानां चकतां चोडे छे ते व्याजवी छे के केम?

उत्तरः–प्रभुजीने सोना रुपाना चकतां चोडवानी तथा अंग लां उपर पंजा चोडवानी रीत बहु सारी छे. कारण जे भाविक श्राव को केसर सारी पेठे चडावे छे तेथी ज्यां चोडेलां नथी होतां, ते ठे बना अंगमां खाडा पडी गयेला नजरे जोइए छीए. अने जो ए च कता चोडेला होय तो केसर अंगने लागतुं नथी. तेथी प्रभुनुं अंग खवातुं नथी ते मोटो लाभ छे अने जो न चोड्यां होय तो अंग खवा इ जाय ते आशातना लागे. ए मोटुं दूषण छे. वली थोडी समजवाळा पूजा करनारने अंगोनी खबर नथी, तेने पण पूजा करवानां नव अंग सहजे समजाइ जाय ए पण फायदो छे. मुख्यपणे तो अंगमां खाडा न पडे एज लाभ विचारी चकतांडं चोडवानुं पूरतुं लक्ष राखवुं जो इए. तेमा मूलनायकजीने चोडवां एम नहि, सर्व प्रतिमाजी महारा जने चोडवानुं लक्ष राखवुं जोइए. केटलाएक खाडा पड्या पछी चो डवानो विचार करे छे तेम न थवुं जोइए. पहेलेथी चोडवां जोइए के खाडा पडवानी आशातना थायज नहि.

प्रश्नः–१५३ फूलनी जग्याए केसरवाला चोखा करी चडा वीए तो केम?

उत्तरः–शास्त्र भणावती व [illegible] फूल न मले तो चडावे छे, तेमां हरकत [illegible]णाती [illegible] पोतानी पुष्पपूजानी भावना छे [illegible] करवा

फूलने बदले केसरवाळा चोखा करीने चडावे तो कंइ हरकत नथी.

प्रश्नः-१५४ जे जीवे मरण वखते शरीर वोशिराव्युं नथी. ते शरीरवडे शुन्नाशुन्न जे क्रिया थाय, तेनुं शुन्नाशुन्न बन्ने फल थाय के केम ?

उत्तरः-शरीर वोशिराव्या विना जे मरे छे. अने तेना शरीर वडे जे जे डुष्ट क्रिया थाय छे, तेनां कर्म ते शरीरना धणीने आवे छे. एम न्नगवतीमां पांच क्रियाना अधिकारमां कह्युं छे, माटे हरेक प्रकारे आयुष्यनुं ज्ञान मेळवी मरती वखत संथारो करी सर्वे वस्तु वोशिराववी अने वोशिरावीने मरण करवाथी आराधक थाय तेथी त्रीजे न्नवे मुनि अने सातमे न्नवे श्रावक मोक्षे जाय. वळी ए शरीरे शुन्नकर्म थाय ते विषे पण वासुपूज्यस्वामीना चरित्रमां जे जे एकेंद्रिपणे शरीर न्नगवंतनो न्नक्तिना काममां आव्यां छे, तेनी अनुमोदना करी छे ते जोतां अनुमोदना करवाथी शुन्न कर्मनो पण लान्न थाय छे.

प्रश्नः-१५५ जे जे वस्तु वोशिराववामां आवे छे, ते आ न्नवना अंत सुधी वोशिराववामां आवे छे तो आवते न्नवे तेनुं पाप आवे के केम ?

उत्तरः-आ न्नवमां जे जे वोशिरावे छे ते तेना उपरथी रागदशा टूटी जाय छे अने रागदशा टूटवाथी ते वस्तु उपर ममत्वपणानी संज्ञा रहेती नथी, तेथी ते वस्तुनी क्रिया तेने लगती नथी. अने जेणे एम वोशिराव्युं नथी, तेने तो राग द्वेषनी संज्ञा कायम रहे छे. ने ते संज्ञा कायम रहेवाथी राग द्वेषनां कर्म बंधाय, ने जेणे वोशिराव्युं छे तेने बीजा न्नवमां अव्रत प्राप्त थाय छे. अव्रतनी क्रिया अव्रत होय त्यां सुधी आवे, पण संज्ञा संबंधी नहि आवे. संज्ञा उदासीन न्नावथी वोशिराववाथी उठी जाय छे. माटे वोशिरावनारने पाप आवतुं नथी.

प्रश्नः—१५६ विवेक ते शुं ?

उत्तरः—देवने जाणे, अदेवने जाणे, मुक्तिने जाणे, संसारने जाणे, जडने जाणे, चेतनने जाणे, आत्मानो शुं स्वभाव छे? जडनो शुं स्वभाव छे? आत्माने ग्रहण करवा योग्य शुं छे? अग्रहण करवा योग्य शुं छे? एवी रीते जे जे द्रव्य छे, तेना धर्म जाणी पोताना आत्माथी जे जे परवस्तु जाणे तेने ग्रहण न करे. तेमां मग्न न थाय. जड वस्तुनुं कर्तापणुं न करे. आत्माना धर्ममांज आनंदित थाय. जडधर्ममां जराए राग करे ते जडनी संगत छूटी नथी तेम कंइ पण प्रकारे परने ग्रहण न करुं एवी विशुद्धि नथी बनी, तेथी जे जे क्रिया करे छे, ते जडनी वृत्ति छोडाडवाने, पण जडनी क्रियामां मग्न नथी थतो. आहार विना चित्त शांत नथी रहेतुं ते सारु आहार करे छे, पण तेमां मग्नता नथी. तथा बनता सुधी तपस्या करे छे. आत्मानो अपाश्चा धर्म छे ते जाणे छे. जे जे पुरुष आत्मधर्म बतावी गया छे, तेने आभारे वर्त्तमानमां आत्मधर्म जे बतावे छे, तेनो उपगार जाणे छे. पोतानी आत्मदशा प्रगट थती नथी तेथी लघुता जाणे छे. एवा तत्त्वज्ञानी पुरुषोनी सदा संगत करे छे. जे जे आत्मधर्म निरमग्न थतो जाय छे, तेमाज मात्र शुद्धवरती छे. उत्तम निमित्तो पण जे जे सेववाथी आत्मधर्म प्रगट थाय, तेवाज सेवी रह्या छे. विषयादिकनां निमित्त आत्माने घातकर्तां जाणयां छे, तेथी ते निमित्तोथी हमेश दूर रहे छे. अने जेटलं दूर नथी रहेवातुं, ते दूर थवानी मनोवृत्ति रहे छे. जे जे काम करे छे, तेमां जड कामने जडपणे जाणे. छे अने आत्माना कामने आत्मापणे जाणे छे.

प्रश्नः—१५७ शांतपणुं ते शुं ?

उत्तरः—कोइ शांत पुरुषने उपद्रव करे वा, मारे कूटे, अजोग्य वचन कहे, जे जूठ दोष ते कहे, कोइ पण अजोग्य काम कर्युं होय ते कहीने निंदे, वा वगर कारणे निंदे, तो पण तेनो उपर द्वेषना

व न उठे. तेने मारवाना या कूडां वचन केहेवाना जाव न उठे तेम तेनुं बूरुं करवाना जाव न थाय. कारण के शांत पुरुषे कर्मनुं स्वरूप जाण्युं छे के आ शरीरे मार खावानुं कर्म बांध्युं छे तो मारे छे. गाळो खावानुं कर्म बांध्युं छे, तो गाळो दे छे. निंदनिकपणानुं कर्म बांध्युं छे तो निंदे छे. ए जीवो तो निमित्त मात्र छे. एमां ए जीवनो शो दोष छे? एम आत्मामां जावी रह्यो छे. तेथी कोइ एवा जीव उपर खेद आवतो नथी. ने जावे छे के, खेद करीश तो पाछां कर्म बंधाशे. तो पाछां आगळ एवां कर्म उदय आवशे अने समजावे जोगवीश तो ए कर्मनी निर्जरा थशे. वळी स्वजाविक तडको लागे छे, टाढ थाय छे, पवन आवे छे, नथी आवतो तो ते सर्व ऋतुनो स्वजाव जाणी ले, पण तेमां विकल्प न करे. आहार पाणी वस्त्र विगेरे जे कंइ खपनी वस्तु नहि मळे, तेनो पण जराए विकल्प नथी. मात्र अंतराय कर्मनो उदय विचारी ले. अने पोताना आत्मस्वरूपमांज आनंदित रहे. अनुकूळमां प्रसन्नता नथी, ने प्रतिकूळमां अरति नथी जडजाव जाणी ले. ए पुरुषने शांतपणुं कहीए. माटे उत्तम पुरुषे ए दशा लाववी.

प्रश्नः—१५८ दांत ते शुं?

उत्तरः—पांच इंद्रि वश करी छे. कोइ पण इंद्रि मोकळी नथी. आहार पाणी मात्र शरीरने आधार आपवा आपे छे. ते जेटलो आधार जोइए, एटलो हरकोइ पुद्गल मळ्या ते आपे छे. तेमां सारा नरसा जोवा नथी. मात्र शरीरने व्याधि उपद्रव न थाय, एवा पुद्गल ग्रहण करे छे. एवी रीते फरस इंद्रिए वस्त्र मळे छे ते, सुंवाळां के कर्कश मळे छे, ते बन्नेमां समजाव छे. जाणे छे के आ शरीर महारुं नहि. तो सुंवाळां बरसट वस्त्रनो पण म्हारे विकल्प करवो नहि. एम पांचे इंद्रिना विषयमां जावी रह्या छे. कोइ पण इंद्रिने पोषवानो जावज नथी. कोइ पण विषय जोर करतो नथी. विषय उपर

उदासिन भाव थयो छे. तेथी मनने खेंचीने राखवुं पडतुं नथी. आत्मानी दशा सहज प्रगट थइ छे, तेथी इंद्रिना विषयनुं मन थतुं ज नथी. ते पुरुषने दांत कहीए.

प्रश्नः—१५९ कामनो जय ते शुं?

उत्तरः—स्त्रीने पुरुषनो अभिलाष, पुरुषने स्त्रीनो अभिलाष, नपुंसकने स्त्री पुरुष बेनो अभिलाष, एवी रीतनी कामनी इच्छा छे ते पोताना आत्मस्वरूपनुं जाणपणुं थयुं छे तेथी पर स्वरूपमां वर्त्तवुं नथी. माटे सहजे बंध थइ छे. थतीज नथी. स्वप्नामां पण स्त्री याद आवती नथी. स्त्री सामी दृष्टि पडे छे तेज वखत पोतानी दृष्टि खेंची ले छे, पण निरखीने जोता नथी. जेम सूर्य सामी दृष्टि पडे छे ते वखते ताप नहि सहवाथी जीव खेंची ले छे, तेम निष्कामी पुरुषे स्त्रीनुं रूप जोवुं दुःखकारी जाणेलुं छे. तेथी सहजे दृष्टि पाछी खेंचाइ आवे छे. वली स्त्रीओनो संग पण करता नथी. अने कदापि कोइ स्त्री चलाववा आवे छे तो पण चलावी शकती नथी. कदापि फरस करे तो पण पुरुषचिन्ह जागृत थतुं नथी, ने तेनी दशा पलटाती नथी. जेम सुदर्शन शेठने अभया राणीए घणाए उपसर्ग कर्या, पुरुषचिन्हने घणी विटंबना करी तो पण नपुंसक जेवुं कायम रह्युं. एवा पुरुषे काम जीत्यो कहीए. माटे काम जीतीने एवी दशा बनाववी.

प्रश्नः—१६० मुक्तिमां शुं सुख छे के मुक्तिनो प्रयास करवो?

उत्तरः—मुक्ति जेवां सुख आ दुनियामां नथी. अने ते विचार करशो तो तमने संसारमां खात्री थशे. संसारमां रहेलो जीव अज्ञानपणे संसारमां सुख माने छे. जे सुख संसारमां थाय छे, ते तपासीने जुओ, आखो दिवस संसारी मोज शोख वेपार करे छे. ए वेपारमांथी फुरसद मले छे अने ज्यारे कंइ पण काम न होय, त्यारे सुवानो वखत मले छे. ने ज्यारे सूए छे त्यारे प्रसन्न थइने हाश करे छे एटले मने निवृत्ति मली पण छोकरा विगेरे कंइ गरबड करे तो सू

नार केहेशे जे, हुं निरांते सूतो तुं माटे हमणां मने पीडवा क्यां आ वो छो ? ए छोकरा जाय एवामां कंइ उपाधिनां काम याद आवे, तो उंघ आवे नहि. कंइ पण वात याद आवे नहि तो उंघ आवे.

हवे वांचनार, विचार करो जे जेटली वार कामनी निवृत्ति म ली, एटलो वखत सुखनो मळ्यो. कामना वखतमां अज्ञानपणे सु ख मानतो हतो ते सुख खोटुं मानेलुं हतुं. कारण जे ते वखते सुख होत तो निरांते सूतो त्यारे सुख मानत नहि. ने हाश करत नहि ने आनंदित थात नहि, पण जीव कामथी निरांते बेसे छे त्यारेज आ 'हाश' शब्द बोले छे. माटे आ संसारमां पण संसारना कामोथी अने विकल्पोथी रहित थाय छे, त्यारे ज सुख थाय छे. तो मुक्तिमां तो कंइ काम करवानुं नथी. अने कंइ विकल्प चिंतववानो नथी. ते थी बधो वखत सुखमांज जशे. माटे एना बराबर सुख आ दुनिया मां नथी. बीजी रीते आ दुनियामां अज्ञानपणे पदार्थ देखीने तथा जाणीने सुख थाय छे, सारां मकान जोइ, सारां थान्नूपण जोइ, सारा बाग जोइ माणस खुशी थाय छे. पण तेनी साथे कोइ आंध लो होय तेना जोवामां ए पदार्थ आवता नथी तेथी ते आंधलो खु शी थतो नथी. पण ते हकिकत आंधलाने देखतो संभळावे, त्यारे तेना जाणवामां आवे छे तेथी ते खुशी थाय छे. सूवानी तळाइ सुं वाळी होय तेने ते आंधलो हाथ फेरवी जुए, त्यारे ते सुंवाळी लागे छे, तेथी ते आंधलो खुशी थाय छे. हवे विचार करो के जेटला पदा र्थ देखवामां आवे छे वा, जाणवामां आवे छे तेनुं ज सुख थाय छे, पण जे चीज जाणी नथी, दीठी नथी, तेनुं सुख थवानुं नथी. पण सिद्ध महाराज तो जगत्मां जेटला पदार्थ छे, ते सर्वे रूपी तथा अरूपीने जाणी देखी रह्या छे. आपणे तो सिद्ध महाराजना अ नंतमे भागे पण जाणता नथी. ते आपणाथी अनंता पदार्थजाणी देखी रह्या छे. तो अनंत सुख पण सिद्धमहाराजने छे. ते सिद्ध थाय छे.

उदासिन भाव थयो छे. तेथी मनने खेंचीने गणतुं पडतुं नथी. आत्मानी दशा सहज प्रगट थइ छे, तेथी इंद्रिना विषयनुं मन थतुं ज नथी. ते पुरुषने दांत कहीए.

प्रश्नः–१५९ कामनो जय ते शुं?

उत्तरः–स्त्रीने पुरुषनो अभिलाष, पुरुषने स्त्रीनो अभिलाष, नपुंसकने स्त्री पुरुष बेनो अभिलाष, एवी रीतनी कामनी इच्छा छे ते पोताना आत्मस्वरूपनुं जाणपणुं थयुं छे तेथी पर स्वरूपमां वर्ततुं नथी. माटे सहजे बंध थइ छे. थतीज नथी. स्वप्नामां पण स्त्री याद आवती नथी. स्त्री सामी दृष्टि पडे छे तेज वखत पोतानी दृष्टि खेंची ले छे, पण निरखीने जोता नथी. जेम सूर्य सामी दृष्टि पडे छे ते वखते ताप नहि सहवाथी जीव खेंची ले छे, तेम निष्कामी पुरुषे स्त्रीनुं रूप जोवुं दुःखकारी भाव्युं छे. तेथी सहजे दृष्टि पाछी खेंचाइ आवे छे. वली स्त्रीओनो संग पण करता नथी. अने कदापि कोइ स्त्री चलाववा आवे छे तो पण चलावी शकती नथी. कदापि फरस करे तो पण पुरुषचिन्ह जागृत थतुं नथी, ने तेनी दशा पलटाती नथी. जेम सुदर्शन शेठने अभया राणीए घणाए उपसर्ग कर्या, पुरुषचिन्हने घणी विटंबना करी तो पण नपुंसक जेवुं कायम रह्युं. एवा पुरुषे काम जीत्यो कहीए. माटे काम जीतीने एवी दशा बनाववी.

प्रश्नः–१६० मुक्तिमां शुं सुख छे के मुक्तिनो प्रयास करवो?

उत्तरः–मुक्ति जेवां सुख आ दुनियामां नथी. अने ते विचार करशो तो तमने संसारमां खात्री थशे. संसारमां रहेलो जीव अज्ञानपणे संसारमां सुख माने छे. जे सुख संसारमां थाय छे, ते तपासीने जुओ, आखो दिवस संसारी मोज शोख वेपार करे छे. ए वेपार मांथी फुरसद मले ते अने ज्यारे कंइ पण काम न होय, त्यारे सुवानो वखत मले छे. ने ज्यारे सूए छे त्यारे प्रसन्न थइने हाश करे छे एटले मने निवृत्ति मली पण छोकरा विगेरे कंइ गरबड करे तो सू

नार करोशे जे, हुं निरांते सूतो हुं माटे हमणां मने पीडवा क्यां आ
वो छो ? ए छोकरा जाय एवामां कंइ उपाधिनां काम याद आवे, तो
उंघ आवे नहि. कंइ पण वात याद आवे नहि तो उंघ आवे.

हवे वांचनार. विचार करो जे जेटली वार कामनी निवृति म
ली, एटलो वखत सुखनो मळ्यो. कामना वखतमां अज्ञानपणे सु
ख मानतो हतो ते सुख खोटुं मानेलुं हतुं. कारण जे ते वखते सुख
होत तो निरांते सूतो त्यारे सुख मानत नहि. ने हाश करत नहि
ने आनंदित थात नहि, पण जीव कामथी निरांते वेसे छे त्यारेज आ
'हाश' शब्द बोले छे. माटे आ संसारमां पण संसारना कामोथी
अने विकल्पोथी रहित थाय छे, त्यारे ज सुख थाय छे. तो मुक्तिमां
तो कंइ काम करवानुं नथी. अने कंइ विकल्प चिंतववानो नथी, ते
थी वधो वखत सुखमांज जशे. माटे एना वरावर सुख आ दुनिया
मां नथी. वीजी रीते आ दुनियामां अज्ञानपणे पदार्थ देखीने तथा
जाणीनें सुख थाय छे, सारां मकान जोइ, सारां आभूषण जोइ,
सारा वाग जोइ माणस खुशी थाय छे. पण तेनी साथे कोइ आंध
लो होय तेना जोवामां ए पदार्थ आवता नथी तेथी ते आंधलो खु
शी थतो नथी. पण ते हकिकत आंधलाने देखतो संभळावे, त्यारे
तेना जाणवामां आवे छे तेथी ते खुशी थाय छे. सूवानी तलाइ सुं
वाळी होय तेने ते आंधलो हाथ फेरवी जुए, त्यारे ते सुंवाळी लागे
छे, तेथी ते आंधलो खुशी थाय छे. हवे विचार करो के जेटला पदा
र्थ देखवामां आवे छे वा, जाणवामां आवे छे तेनुं ज सुख थाय छे,
पण जे चीज जाणी नथी, दीठी नथी, तेनुं सुख थवानुं नथी.
पण सिद्ध महाराज तो जगत्मां जेटला पदार्थ छे, ते सर्वे रूपी
तथा अरूपीने जाणी देखी रह्या छे. आपणे तो सिद्ध महाराजना अ
नंतमे भागे पण जाणता नथी. ते आपणाथी अनंता पदार्थजाणी
देखी रह्या छे. तो अनंत सुख पण सिद्धमहाराजने छे. ते सिद्ध थाय छे.

इहां कोइने शंका थशे जे नजरे लाडुवा जोया, पण खाधा विना शुं सुख? ते विषे जाणवुं जे लाडुवा खावामां पण रसइंद्रिने विषय ग्रहण करवानी शक्ति न होय, तो स्वादनुं सुख नथी. जेमके कंइक रोग थयो होय ठे त्यारे खारी वस्तुने मोली कहे ठे, मोलीने खारी कहे ठे, एवी विषय लेवानी शक्ति बगडी जाय ठे त्यारे लाडुवा केवा ठे? ते विषय लेवानी शक्ति न होय तेने लाडुवा सारा न वलानुं सुख थतुं नथी जेने लाडुवा सारा नवलाना विषय लेवानी शक्ति होंय ठे, तेज लाडुवानुं सुख जाणी शकशे. माटे खावाथी सुख नथी. लाडुवानो स्वाद जाणवाथी सुख ठे. उंघमां कोइ माणसना मुखमां साकर मूके, पण तेने कंइ साकरनुं सुख नथी. रोगी बेभान होय तेना मुखमां अमृत मूके ते खाइ जशे, पण ते जाण्या विना अमृतनुं सुख नथी. माटे जे जे वस्तु जाणवामां आवे ठे तेनुं ज जगत्‌मां सुख ठे. माटे मुक्तिमां तमाम वस्तु जाणवामां आवे ठे तेथी तमाम सुख ठे. वली नूख्या माणस खावामां सुख माने ठे, जमेला माणसने जवराइथी कंइ खवरावे ठे तो ते नाखुश थाय ठे, पण ते सुख मानता नथी तेमज मुक्त आत्माने नूख लागती नथी, एटले जमवानी इच्छा थती नथी. धराएलो माणस खावानी इच्छा करतो नथी, तेम सिद्ध महाराजने इच्छा थती नथी. सदा धरायेला ठे. कोइ दिवसे नूख लागती नथी, ने खावानी इच्छा थती नथी. इच्छा जडनी संगते थाय ठे. ते जडनी संगत ठूटी गइ ठे अने स्व आत्मानी दशा ठे तेवी प्रगट थइ ठे. स्वदशामां कोइ प्रकारनी जडनी इच्छा ठेज नही. विकल्प पण ज्यां सुधी जडनी संगत होय त्यां सुधी थाय ठे सिद्ध महाराजने ते जड संबंध नथी तेथी कोइ पण प्रकारनो विकल्प नथी. जगत्‌मां संसारी जीवने संसारमां ठे त्यां सुधी विकल्प ठे ने सर्वथा संसार छूटी गयो ने सिद्ध महाराज थया एटले विकल्पनुं नाम नथी. त्यां निरविकल्प दशानुं पूर्ण सुख ठे ते एवुं ठे

जे मुखे कही शकाय नही. आखा जगतनुं सुख एकठुं करीए ते क रतां अनंतगुणुं सुख छे ते सुखनुं वर्णन केवलज्ञानी मुखे करीने आ उखा पर्यंत कही शके नही एटलुं छे. माटे सिद्धना सुखनो पार न थी, पण जीव आत्मसुखना अंश ने सम्यक पामशे त्यारे तेने अनु नव थशे अने त्यारे सिद्धने केटलुं सुख छे ? ते प्रत्यक्ष समजाशे.

प्रश्नः—१६१ मनुष्य मरण अवसरे संथारो करे ते शी रीते ? अने तेमां शुं जावे? अने तेथी शुं लाज थाय ?

उत्तरः—हालना कालमां आउखानी चोकस खबर पडती नथी. ते थी जावजीवनो संथारो बनी शके नही. केम के जत्तपच्चक्खाण पय न्नामां कह्युं छे के, केवलज्ञानी, मनपर्यवज्ञानी, अवधिज्ञानी, पूर्व धर एवा मुनि महाराजना कहेवाथी वा, निमित्तशास्त्रथी वा, देव ताना कहेवाथी आयुष्यनी खबर पडे ने खात्री थाय तो जावजीवनुं अनशन करे अने एवा महा पुरुषोनो हाल कालमां विरह छे, तेथी आयुष्यनी चोकश खबर पडे नही, तो सागारी अनशन करे. सागा री अनशन एटले एक दिवस वा, बे दिवस वा, एक पहोर वा, बे पहोर जावत् बे घडी, चार घडी वा अभिग्रह राखे जे मूठी वाली नवकार गणुं त्यां सुधी सर्व आहारनो त्याग तथा संसारी सर्व काम करवानो त्याग, कंइ पण पाप आरंजना काम करवां नहि. एवी री ते संथारो करवानी विधि सर्वे करवी. ते अवसर न मले तो द्रव्य, क्षेत्र, काल, जाव जोइने उच्चरावीए ते आलावानी विधि.

अहन्नं जंते तुम्हाणं समीवे, जवं चरिमं सागारियं पच्चक्खामि. जइ मे हुज्ज पमाउ, इमस्स देहस्स इमाइ रयणीए ॥अथवा॥ इमाइ वेला ए ॥ आहार मुवहि देहं, सव्वं तिविहेण वोसरियं ॥१॥ अरिहंत सक्खियं, सिद्ध सक्खीयं, साहू सक्खियं, देव सक्खियं, अप्प सक्खियं, उत्तसंपज्जामि, अन्नत्थणा जोगेणं, सहसागारेणं, महत्तरागारेणं, सव्व समाहिवत्तियागारेणं, वोसिरामि. नवकार ३ पूर्वक त्रण वार उच्चरा

विधे. विशेष सागारिक—अहन्नं भंते तुम्हाणं समीवे सागारियं अणस णं उवसंपज्जामि, दव्वउ, खेत्तउ, कालउ, भावउ, दव्वउणं इमं सागा रियं, अणसणं. खित्तउणं, इच्छंवा, अनिच्छंवा, कालउणं, अहोरत्तंवा, बीयदिन्नंवा, तइयदिन्नंवा पासखमणंवा, मासखमणंवा, भावउणं जाव गहणं न गहिज्जामि, जाव छलेणं न छलिज्जामि, जाव सन्निवा एणं, अन्नेणयकेणइ रोगायंकेणं एसपरिणामो न परिवडइ तावमेयं इमं सागारियं अणसणं उवसंपज्जामि, तिविहंपि आहारं असणं खा इमं साइमं अन्नउ० सहसा० महत्त० सव्वसमाहिवत्तियागारेणं वोसि रामि. ॥ पाणहार गंठ सहियं पच्चक्खामि, अन्नउ० सहसा० महत्त० स व्व० वोसिरामि. अरिहंत सक्खियं, सिद्ध स० साहू स० देव स० अप्प स० उसंपज्जामि, निच्छारपारगहोहं॥ जं जं मणेण बद्धं, जं जं वाएण भासियं पावं ॥ जं जं काएण कयं, मिच्छामिदुक्कडं तस्स ॥ १ ॥ अरिहंतो महदेवो, जावज्जीवं सुसाहुणो गुरुणो ॥ जिणपन्नत्तं तत्तं, इय सम्मत्तं मए गहियं ॥ २ ॥ ए सर्व आलावो नवकार पूर्वक त्रण वार उच्चराववो.

आ आलावामां प्रथम पाठ ते जावजीवनो संथारो करवानो छे, अने थोडा काळनो करवानो पाठ विशेष सागारीक कह्यो छे, त्यांथी छे. हालना काळना जीवने उच्चरवुं जेम अनुकूल होय, ते प्रमाणे उ च्चरे. अनशन विधिना पानामां जेम हतुं तेम लख्युं छे. महानीशि थजी सूत्रमां कह्युं छे जे जे करवुं ते इर्यावहि पडिक्कमीने करवुं, माटे वखते मळे तो इरियावहि पडिक्कमी जघन्य मध्यम उत्कृष्ट त्रणमां थी जे बने ते, देववंदन करी गुरु वंदन करीने आ पाठ उच्चरे, तो व ... श्रेष्ठ छे. पण जेवो अवसर होय तेम करी ले. अवसर मळे तो ...व साथे खमत खामणां करी ले. वळी मुनि होय तो मुनि ...क होय तो श्रावकनां बार व्रत उच्चरी ले, अने चउसरण प आउरपच्चक्खाण, भत्तपच्चक्खाण, संथारापयन्नो, आराधना

विक... कल्प छे ने विकल्पनुं ना...

प्रकिर्णक, आराधनापताका विगेरेनुं अध्ययन करे वा, सांनळे. तेथी अध्यवसाय बहुज सुंदर थशे. चउसरण, आउरपच्चरकाण पयन्नादिक सांनळवाथी समाधी मरण थाय छे, तेनो मने अनुनव छे. आयुष्य बाकी रह्युं होय तो मरणथी तो बचता नथी, पण रोग शांत पडे छे अने धर्म श्रवण करवामां चित्त परोवाइ शके छे. ते में जोयुं छे. माटे ए पयन्नानो अभ्यास मरण अवसरे जरूर करवो. ए पयन्नामां नावार्थ एवो छे के जरूर धर्ममां जीव दृढ थाय अने आत्माने सारी नावना थाय. ते नावना आ प्रमाणे के, अहो! में पूर्वे आ नवे पाछला नवे पाप कर्यां छे वा, जेथी पाप थाय एवां घर, हाट, खेतर विगेरे मकानो, कोदाला. पावडा, वासण, शस्त्र, तरवार प्रमुख इत्यादि पापनां उपगरण जे वस्तुथी पाप थाय एवा जे पदार्थ बनाव्या छे ते सर्वने वोशीरावुं छुं. कोइ पण पुद्गलीक वस्तु साथे मारापणानो संबंध मान्यो छे. ते सर्वने वोशीरावुं छुं. जे कोइ वस्तु उपर महारो कंइ पण राग रहेतो अने ते रागवाळी वस्तुथी पाप थाय तो ते पापनी क्रिया मने आवे माटे सर्वे जड पदार्थ उपरथी महारा ममत्वनावने त्याग करुं छुं. कंइ पण वस्तु महारी छेज नही. मारी वस्तु तो मारो आत्मधर्म छे, अने जे जे पुद्गलीक पदार्थ छे, तेने अज्ञानपणे में महारा मान्या हता, तेथी अज्ञानपणे अनेक पाप उपार्जन कर्यां. हवें पुन्य उदय पूर्ण जाग्यो, तेथी में कंइक वीतरागनो मार्ग जाण्यो, तेथी ए सर्वे वस्तु जड पदार्थ साथे महारो धर्म तपासतां–कोइ पण रीते संबंध राखवो जोग्य नथी. माटे महारा अज्ञानपणाना जे जे नावे महारापणुं मान्युं हतुं, ते त्याग करुं छुं. नेते पापने हुं निंदु छुं. में अज्ञानपणे अनादि काळ थयो, ए शरीर धनने महारा मान्या, तेथी में चार गतिमां भ्रमण कर्युं अने अनेक दुःख नोगव्यां, माटे हवे महारो आत्मा शिवाय स्त्री, पुत्र, पुत्रियो जे जे महारा मान्यां छे, ते सर्वे अज्ञानता अने अज्ञाननाव ते वो

रोगनां औषध अनेक प्रकारे करीश पण जो कर्मनी स्थिति पाकी नथी, तो त्यां सुधी राग मटवानो नथी.रोगनुं खरुं औषध तो समनाव छे. जो समन्नावमां रहीश अने जे जे वेदना थाय छे, ते तो पूर्वनां कर्म नोगवाय छे. तेथी आत्मा निर्मल थाय छे. तो रोगनी वेदना मने थाय एवो विकल्प शा सारु करुं? आम विचारी हुं रोगनो वि कल्प बिलकूल नहि करुं तो वेदनी कर्मनी स्थिति तथा रस घटशे. निकाचित मध्यम स्थानवृत्ति हशे, ते शिथिल थशे. शिथिल कर्म ह शे, ते नाश थशे. माटे महारा आत्मस्वन्नावमां रहेवुं एज औषध छे. बीजा औषधना अनिलाष शा सारु करुं? महारा कुटुंबादिकनी फि कर करवी ते पण व्यर्थ छे. कारण जे सर्व जीवो पोताना पुन्यने अ नुसारे सुख नोगवे छे. कोइने कोइ सुख दुःख करवाने समर्थ नथी, तो हुं शुं करवानो छुं? वली अनादि काल गयो ते मात्र नवोनवने विषे कुटुंब मल्या. तो हुं केटला कुटुंबनी चिंता करीश? अने पूर्वे तो अज्ञानपणुं हतुं. कर्मनुं स्वरूप नहि जाणवाथी चिंता करतो ह तो, पण आ नवमां कर्मनुं स्वरूप जाण्युं तेथी जाणुं छुं जे, सर्वे सुख दुःख कर्मने अनुसारे थाय छे. माटे महारे महारी तथा पारकी चिं ताउ करवी ते फोगट छे. हुं महारा आत्मानंदमां वर्तीश. महारी कुटुंब चाकरी करे छे, ते पण पूर्वे पुन्य उपार्जन कर्युं छे, तेना फल छे. में तेनी चाकरी करी छे, अने ते जीव चाकरी नथी करता, ते महारा पापना उदयनुं फल छे. तेमां ते जीव उपर द्वेष करवो जोग्य नथी. मरण अवसरे कोइ पण जीव उपर द्वेष करवाथी ते जीव साथे वैरनाव थाय छे. माटे हवे महारे जे जे सुख दुःख उत्पन्न थाय ते समनावे नोगववुं. पूर्वे मुनिउने माथा उपर अंगारा नख्या, तो प ण वेदना सामी दृष्टि करी नथी. मेतारज मुनिने शरीरे खाल उता री, तो पण समन्नावमां रह्या. माटे आ मरणनी वेदना पण ते मुनि महाराजनी पेठे समन्नावे नोगववी. जरा कंइ पण परन्नावमां म

हारे पेसवुं नहि. ने महारुं चित्त परन्नावमां जशे तो आत्मा अवरा शे. वळी में शरीर, धन, कुटुंब सर्वने वोशिराव्युं ले तेमां कंइ पण चीजमां मारुं चित्त जशे तो महारी आराधना निष्फल जशे. माटे जेम राधावेध साधनार राधावेध साधवामां तत्पर रहे ले, तेम महा रे पण महारा आत्मस्वन्नावमां रहेवुं ने तेनो विचार करवो. तथा तेमां ज स्थिर रहेवुं. एम आराधकपणे मरण करवाथी निश्चे त्रीजे नवे वा सातमे नवे जीव सिद्धिने वरे ले. एम प्रन्नुजीए आगममां क ह्युं ले. माटे प्रमाद लोडीने केवळ महारा आत्मामां वर्लुं. अहो ! प्रन्नु जीए आज मार्ग कह्यो ले, आ मार्ग ग्रहण करवाथी आत्माने आनं द थाय ले के, हवे महारो नव फेरो टलशे. जरा पण पुद्गलनावमां राग धरीश वा, धननी ममता करीश वा कुटुंब उपर राग करीश तो महारी आत्मदशा टली जशे अने नवन्नमण वधशे अने हुं महा री आत्मदशामां रहीश तो थोडा कालमां महारी कार्यसिद्धि थशे. केसरी चोर जेवा महा मोटा चोरी विगेरे अकार्यना करनारे पण समन्नाव आदर्यो तो ते तत्काळ केवलज्ञान पाम्यो. तो हवे हुं पण महारा आत्माना उपयोगमां रहुं. हुं महारा आत्माना गुण पर्याय विचारुं. जेम जेम हुं स्वगुणमां लीन थइश, तेम तेम कर्म नाश थ शे, ने महारो आत्मा निर्मल थशे अने महारा आत्माना अपूर्वन्नाव प्रगट थशे. महारा आत्माना सहज सुखनो अनुन्नव थशे. तेम तेम पुद्गल सुखनी वल्लनता नाश पामशे. परसुखनी इच्छा नाश थशे, तेम तेम कर्म खसतां जशे. तेथी वधारे विशुद्धि थती जशे. पढी ग मे ते वेदना थशे, कोइ कापशे, मारशे, तो पण कंइ विकल्प आवशे नहि. ज्यां सुधी आत्मानो मलीनता ले, त्यां सुधी शारीरा दिकना विकल्पो आवशे. माटे हवे तो महारा अविनाशी सुखने नावुं. आ मरण अवसरे साधवा तत्पर थउं. परन्नाव उपर उदासिन दशा महारी प्रगट थाय के, जेथी कुटुंबादिक उपर चित्त जाय नहि.

पूर्वे मुनियोए पोतानी आत्मदशा भावी केवलज्ञान निपजाव्युं छे, तेवी दशा हजु म्हारी थइ नथी. तो पण आत्मिक दशा प्रमाणे विशुद्धि थशे. तो पण सातमे भवे मुक्ति जइश. माटे म्हारो आत्म आनंद शिवाय बीजो कोइ आनंद जगत्मां नथी. जे जे बने ते जाणवुं एज म्हारो धर्म छे, शारीरादिके जे उपाधि थाय छे, तेथी म्हारां कर्म भोगवाय छे. तेथी पण म्हारो आत्मा निर्मल थाय छे, एटले ए पण आनंद थवानुं कारण छे. हुं शा कारणे दिलगीर थउं? के विकल्प करुं? भगवान् श्रीमत् महावीरस्वामी महाराजने संगम देवताए अत्यंत उपसर्ग कर्या तो पण समभाव छोड्यो नहि, तेम हुं पण समभावमांज रहुं. कंइ पण चीज म्हारी नथी तो हुं शी बाबतनो विकल्प करुं? आ रीते निरविकल्पपणे सर्वथा रहेशे तो केवलज्ञान पामी सिद्धिने वरशे. अने तेथी उतरतो विशुद्धिवाळा पण गुणस्थाननी हदमां रहेशे तो सातमे भवे सिद्धिने वरशे. माटे संथारो करवो अने समभावे रहेवानो उद्यम करवो. सर्व मंगल मांगल्यं, सर्व कल्याण कारणं ॥ प्रधानं सर्व धर्माणां; जैनं जयति शासनं ॥ १ ॥ वळी भक्तपच्चक्खाण पयन्नामां संथारो करनारने गाथा ७१ मीमां शीतल समाधी माटे नागकेसर, तज, तमालपत्र, एलची, साकर ए वस्तु दूधमां नाखी दूध उकाळी कंइ ताढुं करीने अनशन करनारने पावुं एथी अनशन करनारने शीतलता रहे ए सूचव्युं छे. श्रावक धनवान होय तो सात क्षेत्रे धन वापरीने देव गुरुने वांदीने अनशन करे. अनशननो लाभ ए पयन्नामां बहु कह्यो छे. आ मुजब अनशन विधि सामान्य छे.

प्रश्नः—२६४ आत्मारामजी महाराज विजयानंदसूरि महाराजने प्रश्न पूछ्यो हतो तेनो जवाब शुं छे?

उत्तरः—आत्मारामजी महाराजजी साहेबनो कागळ नीचे मुजब आव्यो हतो.

शेहेर अंबाला संवत् १९५१ ना भादरवा वद ११ रवेज. पूज्य पाद श्री श्री श्री १०८ श्री मद्विजयानंदसूरीश्वरजी आत्मारामजी महाराजजी आदि साधु १० ना तरफथी धर्मलाभ वांचजो.

भरुच बंदरे श्रावक, पुण्य प्रभावक, देव गुरु भक्तिकारक, शेठ अनोपचंद मलुकचंद विगेरे. अत्रे सुखशाता ने धर्मध्यान करवामां उद्यम राखजो. तमारी चोपडी तपासीने पाछी मोकली आपी छे, ते पोचेथी पोच लखजो. तमारा लखेला प्रश्नोनो उत्तर नीचे मुजब जाणजो.

१ केवलज्ञानीमां पांच इंद्रिआण वर्जी बाकीना पांच प्राण जाणवा. कारण जे केवलज्ञानी महाराज केवलज्ञाने सर्व पदार्थ जाणे छे, जेटली इंद्रियोनुं काम नथी तेथी ए प्राण प्रवृत्ते नहि.

२ केवलज्ञानीमां उदारीक, तेजस, कार्मण ए त्रणे शरीर तथा मन वचन काया ए त्रणे जोग एक समयमां लाभे, परंतु मन जोग मां द्रव्य मन समजवुं.

३ चय उपचयने प्राप्त थाय अने औदारिकादि वर्गणानुं बनेल होय ते शरीर, अने शरीरनो व्यापार ते कायजोग जाणवो.

४ त्रण जोगनी स्थिति अंतर्मुहूर्त अने अवगाहना शरीर प्रमाण.

५ ज्यां शरीर होय, त्यां कायजोगनी भजना. शैलेशी अवस्था मां कायानो वेपार न होय तेथी.

६ शरीर बंधक पण छे, ने अबंधक पण छे. ते अबंधक शैलेसी अवस्थामां.

७ तेरमे गुणस्थाने नोसन्नि नोअसन्नि.

८ केवलज्ञानी महाराजने, आहारादिक चार संज्ञामांथी कोइ पण संज्ञा होय नहि.

९ कायबल नाम शरीरनुं सामर्थ्य छे, अने स्पर्श इंद्री शीत उ आदिनी परिक्षा करनार छे.

१० ज्ञाननी अवगाहना आत्म प्रमाण.

११ तीर्थंकरना वचन, केवलज्ञानीने कोइ पण ज्ञानपणे न प्रण मे. क्षायकन्नावनुं ज्ञान छे, तेथी प्रणमवुं ए क्षयोपशमनो धर्म छे.

१२ देवताने आहार करतां कोइ देखे अने कोइ न देखे.

१३ जीव आहार ले, ते शरीर ले अने इंद्रिय तो फक्त रसादिकनुं ज्ञान करनार छे.

आ मुजबनो महाराजजी साहेबनो कागल छे. आ उत्तरो विज जयानंसूरि महाराज साहेबजी शिवाय बीजाथी लखावा बहु कठण छे. वांचीने अमे बहु खुशी थया तथा आ चोपडीमां दाखल कर्या छे.

प्रश्नः—१६३ मरण अवसरे समाधिमां चित रहे, ते सारु कंइ जाप करवाना कह्या छे?

उत्तरः—लोगस्सना कल्पमां ॐ ॐ अंबराय कित्तिय वंदिय म हीया, जे ए लोगस्स उत्तमा सिद्धा ॥ आरुग्ग बोहिलानं, समाहिव र मुत्तमं दिंतु ॥ १ ॥ आ मंत्रना (१५०००) जाप करवा, धूप दीप करीने वली गणती वखत स्थिर आसने बेसवुं. आसन चलायमान करवुं नहि. खरज आवे मच्छर करडे तो पण हाथ उंचो नीचो कर वो नहि. माला उपर दृष्टि थापवी ते फेरववी नहि. जीन्न होठ गण तां हलाववा नहि. एक ध्याने गणी राखवाथी मरण अवसरे समा धि रहेशे एम लोगस्सना कल्पमां कह्युं छे. मादगी अवसरे ए गाथानुं ध्यान जरूर राखवुं. आउरपच्चक्खाण पयन्नामां कह्युं छे के बार अंग ना जाण पण मरण अवसरे वधारे ध्यान करी शकता नथी, तेथी एक गाथानुं ध्यान पण न्नव समुद्रथी तारनार छे. माटे वीतरागना धर्मनी हरकोइ गाथानुं ध्यान करवुं. समाधीमा रहेवानी न्नावना प ण जीवने तारनार छे, माटे आ जाप करी मूकवा बहु श्रेष्ठ छे.

प्रश्नः—१६४ साधारण द्रव्यथी धर्मशाला विगेरे बांधी छे, ते त था संघ विगेरे जमाडे ते श्रावक वापरे तो केम?

उत्तरः—धर्मशाला बांधी छे, ते श्रावकने उतरवा सारु छे. तेमां उतरवाने हरकत नथी, पण पोत पोतानी शक्ति प्रमाणे साधारणमा कंइ आपवुं जोइए. श्राद्धविधिमां पाने ११० मे छे. तेमां साफ कह्युं छे के, ड्रडुं भाडुं आपे तो प्रगट दोष छे. कारण जे धर्मशाला करावी जनार कंइ दीर्घकाल एक स्थितिवाला रहेता नथी, तो ते धर्मशालानी मरामत चलाववी विगेरे क्यांथी काढवी? माटे श्रावको आपी जाय तो ते मकान सारी स्थितिमां रहे. वली स्वामिभक्ति करवा पैसा मूकी गया छे तेनुं जमवाने कंइ पण हरकत नथी, पण स्वामिनो माल तृष्णापणे इंद्रियोना विषयने सारु अतिशय आ कंठ सुधी खावो नहि. फक्त स्वामिभाइनुं मन साचववा जमवा जवुं छे. तेथी जमाडनारनां बहुमान करतो योग्य रीते जे वस्तु हाजर होय, ते निर्वाह रीते वापरे, तो कंइ हरकत नथी. पण तेना कारभारी थइ ते मांथी कंइ वस्तु घेर लइ जवी, वा पोताना लागता वलगताने आपी देवी, वा हरकोइ प्रकारे पोताना संसारी काममां साधारणनी चीज वापरवी वा, पैसा बगाडवा तेथी तो श्राद्धविधिमां नुकशान कह्युं छे. माटे साधारण द्रव्य पण विणसाडवुं नहि. साधारण द्रव्य उपर आगल कथा आवी गइ छे, ते भानी साथे जोडवी.

आ कथाओ सांभली तुच्छ श्रद्धावालाने व्यामोह थशे के आटलुं देवद्रव्य वा, साधारण द्रव्य, ज्ञान द्रव्य खाधुं तेनां आटलां कर्म वं धाय? तेने विचार करवानो के जेम के दुनियामां कोइ छोकरीना पैसा खाय छे तेनी केटली निंदा थाय छे? तेनुं कारण जे तेने आपवा योग्य छे ते न आपतां तेनुं खाय तेम आ द्रव्यमां पोतानुं द्रव्य वापरवा योग्य छे, तेने बदले खाय तो वधारे पाप थाय ज. वास्ते ज्ञानीये ज्ञानमां वधारे पाप जोयुं ते बताव्युं.

प्रश्नः—१६५ पुद्गल केटला प्रकारना कह्या छे?

उत्तरः—पुद्गल त्रण प्रकारना कह्या छे. जीवे जे ग्रहण करेला छे

तेमां जीव छे त्यां सुधी प्रयोगशा कहीये. ते शरीरमांथी जीव नी कली गया पछी जे पुद्गल रह्या छे ते मिश्रशा कहीये. त्रीजा विश्रशा ते स्वनाविक पुद्गलना स्कंध थाय छे. जेम के आकाशमां लीला पी ला रंग देखाय छे, ते तथा अंधाराना पुद्गल तथा वादलाना पुद्गल ए जीवे ग्रहण कर्या विना थाय छे ते विश्रशा कहीये. ए रीते त्रण जा तना पुद्गलनो अधिकार जगवतीजीमां पाने ५१२ मे छे.

प्रश्नः—१६६ परिहारविशुद्धि चारित्र केटला पूर्व जणेला अंगी कार करे ?

उत्तरः—नव पूर्वनी त्रीजी वस्तु सुधी जण्या होय, ते परिहार विशुद्धि संयम आदरे, नव जण गच्छमांथी नीकले, तेमां चार जण छ मास सुधी तपश्चर्या करे ने चार जणा तेमनी वैयावच्च करे, ने एक गुरु स्थापे. तपश्चर्या करनार छ मास सुधी करी रहे, त्यारे वै यावच्चवाला छ महिना सुधी तपश्चर्या करे. पछी छ महिना गुरु तप श्चर्या करे ने बीजा आठमाथी एकने गुरु स्थापे, ने सात जण वैया वच्च करे. एवी रीते अढार मास सुधी तपश्चर्या करे. तेनुं नाम परिहारविशुद्धिचारित्र कह्युं छे.ए अधिकार जगवतीजीमां पाने५७१मे छे.

प्रश्नः—१६७ सिद्ध महाराजने चारित्र कहीये के नहि ?

उत्तरः—सिद्ध महाराजने व्यवहार रूप चारित्र नथी, तेथी जग वतीजीमां पाने ५७६ मे नोचारित्र नोअचारित्र कह्युं छे.

प्रश्नः—१६८ विभंग ज्ञानवालाने दर्शन होय के नहि ?

उत्तरः—कर्मग्रंथमां तो ना कही छे,पण जगवतीजीमां पाने ५७८ मे विभंगज्ञानवालाने अवधिदर्शन कह्युं छे. पन्नवणाजीमां पण अव धिदर्शन कह्युं छे. हवे ए बे मतांतर जणाय छे. तत्त्व केवलीगम्य.

प्रश्नः—१६९ मुनिने अशुद्धमान आहार पाणी आपवाथी शुं फल थाय ?

उत्तरः—मुनिने मुख्यपणे तो शुद्धमान आहार पाणी आपवाना

ज भाव होय. पण केटलाएक कारणे अशुद्दमान पण आपे. वली गुरु उपर राग छे तेथी कंइ कंइ चित्तमां पण भावी जाय. पण मुनिने प्रतिलाभवाना अतिशय भाव छे, तेथी अल्प दोष ने घणी निर्जरा भगवतीजीमां पाने ६१० मे कही छे.

प्रश्नः—१३० प्रायश्चित्त लेवाना भाव छे, ने एटलामां काल करे तो आराधक के केम?

उत्तरः—भगवतीजीमां पाने ६१५ मे मुनि गोचरी गया छे ने त्यां कंइ दोष लाग्यो छे, ते गुरु पासे जइ आलोववाना भाव छे, ने वचमां काल करे तो तेने आराधक कह्या छे.

प्रश्नः—१३१ मोटामां मोटो दिवस केटलो होय? ने रात्री केटली होय?

उत्तरः—भगवतीजीमां पाने ए३ट मे उंचामां उंचो दिवस चार मुहूर्त एटले चोवीश घडी तथा उंचामां उंची रात्री पण एज प्रमाणे, तेम वधारेमां वधारे दिवस १ट मुहूर्तनो एटले छत्रीश घडीनो तथा रात्री पण वधारेमां वधारे एटली थाय.

प्रश्नः—१३२ श्रावको पौषध लइ धर्मकथा करे ते अधिकार शी रीते छे?

उत्तरः—भगवतीजीमां पाने ए४० मे रुषिभद्रपुत्रनो अधिकार छे. त्यां श्रावको आसन लइ बेठा छे,ने रुषिभद्र धर्म प्ररूपे छे. तेमां थी श्रावकने शंका थइ छे तेथी भगवंतने पूछ्युं छे जे रुषिभद्र आ प्रमाणे प्ररूपे छे. भगवंते कह्युं के रुषिभद्र प्ररूपे छे ते सत्य छे.ए रीते अधिकार छे. तथा उपदेशमालामां गाथा २३२ मी मां श्रावक बीजाने धर्मोपदेश करे एम कह्युं छे.

प्रश्नः—१३३ भव्य जीव छे ते सर्वे सिद्धि वरे, त्यारे वधा अभवि रहे के केम?

उत्तरः—जयंती श्राविकाए भगवतीजीमां प्रश्न पूछ्यां छे तेमां

प्रश्नः—१०८ जिनबिंबनी प्रतिष्ठामां तथा दीक्षामां मुहूर्त शी रीते जोवानां छे ?

उत्तरः—में लग्नशुद्धि विगेरे जैनना मुहूर्त्तना ग्रंथो जोया छे, तेमां थी सामान्य रीते आ नीचे जणाव्युं छे. विशेष तो ते शास्त्र जोवाथी जणाशे.

प्रथम मास जोवा. ते मार्गशीर्ष, माघ,फागण, वैशाख, ज्येष्ठ, आषाढ ए मासमां प्रतिष्ठा करवी लग्नशुद्धिमां कही छे. तथा ज्योति विदाभरण नामनो कालीदास पंडिते ज्योतिषनो ग्रंथ कर्यो छे, तेमां जैनप्रतिष्ठानी संक्रांती कही छे, ते वृश्चिक, मकर, कुंभ, मेष,वृषभ, मिथुन, ए छ संक्रांतिओ कही छे. ए ग्रंथनी टीका जैनाचार्यनी करेली छे. वली प्रतिष्ठानी विधिना टीपणामां श्रावण मास पण लखेलो छे अने श्रावण मासमां प्रतिष्ठा थयेली पण देरासरमां जोवामां आवे छे. तत्त्व केवलीगम्य. आपणा सिद्धांतमा पूनमीआ मास कह्या छे तेथी मुहूर्तमां पण तेज माफक मास लेवा.

तिथियो सामान्य रीते शुक्ल पक्षनी शुदि १० थी ते कृष्णपक्षनी वदि ५ सुधी उत्तम कही छे. तथा तिथियो प्रत्येक पण कही छे ते १-२-५-१०-१३-१५ ए शुक्लपक्षनी अने कृष्णपक्षनी १-२-५ सुंदर कही छे.

वार सोम, बुध, गुरु, शुक्र ए सुंदर कह्या छे. तथापि ए शिवायनी तिथि तथा वार सिद्धियोगे युक्त होय तो लग्नशुद्धिमां शुभना आपनार कह्या छे.

वली आरंभसिद्धिनी मोटी टीकामां एक मंगलवार वर्जी सर्वे वार प्रतिष्ठामां लीधा छे माटे बलवान् योग होय तो तिथि वारनो नियम नहि.

प्रतिष्ठामां मघा, मृगशीर्ष, हस्त, उत्तराफाल्गुणी, उत्तराषाढा, उत्तराभाद्रपद, अनुराधा रेवती, श्रवण, मूल,पुष्य, पुनर्वसु, रोहिणी

स्वाति, धनिष्ठा ए नक्षत्र लेवां.

कुंभस्थापनमां, रवि नक्षत्रथी प्रथमनां पांच नक्षत्र मूकीने प छीनां आठ नक्षत्र तथा पछीनां आठ वर्जी ते पछीनां ८ नक्षत्र ए चौद नक्षत्र कुंभचक्रनां छे. तेमां मुहूर्त कुंभस्थापननुं करवुं. पहेलां पांच तथा छ्राठ पछीनां छ्राठ वर्जवां.

उपर प्रतिष्ठा नक्षत्र कह्यां, तेमांनुं नक्षत्र प्रतिष्ठा करावनारना जन्म नक्षत्रथी १०-१६-१४-१७-२३-२५ होय तो वर्जवुं.

आम्ल योग ते रविनक्षत्रथी२-७-ए-१६-२१-२३-२७ ए नक्षत्र होयतो आम्ल योग थाय, ते परदेश जतां वर्जे छे ने बीजा काममां पण वर्जाय तो सारां.

वार तिथि नक्षत्रथी कुयोग वर्जवा.

	रवी.	सोम.	मंगल.	बुध.	गुरु.	शुक्र.	शनि.	कुयोग
तिथि	७	६	५	४	३	२	१	कुलिकयोग व.
,,	५	४	३	२	१	७	६	उपकुलिक व.
,,	३	२	१	७	६	५	४	कंटक योग व.
,,	४	७	२	५	८	३	६	अर्धप्रहरवर्जवो
,,	७	३	६	१	४	७	२	कालवेला व.
,,	१२	११	१०	ए	८	७	६	क्रर्कयोगवर्जवो
नक्षत्र	मघा.	विशाखा	आर्द्रा	मूल.	कृतिका.	रोहि.	हस्त	यमघंट वर्जवो
,,	विशाखा	पूर्वाषाढा	धनिष्ठा	रेवती	रोहीणी.	पुष्य.	उ. फा	उत्पातयोग व.
,,	अनुराधा	उ०षा	शतभिषा	अश्विनी.	मृग.	अश्ले-	हस्त	मृत्युयोग व.
,,	ज्येष्ठा	अभिजित	पू०भा०	भरणी.	आर्द्रा	मघा	चित्रा	काणयोग व.
तिथि	७	७	०	१—२	६	३	०	संवर्तयोग व.
,,	भ	चि०	उ०षा.	धनिष्ठा	उ. फा.	पुष्य	रेवती	वारनांजन्मन क्षत्रवर्जवां.)
,,	जे० मघा.	पूर्वाषाढा	शत.	पू. भा	रो. मृ.	रो. मृ.	उ.फा.	
	विशा०	विशाखा	आर्द्रा.	पू. भा	आर्द्रा	अश्ले-	ह.चि	कुयोगवर्जवा
	अनु०	उ०षा०	धनिष्ठा.	भरणी	शत.	पू. ष.	पू.षा उ षा.	
तिथि	५ ह	६ मृ.	७	८	ए	१०	११	
नक्षत्र			अश्विनी.	अनुराधा	पुष्य.	रेवति.	रोहि.	महामृत्युयोग

कुलिकयोग थाय छे ते चार घडी थाय छे. ते पम्हवाने दिवसे प हेले चोघडीए, बीजे बीजे चोघडीए एम सातमने दिवसे सातमे चो घडीए थाय. तेम उपकुलिक, कंटक, अर्धप्रहर, कालवेला एवा १ को गमां तिथि छे, ते जे तिथि होय तेटलामुं चोघडीयुं ए योग रहे छे. ते वखत शिवायनो वखत सारो.

आनंदादिकमां कुयोग कह्या छे, ते वर्जवा.

रवी	सोम.	मंगल.	बुध.	गुरु.	शुक्र.	शनि.	
भ.	आर्द्रा.	मघा.	चित्रा.	ज्येष्ठा.	अभि.	पु. भा.	कालदंड.
आर्द्रा	मघा.	चि.	ज्येष्ठा	अभि.	पु.भा.	भरणी	ध्वांक्ष.
अश्ले.	हस्त.	अनु.	उ. पा.	शत.	अश्वि.	मृ.	वज्र.
मघा.	चि.	ज्ये.	अभि.	पु. भा.	भर.	आर्द्रा.	मुद्गर.
चि.	ज्ये.	अभि.	पु. भा.	भर.	आर्द्रा.	मघा.	कंप.
स्वा.	मूल.	श्रवण.	उ. भा.	कृत्ति.	पुनर्व.	पु.फा.	लुंपक.
वि.	पु. पा.	धनी.	रे.	रोहि.	पुष्य.	उ.फा.	प्रवास
अनु.	उ. पा.	शत.	अश्वि.	मृग.	अश्ले.	हस्त.	मरण.
ज्ये.	अभी.	पु. भा.	भर.	आर्द्रा	मघा.	चित्रा.	व्याध.
पू. पा.	धनी.	रेव.	रो.	पुष्य	उ. फा.	विशा.	शूल.
अभी.	पु. भा.	ःभ.	आर्द्रा..	मघा.	चित्रा.	ज्येष्ठा,	मूशल.
शत.	अश्वी.	मृग.	अश्ले	हस्त.	अनु.	उ. पा.	क्षय.
पु.भा.	भर.	आर्द्रा.	मघा.	चित्रा.	ज्येष्ठा.	आभि.	क्षिप.

यमल योग वर्जवो ते गुरुवार, मंगलवार, शनिवार एमांनो चार तिथि २-७-१२ एमांनी तिथी, मृग, विशाखा, धनिष्ठा एमांनुं नक्षत्र ए त्रणने योगे वर्जवुं.

त्रिपुष्कर योग ते २-७-१२ तिथि, गुरु, मंगल, शनि एमांनो वा . ने कृत्तिका, पुनर्वसु, उत्तराफाल्गुनी, विशाखा, उत्तराषाढा, पूर्वा भाद्रपद, एमांनुं नक्षत्र ए त्रणे योगे थाय ते वर्जवुं.

गुरु शुक्रना अस्तमां प्रतिष्ठा, उजमणुं करवानो निषेध कर्यो छे तथा दीक्षा शुक्रना अस्तमा आपवी संभवे छे. केम के, लग्नशुद्धि

मां शुक्र निर्बल लेवो कह्यो छे तो अनिर्बल छे. तथा प्रतिष्टादिकमा गुरु, शुक्र बाल होय, वृद्धो होय ते दिवस पण वर्जवा.

गुरु शुक्रनो उदय पूर्व दिशाये थाय तो त्रण दिवस बाल जाणवो अने पश्चिम दिशाए उदय थाय तो दश दिवस बाल जाणवो.

गुरु शुक्रनो पूर्व दिशाए अस्त थाय तो ते पहेला पंदर दिवस वृद्ध जाणवो अने पश्चिम दिशाए अस्त थाय तो ते पहेला पांच दिवस वृद्ध जाणवो. ए दिवसोमां मुहूर्त आपवुं नहि.

शुक्र देरासरमां पेसतां जे दिशाए उदय होय, ते सन्मुख आवे तथा जमणो अवश्य वर्जवो, पण कदापि अंध शुक्र होय तो हरकत नहि. एम आरंभसिद्धिनी नानी टीकामां कह्युं छे. बीजा बे प्रकारना शुक्र पण तजाय तो तजवा कह्या छे. संक्रांतीए वर्त्ततो जे संक्रांती होय ते संक्रांतीमां जुव ने सन्मुख आवे तो वर्जो.

नक्षत्रे वर्त्ततो ते कृत्तिका, रोहिणी, मृगशीर्ष, आर्द्रा, पुनर्वसु, पुष्य, अश्लेषा ए नक्षत्रने दिवसे पूर्वे शुक्र होय. मघा, पूर्वाफाल्गुनी, उत्तराफाल्गुनी, हस्त, चित्रा, स्वाति, विशाखा ए नक्षत्रे दक्षिण दिशाए होय. अनुराधा, ज्येष्टा, मूल, पूर्वाषाढा, उत्तराषाढा, अभिजीत, श्रवण ए नक्षत्रे पश्चिम दिशाए होय. धनिष्टा, शतभिषा, पूर्वाभाद्रपद, उत्तराभाद्रपद, रेवती, अश्विनी, भरणी ए नक्षत्रने दिवसे उत्तर दिशाए शुक्र होय. मुहूर्त नक्षत्र जे होय ते जोतां सन्मुख शुक्र आवे ते वर्जवो.

रवि नक्षत्र चाउदमुं होय, तथी सातमुं नक्षत्र होय ते भस्मयोग कहेवाय छे. माटे ते नक्षत्र न लेवुं. रजे करी आकाश न देखातुं होय तो ते दिवसे मुहूर्त करवुं नही. संक्रांती बेसे तेनो आगलो दिवस तथा पाछलो दिवस तथा ते दिवस वर्जवो.

वादल गाजवाथी वीजलीना कडाका थाय, आकाशमां धनुष खेंचे, सूर्य चंद्रनो पाछल कुंडालुं थाय ने रक्त वर्ण आकाश थाय ते

रक्त वर्ण आकाश थाय ते दिवस वा, अकाले वृष्टि थाय ते सर्व दिवस वर्जवा.

ग्रहण थया पछी सात दिवस तथा पहेला सात दिवस ग्रहण दग्धतिथि कहिए. तेमां पण मुहूर्त करीए नहि, पण आखो घेरायो होय तो अथवा अरधो घेरायो होय तो त्रण दिवस गोचरशुद्धि जोवी ते नीचे प्रमाणे.

जे राशीए गुरु होय ते प्रतिष्ठा करावनारनी जन्मराशिथी २-५-७-९-११ मो होय तो श्रेष्ठ जाणवो.

चंद्रमा जे राशीनो होय ते जन्मराशीथी १-३-६ ७-१०-११ २-५-९ मो होय तो ते सारो जाणवो. प्रभुनी राशीथी प्रभुनो पण जोवो.

जे राशीनो रवि होय ते जन्मराशीथी ३-६-१०-११ मो होय तो सारो जाणवो.

आ मुजब प्रतिष्ठा करावनारने गुरु, चंद, रवि त्रणे जोवा. प्रतिमाजी महाराजने चंद्रबल जोवुं, पण जो कृष्ण पक्ष होय तो ताराबल जोवुं ते नीचे मुजब.

जन्मनक्षत्रथी गणवुं, ते जन्मनक्षत्र अश्विनी छे तो दशमुं नक्षत्र मघा आव्युं एम गणवुं.

तारा.	नक्षत्र.	नक्षत्र.	नक्षत्र.	तारी नवली तारा.
१	१	१०	१९	शुभ तारा नक्षत्रमां मुहूर्त आपवुं.
२	२	११	२०	शुभ.
३	३	१२	२१	अशुभ.
४	४	१३	२२	शुभ.
५	५	१४	२३	अशुभ.
६	६	१५	२४	शुभ.
७	७	१६	२५	अशुभ.
८	८	१७	२६	शुभ.
९	९	१८	२७	शुभ तारा कदी ते नक्षत्रमां मुहूर्त करवुं.

एटले जन्म नक्षत्रथी १–१०–१९ मुं नक्षत्र होय तो १ तारा एमज २–३ प्रमुख जाणवी.

हवे जन्म जेनुं नक्षत्र न होय तो तेनुं जे नाम होय ते उपरथी अक्षरो भवकडडा चक्रथी जोइने नक्षत्र काढवुं ते नीचे प्रमाणे.

च. चे. चै. चो. चौ. अश्विनी. ली. लु. ले. लो. लौ. लै. भरणी. अ. ई. ऊ. ए. ऐ. कृतिका. उ. वा. वी. वु. रोहिणी. वे. वो. का. की. मृगशीर्ष. कु. घ. ङ. छ. आर्द्रा. के.को. ह. ही पुनर्वसु. हु. हे. हो. हा. पुष्य. के.डी. डु. मो. अश्लेषा.म. मी. मु.मे. मघा मा ट. टी. टुं. पूर्वाफाल्गुनी. पु. प. ण. ठ. हस्त. पे. पो. र. री. चित्रा. रु. रे. रो. ता. स्वाति. ती. तु. ते. तो. विशाखा. न. नी. नु. ने. अनुराधा. नो. य. यी. युं. ज्येष्टा. ये. यो. भ. भी. मूल. भु. ध. फ. ढ. पूर्वाषाढा. भे. भो. ज. जी. उत्तराषाढा. जु. जे. जो. खा. अभिजीत. खी. खु. खे. खो. श्रवण. ग. गी. गु. गे. धनिष्टा. गो. स. सी. सु. शतभिषा. से. सो द. दी. पूर्वाभाद्रपद. दे. दो. झ. रेवती. छ. श. क. व. उत्तराभाद्रपद. आ प्रमाणे नामना अक्षर होय ते उपरथी आमां जोइ नक्षत्र काढवुं.

काल वदिमां ऊर्ध्वे शुदिमां इशाने.

५ भरणी साथे ज्वालामुखी वर्जवो. मघाए कालमुखी वर्जवो. योगिणी दक्षिणे पाश शुदिमां पश्चिमे वदिमां अधोलोके काल शुदिमां पूर्वे वदिमां ऊर्ध्वलोके.

६ रोहिणीए वज्रपात वर्जवो. कर्कने मेषना चंद्र साथे चंद्रदग्ध तिथि योगिणी पश्चिमे पाश शुदिमां वायु वदिमां पूर्वे काल शुदिमां अग्निकोण वदि पक्षमां.

७ हस्त तथा मूल साथे वज्रपात वर्जवो. योगिनी वायव्ये पाश शुदिमां दक्षिण वदिमां अग्निकोण काल शुदिमां दक्षिण वदिमां वायुकोण.

८ कृत्तिकाए ज्वालामुखी रोहिणीए कालमुखी ए वर्जवा मिथुन कन्याना चंद्र साथे चंद्रदग्ध तिथि योगिनी इशाने पाश शुदिमां इशाने वदिमां दक्षिणे काल शुदिमां नैरुते वदिमां उत्तरे.

९ रोहिणीए ज्वालामुखी वर्जवो. कृतिका साथे कालमुखी वर्जवो. योगिनी पूर्वे पास शुदिमां ऊर्ध्वलोक वदिमां नैरुते काल शुदिमां अधोलोके वदिमां इशाने.

१० अश्लेषाये ज्वालामुखी तजवो. वृश्चिक सिंहना चंद्र चंद्र दग्ध योगिनी उत्तरे पाश शुदिमां अधोलोके वदिमां पश्चिमे काल शुदिमां ऊर्ध्वलोके वदिमां इशाने.

११ योगिनी अग्निकोण पास शुदिमां पूर्वे वदिमां वायुकोण, काल शुदिमां पश्चिमे वदिमां अग्निकोण.

१२ तोलाने मकरना चंद्रे चंद्र दग्ध तिथि योगिनी नैरुते पास शुदिमां अग्निकोण वदिमां उत्तरे काल शुदिमां वायुकोण वदिमां दक्षिणे.

१३ चित्रा साथे यमकृति वर्जवो. योगिणी दक्षिणे पास शुदिमा दक्षिणे वदिमां इशाने काल शुदिमा उत्तरे वदिमां नैरुते.

१४ योगिनी पश्चिमे पाश शुदिमां नैरुते वदिमां उर्ध्वलोके काल शुदिमां इशाने वदिमां अधोलोके.

१५ योगिनी वायव्ये पास शुदिमां पश्चिमे वदिमां अधोलोके काल शुदिमां पूर्वे वदिमां उर्ध्वलोके.

आ १ थी १५ सुधी आंक मूक्या छे, ते तिथि जाणवी. तेमां जोवानुं जोवुं. चंद्रदग्ध तिथि लग्नशुद्धि प्रकरण प्रमाणे लखी छे. बीजा ग्रंथमां बीजी रीते पण छे.

चंद्रमा जोवा ते प्रभुना देरासरमां प्रवेश करतां सन्मुख तथा जमणो लेवो. ते मेष, सिंह, धनना पूर्वे वृषभ, कन्या, मकर, दक्षिणे मिथुन, कुंभ, तोला, पश्चिमे कर्क, वृश्चिक, मीन, उत्तरे.

सत्तावीस योगमांथी अशुभयोगनी घडि तजवी, ते विष्कुंभनी तथा सुलगंड योगनी पांच घडी तजवी. अतिगंडनी छ घडी तजवी, व्याघात तथा वज्रयोगनी नव घडी तजवी, परिघनी त्रीश घडी तजवी. वैधृत तथा व्यतिपात सर्वथा तजवो.

तिका, आर्द्रा, अश्लेषा, उत्तराफाल्गुनी, स्वाति, ज्येष्टा, उत्तरापाढा, शतभिषा, रेवती ए नक्षत्रमांनुं नक्षत्र, तिथिमांनी तिथि, वारमांनो वार आवे तो स्थिविर योय थाय.

मुहूर्तना नक्षत्रोमां दूषित नक्षत्र लग्नशुद्धि प्रकरणमां कह्यां छे ते कहिए छीए.

१ संजागत ते जे नक्षत्र सूर्य अस्त थती वखत उदय थाय ते संजागत नक्षत्र कहीये, ते वर्जवुं.

२ आदित्यगत ते जे नक्षत्रनो सूर्य होय ते नक्षत्रमां मुहूर्त करे तो निवृत्ति पामे नहि, माटे वर्जवुं.

३ वडे २ ते अभिजीत नक्षत्रथी सात नक्षत्र पूर्व दिशानां, त्यार पछीनां सात दक्षिण दिशानां, ते पछीनां सात पश्चिम दिशा नां, ते पछीनां सात उत्तर दिशानां, ए रीते स्थापीने जोवुं. जे प्रभु बेसे तेना सन्मुख नक्षत्र आवे ते नक्षत्रमां मुहूर्त करवुं ते सुंदर छे. सन्मुख शिवायना ते वडे २ ते नक्षत्रमां कार्य करे तो शत्रुनो जय ने पोतानी हानी थाय.

४ संग्रह ते क्रूरग्रहे सहित जे नक्षत्र ते वर्जवुं. ते नक्षत्रमां काम करे तो विघ्न थाय.

५ विलंबीए ते सूर्य नक्षत्रना पूंठेना नक्षत्रमा काम करे तो विवाद थाय.

६ राहुहत ते जे नक्षत्र उपर ग्रह न होय, ते नक्षत्रमां काम करे तो मरण थाय.

७ ग्रहभिन्न ते जे नक्षत्रना वचमांथइने ग्रह जाय ते नक्षत्रमां मुहूर्त करे तो लोही वमे.

रोहिणीवेध ते.

कृ रो मृ आ पु पुष्य अ

ऊपरनी रेखामां नक्षत्र लख्यां छे ते नक्षत्र ऊपर मुहूर्तना दिवसे जे जे नक्षत्र ऊपर ग्रह होय, ते ग्रहो नक्षत्र ऊपर लखवां अने पछी तपासवुं के, जे नक्षत्र ऊपर चंद्रमा होय ते लीटीनी सामेना नक्षत्र ऊपर कोइ पण ग्रह होय तो ते वेध समजवो अने चंद्रवाळा नक्षत्रमां मुहूर्त करवुं नहि. ए नक्षत्र तजवुं. अभिजित नक्षत्र ऊपर कोइ पण ग्रह नहि होय पण उत्तराषाढाना चोथा पायामां जे ग्रह होय ते अथवा श्रवण नक्षत्र बेसतां चार घडी सुधी जे ग्रह होय, ते ग्रह अभिजित ऊपर जाणवो. केम के उत्तराषाढाना चोथा पायाने श्रवण बेसतां चार घडी सुधीनेज अभिजित नक्षत्र कहेलुं छे. आ मुजब रोहिणीवेधनुं नक्षत्र तजवुं.

ग्युं ठे तेम जोवुं. बीजुं सर्वे प्रतिष्ठा प्रमाणे जोवुं.

नारचंद्रना टीपणमां यात्राये प्रयाण विषे उत्तम नक्षत्र कह्यां ठे, ते अश्विनी, पुष्य, रेवती, मृगशीर्ष, पुनर्वसु, हस्त, ज्येष्ठा, अनुराधा, मूल तथा मध्यम कह्यां ते चित्रा, रोहिणी, स्वाती, श्रवण, धनिष्ठा, शतभिषा, पूर्वा त्रणे, दीक्षाना वार रवि, बुध, गुरु, शनि, ए वार दीक्षामां उत्तम कह्या ठे. ए शिवायना वारे सिद्धियोग प्रमुख शुभयोग होय तो लग्नशुद्धिमां उत्तम कह्या ठे.

आ मुजबनी दिवसशुद्धि जोइने लग्नशुद्धि जोवी. तेमां ठ वर्ग सुधी जोवी. तथा ग्रहनो उदय अस्त जोवो तथा ग्रहनुं बल जोवुं. हवे ठ वर्ग कहीये ठीये.

ग्रह होरा, देशकान नवमांश बारांश त्रीशांश ए ठए ठेकाणे सौम्य ग्रह आवे तो उत्तम ठे. कदापि पाच वर्ग शुभ होय तो पण मुहूर्त लइए. हवे लग्ननुं प्रमाण–

२१९) मेष मीनपल.	३४७ वृश्चिक सिंहपल.
२५१) कुंभने वरखपल.	३२७ कन्या तोला.
३०३ मकर मिथुन.	३४३ धन कर्क.

ए मुजब लग्ननो काल ठे. हवे लग्न काढवुं होय तो ठापेला टीपणामां रवी केटले अंशे ठे? ते जोवा ने पठी टीपणामां लग्नपत्रोना कोठामां रवी केटले अंशे ठे? ते जोवो ने पठी टीपणामां लग्नपत्रोना कोठामां जेटले अंशे रवि जे संक्रांतिनो होय, तेना कोठामां जे आंक होय ते ते लग्न सवारमां सूर्य उदयें जाणवुं. पठीनुं जे सारुं लग्न होय ते कोठामां जे आंक होय ते जोवो. तेमां जेटलो घडीनो आंक आवे तेटलो दीवस चढतां ते आंक आवशे एम जाणवुं. पठी कुंडली काढीने ग्रह जे जे राशिना होय ते मूकवा. ते ग्रह सारा नरसा जोवानी लग्नशुद्धि प्रमाणे कुंडली करी ठे, ते मुजब जोवा.

प्रतिष्ठामां ग्रह नीचे मुजब.

उत्तम.

मध्यम.

आ मुजबना ग्रहो होय तो प्रतिष्ठा करावामां श्रेष्ठ छे. ए शिवाय बना स्थानके ग्रह होय तो कार्यनी हानी थती जणाय छे. आ कुंडली आचार्य स्थापना, शल्यानिवारण विगेरे अन्य पण शुभकार्यमां शुभ ना आपनार छे. हवे दिक्षा–

दीक्षानी उत्तम.

आ उत्तम कुंडलीमां ग्रह मूक्या छे, ते मुजबना ग्रहमा दीक्षा

आपवी, ते बहु श्रेष्ठ छे पण ते प्रमाणे ग्रह न होय तो दीक्षाकुंडली मां शनि मध्यमबली होय, ने गुरु बलवान होय अने शुक्र निर्बल होय, तेमां दीक्षा आपवी तेनुं स्वरूप नीचे मुजब.

शनि. १-५-६-७-११ ए स्थानके मध्यम बलवान.

गुरु. १-४-७-१० ए स्थानके बलवान जाणवो.

शुक्र. ९-१२ अबल जाणवो ते दीक्षामा सारो.

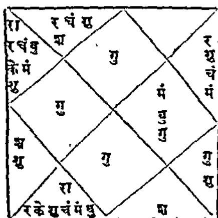
बुध. २-३-५-६-११ सुखनो आपनार.

मंगल दीक्षामां ३-६-१०-११ दीक्षा कुंडलीमां होय तो बहु सारो ज्ञान तप युक्त थाय.

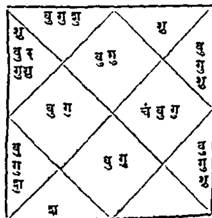
शुक्र मंगल शनि ए त्रणमांथी कोइथी पण चंद्रमा सातमे हो य तो अयोग्य छे. दीक्षा लेनार अवश्य कुशीलियो थाय. तप ज्ञान रहित थाय.

नारचंद्रमां दीक्षा कुंडलीयो कही छे, ते कहुं छुं. एक उत्तम तो जेम लग्नशुद्धिमां कही छे, तेम कही छे. ते शिवायनी नीचे प्रमाणे ग्रंथातरथी कही छे.

दीक्षानी उत्तम

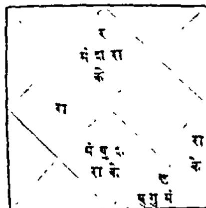

दीक्षानी मध्यम.

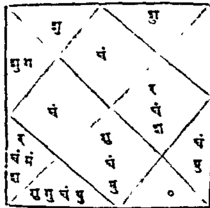

प्रतिष्ठामां नारचंद्र ग्रंथ मुजब नीचे.

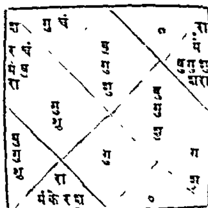
जघन्य.

मध्यम.

उत्तम.

आ लग्नकुंडलीमां उत्तम ग्रह आवे ते ग्रहशुद्धि.

होरा ते लग्न लीधुं होय तेमां बे भाग करवा. तेमां १–३–५–७–९–११ एटलामुं लग्न होय तो पहेली होरा रविनी अने बीजी होरा चंद्रनी अने २–४–६–८–१०–१२ एमानुं लग्न होय तो पहेली होरा चंद्रनी अने बीजी होरा सूर्यनी प्रतिष्ठा दीक्षादिक चंद्रमानी होरामां करवुं.

देशकाण ते लग्नना त्रण भाग करवा. तेमां जो मेष लग्न लीधुं होय तो पहेलो देशकाण मेषनो. तेमज जे लग्न लीधुं होय तेनो पहेलो देशकाण जाणवो. बीजो देशकाण सिंहनो, त्रीजो देशकाण धनननो, वर्ष लग्नमां पहेलो वर्षनो, बीजो कन्यानो, त्रीजो मकरनो ए प्रमाणे जे लग्न लीधुं होय तेनाथी जोड लेवो. पछी जे देशकाण आवे तेनो स्वामी लग्नकुंडलीमां जोवो ने स्वामी सारा स्थानमां होय ते देशकाणमां मुहुर्त करवुं. नवमांश जोवो ते जे लग्न होय तेनी प हेलो जे होय तेना नव भाग करवा. तेमां पहेला भागनो नवमांश जो मेष लग्न होय तो पहेलो मेषनो. १-२-३-४-५-६-७-८-९. जो वृषभ लग्न होय तो १०-११-१२-१-२-३-४-५-६. जो मिथुन लग्न हो य तो पहेलो ७-८-९-१०-११-१२-१-२-३. जो कर्क लग्न होय तो प हेलो ४-५-६-७-८-९-१०-११-१२. जो सिंह लग्न होय तो पहेलो १-२-३-४-५-६-७-८-९. कन्या लग्न होय तो पहेलो १०-११-१२-१-२ ३-४-५-६. जो तोला लग्न होय तो पहेलो ७-८-९-१०-११-१२-१-२-३. जो वृश्चिक लग्न होय तो पहेलो ४-५-६-७-८-९-१०-११-१२. जो धन लग्न होय तो पहेलो १-२-३-४-५-६-७-८-९. मकर लग्न होय तो पहेलो १०-११-१२-१-२-३-४-५-६. जो कुंभ लग्न होय तो पहेलो ७-८-९-१०-११-१२-१-२-३. जो मीन लग्न होय तो पहेलो ४-५-६ ७-८-९-१०-११-१२ ए मुजब नव नवमांश जे नवमांशनो स्वामी बल वान् होय ते लेवो ने सौम्य ग्रहनो लेवो. सौम्य ग्रह ते चंद्र, बुध, गुरु, शुक्र.

वार चंश ते लग्नना बार भाग करवा. अने जे लग्न होय ते प हेला भागनो स्वामी तेमज तेनाथी अनुक्रमे बार भागना स्वामी जोवा. तेमां जे भागमां मुहूर्त होय ते भागनो स्वामी लग्नमां ते शुभ ग्रह होय तो श्रेष्ठ जाणवुं.

त्रीशांश ते लग्नना त्रीश भाग करवा. तेमां मेष लग्न होय तो पहेला पांच भागनो स्वामी मंगळ, प्यार पछीना पांच भागनो

स्वामी शनी, त्यार पछीना आठ भागनो स्वामी गुरु, त्यार पछीना सात भागनो स्वामी बुध, त्यार पछीना पांच भागनो स्वामी शुक्र ए रीते मिथुन, सिंह, तुला, धन, कुंभना भागोना स्वामी एज जाणवा. अने समराशि जे वर्ष, कर्क, कन्या, वृश्चिक, मकर, मीन ए छए सम लग्नमां पहेला पांच भागनो स्वामी शुक्र, ते पछीना पांच भागनो स्वामी बुध, ते पछीना आठ भागनो स्वामी गुरु, ते पछीना सात भागनो स्वामी शनी, ते पछीना पांच भागनो स्वामी मंगल ए प्रमाणे अंशना स्वामी जोवा. तेमां सौम्य ग्रहना अंशमां मुहूर्त्त करवुं श्रेष्ठ छे. वली बीजी रीते त्रीश अंशमांथी अंश कह्या छे. ते नीचे मुजब. त्रीश अंशमांना अंश.

वर्ष तथा मकर लग्ननो वीशमो अंश.
मीन, कर्क कन्यानो १४ तथा ८ अंश.
वृश्चिकनो. १२ अंश.

कुंभनो.	२६ अंश.
तोला लग्ननो.	२४ अंश.
मेषनो.	२७ अंश.
सिंहनो.	१८ अंश.
धन तथा मिथुन लग्ननो.	१७ अंश.

ए रीते जे लग्न होय, तेना उपर कहेला अंशमां मुहूर्त्त करवुं. ते पण उत्तम कह्युं छे. बारे लग्नना स्वामी जोवा ते मेषनो मंगल, वर्षनो शुक्र, मिथुननो बुध, कर्कनो चंद्रमा, सिंहनो रवि, कन्यानो बुध, तोलानो शुक्र, वृश्चिकनो मंगल, धननो गुरु, मकर तथा कुंभनो शनि, मीननो गुरु ए मुजबना लग्नना स्वामी जाणवा. ते स्वामी बलवान् जोवा तथा उच्च स्वग्रही होय तो बहु सारो, पण नीचनो वा शत्रुना घरमां बेठेलो वा हस्तनो वक्रीनो होय ते वर्जवो. आ रीते छ वर्गशुद्धि जोवी. वली एक आचार्य महाराज एम कहे

ठे जे नवमांश शुद्ध जोइ प्रतिष्ठा करवी. एम लग्नशुद्धिमां कहे ठे. चंद्रमा क्रूरग्रहे युक्त होय तो ते क्षीणचंद्र कह्यो ठे, ते निर्बल जाणवो.

उदयशुद्धि ते नवमांशनो स्वामी लग्नकुंडलीमां लग्नना स्वामीने जोतो होय तो ते उदयशुद्धि कहीये. ते प्रतिष्ठा दीक्षामां जोवुं.

अस्तशुद्धि ते नवमांशनो स्वामी लग्नना सातमा स्थानकने जोतो होय, ते सातमा स्थानकनो स्वामी सातमा स्थानकने जोतो होय ते अस्तशुद्धि कहीये.

लग्नशुद्धिमां एम पण कहे ठे जे अस्त शुद्धि उदयशुद्धि प्रतिष्ठा दीक्षामां जोवानी जरूर नथी. एम केटलाएक आचार्य कहे ठे. बार राशिमां चर स्थिर ने द्विस्वन्नाव.

चरराशी. मेष. कर्क. तूला. मकर.

स्थिरराशी. वर्ष. सिंह. वृश्चिक. कुंन्न.

द्विस्वन्नाव. मिथुन. कन्या. धन. मीन.

एमांथी प्रतिष्ठामां स्थिरलग्न लेवुं, ते नहि तो द्विस्वन्नाव लेवुं, अने आरंन्नसिद्धिमां बने त्यां सुधी द्विस्वन्नाव लेवुं, ने ते न आवे तो स्थिर लेवुं, ने ग्रहो घणा ज उत्तम आवता होय तो क्वचित् चर पण लेवुं,

नारचंद्रमां लग्नकुंमलीमां ग्रहो. पम्या होय तेना योगायोग तथा फल कह्यां ठे ते–

चंद्र साथे रवि मंगल होय तो अग्निन्नय थाय.

चंद्र साथे शनि होय तो मरण न्नय.

चंद्र साथे बुध होय तो समृद्धि करे.

चंद्र साथे गुरु होय तो महीमा प्रन्नाव करे.

चंद्र साथे शुक्र होय तो सर्व सौख्य.

प्रतिष्ठा कुंमलीमां रवि अबल होय तो धरना धणीनी हानी. चंद्र विबले स्त्रीनुं मरण, शुक्र विबले धन नाश, गुरु विबले सुख

नाश, मनिश कुंमलीमां नीचग्रह क्रूरग्रहे युक्त होय वा, अस्तनो वा, शत्रुक्षेत्रनो ग्रह वा, वक्री ते निबल जाणवो, शनि रवि वक्री होय तो प्रासादनो नाश करे.

मंगल, शनि, राहु, रवि, केतु, शुक्र पण आ ग्रहे सहीत ए ग्रहमांथी सातमो होय तो सूत्रधार, आचार्य, श्रावक ए सर्वेनुं मृत्यु करे. मंगल, शनि, सूर्य. १-१०-४-३-८-९ एटला स्थाने होय तो प्रासादनो भंग करे. मंगल वारमे सुखभंजक.

शुक्रवार शुक्रनो नवमांश. शुक्र लग्नाधिपति. शुक्रना उदये शुक्र सातमेथी लग्नने जोतो होय, तेमां दीक्षा आपवी नही.

सोमवारे लग्ननो स्वामी चंद्र नवमांशनो स्वामी चंद्र चंद्रना उदये ते शुक्ल पक्षे ए एकत्र योगे दीक्षा आपवी नहि.

कुंडलीमां शुभयोग कुयोग थाय छे, ते आरंभसिद्धिने अनुसारे.

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	सारा योग.
					श			शुभ ग्रह.		र.मं		श्रीवत्सयोग सारो.
		श			मं.					र.		अर्घयोग सारो.
			शुभ					शुभ	शुभ			शंखयोग सारो.
शुभ							पाप ग्रह					ध्वजयोग सारो.
बु.								गु.				गजयोग थाय ते सारो.
		चं		शुभ	अ	ने	क	न्या	लग्न	होय	तो	सूर्ययोग सारो.
बु.												आनंदयोग सारो.
गु.												जीवयोग सारो
शुक्र												नंदनयोग सारो.
गुरु शुक्र												स्थिरयोग सारो.
बु. गुरु.												जीमीतयोग सारो.
बु. गुरु.												जययोग सारो.
बु.गु शुक्र												अमृतयोग सारो.
							शुभ				पाप	धनुर्योग तजवो.
					शुभ			र			श	कुठारयोग तजवो.

कुंडलीना ग्रह.

१	२	३	४	५	६	७	८	९	१०	११	१२	
			मं				चं				श	मुशळयोग तजवो.
	श			मं			चं				र	कूर्मयोग तजवो.
पाप			पाप			पाप			पाप			वापीयोग तजवो.
पाप			पाप						पाप			शल्ययोग तजवो.
पाप												पाशीयोग तजवो.
पाप							पाप					मर्मयोग तजवो.
				श								चक्रयोग तजवो
				पाप					पाप			संकटयोग तजवो,

आ उपर ज्यां पाप तथा क्रूर शब्द लख्या ते रवि, मंगल, शनि, राहु एमांना ग्रह समजवा. ज्यां शुभग्रह लख्या छे ते चंद्र, गुरु, शुक्र बुध जाणी लेवा ने कुयोग वर्जी शुभयोगमां मुहूर्त आपवुं.

मुहूर्त करवानी उतावल होय, ने शुभ मुहूर्त वा, लग्नशुद्धि सारी नहि मलती होय तो लग्नशुद्धि प्रकरणमां तथा नारचंद्र टीप्पणमां छायालग्ननी विधि कही छे. तेथी मुहूर्त करवामां श्लोक कह्यो छे ते.

न तिथिर्न च नक्षत्रं, न वारो न च चंद्रमाः ॥

न ग्रहोपग्रहाश्चैव, छायालग्नं प्रशस्यते ॥ १ ॥

ए रीते कह्युं छे, माटे छायालग्नथी काम करवुं ते, पुरुष जे उभो रहे, सूर्य जे दिशाए होय त्यां पूंठ करीने उभो रहे. तेणे पोताना पगनां पगलां भरवा. ते पगलां वार प्रमाणे जोवां, अथवा सात आंगलनो शंकु मूके तेनी छायाथी छाया जुवे. ते आंगल भरवां. पुरुष उभो रही जुए तो पगलां भरवां.

रवीवारे ११, सोमवारे ८॥ मंगलवारे ए, बुधवारे ८,गुरुवारे७, शुक्रवारे ८ ॥ शनीवारे ८.

आ मुजब आंगलां जोवा. ते शंकु वार आंगलनो पाटीआ उपर मूकवो. ते पाटीयुं वांकुचूंकुं न रहे. सरखो रीते रहे एम मूकवुं पछी जे वारे मुहूर्त करवुं ते दिवसना कह्या प्रमाणे छाया आवे के मुहूर्त करवुं. ते कल्याणकारक छे. ए छायालग्नथी यात्रा जवुं होय अथवा हरकोई कामनो प्रारंभ करे तो कल्याणकारक छे.

यात्रा वा, परदेश जवुं होय तो सन्मुख वा, जमणो चंद्र लेवो. योगिनी पूंठे राखवी सामोकाल वर्जवो. नक्षत्र प्रयाणनां पाने १२६ मां कह्यां छे त्यां जोवुं. शुभ लग्नमां वा छायालग्नमां प्रयाण करवुं. नारचंद्रमां चंद्र जोवानी रीत कही छे ते.

जन्मनां ते पहेलो त्रीजो पांचमो ए चंद्र जेने होय ते माथे चंद्र कहीये. तेमां जाय तो धननी प्राप्ति करे. ६-७-८-११ मो चंद्रमा हो

य तो छातीये चंद्र कहीये, जो तेमा जायतो धननो लाभ करे. ३–४ थो चंद्मा होय तो ते हाथे चंद्र कहीये तेमां जाय तो लाभ करे.

साते वारनां फल नारचंद्र प्रमाणे–गुरु पाणिग्रहणमां सारो, परदेश जवामां शुक्र सारो, भणवामां बुध सारो, दक्षिणा आपवामां शनि सारो, लडाईमां मंगल सारो, राजाने मलवामां मंगल सारो, सोमवार सघला काममां सारो, परदेश जवामां सारो, मंगल तथा रविवार विशेषे करी वर्ज्या छे. ते बने तो वर्जवो. शुभयोग लइ काम करे तो जय थाय. कुयोगोना यंत्रमां तथा तिथिना यंत्र जोई वर्जवा योग्य वर्जवुं. हरकोई सारा काममां कुयोग शिवायनी शुभ योगवाली तिथि लेई काम करवुं.

जे वार होय ते दिवसे ग्रह बलवान् होय. कृष्णपक्षे रवि, राहु, शनि, मंगल, बलवान् शुकलपक्षे सोम, बुध, गुरु, शुक्र ए बलवान.

नवग्रहनो दृष्टि तथा शत्रुमित्र जोवानो यंत्र तथा उंच नीच स्वग्रही बल.

रवी.	सोम.	मं.	बु.	गु.	शु.	श.	रा.	के	
७	७	४-८	७	५-९	७	३-१०	०	०	संपूर्ण दृष्टि.
४-८	४-८	५ ९	४-८	३-१०	४-८	७	०	०	त्रिपाददृष्टि.
५-९	५-९	३-१०	५-९	७	५-९	४-८	०	०	द्विपाददृष्टि.
३ १०	३-१०	७	३-१०	४-८	३-१०	५-९	०	०	एकपाददृष्टि.
चं-मं गु	र.बु	र. गु. चं.	र. रा. शु.	र. चं. मं.	बु. रा. श.	बु. श. शु.	बु.श. शु.	बु	मित्र ग्रह
बु	मं.शु. गु.रा.	शु. श. गु.	मं. श. गु.	श. रा.	मं. गु.	गु.	गु.	०	समग्रह.
श-रा शु	श.	बु. रा.	चं.	बु. शु.	र. चं.	र. चं. मं.	र. चं. मं.	०	शत्रुग्रह.
मेष	वृष.	मकर.	कन्या.	कर्क.	मीन.	तुला.	मि.	०	उंचग्रह.
तोला.	वृश्चि	कर्क.	मीन.	मकर.	कन्या	मेष.	धन.	०	नीचग्रह.
सिंह	कर्क	मे. वृ.	कन्या. मीन.	ध. मी.	वृष. तो.	म. कुं.	क.	०	स्वग्रही.
दीवसे	रात्रे	रात्रे.	निशि. दिवस	दिवसे	दिवसे	रात्रे.	०	०	बलवान्.

कुंडळीमां ग्रह जे स्थाने बेठा होय, तेनाथी २–३–४–१२–१० आटलामे स्थाने बीजो ग्रह होय, तेनी साथे तात्कालिक मित्रता कहिये. तथा ५–६–७–८–९ ए स्थाने बेठेला ग्रह तात्कालिक शत्रु कहिये. कुंडळीमां मित्र होय अने अहर्निश मित्र होय तो अधिमित्र थाय. तेम शत्रु पण बंधे ठेकाणे होय तो अधिशत्रु जाणवो.

प्रतिष्ठा दीक्षा कुंडलीमां त्रण शुभ ग्रह बलवान् होय अने बीजा हीनबळी होय तो पण मुहूर्त करवुं. एम आरंभसिद्धिनी टीकामां कह्युं छे.

लग्नकुंडलीमां बुध रविये रहित. १–४–७–१० आ चार स्थानके होय तो लग्नना सो दोषने हणे. शुक्र केंद्रस्थान १–४–७–१० होय. क्रूरग्रहे रहित होय तो हजार दोष हणे. गुरु पण १-४-७-१० ए स्थानके बलवान् होय तो लग्नना लक्ष दोष हणे. आ रीते आरंभसिद्धिनी न्हानी टीकामां कह्युं छे. तेम मोटा प्रतिष्ठाकल्पमां ५-९ गुरु, शुक्रनुं एवुंज फल कह्युं छे. वली प्रतिष्ठाकल्पमां मेष तथा वरखनो चंद्र अथवा सूर्य होय अने शनि बलवान होय अने मंगल बुध हीनवली होय तो पण प्रतिष्ठा करवी. वार तिथि नक्षत्र चंद्रबल जोवुं नहीं. लग्न बलवान लेवुं. ३–६–११ सूर्य होय. १–४–९–१०–५ गुरु अथवा शुक्र होय तो बीजा दोष जेटला होय तेने टाले ने शुभ फल आपे. ए ग्रंथमां लग्नकुंडलीमां राहु अथवा केतु १–४ होय ते उत्तम कह्यो पण बीजा ग्रंथोमां तो उत्तम जोवामां आवतो नथी.

सर्वे ग्रह शत्रुना घरमां होय तो प्रतिष्ठा नेष्ट जाणवी. लग्न वा सातमे चंद्रमा, राहु वा, केतु युक्त होय तो ते अधम फलने आपे. लग्ने वा, चंद्र युक्त, गुरु होय तो निर्विघनपणे प्रतिष्ठा थाय, चंद्र शुक्र युक्त अथवा शुक्रनी चंद्र उपर दृष्टि होय ते सारा फलने आपे.

चोवीशे प्रभुजी राशी. तथा नक्षत्र. तथा लांछन.

प्रथम देवनुं स्मरण करवुं ते आ प्रमाणे.

नमो वीयरायाणं, सव्वन्नूणं;

तेलुक्कपूइयाणं, जहट्ठिअ वत्थुवाईणं.

अर्थः–सर्व वस्तुना जाण, त्रण लोकने पूजनिक अने यथा स्थित वस्तुना प्ररूपक एवा वीतराग देवने नमस्कार थाओ.

गुरुनुं स्मरण आ प्रमाणे–

धन्यास्ते ग्राम नगर जनपदादयो येषु मदीयधर्माचार्या विहरंतीत्यादि चैत्यवंदनादिना वा नमस्करणं स्मृतिः

अर्थः–धन्य ते ग्राम, नगर, जनपदादिक के, जेने विषे म्हारा धर्माचार्य विचरे छे. इत्यादि कही चैत्यवंदन करे अथवा नवकार वडे स्मरण करे.

चार शरण करवा ते आ प्रमाणे–

क्षीणरागादिदोषौघाः, सर्वज्ञा विश्वपूजिता ॥

यथार्थवादिनोर्हतः, शरण्या शरणं मम ॥ १ ॥

अर्थः–क्षीण कर्या छे रागादि दोषना समूहो जेमणे, सर्व वस्तुना जाण, विश्वे पूजेला, यथार्थवादी अने शरण करवाने योग्य एवा अरिहंत जगवाननुं मने शरण थाओ. ॥ १ ॥

ध्यानाग्निदग्धकर्माणि, सर्वज्ञा सर्वदर्शिनः ॥

अनंतसुख वीर्यंधाः, सिद्धाश्च शरणं मम ॥ २ ॥

अर्थः–ध्यान रूपी अग्निये करीने बाळी नांख्यां छे कर्म जेमणे, सर्व वस्तुना जाणनार तथा देखनार, अनंत सुख अनंत वीर्य युक्त एवा सिद्ध जगवाननुं मने शरण थाओ. ॥ २ ॥

साधुजीनुं शरण आ प्रमाणे–

ज्ञानदर्शनचारित्र,–युता स्वपर तारकाः ॥

जगत्पूज्याः साधवश्च, नवंतु शरणं ममः ॥ ३ ॥

अर्थः—ज्ञान, दर्शन अने चारित्र करी युक्त, परने अने पोताने तारनार अने त्रण जगत्ने पूजनिक एवा साधुनुं मने शरण थाओ. ३

धर्मनुं शरण आ प्रमाणे—

संसारदुःखसंहर्त्ता, कर्त्ता मोक्षसुखस्य च ॥
जिनप्रणीतधर्मश्च, सदैव शरणं मम ॥ ४ ॥

अर्थः—संसार रूपी दुःखनो नाश करनारा अने मोक्षसुखने करनारा (आपनारा) एवा जिनप्रणीत धर्मनुं मने सदाय शरण थाओ.

ए रीते चार शरण करीने पछी आ प्रमाणे भावना भावे—

चउरंगो जिणधम्मो, न कओ चउरंगसरणमवि न कयं ॥
चउरंग भवछेओ, न कओ हा हारिओ धम्मोत्ति ॥ ५ ॥

अर्थः—दान, शील, तप अने भाव रूप चार अंगवालो धर्म में न कर्यो! चार शरण पण न कर्यां! अने चार गति रूप भवनो छेद पण न कर्यो. हा इति खेदे! हुं धर्म हारी गयो!!! ॥ ५ ॥

हवे दुष्कृत्यनी गर्हा ते आ प्रमाणे—

जं मण वय काएहिं, कयकारी अणुमईहिं आयरियं ॥
धम्मविरुद्धमसुद्धं, सव्वं गरिहामि तं पावं ॥ ६ ॥

अर्थः—मन वचन कायाना योगथी जे कोइ धर्म विरुद्ध अर्थात् प्रभुनी आज्ञा बहारनुं कृत्य कर्युं होय, कराव्युं होय तेमज अनुमोद्युं होय ते सर्व पापनी हुं गर्हा करुं छुं. ॥ ६ ॥

सुकृत्यनुं अनुमोदन करवुं ते आ प्रमाणे—

अहवा सव्वंचि य वीयराय वयणाणुसारि जं सुकयं ॥
कालत्तएवि तिविहं, अणुमोए सो तयं सव्वं ॥ ७ ॥

अर्थः—अथवा वीतरागना वचनने अनुसारे त्रणे कालमां जे सर्व सुकृत्य कर्युं, ते सर्व मन वचन कायाए करी अनुमोदुं छुं. ॥७॥

आ देह ए सर्वने मन वचन कायाए करी वोशिरावुं छुं. ॥११॥

आ प्रमाणे करी नवकार पूर्वक त्रण गाथाउ कही छे, तेनुं नाम नथी, पण अनुमानथी नीचेनी संज्ञवे छे–

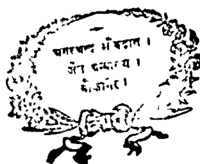
एगोहं नत्थि मे कोई, नाहमन्नस्स कस्सइ ॥
एवं अदीण मणसो, अप्पाण मणुसासइ ॥१२॥
एगो मे सासउ अप्पा, नाण दंसण संजुउ ॥
सेसा मे वाहिरा ज्ञावा, सवे संजोग लक्कणा ॥१३॥
संजोग मूला जीवेण, पत्ता डुक्क परंपरा ॥
तम्हा संजोग संवंधं, सवे तिविहेण वोसरियं ॥१४॥

अर्थः–हुं एक छुं, म्हारुं कोइ नथी, तेम हुं पण कोइनो नथी, प्रकारे अदीन मनथी आत्माने शीखामण आपे. ॥१२॥ ज्ञान द ने युक्त एवो एक म्हारो आत्मा शाश्वत छे, वाकीना (तन धन ने कुटुंबादिक) सर्व वाह्यज्ञावो संयोग रूप लक्षणवाला छे. ॥१३॥ योग रूप मूलथी जीव डःखनी परंपराने पाम्यो छे. ते कारण माटे वे संयोग संवंधने मन वचन कायाना योगथी वोशिरावुं छुं.॥१४॥

आ प्रमाणे ज्ञावीने जे पुरुष अथवा जे स्त्रीए शील पाल्यां छे, मनां चरित्र ज्ञावी कामने शांत करे, पछी नवकार मंत्र समरतो ए, ते पण स्त्रीनी जोडे नहो. आ नियम गंठसी अथवा मुठ्सी ीए लीए, तेम एक नवकार गणी न पारे, त्यां सुधी अनिग्रह छे. ा विधि वहु सारी लागे छे. मरण थाय तो आराधक थइ जाय. माटे ज करवा योग्य छे. मांदगीने अवसरे तो विशेष करवा योग्य छे.

॥ दोहा. ॥

परम देव परमात्मा, बुद्धि आत्मगुरु राय ॥
एह परमपद सेवतां, अनुपानंद थवाय ॥१॥

॥ इति भरुचनगर निवासी शेठ अनुपचंद
मलुकचंद विरचित श्री प्रश्नोत्तररत्न
चिंतामणि समाप्तम. ॥